

Η ΓΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

πρὸς τὸν «ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΝ»

διὰ τὰ «ΠΑΝΤΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ»

«...Ἡ ὕψ' ὑμῶν ἀναληφθεῖσα ἐκδοτικὴ προσπάθεια πολλὰς θὰ φέρῃ ὠφελείας εἰς τὸ ὁρθόδοξον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐνισχύσῃ ὑμᾶς διὰ τὴν ἀλοκλήρωσιν τοῦ ἔργου».

Ἀριθ. Πρωτ. 69/Τ.Ε./1336/1972

ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ

ΤΟΜΟΣ 48

ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΙΝ ΟΜΙΛΙΑΙ ΜΒ'—ΜΖ'

Κείμενον: B. de Montfaucon.

Μετάφρασις - Σχόλια

ΚΥΡΙΑΚΟΥ Γ. ΡΟΥΜΠΗ (ΟΜΙΛ. ΜΒ'—ΜΖ')

Πτυχιούχου Θεολογίας, Φιλολογίας,

Ἱστορίας - Αρχαιολογίας,

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΟΥΒΕΛΛΑ (ΟΜΙΛ. ΜΖ)

Θεολόγου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εἰς τὴν Γένεσιν ὁμιλία ΜΒ'	9	(109)*
Εἰς τὴν Γένεσιν ὁμιλία ΜΓ'	29	(129)
Εἰς τὴν Γένεσιν ὁμιλία ΜΔ'	51	(150)
Εἰς τὴν Γένεσιν ὁμιλία ΜΕ'	67	(166)
Εἰς τὴν Γένεσιν ὁμιλία ΜΣΤ'	84	(183)
Εἰς τὴν Γένεσιν ὁμιλία ΜΖ'	95	(196)
ΚΕΙΜΕΝΟΝ	109	

* Οἱ ἐντὸς παρενθέσεων ἀριθμοὶ ἀναφέρονται εἰς τὰς ἀντιστοιχίας αὐτὰς τῶν κεφαλαίων.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΟΜΙΛΙΑ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΙΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

423 Α -ΟΙ ΦΙΛΟΧΕΝΟΥΜΕΝΟΙ ΑΝΔΡΕΣ ΕΚΕΡΘΟΥΝΤΕΣ ΕΣΤΡΑΦΗΣΙΑΝ
ΠΡΟΣ ΤΑ ΣΟΙΩΜΑ ΚΑΙ ΤΑ ΤΟΜΟΡΡΑ.¹

Ἀπὸ ὅσα ἀνεγνώσαμεν χθές, ἀγαπητοὶ μου, ἐμάθα-
μεν τὸ μέγεθος τῆς προθυμίας τοῦ Ἀδραάμ διὰ τὴν φιλο-
ξενίαν. Ἐλάτε, λοιπόν, καὶ σήμερον νὰ μελετήσωμεν
τὰ ἐπόμενα, διὰ νὰ γνωρίσωμεν τὴν φιλοστοργίαν καὶ
τὴν συμπάθειαν τοῦ πατριάρχου. Διότι ὁ δικαίος αὐτὸς εἶ-
χε μὲ ἀρεθούριον τὴν κάθε μίαν ἀρετὴν. Πραγματικὰ, δὲν
ἦτο μόνον φιλόστοργος, φιλόξενος καὶ συμπαθὴς, ὡς ἄλ-
λὰ καὶ ὅλαις τὰς ἀρετὰς τὰς κατεῖχεν εἰς μέγιστον βαθμόν.
Εἴτε λοιπόν, ἔπρεπε νὰ δείξῃ ὑπομονὴν, θὰ τὸν εὖρης νὰ
ἔχη φθάσει εἰς τὴν πρὸ ὀφηλὴν κορυφὴν αὐτῆς. Εἴτε ἀπαι-
τεῖται ἡ ταπεινωφροσύνη, πάλιν θὰ τὸν ἴδῃς νὰ μὴ ὑπο-
χωρῇ καθόλου, ἀλλὰ νὰ ὑπερνικᾷ τοὺς πάντας εἰς τὴν ἀ-
ρετὴν αὐτήν. Εἴτε ἡ πίστις χρειάζεται, καὶ εἰς αὐτὴν θὰ
ἀποδειχθῇ ὅτι προσθεύει περισσότερο ἀπὸ ὅλους. Διότι
ἡ ψυχὴ τοῦ ὁμοιάζει μὲ μίαν εἰκόνα ζωαντίνης, ἣ ὅποια
παρουσιάζει τὰ διάφορα χρώματα τῆς ἀρετῆς. Συνεπῶς,
ποία δικαιολογία ὑπάρχει πλέον δι' ἡμᾶς, ὅταν εἰμεθα τό-
σον κενοί, ὥστε οὔτε μίαν ἀρετὴν νὰ μὴ θέλωμεν νὰ ἐπι-
τελέσωμεν. Ὁ καθ' ἡν στιγμὴν ἓνας ἄνθρωπος κατάρθωσε
νὰ συγκεντρώσῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὅλαις τὰς ἀρετὰς. Τὸ
ὅτι, θέδωκα, εἰμεθα γυμνοὶ ἀπὸ ὅλα τὰ ἀγαθὰ ἀφαιλεῖται ὅ-
χι εἰς τὴν ἀδυναμίαν μας, ἀλλὰ εἰς τὴν ἁλλειψίν θελήσε-
ως πρὸς τοῦτο καὶ αὐτὸ τὸ ἀποδεκνύει καθαρὰ τὸ γεγο-
νός ὅτι ἡμποροῦμεν νὰ εὐρωμεν πολλοὺς συνανθρώπους
μας νὰ διακρίνονται ἐξαιρετικὰ εἰς τὴν ἀρετὴν. Μὰ καὶ τὸ
γεγονός μόνον ὅτι ὁ πατριάρχης, μολοντί ἐγεννήθη καὶ ἐξη-
σε προτοῦ νὰ ἔλθῃ ἡ χάρις τοῦ Ἰησοῦ καὶ προτοῦ νὰ δοθῇ
ὁ Νόμος τοῦ Μωϋσέως, κατάρθωσεν ἐν τούτοις νὰ φθάσῃ
εἰς τὸσον μεγάλον βαθμόν εἰς τὴν ἀρετὴν, ἀδυνατούμενος
ἀπὸ τὴν συνειδήσιν τοῦ καὶ τὴν γνώσιν τοῦ προσφέρει ἡ

φύσιν, είναι άρκτετόν νά μᾶς στερήσῃ ἀπὸ κάθε ἀπολογίαν διὰ τὴν ἀδιαφορίαν μας. Ἀλλ' ἴσως μερικοὶ νὰ ἰσχυρισθῶν ὅτι ὁ Θεὸς ἐφρόντισε πάρα πολὺ δι' αὐτὸν Δ καὶ μεγάλην πρόνοιαν εἰδείε πρὸς χάριν τοῦ ὁ Κύριος τοῦ σώσαντος. Ναί, τὸ παραδέχομαι αὐτό. Ἀλλ' ἐάν ὁ πατριάρχης δὲν ἔκανε πρῶτος ὅ,τι ἐζητάτο ἀπὸ αὐτοῦ, ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἐλάμβανε τὴν παρά τοῦ Θεοῦ βοήθειαν. Λοιπὸν, μὴ προσέχῃς μόνον αὐτό, ἀλλὰ, ἀφοῦ ἐξετάσῃς κάθε περιστάτικόν τῆς ζωῆς τοῦ χωριστά, θὰ ἴδῃς ὅτι, ἀφοῦ προηγουμένως εἶδεν ἀπόδειξιν τῆς ἀρετῆς τοῦ εἰς κάθε περίπτωσιν, τότε μόνον ἐγένετο ἀξίος τῆς συμμοχίας τοῦ Θεοῦ. Καὶ εἰς αὐτὰ πολλὰς φορές μέχρι τώρα ὡς τὰ ἀπέδειξε, κατὰ ποῖον τρόπον, δηλαδὴ, ἔκανε τὴν μετακίνησιν ἀπὸ τὴν πατρίδα τοῦ, χωρὶς νὰ ἔχη διδοῦσθαι τὴν εὐσέβειαν ἀπὸ τούτων γονεὺς τοῦ, ἀλλὰ ἀφ' ἑαυτοῦ μὲ τὰς ἰδικὰς τοῦ δυνάμεις ἀπέδειξε τὴν ἀγάπην τοῦ πρὸς τὸν Θεόν, Ἐ καὶ ὅταν πάλιν, ἐνῶ εἶχε πρὸ ὀλίγου μεταναστεύσει ἀπὸ τὴν Χαλδαίαν διετάσσεται γρήγορα νὰ ἀνταλλάξῃ τὴν ἰδικὴν τοῦ χώραν μὲ τὴν ξένην, ἐν ταῦταις δὲν ἐδίστασεν οὔτε ἀνέβαλλεν ἀλλ' ἀμέσως ἐφήρμοξε τὴν ἐντολήν, καὶ μάλιστα χωρὶς νὰ γνωρίῃ πού θὰ παύσῃ ἢ περιπλάνησιν τοῦ, καὶ ἐδιόξτε καὶ ἔτρεχε πρὸς τὰ ὁκαθάρια, ὡς νὰ ἦσαν πραγματικά καὶ χειροποιήστα, ἔπει-
 424 δὴ ἐθεώρει προτιμότερον ὅλων τὸ πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ.

Εἶδες ὅτι ἀπὸ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ προσήμιον ὁ Ἀβραάμ ἔκανε ὅτι ἐζητάτο ἀπὸ αὐτὸν καὶ δι' αὐτὸ κάθε ἡμέραν ἐλάμβανε μεγάλην καὶ μὲ ἀφθονίαν τὴν θεῖαν δοξάειαν; Κατὰ τὸν ἴδιον, λοιπὸν, τρόπον καὶ ἡμεῖς, ἀγαπητοί μου, ἐὰν θέλωμεν νὰ ἔχωμεν τὴν ἐξ οὐρανοῦ δοξάειαν ὡς μιμηθῶμεν τὸν πατριάρχην, χωρὶς νὰ ἀδιαφορῶμεν διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἀρετῆς, ἀλλ' ὅταν μᾶς βίβεται ἡ εὐκαιρία νὰ πράξωμεν κάποιον ἐνάρετον ἔργον, νὰ τὸ ἐκτελώμεν μὲ μεγάλην προθυμίαν, ὥστε νὰ προκαλέσωμεν τὴν προσοχὴν τοῦ ἀγρύπνου ἐκείνου οφθαλμοῦ διὰ νὰ μᾶς δώσῃ τὴν ἀμοιβήν. Πραγματικά, ἐκεῖνος πού γνωρίζει τὰς ἀποκρύφους σκέψεις μας, ὅταν ἴδῃ ὅτι ἔχομεν ἐνάρετον διάθεσιν καὶ μὲ προθυμίαν ριπτόμεθα εἰς τοὺς ἀγῶνας τῆς ἀρετῆς, ἀμέσως μᾶς δίδει τὴν δοξάειαν τοῦ, ἀνακουφίζον τοὺς πόνους μας, ἐνισχύων τὴν ἀδυναμίαν τῆς φύσεώς μας καὶ χορηγῶν πλουσίας τὰς ἀμοιβάς. Ἐ Καὶ κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἀλυμπτικῶν ἀγώνων δὲν ἡμιποεῖς ποτὲ νὰ συναντήσῃς κάτι ἀνάλογον νὰ γίνεσθαι, ἀλλ' ὁ γυμνα-

στής ἰσχυρὰ θεατῆς ἀπλὸς μόνον τῶν ἀγωνιζομένων, χωρὶς νὰ δύναται νὰ προσφέρῃ τίποτε ἄλλο, παρὰ νὰ περιμένῃ τὴν ἀνόδειξιν τοῦ νικητοῦ. Ὁ Κύριός μας, ὁμῶς, δὲν κάνει τὸ ἴδιον, ἀλλ' ἀγωνίζεται μαζί μας, μᾶς δίδει τὸ χεῖρι τοῦ, μᾶς παρωθεῖ καὶ, σχεδόν, μᾶς παραδίδει τὸν ἀντίπαλόν μας νικημένον ἀπὸ πάσης ἀπόψεως καὶ ἀκέραιον κάνει τὸ πᾶν καὶ κάθε τρόπον χρησιμοποιεῖ, ὥστε νὰ ἡμπορέσωμεν νὰ ἀγωνισθῶμεν μὲ ἐπιτυχίον καὶ νὰ κερδίσωμεν τὴν νίκην, διὰ νὰ τοποθετήσῃ εἰς τὸ κεφάλι μας τὸν ἀμείνων στέφανον. Ὁ «Διότι τὸ κεφάλι σου», λέγει, «ἐδεχθῇ στέφανον χορίτων». Καὶ εἰς μὲν τοὺς ἀλυμπτικῶς ἀγῶνας, μετὰ τὴν νίκην, ὁ στέφανος δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ φύλλα δάφνης καὶ θύρνος καὶ βοή τοῦ προκαλεῖ τὸ πλῆθος, τὰ ὅποια, ὅλα γενικά, μαραίνονται καὶ χάνονται, μολὺς θὰ ἔλθῃ ἡ νύκτα. Ἀλλ' ὁ στέφανος, πού παίρνει κανένας διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τοὺς ἰσχύας τοῦ πού ἔχουσιν δι' αὐτήν, δὲν ἔχει τίποτε τὸ αἰσθητόν, τὸ ὁποῖον νὰ φθίρῃται μὲ τὴν παρῶσαν ἐπίγειον ζωὴν, μὰ εἰς αὐτὸν ἀθάνατος καὶ ἐπεκτείνεται εἰς τὴν αἰωνιότητα. Ὁ μὲν κόπος διαρκεῖ ὀλίγον χρόνον, ἐνῶ ἡ ἀμοιβὴ διὰ τοὺς κόπους δὲν γνωρίζει τέλος, οὔτε φθίρεται μὲ τὸν χρόνον οὔτε μαραινέται. Δ Καὶ διὰ νὰ καταλάβετε αὐτό, νὰ, πόσα χρόνια, καὶ πόσα γενεὰ ἀνθρώπων ἐπέρασαν ἀπὸ τότε πού ἔζησεν ὁ πατριάρχης, καὶ ὁμῶς μέχρι χθὲς καὶ σήμε-
 425 ρα τόσοι πολλοὶ λάμπουν οἱ στέφανοι τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ καὶ μέχρι τῆς συντελείας τοῦ κόσμου θὰ γίνονται ἀφαιρηθῇ διδοσκαλίως εἰς ὅλους τοὺς συνετοὺς ἀνθρώπους.

Ἀφοῦ, λοιπὸν, αὐτοῦ τοῦ εἶδους ἦτο ἡ ἀρετὴ τοῦ δικαίου αὐτοῦ, ὡς σπεύσωμεν καὶ ἀμειψώμεν μὲ αὐτόν καὶ, ἀφοῦ καταλάβωμεν ὅτω καὶ ἀργὰ τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς μας, ὡς μιμηθῶμεν τὸν πατριάρχην, ὡς φροντισώμεν κόπως διὰ τὴν σωτηρίαν μας, ὡς δεῖξωμεν μεγάλην ἐπιμέλειαν, ὥστε νὰ μὴ διατηρῶμεν μόνον τὴν σωματικὴν μας ὑγίαν, ἀλλὰ νὰ θεραπεύωμεν καὶ τῆς ψυχῆς τὰ διάφορα νοσήματα. Ἐ Διότι, ἐὰν θελήσωμεν νὰ προσέχωμεν καὶ νὰ ἀγρυπνώμεν, θὰ θεραπεύσωμεν εὐκολώτερον τὰ νοσήματα τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὰ νοσήματα τοῦ σώματος. Πραγματικά, ὅταν παραδειγματος χάριν μᾶς ἐνοχλῇ κάποιο πάθος, ἐὰν θελήσωμεν μὲ εὐσεβεῖ σκέψιν νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸ δικαστήριον τῆς φοβερᾶς ἐκείνης ἡμέρας, χωρὶς νὰ

ἀπορροφηθῶμεν ἀπὸ τὴν παρουσίαν εὐχαρίστησιν, ἀλλὰ νὰ σκεφθῶμεν τὴν ὁδὸν, πού θὰ δοκιμάσωμεν ὕστερα ἀπὸ αὐτά, ἀμέσως τὸ πάθος αὐτὸ θὰ πετάξῃ καὶ θὰ φύγῃ μακριὰ ἀπὸ τὴν ψυχὴν μας. Ὅποτε, ἂς μὴ κατεκώμεθα ἀπὸ ἀδιαφορίαν, ἀλλ' ἀφοῦ γνωρίζωμεν ὅτι μᾶς περιμένει ἀγὼν καὶ πάλιν καὶ πρέπει νὰ λάβωμεν θέσιν μάχης, ἂς ἔχωμεν καθε ἡμέραν τὴν σκέψιν μας ἀκμαίαν καὶ δυνατὴν, ὥστε, ἔχοντες καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, 423 Α νὰ ἠμπορέσωμεν νὰ συντρίψωμεν τὴν κεφαλὴν τοῦ πονηροῦ αὐτοῦ θηρίου, τοῦ ἐχθροῦ, δηλαδή, τῆς ψυχῆς μας. Διότι ὁ Ἰδιος ὁ Κύριος μᾶς ὑποσχέθη αὐτό, λέγων «Ἡ, ἐγὼ σὰς ἐδώκα ἐξουσίαν νὰ νικᾷτε καὶ νὰ ποδοπατήτε πάντα τὰ ὄργανα τοῦ σατανᾶ, πού σὺν φεῖδια καὶ σκορπιοὶ ἐπιβουλίζουν καὶ χύνουν δηλητήριον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. Σὰς δίδω τὴν δύναμιν νὰ καταδικάζετε ὅλην τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ». 2 Συνεπῶς, ἂς ἀγρυπνῶμεν, σὰς παρακαλῶ, διὰ νὰ ἀφαιρῶμεν τὴν ἀρετὴν, ἀκολουθοῦντες τὸ παράδειγμα τοῦ πατριάρχου, καὶ νὰ ἀξιωθῶμεν νὰ λάβωμεν τοὺς ἰδίους μὲ ἐκεῖνον στεφάνους, νὰ καταλήξωμεν εἰς τοὺς κόλπους αὐτοῦ, νὰ ἀποφύγωμεν τὴν φωτίαν τῆς καλῶσεως καὶ νὰ γίνωμεν ἄξιοι τῶν ἀπορρήτων ἐκείνων ἀγαθῶν.

Β Ἀλλὰ, διὰ νὰ προκαλέσω μεγαλύντερον ζῆλον μέσα σας καὶ σὰς παρωθήσω εἰς τὴν μίμησιν τοῦ δικαίου, ἐλάτε νὰ ἐκθέσω καὶ πάλιν τὴν ἱστορίαν του πρὸς τὴν ἀγάπην σας, προχωρῶν εἰς τὴν συνέχισιν τῶν προηγουμένων γεγονότων. 3 Ὑστερα, λοιπόν, ἀπὸ τὴν πλουσίαν ἐκείνην φιλοξενίαν, κρινομένην ὅχι ἀπὸ τὴν ποιότητα ἢ τὴν ποσότητα τῶν φαγητῶν, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν προσβολὴν τοῦ πατριάρχου, ἀφοῦ ὁ Θεὸς ἐδέχθη τὴν μεγαλοδωρίαν τῆς ψυχῆς τοῦ Ἀβραάμ, ἀμέσως τοῦ ἐχάρισε καὶ τὰς ἀμοιβὰς διὰ τὴν φιλοξενίαν. Καὶ ἀφοῦ ἔμαθε ποίος εἶναι ὁ φιλοξενηθεὶς καὶ πόση εἶναι ἡ δύναμις του, ὅταν ἐσκόπευσαν νὰ προχωρήσουν ἀπὸ ἐκεῖ διὰ νὰ καταστρέψουν τὰ Σόδομα, C τοὺς ἠκολούθησε, λέγει, ὁ πατριάρχης τιμητικὰ. Κόπταξε τὴν φιλοφροσύνην τοῦ Κυρίου, πόσῃν συγκρατῶσιν χρησιμοποιοῖ, καὶ εἶπεν ὅτι ἐνός μὲν φανερώσει τὴν τιμὴν πού κάνει εἰς τὸν δίκαιον, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπιθυμεῖ νὰ ἀποκαλύψῃ τὴν ἀρετὴν πού κρύπτεται εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ δικαίου.

3. Δουκ. 10, 19.

«Οἱ φιλοξενοῦμενοι ἄνδρες», λέγει, ἀγερθέντες ἐσπρόφησαν πρὸς τὰ Σόδομα καὶ τὰ Γόμορρα. Ἐννοεῖ τοὺς ἀγγέλους. Διότι, ἐδῶ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀβραάμ καὶ οἱ ἀγγελοὶ καὶ ὁ Κύριος αὐτῶν ἐνεφανίσθησαν μετ' ἡμῶν ἰδίαν μορφήν. Τώρα, ὁ μὲν ἀγγελοὶ ἀπεστέλλοντο σὺν ὑπέρβαι διὰ νὰ καταστρέψουν τὰς πόλεις ἐκεῖνας, ὁ Θεός, ὁμῶς, παρέμενε σὺν φίλος κοντὰ εἰς τὸν οἶκον του, D σχεδὸν ἀνακοινῶν εἰς τὸν δίκαιον ὅσα ἐσκόπευε νὰ κάνει. Ὅταν, λοιπόν, ἐφυγαν οἱ ἀγγελοὶ «ἔλπε», λέγει, «ὁ Κύριος. Δὲν θὰ κρύψῃ ἀπὸ τὸν δούλον μου Ἀβραάμ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἔχω ὅπ' ὄψιν μου νὰ κάνω». 4 Πολὺ μεγάλη εἶναι ἡ συγκρατῶσις τοῦ Θεοῦ καὶ ἑπερνέει κάθε λογικὴν ἢ τιμὴν πού κάνει εἰς τὸν δίκαιον. Πρόσεξε δέδοται, ὅτι ἀμιλεῖ πρὸς αὐτόν, σὺν νὰ πρόκειται νὰ ἀμυλῇ ἄνθρωπος πρὸς ἄνθρωπον, ἀποδεικνύων εἰς ἡμᾶς πόσον πολὺ τιμῶνται ἀπὸ τὸν Θεὸν οἱ ἄνθρωποι. Καὶ διὰ νὰ μὴ σχηματίσῃς τὴν γνώμην ὅτι ἡ μεγάλη αὐτὴ πρὸς τὸν δίκαιον τιμὴ προέρχεται μόνον ἀπὸ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ, κόπτασε μὲ ποῖον τρόπον ἡ θεὰ Γραφὴ μᾶς διδάσκει, ὅτι ὁ Ἰδιος ὁ πατριάρχης ἔγενεν αἰτία νὰ τοῦ δοθῇ αὐτὴ ἡ τιμὴ. Ε μὲ τὸ νὰ ὑπακούῃ πρόθυμα εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ. Πραγματικὰ, ὅταν εἶπεν ὁ Θεός «δὲν θὰ κρύψω ἀπὸ τὸν δούλον μου Ἀβραάμ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἔχω ὅπ' ὄψιν μου νὰ κάνω», δὲν ἀποκαλύπτει ἑμῶς τί πρόκειται νὰ συμβῇ. Ἦτο, δέδοται, φυσικὸν νὰ προσθέσῃ καὶ νὰ εἴπῃ, ὅτι σκοπεύει νὰ κατακόψῃ τὰ Σόδομα. Μὰ ἀξίζει νὰ μὴ προσπεράσωμεν χωρὶς προσοχὴν καὶ ἐκεῖνο, διότι δὲν πρέπει οὔτε συλλαβὴν οὔτε ἓνα μικρὸν γράμμα νὰ προσπερνῶμεν ἀπὸ τὸ περιεχόμενον τῆς θείας Γραφῆς. Πόσον τιμητικὸν εἶναι, νομίζεις, καὶ αὐτὸ ἀκριδῶς, τὸ νὰ λέγῃ, δηλαδή, ἀπὸ τὸν Ἀβραάμ τὸν δούλον μου; Πόσῃν ἀγάπην ἀποδεικνύει; Πόσῃν ἀγαθὴν διάθεσιν; Πραγματικὰ, αὐτὸ μάλιστα ἀποδεικνύει τὸ ἐξαιρετικὸν τοῦ πράγματος καὶ τὴν τιμὴν πού γίνεται εἰς τὸν δίκαιον, 424 Α Ἐν συνεχείᾳ, ὅπως ἔλεγα, ὅταν εἶπεν ὁ Θεός «δὲν θὰ ἀποκρύψω», δὲν προσθέτει οὔτε ἀναφέρει τὸ τί θὰ συμβῇ, ἀλλὰ τί λέγει; Διὰ νὰ μάθωμεν ὅτι ὅχι τυχαῖα καὶ ἄσκοπα δεικνύει δι' αὐτὸν τόσῃν μεγάλῃν φροντίδᾳ ὁ Θεός, λέγει, «Ὁ Ἀ-

4. Γεν. 18, 17. Μετ' ὅπως αὐτοὶ τοῦ Θεοῦ ὁ Ἀβραάμ, ὅτι ὁ αὐτοὶ θὰ ἐπὶλογηθῇ τὸ ἔθνος, παίρνει ὑπερτέραν θέσιν εἰς τὰ σχέδια τοῦ Θεοῦ, γίνεται ἀντικείμενον αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν.

δοσάμ θά γίνῃ ὁπωσδήποτε γενάρχη, πατριάρχης λαοῦ μεγάλου καὶ ἰσχυροῦ καὶ δι' αὐτοῦ θά εὐλογηθῶν ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς γῆς. Θά κάνω δὲ αὐτό, διότι ἐγνώριζα ἐνέκαθεν, ὅτι θά διδάξῃ ὁ Ἀδραάμ τοὺς υἱοὺς του, ὅταν ζῇ, καὶ θά φροντίξῃ νὰ διδάσκωνται οἱ ἐκ τοῦ οἴκου του, ὅταν ἀποβῇ, νὰ φυλάξουν τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, ὥστε νὰ ἐφαρμόσουν δικαίαν κρίσιν καὶ ἔτσι ὁ Κύριος θά ἐκπληρώσῃ εἰς τὸν Ἀδραάμ ὅλα ὅσα ὑποσχέθη εἰς αὐτόν». "Ὡ, πόσον εἶναι τὸ μέγεθος τῆς φιλάνθρωπίας τοῦ Κυρίου. Ὡς ἔπειδ' ἀκοπεύει εἰς τὴν συνέχισιν νὰ τοῦ γνωρίσῃ τὰ σχετικά μὲ τὴν καταστροφὴν τῶν Σοδόμων, προφθάνει τώρα καὶ ἐνθαρρύνει τὸν πατριάρχην, ὅψ' ἐνὸς μὲν μὲ τὸ νὰ τοῦ ὑποσχέσῃ τὴν μεγάλην εὐλογίαν καὶ ὅτι θά καταστή ἑνάρχη πολλῶν ἐθνῶν, ὅψ' ἑτέρου δὲ διδάσκων αὐτόν ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ παίρνει σὺν ἀμοιβῇ τῆς φιλοφροσύνης σου. Σκέψου, βέβαια, πόσον μεγάλη εἶναι ἡ ἀρετὴ τοῦ πατριάρχου, ὅταν λέγῃ ὁ Θεός· «Διότι ἐγνώριζα ἀνέκαθεν, ὅτι θά διδάξῃ ὁ Ἀδραάμ τοὺς υἱοὺς του, ὅταν ζῇ, καὶ θά φροντίξῃ νὰ διδάσκωνται οἱ ἐκ τοῦ οἴκου του ὅταν ἀποβῇ, νὰ φυλάξουν τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου». Πολὺ τὸ μέγεθος τῆς ἀρετῆς. Διότι δὲν δέχεται τὰς ἀμοιβὰς, ἔπειδ' ὁ ἴδιος ὑπῆρξεν ἐνάρχης, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ ἐδίδαξε καὶ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ νὰ εἶναι ὅμοιοι μὲ αὐτὸν κατὰ τὴν ἀρετὴν, δι' αὐτὰ καὶ καθίσταται ἀξίος πλουσίας ἀμοιβῆς. Ὁ αὐτὸς ἦτο φυσικόν, διότι αὐτὸς πλέον ἔγινε διδάσκαλος ὅλων. Ἀσφαλῶς, αὐτὸς ποὺ προσέφερε τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ προέβλεπον, ὁ ἴδιος θά ἦτο αἴτιος καὶ τῶν ἐπομένων γεγονότων.

Καὶ κύτταξε τὴν ἀγαθότητα τοῦ Κυρίου. Δὲν ἀμείβει τὸν δίκαιον διὰ τὴν ἀρετὴν μόνον, τὴν ὅποιαν ἐπέδειξε κατὰ τὸ παρελθόν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν μελλαντικὴν. «Διότι ἐγνώριζα», λέγει, «ἀνέκαθεν ὅτι θά διδάξῃ τοὺς υἱοὺς του». Ἐπειδὴ, λέγει, γνωρίζω ἐκ τῶν προτέρων τὴν ψυχὴν τοῦ δικαίου, διὰ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν προτέρων δίδω τὰς ἀμοιβὰς. Γνωρίζει, βέβαια, τὰς ἀποκρύφους σκέψεις μας καὶ, ὅταν ἀντιληφθῇ ὅτι σκεπτόμεθα τὰ πρέποντα καὶ ἔχομεν ἀρετὴν γινώσκον, ἀπλώνει τὸ χεῖρ τοῦ πρὸς βοήθειάν μας ὡς καὶ μᾶς ἀμείβει προτοῦ νὰ κατισώμεν καὶ ἔτσι μᾶς καθιστᾷ προθυμότερους. Καὶ αὐτὸ τὸ γεγονός ἡμπορεῖς νὰ τὸ διαπιστώσῃς νὰ γίνεται εἰς ὅλους τοὺς δικαίους. Ἐπειδὴ,

δ. "Ε. 4. στ. 18-19.

δηλαδή, ὁ Θεὸς γνωρίζει τὴν ἀδυναμίαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, διὰ νὰ μὴ ἀπογοητευθῇ ἀπὸ τὰς δυσκολίας ποὺ συναντᾷ, πολλὰς φορές κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν κόπων δίδει τὴν βοήθειάν του καὶ τὰς ἀμοιβὰς του, μὲ σκοπὸν νὰ ἀνακουφίσῃ τὸν κόπον καὶ νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ὁρμήν.

«Διότι ἐγνώριζα ἀνέκαθεν», λέγει, «ὅτι θά διδάξῃ τοὺς υἱοὺς του, ὅταν ζῇ, καὶ θά φροντίξῃ νὰ διδάσκωνται οἱ ἐκ τοῦ οἴκου του νὰ φυλάξουν τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου». Δὲν λέγει μόνον διὰ τὸν ἴδιον ὅτι θά διδάξῃ, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς υἱοὺς του λέγει ὅτι «ὅς φυλάξουν τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου», ἐννοῶν τὸν Ἰσαὰκ καὶ τὸν Ἰακώβ. «Τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου», δηλαδή, τὰ προστάγματα, τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου. Ὡς «ὅς νὰ ἐφαρμόζουν», λέγει, «δικαίαν κρίσιν», νὰ μὴ προτιμοῦν τίποτε πρὸ τοῦ δικαίου, νὰ εὐρίσκωνται ἔξω ἀπὸ κάθε ἀδικίαν. Αὕτη εἶναι, λοιπόν, ἡ πρὸς μεγάλη ἀρετὴ. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς θά πραγματοποιηθῶν, ὅσο τοῦ ὑποσχέθη ὁ Θεός. Νομίζω, ὁμῶς, ὅτι καὶ ἐπὶ ἄλλο ὑπανοεῖ ὁ Θεός, ὅταν λέγῃ ὅτι «ὁ Ἀδραάμ θά γίνῃ ὁπωσδήποτε γενάρχη λαοῦ μεγάλου καὶ ἰσχυροῦ», ἀντὶ δηλαδή, νὰ εἴπῃ σὺ, ποῦ ἐπρωτίμηνες τὴν ἀρετὴν, πιστεύεις εἰς τὰς ἐντολὰς μου καὶ συνεχῶς ὁπακοῦεις, θά γίνῃς γενάρχη λαοῦ μεγάλου καὶ ἰσχυροῦ, ἐνῷ αὐτοὶ οἱ παράνομοι, ποὺ κατοικοῦν εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Σοδόμων, θά ἐξαφανισθοῦν ὅλοι. Διότι ὅπως ἡ ἀρετὴ γίνεται ἀφορμὴ σωτηρίας δι' ὅσους τὴν ἀσκοῦν, 427 Α ἔτσι καὶ ἡ πονηρία γίνεται αἰτία τοῦ ἀφανισμοῦ.

Ἐπειτα, ἀφοῦ μὲ τὴν εὐλογίαν καὶ τοὺς ἐπαίνους ἔδωκε περισσώτερον ἥμισυ εἰς τὸν δίκαιον, ἀρχίζει ἐκεῖνον ποῦ ἤθελε νὰ εἴπῃ καὶ λέγει· «Πολλοὶ κραυγαὶ ἀνέρχονται πρὸς ἐμὲ ἀπὸ τὰ Σόδομα καὶ τὴν Γομόρραν, αἱ ἁμαρτίαι τῶν εἶναι πολὺ μεγάλαι. Θὰ καταβῶ ἐκεῖ διὰ νὰ ἴδω, εἴαν αἱ ἁμαρτίαι γίνωνται, ὅπως ἀνέρχονται αἱ κραυγαὶ τῶν πρὸς ἐμὲ ἢ ὅχι. Θέλω νὰ μάθω». Φοδερὰ εἶναι τὰ λεχθέντα. «Πολλοὶ κραυγαί», λέγει, «ἀνέρχονται πρὸς ἐμὲ ἀπὸ τὰ Σόδομα καὶ τὴν Γομόρραν». Μολοντόι καὶ ἄλλοι πόλεις κατεστράφησαν μαζί μὲ αὐτάς, μὰ ἀνέφερον αὐτάς, ἔπειδ' ἦσαν αἱ μεγαλύτεραι καὶ δυνατωτέραι. «Πολλοὶ κραυγαὶ ἀνέρχονται πρὸς ἐμὲ ὡς καὶ αἱ ἁμαρτίαι τῶν εἶναι πολὺ μεγάλοι». Κότταξε τὸ μέγεθος τῶν κακῶν. Ὅχι μόνον μεγάλο τὸ πλῆθος τῆς κραυγῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀδι-

δ. "Ε. 4. στ. 20-21.

κίας. Διότι τὰ «πολλὰι κραυγαὶ ἀνέρχονται πρὸς ἐμὲ ἀπὸ τῶ Σόδομα καὶ τῆν Γομόρραν», νομίζω ὅτι σημαίνει ὅτι μαζὶ μὲ τὴν παρουσίαν ἐκείνην, τὴν ἀπερίγραπτον καὶ ἀσυγκρίστον, ἐπεδίδοντο καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας ὁδικίας, μὲ τὸ νὰ τυραννοῦν οἱ πὸ δυνατόι τοὺς ἀσθενεστέρους καὶ οἱ πλούσιοι τοὺς πτωχοὺς. Ὅχι μόνον, λοιπόν, εἶναι μεγάλη, λέγει, ἡ πένθημος κραυγὴ, ἀλλὰ καὶ αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν δὲν εἶναι ἀσήμαντοι, μὰ εἶναι μεγάλοι, καὶ μάλιστα πολὺ μεγάλοι. Διότι ἐπενήρσαν παράξενον τρόπον παρουσίας Ὁ καὶ ἐξεύρουν ἀλλοκότους καὶ ἀνεπιτρέπτους νόμους σαρκικῶν ἐπαφῶν καὶ ἤτο τόσον μεγάλη ἡ δύναμις τῆς κακίας, ὥστε οἱ αὐτοὶ ἀνεξαιρέτως εἶχαν κυριευθῇ ἀπὸ τὸ κακόν, χωρὶς νὰ ἠμποροῦν νὰ διορθωθοῦν, μὰ ἐχρειάζετο καθολικὴ καταστροφή, διότι τὰ πάθη των δὲν ἔπαιρναν θεραπείαν, ἐπειδὴ εἶχαν καταστῇ ἀνίστα.

Εἰς τὴν συνέχισιν, ὁμοῦ, διδάσκων ἄλλους τοὺς ἀνθρώπους νὰ γένει νὰ μὴ καταδικάζουν, ἴστω καὶ ἐν τὰ ἁμαρτήματι εἶναι πολὺ μεγάλα καὶ παρεδεκτά, ἐάν προηγουμένως δὲν ὀψάξουν ἀπταὶ ἀποδείξεις, λέγει· «Θὰ καταδῶ ἐκεῖ διὰ νὰ ἴδω, ἐάν οἱ ἁμαρτίαι γίνονται, ὅπως ἀνέρχονται αἱ κραυγαὶ των πρὸς ἐμὲ ἢ ὄχι. Θέλω νὰ μάθω». Τί θέλει νὰ δείξῃ ἡ λέξις συγκταδόσις; «Θὰ καταδῶ», λέγει, «ἐκεῖ διὰ νὰ ἴδω». Δὲ Τί λοιπόν, ὁ Θεὸς τοῦ συμπαντος πηγαίνει ἀπὸ τόπον εἰς τόπον; Ὅχι, δέδοται. Δὲν ἐννοεῖ αὐτό, ἀλλ' ἐκεῖνο πού πολλὰς φορές εἶπα, μὲ τὴν παραστατικότητα τῆς λέξεως ἐπιθυμῇ νὰ μάς διδάξῃ ὅτι πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν τὰ πάντα μὲ μεγάλην ἀκριβείαν καὶ νὰ μὴ καταδικάζωμεν τοὺς ἁμαρτωλοὺς, δοσιζόμενοι εἰς τὰς διαδόσεις, οὔτε νὰ ἐκδίδωμεν τὴν καταδικαστικὴν μίαν ἀπόφασιν χωρὶς νὰ ἔχωμεν ἀποδείξεις. Ἄς τὰ ἀκούωμεν οὖν αὐτά. Διότι δὲν ὀφείλουσαν νὰ σέδωνται τὸν νόμον αὐτῶν μόνον ἐκεῖνοι πού κατέχουν τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ καὶ ὁ καθένας μᾶς πρέπει νὰ μὴ κατακρίνῃ τὸν πλησίον ποτὲ, ἐπὶ τῇ δάσει μίαν ἀνυποστάτου συκοφαντίας. Δι' αὐτὸ καὶ ἀργότερα ὁ μακάριος Μωϋσῆς, ὁ ὁδηγούμενος ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος συνεβούλευε τὸ ἴδιον, λέγων· «Νὰ μὴ παραδεχθῇς ψευδὴ πληροφορίαν». Καὶ ὁ μακάριος Παῦλος γράφει ἐφώνως· «Σὺ διατὶ κατακρίνεις τὸν

ἀδελφόν σου;» Καὶ ὁ Χριστὸς, νοθεύων τοὺς μαθητὰς του καὶ διδάσκων τὸν Ἰουδαϊκὸν λαόν, τοὺς γραμματεῖς αὐτῶν καὶ τοὺς Φαρισαίους, ἔλεγεν· «Νὰ μὴ κατακρίνεται ἡ συμπαθὴς τὸν πλησίον σας διὰ νὰ μὴ κατακρίθῃτε ὑπὸ τοῦ Θεοῦ». Διὰ τὴν αἰτίαν, ἀρπάξεις τὸ ἄξιωμα τοῦ δικαστοῦ πρὸ τῆς ὥρας του; Διατὶ προλαμβάνεις τὴν φοβερὴν ἐκείνην ἡμέραν; Θέλεις νὰ γίνῃς δικαστής; Πῦε δικαστὴς τοῦ ἑαυτοῦ σου καὶ τῶν ἰδικῶν σου ἁμαρτημάτων. Δὲν σὲ ἐμποδίζει κανένας. Διότι ἴται καὶ τὰς ἁμαρτίας σου θὰ διορθώσῃς. ⁹ Α καὶ καμμίον ζημίαν δὲν θὰ ὑποστής ἀπὸ τὴν ἐνέργειαν αὐτῆν. Ἐάν, ὁμοῦ, ἀκρήσῃς τὸν ἑαυτὸν σου καὶ μεταβληθῇς εἰς δικαστὴν τῶν ἄλλων, δὲν ἀντιλαμβάνεσαι ὅτι συγκεντρώνεις ἐπάνω σου μεγαλύτερα φαρτὰ ἁμαρτιῶν.

Δι' αὐτὸ, σὰς παρακαλῶ, νὰ ἀποφεύγωμεν καθ' ὅλην κληρίαν νὰ καταδικάζωμεν τοὺς συνανθρώπους μας. Διότι μολοντὶ δὲν εἶσαι δικαστὴς καὶ δὲν ἀπονέμεις τὴν δικαιοσύνην, ἐν τούτοις κατακρίνεις μὲ τὴν σκέψιν σου καὶ θεωρεῖς κάποιον ὑπεύθυνον μίαν ἁμαρτίαν, χωρὶς νὰ ἔχῃ καμμίαν ἀπόδειξιν, ἀλλὰ πολλὰς φορές στηρίζεσαι εἰς ὑποψίαν καὶ ἀνυπόστατον συκοφαντίαν. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ ὁ μακάριος Δαυὶδ ἐφώνωζε θυνητὰ «Τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος κατέκρινε τὸν πλησίον του κρυφά, ἀπεμάκρυνα ἀπὸ ἐμπρός μου».¹⁰

Β Εἶδες μέγεθος ἀρετῆς; Ὅχι μόνον δὲν ἐδέχτο ὁ Ἰ-δίας τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ καὶ ἀπεμάκρυνεν ἐκεῖνον πού ἠθελε νὰ κατηγορῇ τὸν ἀδελφόν. Ἐάν, λοιπόν, ἐπιθυμώμεν καὶ ἡμεῖς νὰ μειώσωμεν τὰς ἁμαρτίας μας, αὐτὰ πρὸ πάντων νὰ ἐφαρμόζωμεν, δηλαδή, οὔτε νὰ καταδικάζωμεν τοὺς ἀδελφοὺς μας, οὔτε νὰ πλησιάζωμεν αὐτοὺς πού ἐπιχειροῦν νὰ κατηγοροῦν τοὺς ἄλλους, μᾶλλον δὲ, σύμφωνα μὲ τὸν Δαυὶδ, νὰ τοὺς ἀπομακρύνωμεν ἀπὸ κοντὰ μας καὶ τελειῶς νὰ τοὺς ἀποστρεφώμεθα. Ἐξ ἄλλου, νομίζω, ὅτι καὶ ὁ προφήτης Μωϋσῆς τὸ ἴδιον ἐδίδασκεν, ὅταν ἔλεγεν «Νὰ μὴ παραδεχθῇς ψευδὴ πληροφορίαν».

Γ Δι' αὐτὸ, λοιπόν, καὶ τώρα ὁ Κύριος τῶν πάντων ἐχρησιμοποίησε τόσον παραστατικὴν λέξιν,¹¹ διὰ τὴν ὡ-

9. Ρωμ. 14, 10.

10. Ματθ. 7, 1.

11. Ψαλμ. 100, 6.

12. Πρβλ. σημείωσιν 7 τῆς παρούσης ἐκδόσεως.

7. Ἐν προκειμένῳ (στ. 21) ἡ Γραφὴ ἐκφράζεται ἀνθρωποκεντρικῶς, διὰ νὰ καταστήσῃ σαφέστερος τὰς ἐνέργειας τοῦ Θεοῦ.

8. Ἐξοδ. 23, 1.

φύλιαν τῶν ψυχῶν μας, καὶ λέγει· «Θὰ καταβῶ ἐκεῖ διὰ τὴν ἰδίαν». Τί λοιπόν; Δὲν ἐγνώριζε καλὰ τὴν κατάστασιν; Δὲν ᾔξερε τὸ μέγεθος τῶν ἁμαρτημάτων αὐτῶν; Δὲν ἐγνώριζεν ὅτι αἱ ἁμαρτίαι τῶν δὲν ἠδύναντο νὰ διορθωθοῦν; Βεβαίως, τὸ ᾔξερεν. Μὰ, σὺν τῇ συνέθετι κάποιου ἀπολογίαν πρὸς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι εἰς τὸ μέλλον θὰ ἤβελαν νὰ κατηγοροῦν χωρὶς ἐντροπὴν, καί, ἀποδεικνύον τὴν ἰσχυρογνωμοσύνην αὐτῶν καὶ τὴν μεγάλην ἑλλειψὶν τῆς ἀρετῆς τῶν, φέρεται μὲ τὸσον μεγάλην μακροθυμίαν. Ἰσως, ὅμως, ἔχει μόνον δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν, ἀλλὰ διὰ τὴν δόξην καὶ εἰς τὸν δίκαιον ἀφορμὴν νὰ ἀποκαλύψῃ τὴν συμπαθειαν καὶ τὴν φιλοστοργίαν τῆς ψυχῆς του. Οἱ ἀγγελοὶ, λοιπόν, ὅπως εἶπα παραπάνω, ὁ κατηνύθηνθρασαν πρὸς τὰ Σόδομα. Ὁ πατριάρχης, ὅμως, ἵστατο ἐνώπιον τοῦ Κυρίου.¹³ «Καὶ ὁ Ἀδραάμ, λέγει ἡ Γραφή, ἀφροῦ ἐπλησίασε τὸν Κύριον εἶπε· Θὰ καταστρέψῃς τὸν δίκαιον μαζί με τὸν ἀσεβῆ καὶ θὰ εἶναι ὁ δίκαιος εἰς τὴν ἰδίαν μοῖραν μετὰ τὸν ἀσεβῆ».¹⁴ Ὁ, παρηγοία τοῦ δικαίου, ἡ μάλλον, ὦ, συμπαθεῖα ψυχῆς. Τόσον τὸν ἐνάρκασεν ἡ μέθη τῆς συμπαθείας, ὥστε νὰ μὴ ἀντιλαμβάνεται τί λέγει. Μὰ, καὶ ἡ Γραφή, ἀποδεικνύουσα ὅτι μετὰ μέγαλον φόβον καὶ τρόμον ὑπέβαλε τὴν παράκλησιν αὐτὴν, λέγει· «Καὶ ὁ Ἀδραάμ, ἀφροῦ ἐπλησίασε τὸν Κύριον εἶπε· Θὰ καταστρέψῃς τὸν δίκαιον μαζί με τὸν ἀσεβῆ»· Τί κάνεις ἐκεῖ, ὦ μακάριε πατριάρχα; Μήπως ὁ Θεὸς ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ τὴν ἰδικὴν σου παράκλησιν διὰ νὰ μὴ τὸ πραγματοποιήσῃ αὐτό; Ἀλλὰ ἄς μὴ κάνωμεν αὐτὴν τὴν σκέψιν. Ἐ Διότι ὁ πατριάρχης δὲν τὰ λέγει αὐτὰ μετὰ τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ Κύριος σκοπεῖ νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὴν καταστροφὴν, μὰ ἐπειδὴ δὲν εἶχε τὸ θάρρος νὰ παρακαλέσῃ κατ' εὐθείαν διὰ τὸν ἀνεψιὸν του Ἀντ, δι' αὐτὸ καὶ ὑποβάλλει κοινὴν παράκλησιν δι' ὅλους, ἐπιθυμῶν μαζί με τοὺς ἄλλους νὰ σώσῃ καὶ αὐτόν, καὶ μαζί με αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὴν καταστροφὴν. Ἀρχίζει, λοιπόν, τὴν παράκλησιν του καὶ λέγει· «Ἐάν εὐρίσκωνται εἰς αὐτὴν πάλιν πεντήκοντα δίκαιοι, θὰ τοὺς καταστρέψῃς μαζί με τοὺς ἀδίκους; Δὲν θὰ ἀφήσῃς ὅλην τὴν πόλιν ἕνεκα τῶν πεντήκοντα δικαίων, ἐάν αὐτοὶ εὐρίσκωνται εἰς αὐτήν; Οὐδέποτε θὰ κάνῃς οὐ κατὰ τέτοια, νὰ φουέσῃς, δηλαδή, τοῦ

13. Πρὸς Γεν. 18, 22.

14. Ἐδ. σ. 23.

δικαίων μαζί με τὸν ἀσεβῆ, ὥστε νὰ εἶναι εἰς τὴν ἰδίαν μοῖραν ὁ δίκαιος καὶ ὁ ἀσεβής.¹⁵ Α. Οὐδέποτε. Σὺν κριτῆς ὅλου τοῦ κόσμου, εἰν θὰ εἶσαι δίκαιος;»¹⁶

Κύτταξε ὅτι καὶ κατὰ τὴν διοτύπωσιν τῆς παρακλήσεως ἀποδεικνύει τὴν φιλόθεον διάθεσιν τῆς ψυχῆς του καὶ ὁμολογεῖ τὸν Θεὸν κριτὴν ὅλου τοῦ κόσμου καὶ παρακαλεῖ νὰ μὴ καταστραφῇ ὁ δίκαιος μαζί με τὸν ἀσεβῆ. Κατόπιν, ὁ ἡμέτερος καὶ φιλόθετος Κύριος συμφωνεῖ μετὰ τὴν παράκλησιν τοῦ πατριάρχου καὶ λέγει· Κάνω, εἰς εἰπὸς καὶ δέχαμαι τὴν παράκλησιν σου. «Ἐάν εὐρίσκωνται εἰς τὴν πόλιν Σόδομα πεντήκοντα δίκαιοι, δὲν θὰ καταστρέψω τὸν τόπον χάριν αὐτῶν».¹⁷ Προσφέρει ὡς χάριν, λέγει, εἰς πεντήκοντα δίκαιους, ἐάν εὐρεθοῦν, τὴν σωτηρίαν τῶν ὑπολοίπων κατοίκων τῆς περιοχῆς καὶ θὰ πραγματοποιήσῃ τὴν παράκλησιν σου. Ἀλλὰ ἄς ἴδωμεν τὸν δίκαιον αὐτόν, ὁ ὁποῖος, ἀφροῦ ἐπῆρε θάρρος ὡς καὶ ἐγνώρισε τὴν φιλοθεωπίαν τοῦ Θεοῦ, ὑποβάλλει πάλιν δευτέρω παρακλήσιν καὶ λέγει· «Τώρα ἤρχισα καὶ θὰ ὁμιλήσω πρὸς τὸν Κύριόν μου. Τολμῶ τοῦτο, ὅτι εἰμαι χῶμα καὶ στάχτη».¹⁸ Μὴ νομίσης, λέγει, Κύριε, ὅτι ἀγνοῶ τὸν ἐαυτόν μου καὶ ὑπερβαίνω τὸ μέτρον ποῦ μοῦ ἐπιτρέπεται καὶ ὁμιλῶ πρὸς σέ μετὰ τὸσον θάρρος. Γνωρίζω, δέδοισα, ὅτι εἰμαι χῶμα καὶ στάχτη. Μὰ, ὅπως γνωρίζω αὐτό, καὶ τὸ γνωρίζω πολὺ καλὰ, κατὰ τὸν ἰδίον τρόπον δὲν ἀγνοῶ καὶ ἐκεῖνο, ὅτι, δηλαδή, εἶμαι μεγάλη ἡ φιλοθεωπία σου καὶ πλούσιος εἶσαι εἰς ἀγαθότητα, ὥστε ἐπιθυμῆς νὰ σωθῇς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. Πραγματικά, Σὺ ποῦ ἐδουλοῦργησες τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸ μηδέν, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ τοὺς ἀπαύσῃς ποτέ, ἐάν ἡ δομὴ τῆς ἁμαρτίας δὲν εἶναι ὑπερβολικὴ; Ὁ Δι' αὐτὸ καὶ πάλιν σὲ παρακαλῶ καὶ σὲ ἱκετεύω νῆαν ἐλιγροστεύσῃς οἱ πεντήκοντα δίκαιοι καὶ εὐρεθοῦν εἰς τὴν πόλιν τεσσαράκοντα πέντε δίκαιοι, δὲν θὰ σώσῃς τὴν πόλιν; Ὁ Θεὸς ἀπήντησε. Δὲν θὰ καταστρέψῃς τὴν πόλιν, ἐάν εὐρεθοῦν τεσσαράκοντα πέντε δίκαιοι.¹⁹ Ποῖος θὰ ἡμπορέσῃ νὰ ὑμνήσῃ ἐπ' αὐτὴν τὸν Θεὸν τῶν πάντων διὰ

15. Ἐδ. σ. 24-25. Σὺς τοὺς στίχους αὐτοὺς, εἰς τὸν προηγουμένον καὶ μέχρι τοῦ 98 ὑπάρχουν ἀλλεπάλληλοι ἐρωτήσεις εἰς τὴν ἐκείνην ἐπιλαμβάνεται ἡ ἀγάπη, ἡ κατανόησιν καὶ ἡ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβεία καὶ ἡ ἀγάπη.

16. Ἐδ. σ. σ. 26.

17. Ἐδ. σ. σ. 27.

18. Ἐδ. σ. σ. 28.

τὴν τὴν τὴν τοῦ μακροθυμίου καὶ συγκρατήσεως, ἢ νὰ μακαρίσῃ τὸν δίκαιον ποῦ τὴν τὴν παρηγορίαν εἶχεν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ; «Καὶ ὁ Ἀβραάμ», λέγει, «ἐτόλμησε νὰ ἀμιλήσῃ καὶ πάλιν πρὸς τὸν Κύριον καὶ εἶπεν. Ἐάν εὐρεθῶν ἐκεῖ τεσσαράκοντα δίκαιοι, θὰ καταστρέψῃ ἡ πόλις; Ὁ Θεὸς ἀπήντησε. Δὲν θὰ καταστρέψῃ τὴν πόλιν χάριν τῶν τεσσαράκοντα δικαίων». ¹⁹ Ἐπειτα, ὁ δίκαιος, σὰν νὰ ἐνωμισεν ἐντροπὴν διὰ τὴν ἀνέκφραστον μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ D καὶ φοβηθεὶς μήπως δώσῃ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ὑπερβαίνει τὰ ἐπιτρεπτά ὅρια καὶ ἐπικτείνει τὴν παράκλησιν τοῦ πέραν τοῦ μέτρου, λέγει· «Μήπως ὀργισθῇς, Κύριε, ἐάν καὶ πάλιν λαλήσω; Ἐάν εὐρεθῶν ἐκεῖ τριάκοντα δίκαιοι;». ²⁰ Ἐπειδὴ ἀντελήφθη ὅτι ὁ Θεὸς ἦτο πρόθυμος νὰ ἐπιδείξῃ μεγαλυτέραν φιλοφροσύνην, δὲν ἐλαττώνει πλέον ὀλίγον κατ' ὀλίγον, οὕτως παραλείπει πέντε μόνον δικαίους, ²¹ ἀλλὰ δέκα, καὶ ἔτσι υποβάλλει τὴν παράκλησιν καὶ λέγει· «Ἐάν εὐρεθῶν ἐκεῖ τριάκοντα δίκαιοι; Καὶ ὁ Θεὸς ἀπήντησε. Δὲν θὰ καταστρέψῃ τὴν πόλιν, ἐάν εὐρεθῶν ἐκεῖ τριάκοντα δίκαιοι». ²² Πρόσεξε τὴν ἐπιμονὴν τοῦ δικαίου. Σὰν νὰ ἐπρόκειτο ὁ ἴδιος νὰ καταδικασθῇ μὲ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ, ἔτσι προσπαθεῖ μὲ μεγάλην προθυμίαν διὰ νὰ λυτρώσῃ τὸ ἔθνος τῶν Σοδομιτῶν ἀπὸ τὴν τιμωρίαν ποῦ τὸ ἀπειλεῖ. «Καὶ ὁ Ἀβραάμ συνέχισε. Ἐπειδὴ ἔχω τὸ θάρρος νὰ ἀμιλήσω καὶ πάλιν πρὸς τὸν Κύριόν μου, τὸν ἐρωτῶ. Ἐάν εὐρεθῶν ἐκεῖ εἴκοσι δίκαιοι; Ὁ Θεὸς ἀπήντησε. Δὲν θὰ καταστρέψῃ τὴν πόλιν, χάριν τῶν εἴκοσι δικαίων». ²³ Ἐπεὶ καὶ κάθε λογικὴν καὶ κάθε ἐννοαν ἢ ἀγαθότης τοῦ Κυρίου. Διότι ποῖος διπὸ ἡμᾶς, οἱ ὅποιοι κυλιόμεθα μέσα εἰς ἀμέτρητα κακά, ἐπροτίμησε ποτὲ νὰ δείξῃ τὴν συγκρατήσιν καὶ μακροθυμίαν, ὅταν πρόκειται νὰ κρίνῃ τοὺς συνανθρώπους του;

Μὰ, ὁ δίκαιος, βλέπων τὸν πλάστον τῆς φιλοφροσύνης τοῦ Θεοῦ, δὲν σταματᾷ, ²⁴ ὁ δὲ πάλιν λέγει· «Μήπως ὀργισθῇς, Κύριε, ἀν ἀμιλήσω ἀκόμη μίαν φοράν;».

19. Ἐ. 2. στ. 23.

20. Ἐ. 2. στ. 30.

21. Ὅπως ἔχουν παραπάνω (στίχος 28), εἴταν ἀπὸ τοῦ πενήκοντα κατῆλθεν εἰς τοὺς τεσσαράκοντα πέντε, ἐνθ' ὅρα ἀπὸ τοῦ τεσσαράκοντα κατέβησαν ἀμέσως εἰς τοὺς τριάκοντα.

22. Γεν. 18, 30.

23. Ἐ. 2. στ. 34.

24. Ἐ. 2. στ. 38.

Ἐπειδὴ, δηλαδή, ἡ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ ἦτο ἀνέκφραστος, δι' αὐτὸ ἐφοβήθη μήπως προκαλέσῃ τὴν ἀγανάκτησιν ἐναντίον τοῦ τοῦ παρακαλουμένου καὶ λέγει· «Μήπως ὀργισθῇς, Κύριε;» Μήπως κἀνὼ τίποτε τὸ ἀλόγιστον; Μήπως συμπεριφέρωμαι χωρὶς ἐντροπὴν; Μήπως προβαίω εἰς ἐνέργειαν ἀβίαν κατακρίσεως, ἐάν ἀμιλήσω μίαν φορά ἀκόμη; Δέξου μὲ τὴν ἴδιαν ἐκείνην μεγάλην σου ἀγαθότητα μίαν ἀκόμη παράκλησίν μου. «Ἐάν εὐρεθῶν ἐκεῖ δέκα δίκαιοι; Καὶ ἀπήντησεν ὁ Θεός. Δὲν θὰ καταστρέψῃ τὴν πόλιν, χάριν τῶν δέκα δικαίων». ²⁵ Καὶ ἐπειδὴ προηγουμένως εἶπεν· «Νὰ ἀμιλήσω ἀκόμη μίαν φοράν;», ἀνεχώρησεν ὁ Κύριος, εἴταν ἔπαυσε νὰ συνομιλῇ μὲ τὸν Ἀβραάμ, B ὁ δὲ Ἀβραάμ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν σκηνὴν του». ²⁶

Εἶδате τὴν συγκρατήσιν τοῦ Κυρίου; Εἶδате τὴν φιλοστοργίαν τοῦ δικαίου; Ἐμῶντες πόση εἶναι ἡ δύναμις τῶν ἐνωρέτων ἀνθρώπων; Ἐάν, λέγει, εὐρεθῶν δέκα δίκαιοι εἰς τὴν πόλιν, χάριν αὐτῶν θὰ συγχωρήσω τὰς ἀμαρτίας ὅλων. Δὲν ἔλεγα, λοιπόν, σωστὰ παραπάνω ὅτι ὅλα οὗτα ἔγιναν διὰ νὰ μὴ ὑπάρχῃ καμία ἀσφαρὴ ἀντιλογίας εἰς ὅλους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ζοῦν κατὰ τρόπον ἀναισχυρτον ὅσπερ ἀπὸ αὐτά; Διότι ὑπάρχουν πολλοὶ παράφρονες, ποὺ ἔχουν ἀσυγκράτητον γλῶσσαν καὶ θέλουν νὰ διατυπώσουν κατηγορίας καὶ λέγουν· Μὰ, τότε διὰ τί ἐλάσαν τὰ Σόδομα; Ἐάν εἶχαν γνωρίσει τὴν μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ, πῶς νὰ μὴ μετενόουν. Ὁ Μὲ αὐτὸ, ὅμως, ἀποδεικνύουν τὸ μέγεθος τῆς κακίας των καὶ ἀκόμη ὅτι εἰς τὸν μέγαν πλῆθος ἀνθρώπων ὑπῆρχε τὴν ἐρημίαν ἀρετῆς, ὥστε ὑπῆρχεν ἀνάγκη ἐνὸς νέου κατακλυσμοῦ, σὰν ἐκείνον ποῦ προηγουμένως εἶχε γνωρίσει ἡ γῆ. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἶχεν ὑποσχεθῇ ὁ Θεός ὅτι δὲν θὰ δώσῃ πλέον παρομοίαν τιμωρίαν, δι' αὐτὸ καὶ χρησιμοποιοῖ ἄλλον τρόπον τιμωρίας καὶ εἶται, ὅφ' ἑνὸς μὲν τιμωρεῖ ἐκείνους, ὅφ' ἑτέρου δὲ προσφέρει εἰς τοὺς μεταγενεστέρους συνεχὴ ἀφορμὴν διδασκαλίας. Ἐπειδὴ, δηλαδή, ἀνέτρεψαν τοὺς νόμους τῆς φυσικῆς τάξεως καὶ ἐπενόησαν νέους καὶ ἀνόμους τρόπους σαρκικῆς ἐπαφῆς, δι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεός τούτους ἐτιμώρησε μὲ παράξενον τρόπον μὲ τὸ νὰ μολύνῃ τὴν κοιλίαν τῆς γῆς μὲ τὴν παρανομίαν ἐκείνων, D καὶ νὰ ἀφήσῃ

25. Ἐ. 2.

26. Ἐ. 2. στ. 39.

27. Κατὰ ἁρμονίαν τῶν ἐκείνων τῆς γῆς ἐμολύνθησαν ἀπὸ τῆς υπερβολικῆς ἀμαρτίας τῶν Σοδομιτῶν, εἴταν ἠνείκε καὶ τοὺς κατεῖχεν.

συνεχῇ ἐνθούμην εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς, ὥστε νὰ μὴ διαπράττουν τὰς ἰδίας ἀμαρτίας, διὰ νὰ μὴ ὑποστοῦν τὴν ἰδίαν τιμωρίαν. Καὶ εἶναι δυνατόν εἰς ὅποιον θέλει νὰ μεταβῇ εἰς τοὺς τόπους ἐκεῖνους καὶ νὰ ἴδῃ, ὅπως ἤμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν, τὴν ἰδίαν τὴν γῆν καὶ φωνάζει καὶ νὰ δεικνύῃ τὰ ἴχνη τῆς τιμωρίας, καὶ ὅσπερ ἀπὸ τόσα χρόνια, σὺν νὰ ἐγινε χθὲς καὶ πρόσφατα ἡ τιμωρία, ἔτσι καταφαίνεται ἡ ἀγοανάκτησις τοῦ Θεοῦ.²⁹

Δι' αὐτὸ, σὰς παρακαλῶ, νὰ σωφρονισθῶμεθα ἡμεῖς δι' ὅσα ἐτιμωρήθησαν οἱ ἄλλοι. Μὰ, ἰσως κάποιοι νὰ ἐρωτήσῃ. Τί λοιπόν; Ἐπειδὴ τοιαυτῶς ἐτιμωρήθησαν ἐκεῖνοι, δὲν ὑπάρχουν καὶ τώρα πολλοί, ἔσθ' οἱ ὅποιοι διαπράττουν τὰς ἰδίας ἀμαρτίας, χωρὶς νὰ τιμωροῦνται; Βέβαια, ὑπάρχουν. Ἀλλὰ τὸ γεγονός αὐτὸ θὰ προξενήσῃ μεγαλυτέραν τιμωρίαν εἰς ὅσους ὑποκρίπτονται εἰς τὰ ἴδια παραπτώματα. Διότι, ὅταν δὲν σωφρονισθῶμεθα, οὔτε ἀπὸ δόξα συνελθῶμεν εἰς ἐκείνους, οὔτε ἀπὸ τὴν μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ κερδίζωμεν τίποτε, συλλογίσου ὅτι καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁσέοστον πῦρ τὸ καθιστάμεν ὀρμητικώτερον ἐναντίον μας καὶ πικρὸν τὸν σκώληκα κατασκευάζομεν. Ἐξ ἄλλου, ἐπειδὴ καὶ τώρα ὑπάρχουν μετὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ πολλοὶ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι δύνανται νὰ ἐξευμενίσουν τὸν Θεόν, ⁴³¹ Ἀ δὲως ἀκριθῶς τότε ὁ πατριάρχης, μολοντί ἡμεῖς, ἐξετάζοντες μόνον τὸν ἑαυτὸν μας καὶ ἀποθλέποντες εἰς τὴν ἀδυσφορίαν μας, πιστεύομεν ὅτι ὑπάρχει μεγάλη ἐρημία ἀρετῆς, ὁμοῦς ὁ Θεὸς χάριν τῆς ἀρετῆς ἐκείνων μακροθυμεῖ εἰς αὐτοὺς. Καὶ διὰ νὰ καταλάβῃς ὅτι ἡ παρηγορία τῶν ἐναρέτων αὐτῶν γίνεται ὀφρὸς τῆς μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς, ἄκουσε ἀπὸ τὴν ἰδίαν τὴν διήγησίν μας τί λέγει πρὸς τὸν πατριάρχην, ὅτι «ἐὰν εὖρω δέκα δικαίους, δὲν θὰ καταστρέψω τὴν πόλιν». Μὰ, διατί λέγω δέκα δικαίους; Κανένας δὲν εὐρέθη ἐκεῖ ἀπηλλαγμένος ἀπὸ τὴν παρνομίαν, παρὰ μόνον ὁ Ἀβὶ ὁ δικαίος καὶ αἱ

29. Πραγματικῶς, καὶ τότε ἀλλὰ καὶ τώρα δύναται ὁ σαρδηνὸς νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν τόπον ἐκεῖνον διὰ νὰ διαπιστώσῃ τὸ μέγεθος τῆς καταστροφῆς. Ἡ ἐκεῖ θάλασσα ἐκτείνεται Νικαρά, ὅπου οὐδεὶς ἔχθρς ὑπάρχει· ἐνταῦθα αὐτῇ, ὅτε ἔρρηξεν ἡμεῖς ἢ ἄλλοι ἢ γὰρ αὐτὴ ἀπὸ τῆς. Τὸ γενικὸν θέλημα εἶναι ἐρημία καὶ τῆς. Εἰς τὸ νῦν ὅτι τῆς θαλάσσης αὐτῆς ἐβρίσταντο αἱ πόλεις Σάδρα καὶ Ἰνσάρρα, ἐν τῇ καταστροφῇ τῶν ὁποίων προεβλήθη ἡ τῆς ἐρημίας. Ἡ τῆς αὐτῆς ἐρημίας εἶναι αἰμαίνον τῆς θέας ἀκαυστήνης, ἡ ὅποια ἐτιμωρήσατο διὰ τὸν καὶ τοῦ τὴν ἐπιδεικνύσαν καὶ τὴν σαρδηνὴν ἐμμελῶν τῶν κατοίκων.

δύο θυγατέρες του. Β Διότι ἡ γυναῖκα του, ἡ ὁποία διέφυγε τὴν τιμωρίαν εἰς τὴν πόλιν πικρὸν ἔνεκα τῆς ἀρετῆς του, ἐτιμωρήθη ὕστερον ἐξ αἰτίας τῆς ἰδικῆς τῆς ραθυμίας.

Σήμερα, ὅμως, ἔνεκα τῆς ἀνακράσεως φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ ἡδύνη ἡ εὐσέβεια, πολλοὶ ὑπάρχουν καὶ μέσα εἰς τὰς πόλεις ἀγνωστοί, οἱ ὅποιοι ἤμποροῦν νὰ ἐξευμενίσουν τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ βουνὰ καὶ τὰ σπηλαια ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι παρόμοιοι, καὶ ἡ ἀρετὴ αὐτῶν τῶν ὁλίγων ἤμπορεῖ νὰ καλύψῃ τὴν κακίαν τῶν πολλῶν, ἐπειδὴ εἶναι μεγάλη ἡ ἀγαθότης τοῦ Κυρίου καὶ πολλὰς φορές γνωρίζει νὰ χαρίσῃ τὴν σωτηρίαν εἰς τοὺς πολλοὺς χάριν τῶν ὁλίγων δικαίων. Ὁ Μὰ, τί λέγω δι' ὁλίγους δικαίους; Πολλὰς φορές, ὅταν δὲν εὐρέθῃ εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν δικαίος, ἐνδιαφέρεται διὰ τοὺς ζῶντας, ἔνεκα τῆς ἀρετῆς τῶν ἀποθανόντων, καὶ φωνάζει, λέγων· «Θα ὑπερασπίσω τὴν πόλιν αὐτὴν δι' ἐμένα καὶ χάριν τοῦ Δαυὶδ τοῦ δούλου μου». ³⁰ Μολοντί αὐτοί, λέγει, εἶναι ἀνάξιοι νὰ σωθῶν καὶ δὲν προσφέρουν καμμίαν ὀφρὸν σωτηρίας, ἐν τούτοις, ἐπειδὴ συνηθίζω νὰ φέρωμαι μετὰ φιλανθρωπίας καὶ εἶμαι πρόθυμος νὰ ἐλεῶ καὶ νὰ σώζω ἀπὸ τὰ θάνατα, διὰ τὸν ἑαυτὸν μου καὶ διὰ τὸν δούλόν μου Δαυὶδ θὰ δώσω τὴν προστασίαν μου. Καὶ αὐτοί, λοιπόν, πρὸς τὸς αὐτῶν ἔχει ἀποθάνει, γίνεται αἰτίας τῆς σωτηρίας αὐτῶν, τοὺς ὁποίους ἐπρόδωσαν ἡ ἰδικὴ τῶν ἀδυσφορία. **Π** Εἶδες φιλανθρωπίαν Κυρίου, μετὰ ποῖον πρόπον τιμὰ ἐκείνους ποὺ διακρίνονται εἰς τὴν ἀρετὴν; Πόσον τοὺς προτιμᾷ καὶ τοὺς δίδει μεγαλυτέραν ἀξίαν ἀπὸ ὅλον τὸ πλῆθος; Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν· «Καὶ ὁφείλου διὰ ἐνδομήματα προδοτοδέρματα καὶ γιδοδέρματα, στεραῦμενοι, θλιβόμενοι καὶ κακοπαθοῦντες. Τῶν ὁλίγων αὐτῶν ἀνδρῶν δὲν ἦτο ἀξίος οὔτε ἡδύνατο νὰ συγκριθῇ μετ' αὐτοὺς ὁλόκληρος ὁ κόσμος». ³¹ Ὁλος αὐτὸς ὁ κόσμος, λέγει, πρὸς εὐρίσκεται εἰς τὴν οἰκουμένην ὁλόκληρον, δὲν ἤμπορεῖ νὰ συγκριθῇ καθόλου πρὸς αὐτοὺς, οἱ ὅποιοι ἔζησαν μέσα εἰς τὰς θλίψεις, τὰς κακουχίας, γυμνὰ, περιπλανώμενοι καὶ ἔχοντες διὰ κατοικίας τὰ σπήλαια διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ.

Ε Ὅταν, λοιπόν, ἴδῃς, ἀγαπητέ μου, κάποιον διδρα

30. Δ' Βασιλ. 19, 24.
31. Ἐβρ. 11, 37-38.

νά φορη εὐτελὴ ἐξωτερικὴν ἐνδυμασίαν, ἀλλὰ νὰ περιβάλλεται μετὰ τὴν ἀρετὴν ἐσωτερικῶς, μὴ τὸν περιφρονήσης διὰ τὴν φαινόμενην του ἀσημότητά, ἀλλὰ φρόντισε νὰ διακρίνης τὸν πλοῦτον τῆς ψυχῆς του καὶ τὴν ἐσωτερικὴν λαμπρότητα καὶ τότε θὰ ἴδῃς τὴν ἀρετὴν νὰ ἀκτινοβολῇ ἀπὸ ὅλας τὰς πλευράς. Παρόμοιος ἦτο ὁ μακάριος Ἠλίας. Ἐνὰ προδοτόδεσμα εἶχε μόνον καὶ ὅμως ὁ Ἀχασάδ, ποῦ ἐφόρει τὸ βασιλικὸν ἐνδυμα, εἶχεν ἀνάγκην ἀπὸ τὸ προδοτόδεσμα ἡλείναι. Ἀντελήφθη τὴν πενίαν τοῦ Ἀχασάδ καὶ τὸν πλοῦτον τοῦ Ἠλίου· Κόπταξε καὶ πᾶσιν διαφορά διυλόμενος ὑπῆρξε μεταξύ των. Ἡ μηλωτὴ τοῦ Ἠλίου ἐκλείσσε τὸν οὐρανόν, ἔσταμάτησε τὴν πτώσιν τῶν θροῶν καὶ ἡ γλῶσσα τοῦ προφήτου ἔγινε χαλινὸς εἰς τὸν οὐρανόν καὶ ἐπὶ τρία ἔτη καὶ ἕξ μῆνας δὲν ὤρεξε. Καὶ ὁ Ἀχασάδ, ποῦ εἶχε τὸν βασιλικὸν μανθῶσαν καὶ τὸ στέμμα, ἔτρεχε νὰ ἀνεύρῃ τὸν προφήτην.⁸¹ Ἀ χωρὶς νὰ ἡμπορῇ νὰ ἀποκομίσῃ καμμίαν ὠφέλειαν ἀπὸ τὴν μεγάλην του ἐξουσίαν. Ἀλλὰ πρόσεξε τὴν φιλεθέρωσιν τοῦ Κυρίου. Ἐπειδὴ ἀντελήφθη ὅτι ὁ προφήτης ἐκινήθη ἀπὸ ἐνθουσιασμόν καὶ μεγάλην θερμότητα καὶ ἐπροκάλεσε τὴν βαρεῖαν αὐτὴν τιμωρίαν εἰς ὁλόκληρον τὴν γῆν, διὰ τὰ μὴ ὁποστή καὶ ὁ ἴδιος τὴν τιμωρίαν καὶ καλᾶζεται ἕμμοια καὶ ἐκεῖνος διὰ τὴν πονηρίαν ἐκείνων, λέγει πρὸς αὐτόν· «Σὴ· κὼ καὶ πῆγαινε εἰς τὰ Σεραπτά τῆς Σιδωνίας. Διότι ἐκεῖ θὰ διατάξω νὰ σὲ τρέφῃ μία γυναῖκα χήρα. Καὶ ἐσηκώθη καὶ ἐπῆγεν ἐκεῖ». ⁸² Κόπταξε, ἀγαπητέ μου, τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος. Διότι καὶ χθὲς ὅλη μοῖς ἡ ἐμίαια κατέληξεν εἰς τὴν φιλοξενίαν, καὶ νὰ σήμερα ἡ φιλόξενος αὐτὴ χήρα πρόκειται νὰ ὁδηγήσῃ τὸν λόγον εἰς τὸ τέλος. ⁸³ Καὶ ἐπῆγε. Λέγει, πρὸς τὴν χήραν καὶ τὴν ἡδρε νὰ μοιζεύῃ. Ἐὺ· λα καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν. Δός μου ὀλίγον νερὸ νὰ πῶ. Αὐτὴ δὲ ὑπήκουσε. Καὶ λέγει πάλιν πρὸς αὐτήν. Νὰ ζυμώσῃς ψωμὶ διὰ νὰ φάγω. ⁸⁴ Ἐκεῖνη, λοιπόν, ἀποκαλύπτει τὴν μεγάλην τῆς πενίας, ἣ μᾶλλον τὸν ἀνέκφραστον πλοῦτον τῆς. Καὶ αὐτὴ λέγει· Δὲν ἔχει ἡ δούλη σου παρὰ μίαν φούχτον ἀλεύρι καὶ ὀλίγον λάδι εἰς τὸ δοχεῖον καὶ θὰ φάγωμεν ἐγὼ καὶ τὰ παιδιὰ καὶ θὰ ἀποθάνωμεν. ⁸⁵ Αὐτὰρ τὰ λόγια αὐτά, ἱκανὰ νὰ κάψουν καὶ μίαν λιθίνην καρδί-

81. Γ' Βασίλ. 17, 8-10.

82. Περλ. 5, 2, στ. 10-12.

83. Περλ. 1, 2, στ. 11-12.

αν. Ὁ Καμμία, λέγει, δὲν ὑπάρχει πλέον ἐλπίς σωτηρίας. Ὁ θάνατος εὐρίσκεται εἰς τὴν θόραν. Αὐτὸ μόνον μᾶς ἔμεινε διὰ νὰ ζήσωμεν, τὸ ὅποιον μόνος φθάνει δι' ἐμὲ καὶ τὰ τέκνα μου. Ἐκεῖνο ποῦ ἡμποροῦσα νὰ κάνω, τὸ ἔκανα, σοῦ ἔδωσα νερό. Μά, κόπταξε τί γίνεται, διὰ νὰ ἀντιληφθῶμεν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς γυναικὸς διὰ τὴν φιλοξενίαν καὶ τοῦ δικαίου τὴν μεγάλην παρησίαν. Ὅταν ὁ προφήτης ἔμαθε τὰ πάντα μετὰ ἀκριθείαν, διὰ νὰ ἀποκαλύψῃ καὶ εἰς ἡμᾶς τὴν ἀρετὴν τῆς γυναικὸς, (ἰδίᾳ ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος εἶπεν ὅτι «διέταξα κάποιαν γυναῖκα διὰ νὰ σὲ τρέφῃ», αὐτὸς ἦτο ποῦ ἐνέργει διὰ μέσου τοῦ προφήτου). Λέγει πρὸς αὐτήν· Νὰ ζυμώσῃς πρῶτα δι' ἐμὲ νὰ φάγω καὶ ἔπειτα διὰ τὰ τέκνα σου. ⁸⁶ Δ' Ἀκούσατε γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι ἔχετε ἀφθονα πλοῦτη καὶ δαπανᾶτε τὴν περιουσίαν σας εἰς χίλια ἀνωφελεῖς πράγματα, χωρὶς νὰ καταδέχεσθε νὰ θώσете δύο ὁδολοῦς εἰς τοὺς πτωχοὺς, οὔτε μετὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἐπιθυμιῶν σας, οὔτε νὰ προσφέρете κάτι εἰς κάποιον ἄνδρα ἑνάρστον, ὁ ὁποῖος πίνεται διὰ τὸν Θεόν. Αὐτὴ, ὅμως, δὲν καὶ δὲν εἶχε τίποτε ἄλλο, παρὰ μίαν φούχτον ἀλεύρι, καὶ ἐπρόκειτο σ'· γὰ - σιγά, σύμφωνα μετὰ τὴν ἰδικὴν τῆς σκέψιν, νὰ ἴδῃ τὰ παιδιὰ τῆς νὰ πεθαίνουν ἀπὸ τὴν πενίαν, ὅταν ἤκουσεν ἀπὸ τὸν προφήτην· νὰ ζυμώσῃς πρῶτα νὰ φάγω ἐγὼ καὶ ὕστερα διὰ τὸν ἑαυτὸν σου καὶ τὰ τέκνα σου, δὲν ὀδίσασεν οὔτε ἠδιαφόρησεν, ἔ' ἄλλ' ἐξέτέλεσε τὴν ἐντολήν, ⁸⁷ διδάσκουσα ὅλους μας νὰ προτιμῶμεν τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας ἀνάπαυσιν καὶ ἀκόμη νὰ μὴ ὀδισφορῶμεν διὰ τὰ κέρδη ποῦ προέρχονται ἀπὸ τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ τοῦ εἰδους, ἀλλὰ νὰ γνωρίζωμεν καλὰ ὅτι μεγάλη ἀνταμοιβὴ θὰ μᾶς δοθῇ δι' αὐτάς.

Κόπταξε, λοιπόν, ὅτι αὐτὴ ἡ χήρα, μετὰ τὸ νὰ προσφέρῃ ὀλίγον ἀλεύρι καὶ λάδι, ἀπέκτησε ἕνα ἀνεξάντλητον ὀλίον. Διότι ὕστερα ἀπὸ τὴν διατροφήν τοῦ προφήτου, οὔτε ἡ φούχτα τοῦ ἀλεύρου οὔτε τὸ δοχεῖον τοῦ ἐλαίου ἐξηπνιλοῦντο, καθ' ἣν στιγμὴν ὅλη ἡ χώρα ὑπέφερεν ἀπὸ τὴν πενίαν. Καὶ τὸ περισσώτερον θαυμαστόν καὶ παράδοξον εἶναι ὅτι δὲν εἶχεν ἀνάγκην πλέον νὰ κοπιᾷ, ⁸⁸ Ἀ ἀλλὰ συνεχῶς εἶχεν ἑτοιμον τὸ ἀλεύρι καὶ τὸ λάδι, χωρὶς νὰ χρειάζεται οὔτε τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς, οὔτε τὴν

84. Περλ. 5, 2, στ. 12.

85. Περλ. 5, 2, στ. 13.

βοήθειαν τῶν βοδιῶν δὲ τὸ ὄργωμα, οὔτε καμψίαν ἄλλην φροντίδα, ἀλλὰ ἠμπορούσε νὰ τὰ ἔχη ὅλα κατὰ τρόπον που υπερέβαινε τὴν φυσικὴν τάξιν· καὶ ἐνῶ ὁ βασιλεὺς, ποὺ ἐφόρει τὸ στέμμα τῆς ἐξουσίας, εὐρσκετο εἰς ἀμνηστίαν καὶ ὑπέφερεν ἀπὸ τὴν πέναν, ἡ χήρα ἡ πτωχή, ποὺ ἐστερεῖτο πῶν πάντων, εὐρίσκετο εἰς συνεχὴ εὐπορίαν, ἐπειδὴ ὑποβόηθη τὸν προφήτην· Δι' αὐτὰ καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγεν· «Ἐκεῖνος, ποὺ ὑποδέχεται καὶ ὑποστηρίζει καὶ συντρέχει κάποιον, λόγῳ τοῦ ὅτι εἶναι προφήτης, θὰ λάβῃ τὴν ἴδιαν ἀνταμοιβήν, τὴν ὅποιαν καὶ ὁ προφήτης»⁹⁶. Ἐίδες χάρις τοιαύτης ἀμοιβῆς ὡς νὰ λαβῇ ὁ πατριάρχης, ἢ ἔπεθ' ἔκανε πλουσίαν καὶ μὲ μεγάλην θερμότητα τὴν φιλοξενίαν, κύτταξε τώρα ὅτι καὶ αὐτὴ χήρα ἀπὸ τὴν Σιδῶνα ἀπέκτησε ἀμέσως ἀνυπολόγον πλουσίαν· Διότι ἡ γλῶσσα τοῦ προφήτου ἡ ὅποια ἐσφράγισε τὸν οὐρανόν, αὐτὴ ἔκανε νὰ πολλαπλασᾷται ἡ φούχτα τὸ ἀλεύρι καὶ τὸ ὀλίγον λαβ. τοῦ δοχεοῦ.

Αὐτὴν ἄς μνησθῶμεν ὅλοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες· Ἐγὼ βέβαια, ἤθελα νὰ σᾶς ὁδηγήσω εἰς τὸν ζῆλον τοῦ προφήτου καὶ τὴν μνησιν τῆς ἀρετῆς ἐκεῖνου, ἀλλ' ἐπειδὴ σᾶς φαινεταὶ δύσκολον αὐτό, μολοντόν, καὶ ἐκεῖνος ἦτο ἄνθρωπος καὶ ἔφερε σάρκα σάν καὶ μῶς· καὶ εἶχε τὴν ἴδιαν μὲ ἡμᾶς φύσιν, ἐπειδὴ ὁμοίως ἔκανεν ὅ,τι ἐξηρτάτο ἀπὸ αὐτὸν μὲ προθυμίαν καὶ ἐδάξε τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς, κατέστη δὲ ὡς νὰ δοχθῇ τὴν ἐξ οὐρανοῦ χάριν καὶ δοθήσων, δι' αὐτὸ τώρα, ἐάν θὰ μνησθῶμεν τὴν γυναῖκα αὐτήν, θὰ ἠμπορούσαμεν θαυμάσιως νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν κατάστασιν ὅς ἐκεῖνη· ἡ ὅποια θὰ μᾶς δώσῃ τὴν δυνατότητα νὰ μνησθῶμεν καὶ τὸν προφήτην αὐτόν. Συνεπῶς, ἄς μνησθῶμεν τὴν φιλοξενίαν αὐτῆς καὶ κανέναν πλέον νὰ μὴ παραβῇ σάν δικαιολογίαν τῆς ἀφιλαξήνου ἀμπερφορίας τοῦ τὴν πέναν· Διότι ἐάν κάποιος εἶναι πτωχός, δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶναι πτωχότερος ἀπὸ ἐκεῖνην, ἡ ὅποια εἶχε τροφὴν μόνον διὰ μιαν ἡμέραν καὶ, ὁμοίως, δὲν ἔδεξε διαταγὴν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς αἰτήσεως τοῦ δικαίου· ἀλλὰ ἀφοῦ ἔδειξε μεγάλην προθυμίαν, γρήγορα ἔλαβε καὶ τὴν ἀνταμοιβήν· Βεβαίως, αὐτοῦ τοῦ αἵδους εἶνα τὰ ὅσα εἶδε ὁ Θεός· Ὁ Διηλαδὴς, ἀντὶ μικρῶν προσφορῶν συνηθίζει νὰ ἀνταποδίδῃ μεγάλα ἀγαθὰ. Διότι, πῆς μου μήπως ἔ-

δωσε τόσα, ὅσα ἔλαβεν, Ὅχι, θεόδοτα· Ἀλλὰ ὁ Κύριός μας συνήθως προσέχε ὅχι τὴν ποσότητα, ἀλλὰ τὴν ἀφθονίαν τῆς δωρεᾶς καὶ ἐξ αἰτίας αὐτῆς τὰ μικρὰ θεωροῦνται μεγάλα καὶ πολλὰς φορὰς αἱ μεγάλα· προσφορὰ δὲν λαμβάνοντα, ὅτι ὅσων, ὅταν δὲν διδῶνται μὲ χαριώτην καὶ παράθυρον διάθεσιν· Δι' αὐτὸ καὶ ἡ χήρα ἐκείνη, ποὺ ἀναφέρεται εἰς τὸ Εὐαγγέλιον,⁹⁷ ἐνῶ πολλοὶ ἄνθρωποι πολλὰ ἐρρίπτον χρήματα εἰς τὸ θησαυροφυλάκιον τοῦ ναοῦ, ἐν τούτῳ τῶν ἐνικηρῶν ὅλους, ἢν καὶ ἔργαζε δύο λεπτὰ, ὅχι διότι ἔβαλε περισσότερα ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ διότι ἔδεξε πλουσίαν διάθεσιν νὰ προσφέρῃ· Πραγματικὰ, ὅλοι οἱ ἄλλοι, λέγει, ἔκανον τὴν ἐλεημοσύνην μὲ β.τ. τοὺς ἐπαρίσσευν, ἐνῶ αὐτὴ ἔδωκεν ὅσα εἶχεν, ὁληοδὴ, προσέφερεν ὅλα τὰ χρήματά της.

Οἱ ἄνδρες ἄς μνησθῶμεν καὶ τὰς γυναῖκας καὶ ἄς μὴ φανώμεν κατώτεροι ἀπὸ αὐτάς, ἀλλὰ νὰ φροντισώμεν νὰ μὴ ἐξοδευώμεν ὅλην μας τὴν περιουσίαν ὅσα τὴν ἰδικήν μας ἱκανοποιῶσιν καὶ ἀπόλαυσιν, μὰ νὰ ἐνδυναμώμεθα πολὺ δὲ τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην καὶ μάλιστα νὰ πράττωμεν αὐτὸ μὲ προθυμίαν καὶ εὐχαριστίαν. 434 Α Διότι καὶ ὁ γεωργός, ὅταν σκαρπᾷ εἰς τὴν γῆν τοὺς σπόρους δὲν τὸ κάνει μὲ δυσαιρέσεις, ἀλλὰ μὲ χαρὸν καὶ ἀγαλλίασιν καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα νομίζει ὅτι θάλεπτε τὰ θεράτια μὲ τὰ στάχυα καὶ ὅτι αὐτὰς τὰς προσποθεῖς καὶ τὴν ψυχικὴν διάθεσιν ἀφῆνε τοὺς σπόρους νὰ πέσουν εἰς τὴν γῆν.

Καὶ σὺ, λοιπόν, ἀγαπητέ μου νὰ μὴ βλέπῃς μόνον τὸν λαμβάνοντα οὔτε τὴν γνωμὴν τοῦ δαπάνη, ἀλλὰ συλλογίσαι ὅτι αὐτὸς μὲν εἶναι ὁρατός, ὁ ὁποῖος δεχέται τὴν προσφορὰν σου, ἀλλ' εἶναι ἄλλος ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος θεωρεῖ σάν δωρεὴν ποὺ γίνεται πρὸς τὸν ἴδιον ὅ,τι δίδεις εἰς τὸν ἔχοντα ἀνάγκην καὶ μάλιστα δὲν εἶναι κάποιος τυχαῖος, ἀλλ' ὁ Κύριος τοῦ ὁσμπαντος, ὁ Δεσπότης τῶν ὁλων, ὁ ποιητὴς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, καὶ, ἀκόμη σκέψου ὅτι ἡ δαπάνη αὐτὴ μεταβάλλεται εἰς ἰσὺόν σου ἔσθον καὶ ὅχι μόνον δὲν ὀλιγοστεύς τὴν περιουσίαν σου, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν πολλαπλασάζεις· ἐάν ἐσύ κάνῃς τὴν προσφορὰν σου μὲ πίστιν καὶ χαριώτην προθυμίαν· Μὰ, θὰ ἀναφέρω καὶ τὸ σπουδαιότερον τῶν ἀγαθῶν· Μαζὶ μὲ τὸ θεῶν, ποὺ ἀπακτὰς, ἀπὸ τὴν δαπάνην αὐτὴν ποὺ κάνεις, σοὺ συγχωροῦντα καὶ αἱ ἁμαρτίαι σου· καὶ ποσὸν

ἤμπορε' νὰ συγκριθῇ μὲ τὸ γεγονός αὐτό. Ἡ Ἐάν λοι πόν, ἐπιθυμῶμεν νὰ μάθωμεν τὸν τρόπον νὰ ἀποκτῶμεν τὸν ἀληθινὸν πλοῦτον καὶ μαζί μὲ αὐτὸν νὰ εὐριωμεν καὶ τὴν συγχωρήσιν τῶν ἁμαρτιῶν μας, ὥς ἀδειάζωμεν τὰ ὑπάρχοντά μας εἰς τὰ χεῖρα τῶν πτωχῶν, ὥς τὰ ἀπώστε λωμεν ἐκ τῶν προτέρων εἰς τὸν οὐρανόν, ὅπου οὔτε κλέπτῃς οὔτε ληστὴς οὔτε διαворήτης οὔτε τοῦ δούλου ἡ κακουργα οὔτε τίποτε ἄλλο θὰ ἤμπορέσῃ νὰ δάψῃ τὰ πλοῦτη μας. Διότι ὁ τόπος ἐκεῖνος (ὁ οὐρανός) εἶναι ἀπληλαγμένος ἀπὸ παρομοίας ζημίας. Μόνον ποῦ δὲν πρέπει νὰ πράττωμεν αὐτὸ μὲ κινήτρον τὴν κενοδοξίαν, ἀλλὰ συμφωνοῖ μὲ τὰς ἐντολάς, ποῦ μᾶς ἔδωκεν ὁ Κύριος, ὥστε νὰ μὴ δοξασθῶμεν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ ἀλλὰ νὰ ἐπισταθῶμεν ἀπὸ τὸν κοινὸν μας Κύριον, διὰ νὰ μὴ ὑποστῶμεν καὶ τὴν δοπάνην καὶ χάσωμεν καὶ τὸ κέρδος. Διότι ὅπως ἄκρ θῶς εἶναι ἀπρόσβλητος ἀπὸ βλας τὰς ἀλλας ἐπιθέσεις ὁ πλοῦτος ποῦ μετατίθεται εἰς τὸν οὐρανόν διὰ μίτου τῶν χειρῶν τῶν πτωχῶν ἔστω, ὅμως, κατασπρέφεται ἀπὸ τὴν κενοδοξίαν μόνον. Καὶ ὅτι εἶναι, ἐδῶ εἰς τὴν γῆν ὁ σκόρος καὶ τὸ σκουλήκ. διὰ τὴν καταστροφὴν τῶν ἐνδιαιτῶν σου, τὸ ἱεὺς εἶναι καὶ ἡ κενοδοξία διὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ πλοῦτος τὸν ὁποῖον συγκέντρωνες, ὅταν κἀνῃς ἐλεημοσύνην.

Δι' αὐτό, οἷς παροκαλῶ, ἔχ μόνον νὰ κάνωμεν ἐλεημοσύνην, ἀλλὰ νὰ τὴν κάνωμεν ὅπως πρέπει, ὅ α νὰ ἀποκτήσωμεν μεγάλα ἀγαθὰ, ἀντὶ τῶν ὀλίγων ποῦ προσφέρομεν ἀντὶ τῶν φθαρτῶν τὰ θάρτα. Ὁ ἀντὶ τῶν προσωρινῶν τὰ αἰῶνα κα μοῖς, μὲ βλα αὐτὰ νὰ ἤμπορέσωμεν νὰ ἐπιτυχῶμεν καὶ τὴν συγχωρήσιν τῶν ἁμαρτιῶν μας καὶ τὴν ἀπέκτισιν τῶν ἀπορρήτων ἀγαθῶν. Τὰ ὅποια μακάρι, νὰ ἐπιτύχωμεν βλα: μᾶς μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλοφροσύνην τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαζί μὲ τὸν ὁποῖον εἰς τὸν Πατέρα ἀνῆκε ἡ δόξα καὶ εἰς τὸ ἅγιον καὶ ζωοποιόν Πνεῦμα συγχρόνως, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗ ΤΡΙΤΗ

«ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΒΕΡΕΑΣ» ΑΣΤΕΙ «ΕΦΘΑΣΑΝ ΟΙ ΔΥΟ ΑΓΓΕΛΟΙ ΕΙΣ ΤΑ Σόδομα»¹

⁴²⁴ Ἡ Σόν εἶναι ἀνθυσιμένον λειδῶδι· ποῦ στολιζεται μὲ διάφορα καὶ τοκίλα ἀνθη, ἔστω καὶ ἡ θεία Γραφή μᾶς παρουσιάζει τὰς ἀρετὰς τῶν δικαίων, ἔχ. διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν δ.² ὀλίγου χρόνου τὴν εὐωδίαν ὅπως εἰς τὰ ἀνθη, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀφελούμεθα συνεχῶς ἀπὸ αὐτὰς. Διότι ἐκεῖ ἡ πλὴν συλλέγομεν μὲ τὰ χεῖρα μας τὰ θνήσκον καὶ ὅσπερ ἀπὸ ὀλίγων μαραινόντα καὶ χάνουν τὴν ὁμορφίαν των. Ἐδῶ ὅμως δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον, ἀλλ' ὅταν διὰ τῆς ἀκοῆς δεχθῶμεν τὰς ἀρετὰς τῶν δικαίων ⁴²⁵ Α καὶ τὰς ἐντυπωσώμεν εἰς τὸ βάθος τῆς διανοίας μας, ἤμποροῦμεν νὰ ἀπολαυθῶμεν τὴν εὐωδίαν αὐτῶν εἰς ὅλην τὴν ζωὴν μας. ἔάν, βέβαια, τὸ θέλωμεν. Ἐλάτε, λοι πόν, ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ εἶδους εἶναι ἡ εὐωδία τῶν ἀγίων ποῦ περιέχονται εἰς τὴν θείαν Γραφήν. Ἦς προσπαθήσωμεν σήμερον νὰ γνωρίσωμεν τὴν εὐωδίαν τοῦ Λωτ, διὰ νὰ ἀντιληφθῶμεν ἀκριδῶς ὅτι ἡ συναναστροφή τοῦ δικαίου αὐτοῦ μὲ τὸν πατράρχην τοῦ ὠδῆγησεν εἰς τὴν κορυφὴν τῆς ἀρετῆς καὶ ὅτι καὶ αὐτός, μεμυμένος τὸν πατράρχην, ἀπειλεί-κνυε τὴν φιλοξενίαν του διὰ τῶν ἔργων.

Μὰ, διὰ νὰ γίνῃ σαφέστερος ὁ λόγος, ἀξίε νὰ ἀκούσωμεν τὰ ἴδια τὰ λόγια τῆς Γραφῆς: «Κατὰ τὸ ἐσπέρας», λέγει, «ἐφθασαν οἱ δύο ἀγγελοὶ εἰς τὰ Σόδομα». Ἡ διὰ τοῖν λόγων ἤρχισε τοιοῦτοτρόπως τὴν διήγησιν, δηλαδὴ «κατὰ τὸ ἐσπέρας ἐφθασαν οἱ δύο ἀγγελοὶ εἰς τὰ Σόδομα», Ἐπειδὴ μετὰ τὴν φιλοξενίαν τοῦ πατράρχου.

¹ Γεν. 19. 1. Ὁ κ. κ. δ. ἔχει: «Ἐφθασαν οἱ δύο ἀγγελοὶ ἔσπερον μαζί» ἀπὸ τὴν συνῆθη τοῦ ἱερέως καὶ ἡμεῖς ἐνδὲς σημειοῦ συνεισέλασαν. Ἀπὸ αὐτοῦ οἱ δύο ἀγγελοὶ προερχοῦν καὶ φέρονται εἰς τὰ Σόδομα, ὅ δὲ θεοὶ, καὶ ὁ ἱερεὺς ἔσπερον εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὅπου ἔλαθον γινῆσαι τὰ ἐν τοῖς στίχοις 22-23 καὶ 18 κεφαλαίου Σωμολογίας. Μετὰ τὴν συνεισέλασιν αὐτῶν ὁ θεὸς καὶ ὁ ἱερεὺς χωρίζονται, ἔσπερον 18. 28 (Πρὸς. Ἰωάν. Γεν. κεφαλαίου, 1. α. σελ. 149).

κα. τὴν ἀναχωρησὶν τῶν ἀπὸ τὴν σκηνὴν τοῦ, ὁ μὲν σπαργικός καὶ φυλάνθρωπος Θεός, μωοῦμενος τὴν δικτὴν τοῦ ἀγαθότητος καὶ ἐμφανισθεὶς μετὰ τὴν μορφὴν ἀνθρώπου τότε, παρέμεινε καὶ συνεζήτησε μετὰ τοῦ πατριάρχου, ἐπιθυμῶν νὰ διδάξῃ εἰς ὅλους μᾶς καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἰδικῆς τοῦ μακροθυμίας καὶ τὴν φιλοστοργίαν τοῦ πατριάρχου, ἐνῶ οἱ ἄγγελοι κατηνύθοντο πρὸς τὰ Σόδομα, δι' αὐτὸ ἡ Γραφή, συνεχίζουσα τὴν διήγησιν τῆς κατὰ λογικὴν σέ-
ραν, μᾶς λέγει σήμερον «κατὰ τὸ ἐσπέρως ἐφθασαν οἱ δυο ἄγγελοι εἰς τὰ Σόδομα», C διὰ νὰ ἀπελευθύνουν τὴν ἐντο-
λὴν τοῦ ἔλαθον* καὶ πράξετε τὴν ἀκριβολογίαν καὶ τὴν παρατηρητικότητά τῆς Γραφῆς, ὅτι δηλοῦν μᾶς ἐπα-
μειώσε καὶ τὴν ὥραν τῆς ἀφ' ἧς τῶν Διότι λέγει, «κατὰ τὸ ἐσπέρως». Καὶ δ' αὖ ποῖον λόγον ἐφανερώσε καὶ τὴν ὥ-
ραν; Καὶ διὰ τὸ ἐφθασαν κατὰ τὸ δρόμῳ, διὰ νὰ μᾶς ἀπο-
δείξῃ τὸ μέγεθος τῆς φιλοξενίας τοῦ Λωτ. Δηλοῦν ὅπως ἀκριβῶς ὁ πατριάρχης κατὰ τὸ μεσημέρι ἀκάθαρτον καὶ πα-
ρετήρε τοὺς δ αὐτάς καὶ εἶχον ὡς ἐπασχόλησιν νὰ προ-
σκαλῇ αὐτοὺς πρὸς φιλοξενίαν καὶ ἔτρεχε καὶ μετὰ μέγα-
λὴν χαρὰν ὑπεδέχετο τοὺς ὀδοιπόρους, κατὰ τὸν ἴδιον τρό-
πον καὶ ὁ δικαῖος Λωτ, ἐπειδὴ ἐγνωρίζε τὴν κακότητα
τῶν κατοικῶν τῶν Σοδομῶν καὶ τὴν φιλόξενον αὐτῶν δι-
άθεσιν, δὲν ἄφηνεν, οὔτε τὴν ὥραν τῆς νύκτας, D ἀλλὰ
περικύριε μέχρις αὐτῆς τὴν ὥραν, μήπως τοῦ διαφυγῇ κα-
νένας θησαυρός, ἀλλὰ νὰ ἡμιπαρέσῃ νὰ κόψῃ καὶ τὸν καρ-
πὸν τοῦ προσφέρε ἢ φιλοξενίας. Ἀξίζει, πραγματικά, νὰ
δοκιμάσῃ κανεὶς μέγαλον θαυμασμόν διὰ τὴν ἀρετὴν τοῦ
δικαίου αὐτοῦ ἀνδρός, διότι μολοντοὶ ἐξῆς μεταξὺ τῶων
ἀμαρτωλῶν, οὐκ μόνον δὲν τὸν ἐκινευσεν ἡ ἀδύναμις,
ἀλλὰ πολὺ περισσότερον ἐνάρτεος καθίστατο. Καὶ ἐνῶ ὁ
Λωτ, ὅπως ἤμπορε νὰ λεχθῇ, ἐδάδιζαν μετὰ κατενύθον τὸν
καρπὸν, αὐτὸς μόνος μεταξὺ τῶων πλήθους ἐδάδιζε τὴν
εὐθείαν ὁδόν. Ποῦ εἶναι τώρα οἱ ὑποστηρίζοντες ὅτι δὲν
εἶναι δυνατόν κανεὶς νὰ διαφυλάξῃ τὴν ἀρετὴν τοῦ, εἴ-
ναι ὁρίσκειται μέσα εἰς τὴν πόλιν, E ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀπομα-
κρυνθῇ ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ νὰ ζῇ εἰς τὰ θουνά, καὶ ἀκό-
μη (ὑποστηρίζουν) ὅτι, δὲν ἤμπορε νὰ εἶναι ἐνάρτεος δι-
ποῖος δικαῖος τὸ σπιτὶ τοῦ, ἔχει γυναῖκα καὶ φροντίζει διὰ
τὰ παιδία τοῦ καὶ τοὺς δούλους τοῦ * Ἀς ἴδωμεν, λοιπόν,
τὸν δικαῖον αὐτόν, ὁ ὅποιος εἶχε γυναῖκα, παιδιὰ, δού-

1. Πρὸς σημείωσιν 1 τῆς παραδόσης ὁμοίας.

λους, Eξῆς εἰς τὴν πόλιν καὶ μάλιστα ἤρχετο εἰς ἐπαφὴν μετὰ
τόσους πονηροὺς καὶ ἀμαρτωλοὺς ἀνθρώπους καὶ ὅμως
ὅκτι νοδολεῖ, σὺν σπινθὴρ μέσα εἰς τὸ πέλαγος καὶ οὐκ ἔ-
κινον δὲν σθίνε, τελειῶς, ἀλλὰ καὶ περισσώτερον φῶς ἐκ-
πέμπει. Καὶ τὰ λέγει αὐτὰ, οὐκ διὰ νὰ ἐμποδίσω τὴν ἀνα-
χωρησιν ἀπὸ τὰς πόλεις καὶ νὰ ἀπαγορεύσω τὴν διαμο-
νὴν εἰς τὰ θουνά καὶ τὰς ἐρήμους, ⁴³⁴ A ἀλλ' ἐπειδὴ θέ-
λω νὰ ἀποδείξω ὅτι, εἰς ὅποιον ἐπιθυμῇ νὰ προσέχη καὶ
νὰ ἀγρυπνῇ καὶ ἐνὰ ἀπὸ τὰ παροπλῶν δὲν τοῦ γίνεται
ἐμπόδιον εἰς τὴν ἀρετὴν. Δηλαδή, ὅπως ἀκριβῶς τὸν ῥα-
θυμὸν καὶ τὸν ἀδιαφορὸν δὲν ἤμπορε καθόλου νὰ τὸν ὠ-
φελήσῃ ἡ ἐρημία, διότι τὴν ἀρετὴν δὲν εἶναι ὁ τόπος τοῦ
τὴν δημιουργεῖ, ἀλλὰ ἡ ψυχὴ καὶ ὁ χαρακτήρ, κατὰ τὸν
ἴδιον τρόπον καὶ τὸν προσεκτικὸν καὶ τὸν ἀγρυπνῶν δὲν
ἤμπορε καθόλου νὰ τὸν βλάψῃ τὸ γεγονός ὅτι κατοικεῖ
μέσα εἰς τὴν πόλιν. Καὶ δι' αὐτὸ ἤθελα, ὅπως ὁ μακάριος
αὐτός, νὰ κατοικοῦν οἱ ἐνάρτεοι κυρίως μέσα εἰς τὰς πό-
λεις, διὰ νὰ χρησιμεύουν σὺν ζυμῇ διὰ τοὺς ἄλλους καὶ
πολλοὺς νὰ προσκλύουν εἰς μίμησιν των. Μά, ἐπειδὴ αὐ-
τὸ φαίνεται ὅτι εἶναι δύσκολον, ἕως γίνῃ ἔστω καὶ ἐκεῖνο B
«διότι περὶ καὶ φεύγει πλῆθυν διαρκῶς σὺν σκιά τὸ ἐξω-
τερικὸν φαινόμενον τοῦ κόσμου αὐτοῦ» καὶ εἶναι σύντο-
μος ἡ παροῦσα ζωὴ, καὶ ἐάν ὥρα, τοῦ εὐρισκόμεθα ἀ-
κόμη εἰς τὸ σκάφος τοῦ ἀγῶνος, δὲν ἀγωνισθόμεν διὰ τὴν
ἀρετὴν καὶ δὲν προσπαθώμεν νὰ διαφυγώμεν τὰ δικτὰ
τῆς κακίας, ἀργότερα δοκοῦν θὰ κατηγορήσωμεν τοὺς ἐ-
αυτοὺς μᾶς, εἴταν πλεον δὲν θὰ ὑπάρχῃ καμία ὠφέλεια
ἀπὸ τὴν μετάνοιαν, Δ' ὅσον χρόνον εὐρισκόμεθα εἰς τὴν
παροῦσαν ζωὴν εἶναι, δυνατόν, εἴταν μετανόησωμεν, νὰ ἐ-
πωφεληθώμεν τοῦ κέρδους τοῦ διδοῦ. ἡ μετάνοια, καὶ ἀφοῦ
ἀποπλῶμεν τὰ πρᾶγνόμενα ἀμαρτήματά μας, νὰ κατα-
στῶμεν Eξῆς τῆς φιλοφροσύνης τοῦ Κυρίου, C ἐνῶ, ἐάν
χάσωμεν τὸν παρόντα χρόνον καὶ ἀποθάνωμεν εἰς ἀνύπα-
κτον χρόνον, καὶ τότε μετανόησωμεν, δὲν θὰ ἔχωμεν καμ-
μίαν ὠφέλειαν ἀπὸ τὴν μετάνοιαν αὐτῇ. Καὶ διὰ νὰ τὸ
καταλάβῃς αὐτό, ἀκουσε τὸν προφήτην τοῦ λέγει·
«ὅσον εἰς τὸν Ἄδην δὲν θὰ ψάλλῃ κανένας τὸ ὄνο-
μά σου» * Καὶ πάλιν «διότι ἀπὸ τὸν θάνατον οὔτε ὁ ἀ-
δελφός των δὲν δύναται νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ θὰ τοὺς σώ-

B. A' Κορινθ. 7, 31.

4. Ψαλμ. 5, 6.

ση άλλος άνθρωπος;»⁵ Κανένας λοιπόν, λέγει, δεν υπάρχει ἐκεῖ, ὁ ὅποιος θὰ σώσει αὐτὸν ποὺ τὸν ἔχει προδώσει ἢ ἀδιαφορία του, οὔτε καὶ ἂν εἶναι ἀδελφός, πατέρας ἢ μητέρα. Μὰ, διατ. λέγω ἀδελφός, πατέρας ἢ μητέρα; Ἀφοῦ οὔτε οἱ ἴδιοι οἱ δίκαιοι, ποὺ τότε θὰ ἔχουν μεγάλην παροργισμὴν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, δὲν θὰ ἠμπορέσουν νὰ μᾶς βοηθήσουν, ἐάν τώρα ἀφ' αφορήσωμεν. **Β** Διότι ἐάν παρουν ἀσθενῶν, λέγει, ὁ Ἰωβ καὶ ὁ Δανιὴλ, δὲν θὰ ἠμπορέσουν νὰ διασωσούν τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας, τῶν ἑκτεταξε τὸ μέγεθος τῆς ἀπείρας καὶ ποιοῦς δικαίους ἀνεφέρν, ἐπεὶ δὴ αὐτοὶ, κατὰ καιροὺς ἔγνωσαν ἀφορμὴ νὰ σωθοῦν καὶ ἄλλοι. Δηλαδή, ὁ μὲν Ἰωβ ἐσωσε τὴν γυναῖκά του καὶ τὰ τέκνα του, ὅταν συνέβη ὁ φοβερός ἐκείνος κατακλυσμός, ὁ δὲ Ἰωβ ὁμοίως συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ σωθοῦν ἄλλοι καὶ ὁ Δανιὴλ πολλοὺς ἐσωσε ἀπὸ τὸν θάνατον, ὅταν ὁ θάλαρος ἐκείνος ἐξήγχε, ὅτι ὑπερέβαινε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. **Γ** καὶ ἐπεδικίκε νὰ φονεύσῃ τοὺς Χαλδαίους, τοὺς Μάγους καὶ τοὺς Γαζαρηνοὺς.

Δ Ὡστε, δὲ νὰ μὴ σχηματισώμεν τὴν γυνῆν ὅτι καὶ εἰς τὴν μέλλουσιν ζωὴν θὰ συμβαίνουν παρόμοια περιστατικά καὶ οἱ ἐνάρτεσι καὶ οἱ ἔχοντες παροργισμὴν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ θὰ ἠμπορέσουν νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τὴν κόλασιν τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους των, οἱ ὅποιοι, ἐδῶ εἰς τὴν γῆν ζουν μὲ πλήρη ἀδιαφορίαν, δι' αὐτὰ μᾶς ἀνέφερε καὶ αὐτοὺς τοὺς αγίους, δὲ νὰ αὐξήσῃ τὸν φόβον μας καὶ νὰ μᾶς διδάξῃ ὅτι, ὕστερα ἀπὸ τὴν θείαν βοήθειαν πρέπει νὰ στηρίζωμεν τὴν σωτηρίαν μας εἰς τὴν προσωπικὴν μας εὐσεβείαν καὶ ἔχει νὰ κωλυώμεθα διὰ τὴν ἀρετὴν τῶν προγόνων μας, ὅταν ἡμεῖς ζώμεν μέλας εἰς τὴν κακίαν, οὔτε νὰ ἐλπίσωμεν εἰς ἄλλο τιποτέ, παρὰ μόνον ἐνὰ πρᾶγμα νὰ φροντίζωμεν. Ὅταν, δηλαδή, ἔχωμεν ἐναρέτους προγόνους, πρέπει νὰ μιμούμεθα τὴν ἀρετὴν των, **Δ** ἐνῶ, ὅταν συμβαῖν τὸ ἀντίθετον καὶ καταγωμέθα ἀπὸ ἀσέλγους προγόνους, νὰ μὴ νομιζώμεν ὅτι ἡ καταγωγή αὐτὴ μᾶς βλάπτει, ἀλλὰ νὰ ῥητωμέθα εἰς τοὺς κόπους ποὺ ἀπαιτεῖ ἡ ἀρετὴ, διότι καμμοῦ ζήσαν δὲν προκαλεῖ ἡ ἀμαρτωλότης τῶν προγόνων μας. Πραγματικὰ ὁ καθένας στεφανύεται ἢ καταδικάζεται ἐπὶ τῇ δάσει τῶν πράξεων του, ὅπως καθαρὰ τὸ λέγει καὶ ὁ μακάριος Παῦλος

5. Ψαλμ. 138, 8.
6. Πρβλ. Γαλ. 14, 20

«Διὰ τὰ ἀπολαύσει ὁ καθένας μας ἐκείνα ποὺ ἔκαμε μὲ τὸ σῶμα ἀναλόγως τῶν ὅσων ἔπραξεν εἴτε ἀγαθὸν εἶναι τὸ σύνολον τῶν πράξεων του, εἴτε κακόν». Καὶ πάλιν προσθετεῖ ὁ ὁποῖος θὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸν καθένα σύμφωνα μὲ τὰ ἔργα του.⁷

Αφοῦ λοιπόν, γνωρίζομεν ὅλα αὐτὰ καὶ ἀφοῦ ἀπομακρύνωμεν ἀπὸ κοντὰ μας τὴν ἀδιαφορίαν, ὡς φροντισώμεν καὶ ὡς ἐνδιαφερόμεν ἰδιαίτερα διὰ τὴν ἀρετὴν. **Β** Καὶ ὅσον εὐρισκόμεθα ἀκόμη εἰς τὰ σκάμματα τῶν ἀγώνων⁸ καὶ προστῶ νὰ βαλῶμεν τὸ θέατρον,⁹ ὡς φροντισώμεν διὰ τὴν σωτηρίαν μας, ὥστε, ἀφοῦ ἔζησωμεν ἐνάρτεσι κατὰ τὴν ἀρκείαν τῆς συντάξεως ἐπιγείου παρρησιᾶς μας, νὰ λάβωμεν τὰς ἀμοιβὰς τῆς εὐσεβείας μας κατὰ τὸν ἀτελεύτητον αἰῶνα. Ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ δίκαιος Λῶν, ὁ ὁποῖος μολοντὶ ἐκατοκοῦσεν ἀνάμεινα εἰς τὸς ἀμαρτωλοὺς ἀνθρώπους καὶ δὲν εἶχε κανένα συνεργόν εἰς τὴν ἀρετὴν του, ἀλλὰ τοὺς ἔβλεπε ὅλους νὰ τὸν χλευάζουν καὶ νὰ τὸν περπατοῦν, ἐν τούτοις δὲν μόνον δὲν ἔγενε δεινρότερος εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ τὸς ἐκείνην εἰς αὐτήν, ὥστε κατέστη ὁ ὅς νὰ φιλοξενήσῃ καὶ ἀγγέλους ἀκόμη καὶ ἐνῶ ὅλοι κριστάντο ὁλοκληρωτικῶς καταστροφῇ. Ὁ μόνον αὐτὸς καὶ οἱ θυγατέρες του διέφυγον τὴν ἐπιβληθεῖσαν τιμωρίαν.

Αλλ' ὡς ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν συνέχειαν τῆς διηγήσεως «Κατὰ τὰ ἑσπεράς», λέγει, «ἐβόησαν οἱ δύο ἀγγελοι εἰς τὰ Σόδομα». Ἡ ὥρα τῆς ἀφίξεως τῶν ἀγγέλων μᾶς ἀποδεικνύει κυρίως τὸ μέγεθος τῆς ἀρετῆς τοῦ δικαίου αὐτοῦ ἀνδρός, ὁ ὅποιος ἂν καὶ εἶχε νικῶσει, περιμένη καὶ δὲν ὤρνε τὸ πόστο του.¹⁰ Ἐπειδὴ δηλαδή, ἐγνωρίζε τὴν ὠφέλειαν ποὺ προσφέρει ἡ φιλοξενία, δι' αὐτὸ ἐπιθυμῶν νὰ ἀποκτήσῃ τὸν πλάστου αὐτοῦ, ἐπέμενε νὰ περιμένη καὶ δὲν ἀπεμακρύνετο ἀπὸ τὸν τόπον, μολοντὶ εἶχε τελευτήσει ἡ ἡμέρα διότι τέτοια εἶναι ἡ ἐρημία καὶ ἀγρυπνὸς ψυχῇ. **Δ** Δὲν ἐμποδίζεται ἀπὸ τυχαία κωλύματα νὰ ἀπο-

7. Β. Κορινθ. 6, 10.

8. Ρωμ. 2, 8.

9. Μεταφορικῶς ἐννοεῖται ὁ Χριστοστόμους, ὃν ἀπέλαυνε ζήτην σῶμα, καθομένου ἐπὶ ὁ Χρυσόστομος εἰρήνευε, εἰς ὁ ἀρετὴν ἐκινεῖται καὶ διαίτη, σὺν τῶν ἀγίων.

10. Νὰ ἀποβῶμεν δηλαδή.

11. «Ὁ Λῶν ἐβόησε εἰς τὴν πόλιν τῶν Σοδόμων διὰ τὰ ἔργα καὶ ποιεῖν πρὸς φιλοξενίαν. Πρβλ. Γεν. 19, 1.

δείξη τὴν ἀρετὴν τῆς ἀλλὰ χρησιμοποεῖ τὰ ἐμπόδια αὐτὰ διὰ τὴν φάσιν υψηλότερα εἰς τὴν σφαῖραν τῆς ἡθικῆς τελεότητος καὶ ἀνάπτει μεγαλυτέραν τὴν φιλόγα τῆς ἐπιθυμίας πρὸς ἐπιτέλειαν τῆς ἀρετῆς. «Ὅταν τοὺς εἶδον», λέγει, «ἠγέρθη καὶ μετέβη πρὸς συνάντησιν τῶν».¹² Ἄς τὸ ἀκούσῃ αὐτὸ ἐκεῖνοι ποῦ φέρονται μὲ μεγάλην σκληρότητα καὶ ἀπανθρωπῶσαν καὶ πρὸς ἀκείνους, οἱ ὅποιοι πολλὰς φορές ἔρχοντα καὶ παρακαλοῦν θερμὰ νὰ τοὺς φιλοξενήσωμεν καὶ ἐπιμένουν πρὸς τοῦτο διακρούοντες. Διότι κύτταξε τὸν δικαῖον αὐτόν, ὅτι, δὲν ἀνέμενε νὰ ὑπάρχουν ἐκεῖνο, πρὸς αὐτόν, ἀλλ' ὅπως ὁ πατριάρχης χωρὶς νὰ γνωρίζῃ ποῖοι ἦσαν οἱ πλησιάζοντες ἔκαστος θεωρῶν αὐτοὺς ὡς κάποιους ἀπλούς ὁδοιπόρους, μάλιστα τοὺς εἶδε, οὐκ εὖ, ἐσκρῆθη καὶ ἐγέμισεν ἀπὸ χαρᾶς μὲ τὴν πεποίησιν ὅτι ἐπέτυχεν τὸ θῆραμα καὶ δὲν ἔχασεν ὅτι, ἐπιδέκεν «Ὅταν τοὺς εἶδεν, λέγει, ἠγέρθη καὶ μετέβη πρὸς συνάντησιν τῶν καὶ τοὺς προσκύνῃς μέχρις ἐδάφους».¹³ Ἡ χάρις τῶν Θεόν ὅτι τὸν ἤβλωσε νὰ ὑποδεχθῇ τοὺς ὁδοιπόρους. Κύτταξε τὴν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς του Ἐθαύμασε μεγάλην εὐεργεσίαν σταλείσαν ἀπὸ τὸν Θεόν, τὸ γεγονός ὅτι συνήτησε τοὺς ξένους ἀνδρας καὶ τοῦ εἶδε δὲτα ἢ εὐκαίρια νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸν πόθον τῆς ψυχῆς του μὲ τὴν ὑποδοχὴν καὶ τὴν φιλοξενίαν αὐτῶν.

Μὴ μοῦ προσβάλλῃς τὸν ἰσχυρισμὸν ὅτι, ἦσαν ἀγγελοι. Ἀλλὰ ἐκεῖνο σκέψου μόνον, ὅτι, ὁ δικαῖος δὲν τὸ ἐγνώριζεν ἀκόμη αὐτὸ, ἀλλὰ τοὺς ὑπεδέχθη ὡς νὰ ὑπεδέχτο ἀγνωστὰς περαστικούς.¹⁴ Ἀ «Καὶ εἶπε Κύριε, ἰδοὺ, περάσατε εἰς τὸ σπῆτι τοῦ δούλου σας, διανυκτερεύσατε πλησίον μου, πλύνετε τοὺς πόδας σας καὶ ἐγερθέντες τὴν πρωΐαν συνεχίσατε τὴν πορείαν σας».¹⁵ Τὰ λόγια αὐτὰ εἶναι ἀρκετὰ διὰ νὰ φανερώσωσιν τὴν ἀρετὴν τοῦ ἐκρυπτετο εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ δικαίου. Διότι τί νὰ θαυμάσῃ κανένας, τὴν ὑπερβολικὴν ταπεινοφροσύνην ἢ τὴν θερμότητα καὶ τὴν προθυμίαν ποῦ εἶχε διὰ τὴν φιλοξενίαν, ἢ δού, λέγει, «περάσατε, Κύριε, εἰς τὸ σπῆτι τοῦ δούλου σας» Ἐκεῖνος ἀναμείζει κυρίου καὶ τοῦ ἐαυτοῦ τοῦ δαυλόν των Ἄς ἀκούσωμεν, ἀγαπητοὶ μου, τοὺς λόγους αὐτοὺς μὲ προσοχὴν καὶ ὡς διδασκόμεν νὰ πράττωμεν καὶ

ἡμεῖς τὰ ἴδια. Ὁ ξένος, ὁ παρίγνωστος, ὁ πλουσιώτατος, ὁ οικοδεσπότης, ἀναμείζει Κυρίου τοὺς ὁδοιπόρους τοὺς ξένους, τοὺς ἀγνώστους, τοὺς ἀσπίλους κατὰ τὴν ἐμφάνισιν, τοὺς περαστικούς, τοὺς μὴ ἔχοντας κοσμίαν σχέσιν μαζί του, καὶ λέγει «Περάσατε εἰς τὸ σπῆτι τοῦ δούλου σας καὶ διανυκτερεύσατε πλησίον μου». Διότι σὰς ἔπιασε, λέγει, ἡ νύκτα. Ἀκούσατέ μου, ἐσκουρασθήτε ἀπὸ τὸν κόπον τῆς ἡμέρας, μὲ τὸ νὰ διανυκτερεύσατε εἰς τὸ σπῆτι τοῦ δούλου σας Ἐξ ἄλλου, μὴπως, λέγει σὰς ὑπόσχομαι, τίποτε τὰ σπασαίον, Ἀπλῶς, «πλύνετε τοὺς πόδας σας» τοῦ εἶναι κουρασμένοι ἀπὸ τὴν ὁδοπορίαν «καὶ ἐγερθέντες τὴν πρωΐαν συνεχίσατε τὴν πορείαν σας» Ἐκείνῳ μου αὐτὴν τὴν χάριν καὶ μὴ ἀρνηθῆτε τὴν πρόσκλησιν μου Ἐκεῖνο», λέγει, ἡ Γραφή, «ἀπλῶς» Ὁχ. Εἰς τὴν πλατείαν εἰς τὸ ὕψος θά βανυκτερεύσωμεν».¹⁶ Καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν τὴν θερμὴν πρόσκλησιν του, θῶν τοὺς εἶδε νὰ ἀρνούντα, δὲν ἠδιαφόρησεν, οὔτε παρητήθη τοῦ σκοποῦ του, οὔτε ἔπαθεν ὅτι παθαίνωμεν ἡμεῖς πολλὰς φορές οἱ ὅποιοι, ὅταν θελήσωμεν νὰ προστρέψωμεν κάποιον εἰς κάτι, μὲν τὸν εἶδομεν νὰ ἀρνῆται ἀλλοῦν, ἀμέσως παραινόμεθα τῆς προσπάθειάς μας. Αἰτία δὲ αὐτοῦ εἶναι τὸ γεγονός ὅτι δὲν τὸ κάνομεν αὐτὸ μὲ θερμὴν καὶ πόθον ἀλλ' ἐπὶ πλέον πιστεύομεν ὅτι, ἔχομεν ἱκανοποιητὴν καὶ δικαιολογίαν. Ὡς μὲ τὸ νὰ λέγωμεν ὅτι ἐκάνομεν ὅτι ἐξηρατὰ ἀπὸ ἡμᾶς.

Μὰ, τί λέγεις ὅτι ἔκανες τὸ καθήκον σου; Σοὺ ἐφώγει τὸ θῆραμα, ἔχασες τὸν θησαυρὸν καὶ ἰσχυρίζεσαι ὅτι ἔκανες ὅτι ἔπρεπε. Τότε μόνον θὰ εἶχες κάνει, ὅτι ἐξηρατὰ ἀπὸ ἐσέ, εἰν δὲν ἔρριπτες τὸν θησαυρὸν ὅτι τὰ χέρια σου, εἰν δὲν ἔχανες τὸ θῆραμα εἰν δὲν ἐδείκνυες τὴν ἐπιθυμίαν σου πρὸς φιλοξενίαν μόνον μὲ τὰ λόγια Μὰ ὁ δικαῖος δὲν συμπεριφέρθη τοιοῦτοτρόπως. Ἀλλὰ τί ἔκανον Ὅταν τοὺς εἶδε ν' ἀρνούντα τὴν πρόσκλησιν του καὶ νὰ θέλουν νὰ διανυκτερεύσουν εἰς τὴν πλατείαν, (οἱ ἀγγελοὶ τὸ ἔκανον αὐτὸ, ἐπειδὴ ἐπιθυμοῦμεν ν' ἀποκαλύψωμεν ἀκόμη περισσότερο τὴν ἀρετὴν τοῦ δικαίου καὶ ν' ἀποδείξωμεν εἰς ὅλους ἔπασιν ἀγάπην εἶχεν αὐτὸς διὰ

12. Γεν. 18, 1

13. Ξ. 2.

14. Ξ. 2. σ. 2.

15. Ἡ δὲ ὁ ἔγραψε μὲ τὴν ἀπλότητα ὡς ἂν ὁ γλῶσσος εἰς τὸν αὐτὸν εἶναι ἔναι καὶ εἶναι τὸ διατηρεῖται ἀκόμη περισσότερο τὴν ἐπὶ ἑαυτὸν νὰ τοὺς φιλοξενῇ, λαλοῦμεν ὅτι κατὰ τὴν ἐπεχὴν ἔκρινεν δὲν ἔβλεπον τὰ συμπεριφέρθη καὶ χάνει καὶ ἡ ἀνθρώπος ἦτο ὁ συνήθης αὐτῆς διανυκτερεύσεως τὴν ὁδοπορίαν.

τὴν φιλοξενίαν), τότε τῶτον δὲν ἀρκεῖται νὰ τοὺς προσκαλῇ διὰ λόγων, ἀλλὰ ὅσκι· καὶ πῶς ἐπ' αὐτῶν. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Χρυσὸς ἔλεγε «Ἡ δὲ αἰσία τῶν οὐρανῶν κερθίζεται, διὰ τῆς βίας καὶ ἐκείνοι ποὺ θ' ἄρουν τοὺς ἑαυτοῦς τῶν τῆν ὁρπάζουσιν»¹⁶. Διὰ τὸν ὑπάρχει κέρδος πνευματικὸν ἐπιβάλλεται, ὁ καταναγκασμός καὶ ἡ δὲ πρέπει, νὰ ἐπαινεῖται «καὶ ὁ Λῶτ», λέγει ἡ Γραφή, «ἐπέμνε καὶ ἐπικέεν αὐτούς»¹⁷. Ἐγὼ νομίζω δὲ τοὺς ἐσώσαν εἰς τὸ σπῆν, τοῦ χωρὶς νὰ θέλουν. Ἐπειτα, εἶπαν εἶδαν δὲ τὸ δικαίος εἶχε λάβε, ἀπόφασι νὰ τοὺς φιλοξενήσῃ καὶ δὲν παρητέτο διαφορετικὰ τῆς προσπάθειας τοῦ αὐτοῦ, ἐὰν δὲν ἐπραγματοποιεῖ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ «ἐπιχωρήσαν», λέγει, «μετέβησαν πρὸς αὐτὸν καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ σπῆν»¹⁸. Α καὶ ὁ Λῶτ τοὺς ἐδωκε νὰ πῶσιν, τοὺς ἔφησε λαγάνας εἰς τὴν φωτιά καὶ τοὺς παρέθηκε τραπέζας, καὶ ἔφοναν¹⁹ προτοῦ νὰ κοιμηθῶσιν²⁰. Εἶδες καὶ ἐδῶ δὲ, ἡ φ' ἄρουν αὐτὸν ἔγκεται εἰς τὴν παρόβειον πολυτελοῦς τραπέζης, ἀλλὰ εἰς τὴν πρόβειον διώθησαν πρὸς τοῦτο. Ὅταν, λοιπὸν, καταβῶσιν νὰ τοὺς φέρῃ εἰς τὸ σπῆν, τοῦ, ὡς αὐτοὺς τοὺς προσφέρει τὴν φιλοξενίαν. Καὶ ἐκεῖνος μὲν προετοκάζετο νὰ τοὺς περιποιηθῇ καὶ τοὺς προσέφερε νὰ φάσιν καὶ ἡ πένθος καὶ τὴν καὶ ἐξυπνέτην νὰ πρὸς τοὺς προσελθόντας, θεωρῶν αὐτοὺς δὲ εἶναι τιποτὲ περιστοκίαν ἀνθρώποις «οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως οἱ Σοδομίται, ἀπὸ τοῦ νεωτέρου ἕως τοῦ γεροντοτέρου ὅλος ὁ λαὸς ταυτοχρόνως, περικύκλωσαν τὴν οἰκίαν τοῦ Λῶτ καὶ ἱστάμενο ἐξῶ τῆς οἰκίας ἐκρινάζον πρὸς τὸν Λῶτ καὶ ἔλεγον πρὸς αὐτὸν Β ποῦ εἶναι οἱ ἄνδρες οἱ ὅποιοι τὸ ἐσπέρως εἰσῆλθον πρὸς σέ, βγάλε τοὺς ἐξῶ, ἵνα ἀσελγήσωμεν ἐπ' αὐτῶν»²¹. Ἀς μὴ προσπαθώμεν ἀγαπητοί μου, γρηγορεῖν τὰ λεχθέντα, οὔτε νὰ προσεξώμεν μόνον τὴν μυσίαν αὐτῶν τοῦ δὲν δέχεται συγχώρησιν, ἀλλ' ὡς συλλογισθώμεν, μὲ πᾶν τρόπον ὁ δικαίος, κατοικῶν ἀνάμειον εἰς τέτοιαι διεφθαρμέναι θηρία, ἔλαμψεν τόσον καὶ ἔδεξε τό-

16. Μωσ. 11, 12.

17. Γεν. 19, 3.

18. Εἰς τὸ «ἐπῆλθον τὴν εἰρήνην» λέγεται ἐν τῇ ἀποκάλυψι, ἀλλ' ὁ Χρυσὸς τοῦ ἀποκρίνεται τὴν φράσιν «πρὸς τοῦ κομμήν» δὲ «ὅς ἐπὶ τὴν κομῆσιν κομμήν» εἰς τὴν προσηγορίαν στίχον 8, καὶ ὅς ἐπὶ τὴν ἰ. Πάντως καὶ εἰς τὰς δύο παρατιθέμεν τὸ νόημα δὲν ἀλλοιοῦται οὐδενίως.

19. Γεν. 19, 3-4.

20. ῥ. δ. στ. 4 β.

σον μεγάλην ἀρετήν, τῶς ἠμπούρεσε νὰ ὑποφέρει τὴν παρανομίαν αὐτῶν, πῶς δὲν ἀπεμακρύνηται ἀπὸ τὸ μέρος ἐκεῖνο, πῶς ἠνείχετο νὰ συνομιλῇ μετὰ τῶν. Ἐγὼ θὰ σὰς εἰπω τὸ «πῶς». Ἐπειδὴ ὁ Κύριος τῶν πάντων ἐγνωρίζεν ἐκ τῶν προτέρων ὅτι τὴν ὑπερβολικὴν πονηρίαν αὐτῶν ἐπρόσθεσε ὥστε ὁ δικαίος αὐτοὺς νὰ κατακτείνῃ εἰς τὸν ὅπον ἐκείνου, διὰ νὰ ἠμπούρησιν, ἀνὰ ἄριστος ἱσχυρὸς νὰ θεραπεύσῃ τὰς ἀσθενείας αὐτῶν. Μολοντὶ, ὅμως, ἔβλεπεν αὐτοὺς νὰ ἀσθενοῦν ἀθεράπευστα καὶ νὰ μὴ προτιθέμεναι νὰ δεχθῶν κομῆσιν θεραπεύσιν, ἐν τούτοις οὔτε τότε ἀποχωρεῖ. Διὸς τέτοιος εἶναι, ὁ πραγματικὸς ἰατρός. Ὅταν, δηλαδὴ ἴδῃ, ὅτι τὰ νοσήματα νὰ καὶ τὴν ἱσχυρὴν ἐπὶ στήμῃν δὲν παύει καὶ πάλιν νὰ κινήσῃ, ὡς ἀποκτείνονται αὐτῶν. Ὅταν, ἐὰν μὲν καταπορεύσῃ νὰ θεραπεύσῃ τὸν ἀσθενῆ μετὰ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ χρόνου, νὰ ἀποδείξῃ τὴν δύναμιν τῆς τέχνης τοῦ. Ἐάν, ὅμως, δὲν καταπορεύσῃ τὰ τελέον, ἔχει τὴν ἱσχυρότερον ἀπολογίαν, ὅτι δὲν παρέλεψε κανένα ἀπὸ τὰ καθήκοντά του. Τὸ ἴδιον συνέβη καὶ εἰς τὴν προκειμένην περιπτώσιν. Ὁ δικαίος, δηλαδὴ, αὐτὸς ὅταν καὶ ἀνανοστρέφεται μετὰ τοὺς, καὶ πάλιν πορεύεται, ὡς ἀποκτείνων τὴν μεγάλην ταυτοχρόνως. Ἐκείνο, ὅμως, δ' αὐτὸ ἦσαν ἀσυνχωρητοί, ὅτι ὅχι μόνον δὲν ἐπαύσαν νὰ διαμαρτύρονται, ἀλλὰ «κατέστησαν πρὸς ἀμαρτωλοῦ» Διὸς κινήσῃ «Περικύκλωσαν» λέγει «τὴν οἰκίαν τοῦ Λῶτ ἀπὸ τοῦ νεωτέρου ἕως τοῦ γεροντοτέρου, ὅλος ὁ λαὸς ταυτοχρόνως». Μεγίστη εἶναι ἡ συμφωνία τῆς πονηρίας, μεγάλη ἡ ὁρμή τῆς κακίας, ἀνεκφράστως τῆς παρουσίας ἡ ὑπερβολὴ ἀσυνχωρητοῦ ἡ ἀπικερσίας ἡ «Ἀπὸ τοῦ νεωτέρου» λέγει, «ἕως τοῦ γεροντοτέρου». Δὲν ἦσαν μόνον οἱ νέοι λέγει δηλαδὴ, ποὺ ἐλήλυθον τὰς παρανομίας καὶ ἀσελγας αὐτὰς πράξεις ἀλλὰ καὶ γεροντότεροι καὶ ὅλος ὁ λαὸς ταυτοχρόνως. Καὶ δὲν ἐντρέποντο τὴν ἀναιδέα καὶ αἰσχρὰν αὐτὴν ἀπόπειραν, οὔτε ἐσκέπτοντο τὸν ἀκοιμητὸν ὀφθαλμὸν οὔτε τὸν δικαίον ἡ σκηνόντο, οὔτε ἐσέδοντο τοὺς θεωρουμένους ὡς ξένους, οἱ ὅποιοι κατέλυσαν ἐξῶ δὲ νὰ φιλοξενηθῶν ἀπὸ τοῦ δικαίου, ἀλλὰ χωρὶς νὰ κοκκινίσουν καὶ μετὰ γυνόν το κεφάλι, ὥστε ἠμποροῖ κανένας νὰ εἴπῃ πλησιάζουν ἐκοιμίζοντες τὰ λόγια ἐκεῖνα τῆς ἀσελγας καὶ ἀφροῦ ἐκάλεισαν τὸν δικαίον ἔλεγον πρὸς αὐτὸν 440 Α «Ποῦ εἶναι οἱ ἄνδρες, οἱ ὅποιοι τὸ ἐσπέρως εἰσῆλθον πρὸς σέ, βγάλε τοὺς ἐξῶ, ἵνα ἀσελγήσωμεν ἐπ' αὐτῶν». Πιστεύω, ὅτι ὁ δικαίος, διὰ τὴν ἐπι-

χειρίσιν των αὐτῶν καὶ τὴν παράνομον πονηρίαν των, περιέμεν μέχρι τῆς νύκτος, ὥστε τὰ μὴ ἀφῆρη κανένας ἀπὸ τούτων ὁδοποροῦν καὶ πᾶσι ἐπὶ τὰς παιδικὰς ἀκείων ἀποβῆναι. Καὶ ὁ μὲν δίκαιος, ἀποδεικνύων μασὶ μὲ τῆν ὁλοθνήσαν του καὶ τὴν ὑπερβολικὴν του αὐστηρότην, αὐτὴν τὴν φροντίδα ἐπαρμόζει ὥστε τὰ ὑποδείχεται βλάψαι τοὺς διαρκήμενους, χωρὶς τὰ τοῦ διακρίνου καὶ κινήσει. Β' ὅτι καὶ ἂν ἀκριβὴ ἐνόμηνεν ὅτι φιλοφρονεῖ ἀνθρώπους καὶ διὰ ἀγγέλου. Ἐνῶς δὲ παρανομῶν ἐκείνῳ, ἕκτος τοῦ ὅτι ἐν ἑαυτῷ τίποτε ἀπὸ ὅσα ἐπαρτίει τὸ πατὴρ ὄφειλεν, ἐλάττωεν τὰ ἐπαρτίει ἐκείνῳ τὰς πράξεις, ὅ, ὅπως, ὑπερβαίνον καὶ ἄλλην κοικίαν. Δ' αὐτοῦ λοιπὸν, ἤρεταν νὰ διακρίνειται εἰς τὴν πλάττειν, ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τὰ δώσανον τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸν δίκαιον, νὰ ἀποδείξῃ τὴν μεγαλήν ἐπιθυμίαν τοῦ εἶχε διὰ τὰ τοὺς φιλοφρονεῖν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅτι νὰ διδάσκει αὐτὸν ὅτι, δίκαιος ἐπὶ τῷ καὶ τιμωρηθῶν ἐκείνῳ, ὅ, ὅπως μὲ τὴν ὑπερβολὴν ἐπαρτίαν τὴν παρῶναι.

«Ἄλλ' ἄς γυμὸρ ῥωκεν, λοιπὸν, τὰ μεγέθεος τῆς ἀρετῆς τοῦ θεκου σ' «Ὁ Ἀὐτὸν λέγει, ἡ Γραφή, «ἐξήλθε πρὸς αὐτοὺς ἔξω τῆς θύρας καὶ ἔκλεσε πρὸς τὴν θύραν ὁπισθεν τοῦ Εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς» Κύτταζε δὲ φοβετα, ὁ δικαίος καὶ τρέμε διατὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν ξένων. Προσχηματ. ἂν, βῆ μωσαν ἐκλεῖσεν τὴν θύραν ὁπισθεν τοῦ ἁλλ' ἔπειθ' ἐννῶρεθ' τὴν μανίαν καὶ τὴν θραυστάτην αὐτῶν καὶ ὁπωπτεύσε το τὴν ἀκολασίαν των, λέγει ἐν συνέχειᾳ πρὸς αὐτοὺς, «Ἀδελφοί, ἐπ' ὁδοῖν, λόγῳ» Ὁ μακροθυμὸς τοῦ δικαίου, δ' ὑπερβαλλὴν «παρηγοροῦσαν» Ἀὐτὸ εἶναι πραγματικὴ ἀρετὴ τὸ νὰ συμπεριφέρεται κανεὶς μὲ ἐπεκταίαν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦ τοῦ εἴδους, Κανένας, βεβαίᾳ, ἀπὸ αὐτοῦς ποὺ ἐπιθυμοῦν νὰ βεβαταίσουν κάποιο ἄριστον καὶ νὰ σωθρῶσιν ἐν αὐτῶν, ἔν καὶ πρῶτον, δὲν καὶ αὐτὰ μὲ δόξη καὶ σκληρότητα. Δ' Κύτταζε λοιπὸν, δὲ θυμοειδῶς, ἀδελφικούς αὐτοῦ ποὺ ἐπιθυμοῦν νὰ διαπραξέωσιν τὰς παρνομίας αὐτοῦ τοῦ εἴδους, ἔπειθ' ἐπιδέικκε, νὰ τοὺς κάνη νὰ ἀσθουσιῶν ἐντροπῇ, νὰ ἐλγίστην τὴν συνέσειαν των καὶ νὰ τοὺς ἀπογένη ἀπὸ τὴν κριανὴν των ἐπιτροπῶν, «Ἔπ' οὐδὲν ἄλλῳ», λέγει, «ἀδελφοί, πρέπει νὰ προ-

ΘΕΤΕ εἰς τὸ κακὸν αὐτὸν.³⁹ Νὰ μὴ σκεπθῆτε, λέγει, κἀτ-
 παρομῶν, καὶ μὴ σκεπθῆτε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ποιηρῆς
 αὐτῆς πράξεως, καὶ μὴ παρασβῆτε τὴν ψαῖον, οὕτε αὖ
 ἐπινοήσατε τὰς ἀνεπιτρέπτους αὐτὰς μίξεις. Μά, ἐὰν θέ-
 λωτε καὶ καθυποχάστε τὴν ἔξαρσιν τῆς μακρίας σας, ἐγ-
 θέτε αὖς δῶσα τὴν δυνατότητα, ὥστε ἡ ἀκαρτίᾳ τοῦ ταλ-
 κῆτε νὰ καταστῇ πῶς ἐλαφρὰ «ἤλπισον μου εὐρίσκωνται
 οὐ θυγατέρες ἀγαπῶ καὶ παρβῶν».⁴⁰ Εἰ δὲν ἔχουν, λέ-
 γει, ἀκόμῃ γυναικοὶ θυγατέρες, εἶναι ἀγαπῶ, ἀνεπαρὴ παρ-
 βῶν, εὐρίσκωνται εἰς τὴν καταλλήλοτατον στιγμήν τῆς
 ἡλικίας των καὶ ἀκταποβολοῦν ἀπὸ ὠραϊστικτῆς θὰ σὰς
 δῶσα αὐτάς καὶ χρησιμοποιοῦσα αὐτάς, ὅπως σὰς ἄρε-
 σαι. Ἀφοῦ τὰς πάρετε, λέγει, ἱκανοποιήσατε εἰς αὐτάς τὴν
 ἀσέλην ἐν σας καὶ χορτάσατε τὴν πονήρσιν σας ἐπιθυμί-
 ας.⁴¹ «Μόνον τοὺς ἀνδρας αὐτοὺς μὴ ὀδίσκατε, διότι, εἰ
 ἀγῶναι εἰς τὸ σπῆτι μου ὡς φιλοθενοῦνται ὑπὸ τὴν προ-
 στας αὐμου».⁴² Ἐπειδὴ, λέγει, ἔπίστα αὐτοὺς νὰ εἰσέλθουν
 εἰς τὸ σπῆτι μου, εἰὰ νὰ μὴ καταλογισθῇ εἰς ὀργὰς μου ἡ
 παρανομία αὐοῦ θὰ γνη εἰς αὐτοὺς καὶ θεωρηθῇ ἐγὼ αὖ
 τὶος τῆς προσβολῆς αὐτῆς, εἰ αὐτὸ ὄντ αὐτῶν σὰς προ-
 σφῆρας τὰς δύο θυγατέρας μου, ὥστε νὰ τοὺς ἐλευθερώ-
 σω ἀπὸ τὰ χεῖρια σας. Πόσον μεγάλῃ εἶναι ἡ ἀρετὴ τοῦ
 δικαίου, Ὑπερέθῃ καὶς ἀρετῇ φιλοξενίας.⁴⁴ Αἱ Τὶ ἡ
 καρὶ νὰ εἴπῃ καὶς ἀντιφῶν τῆς φιλοφροσύνης τοῦ δι-
 καίου αὐτοῦ, ὁ ὅποιος δὲν πνέχθῃ νὰ προσφιλῇ οὕτε τὰς
 θυγατέρας του, ὅ θὰ νὰ πῆμῃ τοὺς φιλοθενοῦμενους καὶ
 τοὺς γλυτῶσι ἀπὸ τὴν ἀσέλην αὐ τῶν σφοδρωμένων,

Και ἔκρινεν μὲν προσφάρον τὰς θυγατέρας τῆς δ' αὖ νόστον
προστατάσσει ἐπὶ τὴν προσβολὴν τῶν παροίκων τοῖς
ἱεῖναις τοὺς οὐδοπάρους, (πάλιν, δέδοται, λέγειν τὰ ἴδια).
τοὺς τελείας ἀγκυλῶνας εἰς αὐτὸν. Ἥμεῖς, ὅμως, κολοῦον
τ, πολλὰς φορὰς ἐλέπημεν τοὺς οὐδοπάρους αὐτὸν ἔχοντες πέσεις

28. E. 4.

24 16. 2 07. 8.

[illegible]

18. Feb. 19, 8.

21 1k 3 5 6 7
22 1R 2 3L 4

εἰς αὐτὸ τὰ θάρσθρον τῆς ἀσεβείας καὶ ἠμποροῦμεν νὰ εἰπώμεν, νὰ ἔχουν φθάσει, εἰς τὸν φάρυγγα τοῦ διαβόλου ἐν τούτοις δὲν καταδεχομεθα οὐτε νὰ τοὺς ἀπευθύνωμεν τὸν λόγον, οὔτε νὰ τοὺς συμβουλευώμεν καὶ νὰ τοὺς προσφέρωμεν τὴν προτροπὴν διὰ τοῦ λόγου, Ὡς νὰ τοὺς ἀπομακρυνώμεν ἀπὸ τὴν κακίαν καὶ νὰ τοὺς ὀδηγήσωμεν πρὸς τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς. Ποῖον ἀπολογισμὸν θὰ ἔχωμεν, λοιπόν, εἰαν ὁ δίκαιος Λῶτ δὲν ἐλογάρισεν οὔτε τὰς θυγατέρας τοῦ δ' ἂν νὰ προστατεύσῃ τοὺς ξένους ἐν ᾧ ἡμεῖς συμπεριφερόμεθα μὲ τὴν σκληρότητα καὶ πρὸς τοὺς ἱκανοὺς μᾶς ἀνθρώπους ἀκόμη καὶ πολλὰς φορές ἁκατοίχουμεν τὰ ψυχρὰ, ὁδ' ἀφορὰ καὶ τελείως παράλογα ἐκεῖνα λόγια. Δηλαδή, τί κοινὸν ἔχω, λέγε, πρὸς αὐτόν, δὲν μὲ ἐνδιαφέρει καθόλου, δὲν μὲ συνδέει, κανένα πρᾶγμα μὲ αὐτόν. Μὰ, ἦ, λέγεις, ἄνθρωπε, δὲν ἔχεις τί ποτε τὸ κοινὸν μὲ αὐτόν; Καὶ ὅμως, εἶνα ἀδελφός σου, ἔχει τὴν ἴδιαν φύσιν μὲ ἐσένα, εὐρίσκεισθε ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἰϋου Κυρίου πολλὰς θὲ φορὰς συμμετέχετε εἰς τὴν ἴδιαν πρόπτειαν, ἐννοῶ τὴν πνευματικὴν καὶ φρικτὴν πρᾶπτειαν τῆς θείας εὐχαριστίας, Ἐ καὶ λέγεις, ὅτι δὲν ἔχεις τί ποτε τὸ κοινὸν μὲ αὐτόν καὶ τὸν προσπερνῶς ἀδιάφορα, χωρὶς νὰ τοῦ ἀπλώσῃς χερί; Ὡς εὐσεβέστατος περμένος εἰς τὸ διαφθῶς.

Καὶ ὁ μὲν νόμος τοῦ Μωϋσέως διέτασσε τοὺς Ἰουδαίους νὰ μὴ ἀδιαφοροῦν οὔτε διὰ τὰ ζῆνα καὶ τῶν ἐχθρῶν τῶν ἀκόμη, ὅταν ἐχρειάζοντο τὴν βοήθειάν των διὰ νὰ σηκωθοῦν ἀπὸ τὴν πτώσιν τοῦ τοῦς ἐπικράτει το φορτίον των.²⁷ ἔσθ, ὅμως, ἐνῷ βλέπεις πολλὰκις τὸν ἀδελφόν σου νὰ κοίμῃται πληγωμένον ἀπὸ τὰ τραύματα τοῦ διαβόλου οὐχ εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ εἰς τὸ θάρσθρον τῆς ἀμαρτίας, δὲν τὸν γλυτώνεις μὲ τὴν παραινέσιν σου οὔτε τοῦ διδὼς τὴν συμβουλὴν σου, οὔτε φροντίζεις νὰ εὐρὴς κατὰ τὸ δυνατόν καὶ ὅλως συμμάχους διὰ νὰ ἡμπορέσῃς νὰ ἐλευθερώσῃς ἀπὸ τὸν φάρυγγα τοῦ θηρίου τὰ ἱδκόν σου μέλως. Ὡς καὶ νὰ τὸ ἐπαναφέρῃς εἰς τὴν εὐγενὴ θεοὶν τοῦ τοῦ τορᾶζε, ὥστε καὶ σὺ ὁ Ἰϋος, εἰαν κάποτε πέσης, πρῶτον τὸ ὅποιον ἀπεύχεται εἰς τὰ δίκτυα τοῦ πονηροῦ ἐκείνου δαιμονίου, νὰ εἰσέλθῃς εἰς ἐσένα νὰ ἔλῃς ἐκεῖνος τοῦ θὰ ἡμπαρῶσιν νὰ σὲ ὑπερασπίσῃ καὶ νὰ σὲ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὰ χεῖρα τοῦ διαβόλου, Ἔτσι καὶ ὁ Παῦ-

²⁷ Περλ. *ἔξ. 23, 5

λος, ἐπ' θυμῶν νὰ παρατρύνη τοὺς Γαλάτας νὰ φροντίζον διὰ τὰ ἴδια τὰ μέλη των λέγει. «Πρόσθε δὲ τὸν ἑαυτὸν σου σὺ τοῦ δ' ἀδελφῆς τὸν ἄλλον, νὰ μὴ περιπέσῃς καὶ σὺ εἰς πειρασμόν»²⁸. Σὲν νὰ ἔλεγε, σχεδὸν ὅτι εἰαν δείξῃς ἀδιαφορίαν καὶ σκληρότητα πρὸς τὸν ἀδελφόν σου, ὁ ὅποιος χρειάζεται τὴν βοήθειάν σου, ἴσως καὶ ἐσένα, ὁ τὸν περιπέσῃς εἰς τὴν ἴδιαν κατάστασιν, κάποιος ἄλλος νὰ σὲ προσπεράσῃ μὲ τὰ ἴδια αἰσθησάτα.

Συνεπῶς εἰαν θέλῃς νὰ μὴ περικολληθῇς καὶ σὺ, εἰαν τυχόν κάποτε ἀμαρτήσῃς, οὔτε καὶ ἐσὺ νὰ περικολληθῇς, ἀλλὰ νὰ φέρῃσαι μὲ μεγάλῃν φιλοστοργίαν καὶ νὰ θεωρῇς ὅτι κερδίζεις ἀνυπολόγιστον ὕψαιον, Ἐ ὅταν ἡμπορέσῃς νὰ διασωσῇς τὸν ἀδελφόν σου διότι καίμιστα ἄλλη πράξις δὲν δύναται νὰ συγκριθῇ μὲ αὐτὴν σου τὴν ἐνέργειαν εἰς ποσοστὸν ἀρετῆς. Πραγματικῶς, εἰαν σκοφῇς μόλις ὅτι αὐτός, τὸν ὁποῖον περιφρονεῖς καὶ προσπερνῶς ἀδιαφορᾷ, τὸσον πολὺ ἐτίμηθ' ὑπὸ τοῦ Κυρίου, ὥστε χάρις αὐτοῦ νὰ μὴ ἀποσυγῇ νὰ χύσῃ καὶ τὸ αἷμά σου, δπως καὶ ὁ Παῦλος λέγει «καὶ θὰ χαθῇ ὁ ἀδελφός σου, τοῦ εἶναι ὀδυνώτος πνευματικῶς, ἐξ αἰτίας τῆς ἰδικῆς σου γνώσεως, ὅτι τὴν σωτηρίαν τοῦ ὁποῖου ὁ Χριστὸς ἐβούλετο τὴν ζωὴν του»,²⁹ πῶς δὲν θὰ κερκθῇς ὑπὸ τὴν γῆν ἀπὸ ἐντροπὴν, Ἄφου, λοιπόν, ὁ Χριστὸς ἔχρυσεν δι' αὐτόν τὸ αἷμά του τὸ μεγάλο θὰ κάνῃς ἐσὺ, εἰαν δ' ἐξῆς τὴν φιλοστοργίαν σου πρὸς αὐτόν, τὸν σηκώσῃς, ἐνῷ εἶναι περιμένος μὲ τὰ συμβουλευτικά σου λόγια.⁴⁴² Ἐ ἀναστρέφῃς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, τοῦ ἔχει εὐνοήθῃ καὶ πιθανῶς εὐρίσκειται, εἰς τὸν θυθὸν τῆς κακίας καὶ τὸν προετοιμάσῃς διὰ νὰ ἀντικρύσῃ τὸ φῶς τῆς ἀρετῆς, χωρὶς νὰ ἐπιστρέψῃ πρὸς εἰς τὸ σκοτάδι τῆς κακίας.

Ἄς μνησθώμεν, λοιπόν, σὰς παρακαλῶ, τὸν δίκαιον Λῶτ καὶ εἰαν ἐπιβάλλεται, νὰ ὑποστῶμεν καὶ κάποιον κινδύνον προκειμένου νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν σωτηρίαν τοῦ πληθους μας, ἅς μὴ τὸν ἀπαφύνωμεν. Διότι ὁ κίνδυνος αὐτοῦ τοῦ εἶδους γίνεται ἀφορμὴ σωτηρίας δι' ἡμᾶς καὶ μᾶς διδίδει, μεγάλῃν παρηγορίαν ἐνωπίον τοῦ Θεοῦ Σκέψου, καὶ παρακαλῶ ὅτι ὁ δίκαιος αὐτὸς ἀντετάχθ' πρὸς ὅλοκληρον πλῆθος τὸ ὅποιον τὴν μεγάλην συμφωνίαν ἐδείξεν εἰς τὴν ἐπιτέλειαν τῆς κακίας. Ὡς καὶ ἀκόμη μὲ πολλὴν ἐ-

²⁸ Γαλ. 6, 1
²⁹ Α. Κορινθ. 8, 11

πείκειαν ἀπέδειξεν ἀνάρμοστον ἀνδρεῖαν, ἔστω ἂν καὶ οὐτε ἔτα ἡδυνήθη νὰ κόμψῃ τὴν ἀσυγκράτητον αὐτῶν μανίαν. Διότι ὑστερα ἀπὸ τούτους λόγους τοὺς ἀκείνους τὴν ὑπερβολικὴν τοῦ ἐπείκειαν καὶ τὴν παράδοσιν σχεδὸν τῶν θυγατέρων του διὰ τῶν λόγων εἰς τὰ χέρια αὐτῶν τ. ἀπαντῶν πρὸς αὐτόν, «Φύγε ἀπ' αὐτοῦ».⁸⁰ Ὡς ὑπερβολὴ μᾶλλον ὡς ἀπακορύφωσις τῆς κακίας. Διότι τέτοια εἶναι ἡ ποιηρὰ καὶ ἀκόλαστος αὐτῇ ἐπιθυμία. Ὅταν, δηλαδὴ κυριαρχήσῃ τοῦ λογικοῦ, δὲν ἀφίηται πλέον νὰ διακρίνῃ καλὰς τιπτε ἀπὸ τὰ πρέποντα, ἀλλὰ ὅπως γίνεται εἰς μίαν μάχην, ἡ ὁποία διεξάγεται εἰς τὸ σκοπᾶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός, ἔτα ευεργετὶς ἄλλας πᾶς πράξεως τοῦ «Φύγε ἀπ' αὐτοῦ», λέγει. «Ἦλθες ἀπὸ ἄλλων χωρῶν καὶ μένεις μαζί μας, C. Θὰ γίνῃς καὶ δικαστὴς μας, Στάσαις. Θὰ καταπονήσωμεν, λοιπόν, ἵνα περ σῶτερον παρὰ ἀκούου» Κυττάξτε με πῶσιν ἐπείκειαν ἡμῶν πρὸς αὐτούς ὁ δικαστὴς καὶ με πῶσιν ἡρωσύνητα τοῦ ἀπαντῶντος ἀκείνου. Σὺν τῇ ἀκουσθῆσαν ἁπλῶς ἀπὸ τὴν διαβολικὴν μανίαν καὶ σὺν τῇ κατεβυθωννύται ἀπὸ τὸν ἴδον τὸν διάβολον, ἔτα ἐπιτίθεται ἐναντίον τοῦ δικαίου καὶ λέγουσιν «Ἦλθες ἀπὸ ἄλλων χωρῶν καὶ μένεις μαζί μας. Θὰ γίνῃς καὶ δικαστὴς μας,» Ἦσαν ξένος, λέγουσιν, καὶ σὲ ἐδέχθημεν Μήπως, ὅμως, γίνῃς καὶ δικαστὴς μας, Ὡς ὑπερβολὴ ἀνγκιστρῶν. Ἐπρεπε νὰ ἐντραποῦν. Ἐπρεπε νὰ σεβασθῶν τὴν συμβουλὴν τοῦ δικαίου, αὐτοῦ ὅμως, ὅπως οἱ πολλοὶ ἐπιχειροῦν νὰ φονεύσωσιν καὶ τὸν ἰατρὸν ἔτσι καὶ οὗτοι «Θὰ καταπονήσωμεν, λοιπόν, ἵνα περ σῶτερον παρὰ ἀκούου» λέγουσιν, «παρὰ ἀκείνους».⁸¹ D. Ἐὰν δὲν θέλῃς, λέγουσιν, νὰ ἡσυχάσῃς θὰ μᾶλλον δὲν θὰ κερδίσῃς τίποτε ἀπὸ τὴν προστασίαν τοῦ προσφέρεος εἰς αὐτούς, παρὰ ὅτι ἐκεῖνοι θὰ ἀφύγουν τὸν κινδύνον καὶ θὰ κινδυνεύσῃς ἐξου. Ἀκόμα καὶ ὁμοῦ καὶ ὁ ἀνομιαντῶν κατὰ τοῦ ἁγίου.⁸² Κυττάξτε δὲ ὁ δικαστὴς φέρεται με γυναικότητα καὶ ἔπαιρει νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὸσάν πληθὺς «καὶ πλησιάζουσιν», λέγει, «τὴν θυραν διὰ νὰ τὴν σπᾶσουν καὶ νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν οἰκον».⁸³ Ὅταν δηλαδὴ ἐκώλυε νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸ σπίτι, ἐπειδὴ ἀντελήφθη τὴν μανίαν αὐτῶν, ἐκώλυε τὴν θυραν ἐπιστῆναι του, ἀλλὰ οἱ μικροὶ καὶ παρὰ-

80. Γεν. 19. 9.

81. *R. a.

82. *R. a.

83. *R. a.

μοὶ αὐτοὶ δὲν δέχοντα, τὴν συμβουλὴν τοῦ δικαίου. E. δι' αὐτὸ καὶ τὸν ἴδιον θιάζουσιν καὶ τὴν θυραν ἐπιχειροῦν νὰ σπᾶσουν. Ἀλλ' ἀφοῦ διὰ τῶν ἐργῶν ἀπεδείχθη, ἀπ' ἐνὸς μὲν ἡ ἀρετὴ τοῦ δικαίου καὶ ἡ προστασία του πρὸς τοὺς θεωρουμένους ξένους ἀπ' ἑτέρου δὲ ὁ ἀκακίαν τοῦ ἀκούου τοῦ πληθῆος ἡ συμφωνία διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς κακίας τότε πλέον ἀποκαλύπτουντα καὶ οἱ φλαξενόμενοι. Καὶ ὅταν εἶδαν δὲ, ὁ δικαστὴς ἔκρινεν δὲ, ἐξηρῆστο ἀπὸ αὐτῶν, ἀποδεκκῶν τὴν δύναμιν των καὶ ὑποτασσίζον τὸν δικαστὴν, ὁ ὁποῖος ἐπέβητο ἀπὸ τὴν μανίαν ἀκούου. «Οἱ ἐντὸς τοῦ οἴκου δύο ξένοι ἄνδρες», λέγει ἡ Γραφή ἀπλώσαντες τὰς χεῖρας των ἐπὶ τὸν ἄκουον τοῦ ἁγίου πρὸς τὸν ἑαυτῶν των εἰς τὸν οἶκον.⁸⁴ A. καὶ ἐκλείσαν τὴν θυραν τοῦ οἴκου. Τούτους δὲ ἄνδρας τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὴν θυραν τοῦ οἴκου τῶν κατέστησαν τυφλοὺς ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου καὶ ἔτσι ἐκεῖνοι παρέλυσαν καὶ ἀπέκαμαν ζητοῦντες νὰ εὑρουν τὴν θυραν».⁸⁵

Βλέπετε ὅτι καὶ ὁ δικαστὴς αὐτὸς λαμβάνει ἀμέσως τὴν ἀποκρίσιν του διὰ τὴν φλαξενίαν του καὶ οἱ ἀμαρτωλοὶ ἐκεῖνοι ἔλασαν ἀνταξίαν τιμωρίας. «Ἐπὶ τὴν θυραν», λέγει, «τὸν ἁγίον πρὸς τὸν ἑαυτῶν των εἰς τὸν οἶκον καὶ ἐκλείσαν τὴν θυραν τοῦ οἴκου. Τούτους δὲ ἄνδρας τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὴν θυραν τοῦ οἴκου τῶν κατέστησαν τυφλοὺς ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου καὶ ἔτσι ἐκεῖνοι παρέλυσαν καὶ ἀπέκαμαν ζητοῦντες νὰ εὑρουν τὴν θυραν» Ἐπεὶ δὲ εἶχε τυφλωθῇ τὸ μάτι τῆς ψυχῆς των δ' αὐτὸ ὀφιστανταὶ καὶ τὴν τυφλῶν τῆς ὁράσεως B. δὲ νὰ εἰσέλθουν δὲ δὲν τοὺς προσφέρουν καμμίαν ὠφέλειαν οἱ σωματικοὶ ὀφθαλμοί, ὅταν οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς διανοίας εἶναι κατεστραμμένοι. Καὶ ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἅλοι συμφωνοὶ εἰς τὴν ἀκτέλεσιν τῆς κακίας καὶ οὕτως οἱ νέοι οὕτως οἱ γέροντες δὲν ἀπορροισίζον ἀπὸ τὴν ποιηρὴν ἐπιχειρήσιν, δι' αὐτὸ δὲ, λέγει, ἐπυφλώθησαν καὶ οἱ μόνον τὴν τυφλῶν ὑπέστησαν ἀλλὰ ἔχασαν τὴν δύναμιν τοῦ σώματος των. Ἐπεὶ δὲ, δηλαδὴ εἶχαν ὑποστῇ τὴν παράλυσιν εἰς τὸ σπουδαιότερον στοιχείον τῆς ὑποστάσεως των τὴν ψυχὴν, δι' αὐτὸ ἔχασαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ σώματος των. Καὶ αὐτὸ πρὸς προηγουμένως ἔπαιρουν νὰ σπᾶσουν τὴν θυραν καὶ μεγάλας ἀπείλαις ἐξεδόξουν κατὰ τοῦ δικαίου, ὁμοειδῶς παραλύουν καὶ δὲν βλέπουν τὴν θυραν ἢ ὅποια εὐρισκετο ἐμπρὸς των C.

84. *R. 1. σ. 10. 1.

Τότε, λοιπόν, ανέπνευσεν ἀπὸ ἀνακούφισιν ὁ δίκαιος, δ-
ταν ἀντελήφθη ποία ἦσαν οἱ φλοξενούμενοί καὶ πῶσον
μεγάλη ἦτο ἡ δύναμις τῶν Διῶν. «οἱ δύο ξένα», λέγει,
«εἶπαν πρὸς τοὺς Λῶν· Ὑπάρχουν ἐδῶ εἰς τὴν πόλιν κα-
νένας γαμβροὺς σου ἢ υἱοὶ σου ἢ θυγατέρες σου ἢ κάποιος
ἄλλος ἱδικὸς σου.»³⁵ Κύτταξε ὅτι ἀμείδουν τὸν δίκαιον
διὰ τὴν φλοξενίαν καὶ ὅτι ἐπιθυμοῦν νὰ τοῦ χάρισουν τὴν
σωτηρίαν ὅλων τῶν ἱδικῶν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐάν, λέγουν,
ὑπάρχῃ κάποιος ἱδικὸς σου εἰς τὴν πόλιν ἐάν ἐπιθυμῇς
νὰ σώσῃς κάποιον, ἐάν γνωρίζῃς κανένα ποὺ νὰ μὴ εἶναι
ἀμαρτωλὸς σὰν αὐτοὺς, «ἐξάγαγε αὐτοὺς ἀπὸ τὴν πόλιν
αὐτὴν», καὶ τὴν χώραν αὐτὴν ἐξάγαγε ὅλους τοὺς συγ-
γενεῖς σου, «διότι ἡμεῖς θὰ καταστρέψωμεν τὸν τόπον αὐ-
τόν»·³⁶ Ἰδ' ἔπειτα λέγουσιν καὶ τὴν αἰτίαν τῆς καταστροφῆς,
ἐξηγουμέντες τὰ πάντα μὲ ἀκριβέειαν εἰς τὸν δίκαιον. «Ἐπε-
δή», λέγουσιν, «ἡ κατ' αὐτῶν πρὸς τὸν Θεὸν κατακραυγὴ
εἶνα μεγάλη ἐνώπιον τοῦ Κυρίου καὶ ὁ Κύριος μᾶς ἀπέ-
στειλεν διὰ νὰ ἀφανίσωμεν αὐτούς»·³⁷ Αὐτὸ εἶναι, ἄκείνο,
τὸ ὅτε οὖν ἐγενεῖς εἰς τὸν πατρὶάρχην Ἀδραάμ, ὅτι, θηλα-
σθὲν, «πολλοὶ κρουνοὶ ἀνέρχονταί, πρὸς ἐμὲ ἐκ Σοδομίων
καὶ Γομόρρων»·³⁸ «Ἡ κατ' αὐτῶν πρὸς τὸν Θεὸν κατα-
κραυγὴ» λέγει, «εἶναι μεγάλη ἐνώπιον τοῦ Κυρίου».

Εἶνα μεγάλη ἡ ἀμαρτία αὐτῶν καὶ δι' αὐτὸ, ἐπειδὴ ἡ
νόσος εἶνα ἀνίατος καὶ τὸ τραῦμα δὲν δεχέτα καμμίαν
θεραπεσίαν, μᾶς ἀπέστειλε ὁ Κύριος διὰ νὰ καταστρέψω-
μεν τὴν πόλιν ἵδῶν ἔχοντες ἕκαστον ποὺ ἔλεγεν ὁ μακάριος
Δαυὶδ. Ἐκείντος εἶνα ἄκείνος, ὁ ὁποῖος ἐπλάσσει τοὺς ἀγ-
γέλους ταχέως ὡς τοὺς ἀνέμους καὶ τοὺς λετουργαῖς τοῦ
τοῦ ἐκείνου ὁ Κύριος δραστηρίως σὰν τὴν φλόγα τοῦ πυ-
ρός·³⁹ ἔπειτα δὲ λέγουσιν κληθεῖσιν διὰ νὰ καταστρέψωμεν
ἐλθὼν αὐτὴν τὴν πόλιν. (δὲ αἱ εἰς αὐτὰς τῆς πονηρίας
τῶν κατοικῶν θὰ ὑποστῇ καὶ ἡ γῆ τὴν τιμωρίαν), δι' αὐ-
τὸ νὰ φύγῃς ἐσὺ ἀπὸ ἐδῶ. Ὅταν ἤκουσεν αὐτὰ ὁ δίκαιος
καὶ ἐμῶς τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν ἦλθεν οἱ δμοιοὶ μὲ
ἀνδρὰς κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν ἐμφάνειαν, ἀλλὰ εἰς τὴν πνευ-
ματικότητά αὐτῶν καὶ ὑπερέτα, τοῦ Θεοῦ τῶν πάντων,

35 Ὁ 4 στ 13

36 Ὁ 2

37 Ὁ 2 στ 13

38 Ὁ 2

39 Ὁ 2 στ 18, 20

40 Ὁ 2 στ 18, 20

«ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ καὶ ὤμλησε πρὸς τοὺς γαμ-
βρούς τοῦ εἶχον νυμφευθῇ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ»·⁴¹ Καὶ
ὁμοῦ παραπάνω ἔλεγε πρὸς τοὺς πορνόμους ἐκείνους
44 Ἀ δὲ νὰ, «ἐπληροῖαν μου ἐνδοκοντα δύο θυγατέρας ἑ-
ναμοὶ καὶ παρθενα»·⁴² Διὰ τὴν, λοιπόν, ἐδῶ λέγει «πρὸς
τοὺς γαμβρούς, ποὺ εἶχαν νυμφευθῇ τὰς θυγατέρας τοῦ»,
Μη νομίσῃς βεῖ αὐτὰ τὰ λόγια ἀντιφάσκοντες πρὸς ὅσα εἴ-
πε προηγουμένως ὁ δίκαιος διότι ἦτο συνήθεια αὐτοῦ εἰς
τοὺς παλαιούς ἀνθρώπους, νὰ μνηστεύουν τὰ τέκνα τῶν
ἐπὶ πολλὸν χρόνον καὶ πολλὰς φορὰς νὰ συγκατακοῦν μὲ
τὰς μνηστεύσας καὶ ἔτσι νὰ ζοῦν κοντὰ εἰς τοὺς γο-
νοὺς τῶν αὐτῶν, πράγμα τὸ ὁποῖον καὶ τώρα γίνεται εἰς
πολλὰ μέρη. Ἐπειδὴ, λοιπόν, εἶχε γυνὴ πλέον ἢ μνηστεα,
δι' αὐτὸ τοὺς ὀνομάζει γαμβρούς τοῦ καὶ λέγει, «οἱ ὅποιοι
εἶχαν νυμφευθῇ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ», βεῖ διότι κατὰ τὴν
διαθέσιν καὶ τὴν συνκατάθεσιν τὰς εἶχαν νυμφευθῇ·⁴³
«Καὶ λέγει Σηκώθητε καὶ ἐξέλθτε ἀπὸ τὰ μέρη αὐτὰ δι-
ότι ὁ Κύριος θὰ καταστρέψῃ τὴν πόλιν. Ἐνόμισαν οἱ μέλ-
λοντες γαμβροὶ τοῦ Λῶν, ὅτι αὐτὸς ἀστειώσεται ἐνώπιόν
τῶν καὶ δὲν τὸν ἠκολούθησαν»·⁴⁴ Κύτταξε ὅτι καὶ ἐκείνοι
ἦσαν ἀπὸ τοῦ ἴσου πονηρὸν ζυμῶν μὲ τοὺς ἄλλους Σοδο-
μίτας. Δ' αὐτὸ καὶ ὁ Θεός, ἐπειδὴ ἤθελε γρηγορὰ νὰ ἀ-
παλλάξῃ τὸν δίκαιον ἀπὸ τὴν συγγένειαν αὐτῶν τῶν ἀν-
θρώπων, δὲν ἐπέτρεψε νὰ ἐλθῶν εἰς ἐπαφὴν αἱ θυγατέρες
τοῦ μὲ αὐτούς, ἀλλὰ μόνον μὲ τοὺς κακοὺς ἐκείνους ἤπα-
σεν ἐκ τῶν προτέρων καὶ αὐτοὺς, διὰ νὰ ἀποφυγῇ ὁ δ-
ίκαιος τὴν συγγένειαν μὲ αὐτούς, ἀφοῦ ἀναχωρήσῃ μὲ τὰς
θυγατέρας τοῦ. Ὅταν, λοιπόν, ἤκουσεν ἀπὸ τῶν δικαίων
τὴν φοβερὰν αὐτὴν ἀπελθὼν, σχεδὸν τὸν ἐχλεύαζαν ὅτι
ἐνόμισαν ὅτι, λέγει, ἀνθρώπος. Μὰ ὁ δίκαιος ἔκαστον εἰπε-
ρητῶτο ἀπὸ αὐτῶν καὶ ἐπειδὴ μὴ φορὸν ἐμνήστευσε
τὰς θυγατέρας τοῦ, ἤθελε νὰ γλυτώσῃ αὐτοὺς ἀπὸ τὴν
τιμωρίαν. Μὰ, ἐκείνοι αὐτοὶ ὑπὸ τὴν ἰδιότητα αὐτὴν τὸν ὑ-
πήκουσαν ἀλλ' ἔμειναν σταθεροὶ εἰς τὰς συγγένειας τῶν

41 Γεν. 19, 14

42 Ὁ 2 στ 8

43 Συνεπὸς, γαμβροὺς ἐνομάζει τοὺς ἀνιψίους. Ὁ δὲ αὐτὸς ἐν-
δοκοντα, αὐτὸς μὲν Σοδομίτας ἑκατόν, ὁμοῦ καὶ ἡ ἀπό, ὅτι ὁ δὲ αὐ-
τοῦ καὶ αὐτοὶ θυγατέρας ἐνομάζονται ἐκείνους τῶν ἐν οἴκῳ β' ἀνιψιῶν
τῶν δύο κατέλκον. Ἰσχυρὸν παραδεικτὴ θεωρεῖται ἡ πρώτη γνώμη, ὅτι
ἐκείνοι καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἴδῶν, ἔπειτα ὁμοῦ περὶ δύο θυγατέρων

44 Γεν. 19, 14

καὶ ἐπληροφοροῦντο ἀπὸ τῶν ἰδίων τὰ γεγονότα πλέον, διὰ ἀντιθέτου πρὸς τὸ συμφέρον των δὲν ἐδέχθησαν τὴν συμβουλὴν τοῦ δικαίου «Κατὰ τὰ ἡμερώματα», λέγει ἡ Γραφή, «ἐπείσθησαν οἱ ἄγγελοι τὸν Λῶτ λέγοντες Ἐγερθεὶς λάβε τὴν γυναῖκά σου καὶ τὰς δύο θυγατέρας σου, τὰς ὅποι-
ας ἔχεις, καὶ ἐξελθε ἐκ τῆς πόλεως διὰ νὰ μὴ τιμωρηθῇς καὶ σὺ μὲ τὰς ἁμαρτίας τὸν κατοίκων τῆς πόλεως ταύτης. Οἱ περὶ τὸν Λῶτ ἐτοράχθησαν».⁴⁵ Ὁ Μὴ καθυστερήσῃς, λέγει, ὅτι πρέπει νὰ τιμωρηθῶν πλέον αὐτοῦ. Σῶσε, λοιπόν, τὸν αὐτὸν σου, τὴν γυναῖκά σου καὶ τὰς δύο θυγατέρας σου. Διότι, αὐτοὶ ποὺ δὲν ἠθέλησαν νὰ πεισθοῦν εἰς τὴν παραπομπὴν σου, θὰ τιμωρηθῶν γρήγορα μαζί μὲ τοὺς ἄλλους. Συνεπῶς, νὰ μὴ καθυστερήσῃς, μήπως καὶ σὺ ὑποστήσῃς τὴν τιμωρίαν τῶν παρανόμων αὐτῶν. «Καὶ ἐτοράχθησαν», ὅταν ἤκουσαν αὐτὰ οἱ περὶ τὸν Λῶτ, τὴν γυναῖκά του καὶ τὰς δύο θυγατέρας του. «Ἐπαράχθησαν», λέγει, δηλαδή, ἐγένισαν φόβον, τοὺς κατέλαβε τρόμος ὅτι καὶ ἐνοίωσαν ἀγωνιστὰς διὰ τὴν ἀπελθὴν δι' αὐτὸ ἀπὸ ἐνδιαφέρον πρὸς τὸν δικαίον καὶ ἄγγελον, λέγει, «ἐπείσθησαν τὸ χεῖρ, αὐτοῦ».⁴⁶ Δὲν ὁμολογεῖ πλέον ἡ Γραφή αὐτὴν νὰ ἐννοῇ ἀνθρώπους, ἀλλ' ἐπειδὴ πρόκειται, νὰ πραγματοποιήσουν τὴν τιμωρίαν, τοὺς ὀνομάζει ἄγγελους καὶ λέγει, «Οἱ ἄγγελοι ἔλαβον τὴν χεῖρα τοῦ Λῶτ τὴν χεῖρα τῆς γυναίκας του τὰς χεῖρας τῶν δύο θυγατέρων του — διότι, ὁ Θεὸς ἐλυτήθη τὸν Λῶτ — καὶ ἐξήγαγον αὐτοὺς ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Σοδόμων».⁴⁷ Ἐδωσαν θάρρος εἰς αὐτοὺς μὲ τὴν ἐπαγγελίαν τῆς χειρὸς καὶ ἐνεδυνάμωσαν τὴν προθυμίαν των, διὰ νὰ μὴ παραλύσῃ τὴν δύναμιν των ὁ φόβος. Δι' αὐτὸ προσέθεσε «διότι ὁ Κύριος ἐλυτήθη τὸν Λῶτ». Λέγει, δηλαδή, ὅτι ἐπειδὴ ὁ Κύριος ἐλυτήθη αὐτὸν ὅτιον νὰ σωθῇ, δι' αὐτὸ καὶ οἱ ἄγγελοι, ἐπιθυμοῦντες νὰ δυναμώσουν τὴν προθυμίαν αὐτῶν.⁴⁸ Ἀ πείνουν τὸ χεῖρ, αὐτῶν καὶ κερῶν τοὺς ἐφέρον ἔξω τῆς πόλεως εἶπαν εἰς τὸν Λῶτ καὶ τοὺς οικίους του. Φύγετε καὶ σώσατε τὴν ζωὴν σας. Πιστὴ μὴ κυττάξετε,⁴⁹ οὔτε νὰ σταματήσῃτε εἰς τὰ περὶ χωρὰ τῶν Σοδόμων. Καταφύγετε εἰς τὸ ἀπέναντ ὄρος, διὰ νὰ μὴ

45. *E δ. στ. 15-16.

46. *E δ. στ. 18.

47. *E δ.

48. Ἡ ἐπιτολή αὐτῆς ἐδόθη διὰ νὰ δυναμώσῃ ἡ π. π. καὶ ἡ δικαιοσύνη τοῦ Λῶτ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν κατὰ τοὺς μὲν, διὰ νὰ σκεπάζον νὰ φέρουν κατὰ τοὺς ὅς. (Ἰακὼβ Γκιων δ. δ. σελ. 183)

συμπεριληφθῇτε εἰς τὴν καταστροφὴν».⁵⁰ Συνεπῶς, ἐπειδὴ, λέγει, σὲ ἀπαμακρύνωμεν ἀπὸ τοὺς ἁμαρτωλοὺς αὐτοὺς, νὰ μὴ κυττάξῃς πλέον πρὸς τὰ ὀπίσω, οὔτε νὰ θελήσῃς νὰ ἴδῃς τὰ ὅσα θὰ συμβοῦν εἰς αὐτοὺς, ἀλλὰ τρέξε νὰ φύγῃς μακρὰ, διὰ νὰ ἡμπορέσῃς νὰ ἀποφυγῇς τὴν τιμωρίαν τοῦ ἔρχεσθαι, ἐναντίον αὐτῶν. Ἐπεὶ ταῦτα ἐπειδὴ ἐφοβήθη ὁ δικαίος μήπως δὲν προφθάσῃ νὰ μεταβῇ εἰς τὸν τόπον, ποῦ τοῦ εἶχεν ὀρισθῇ καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ὄρος, λέγει. Ὁ Κύριε, σὲ παρακαλῶ, ἀφοῦ ὁ δοῦλός σου εἶρε καὶ ἔχε χάριν ἐνώπιόν σου καὶ ἐδείξες τὴν μεγάλην καλῶσόν σου πρὸς τὸν ζῶν διὰ τὴν ζωὴν μου, ἐγὼ δὲν θὰ προφθάσω νὰ καταφυγῶ καὶ νὰ σωθῶ εἰς τὸ ὄρος ἐκεῖ νο μὴ τυχόν μὲ προλάβουν τὰ ἐπέρχόμενα κακὰ καὶ ἀποθάνω σὲ παρακαλῶ λοιπόν, ἰδοὺ ἡ πόλις ἐκείνη εἶναι πάλαι σου, ὥστε νὰ καταφύγῃς ἐκεῖ, εἶνα μικρὰ καὶ θὰ σωθῶ ἐκεῖ.⁵¹ Ἄν μοῦ ἐπιτρέψῃς νὰ ὑπάγω ἐκεῖ, διὰ νὰ σωθῶ, θὰ ἀφείλω τὴν ζωὴν μου εἰς σέ».⁵² Ἐπειδὴ ἀπεφασίασατε, λέγει, νὰ μοῦ χαρίσῃτε τὴν σωτηρίαν, ἀλλ' εἶνα ἀνυστεροῦ ἀπὸ τὴν δύναμιν μου τὸ νὰ φθάσω ἔγκομα εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, σὲ παρακαλῶ, νὰ δείξετε μεγαλυτέραν φιλοφροσύνην πρὸς ἐμένα καὶ νὰ κάνετε ἐλαφροτέραν τὴν κούρασίν μου. Ὡστε δὲ νὰ μὴ με προφθάσῃ ἡ ἐπέρχόμενη τιμωρία καὶ τιμωρηθῶ μαζί μὲ αὐτοὺς ἐπιτρέψατέ μοι νὰ μεταβῶ εἰς τὴν πλῆριν πόλιν. Διότι, ἂν καὶ εἶναι ἀσήμενος καὶ μικρὰ, ἐκεῖ θὰ ἡμπορέσω νὰ σωθῶ καὶ νὰ ζῶ πλέον μὲ ἀσφάλειαν.

Καὶ ὁ ἄγγελος εἶπεν εἰς αὐτόν. Νά, ἤκουσα τὴν προσευχήν σου καὶ δὲ τὴν παράκλησίν σου ταύτην δὲν θὰ καταστρέψω τὴν πόλιν ἐκείνην, διὰ τὴν ὅποιαν μὲ παρεκάλεσες.⁵³ Ἐδοχὴν λέγει, τὴν παρακλήσιν σου καὶ θὰ κάνω καὶ αὐτὸ, δηλαδή, θὰ σοῦ τὴν ἐκπληρώσω καὶ δὲν θὰ καταστρέψω τὴν πόλιν πρὸς χάριν σου. Ἐπεῖθε, λοιπόν, καὶ φθάσε εἰς τὸν τόπον αὐτὸν καὶ σώσασιν.⁵⁴ Πραγματικὰ, δὲν θὰ κάνω τίποτε μέχρις ὅτου νὰ φθάσῃς ἐσὺ ἐκεῖ «διότι δὲν θὰ καταστρέψω τὴν περιοχὴν» λέγει.

49. Γεν. 19, 17.

50. Ὁ Λῶτ ἐνόησεν, ὅτι ἐπειδὴ εἶναι μικρὰ, δὲν θὰ εἶναι κατὰ θεὸν φερόμενη καὶ δὲν θὰ καταστραφῇ.

51. Γεν. 19, 18-20.

52. *E δ. στ. 21.

53. *E δ. στ. 22.

μέχρι να υπάγης εσύ εκεί».⁵⁴ Ἐπειδὴ ἐνδιαφερόμαι διὰ τὴν σωτηρίαν σου, ἢ θὰ περιμένω νὰ ἀφικθῇς ἐκεῖ καὶ ὕστερα θὰ τιμωρῶ αὐτοὺς. «Ὁ ἥλιος ἀνέτε λένε εἰς τὴν χώραν καὶ ὁ Ἄωτ ἐσπῆλθεν εἰς τὴν Σηγύρα».⁵⁵ Κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου θρῆσσαν εἰς τὴν πόλιν καὶ μέλις ἐσπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, ἐτιμωρήθησαν ἐκεῖνοι. «Ὁ Κύριος», λέγε. «ἔβρεξεν εἰς τὰ Σόδαμα καὶ τὰ Γομορρα θεοφωτίαν ἐξ οὐρανοῦ, ἐκ τοῦ Θεοῦ κατήλθε Ἡ θεομηνία αὐτὴ κατέστρεψε τὰς πόλεις αὐτάς, ὅλα τὰ περιχώρα καὶ ὅλους τοὺς κατοικοὺς τῶν πόλεων καὶ πᾶσαν ἐλάστησιν τοῦ μέρους ἐκείνου».⁵⁶ Μὴ παροξενέωσα, ἀγαπητέ μου, ἀπὸ τὸν τρόπον τοῦ ἐκτιθέμενα, ἐνταῦθα τὰ γεγονότα. Διότι εἶνα γυμνάσιον αὐτὸ τῆς Γραφῆς καὶ πολλὰς ψυχὰς χρησιμὸν εἶ εἶτο. ἀδ' ἀφορὰ τὰ ρήματα. Ἐ Πράγμα τοῦ καὶ ἐν προκειμένῳ ἡμπαροῦμεν νὰ ἴδωμεν. Πραγματικά, «ἔβρεξεν, λένε, ὁ Κύριος θεοφωτίαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἐκ τοῦ Θεοῦ κατήλθε, διὰ τὴν ἀποκάλυψιν ὅτι ὁ Κύριος ἔδωκε τὴν τιμωρίαν καὶ ὅτι δὲν κατέστρεψε μόνον τὰς πόλεις, ὅλα τὰ περιχώρα καὶ ὅλους τοὺς κατοικοὺς τῶν πόλεων, ἀλλὰ ἤρψεν καὶ ὅλην τὴν ἐλάστησιν τῆς γῆς. Ἐπειδὴ, δηλαδὴ, οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς αὐτῆς ἡμάσθησαν ὑπερβολικά, δι' αὐτὸ λέγε, καθ' ὅτ' αὐτὴν γῆν ἀκαρπύον, ὥστε, ἂν καὶ ἐκεῖνοι κατεστράφησαν».⁵⁷ Ἀ νὰ καταστή ἡ γῆ μια δ' ἀρκὴς ὑπαύνησις πρὸς τὰς ἐπερχομένας γενεάς διδάσκουσα τοὺς πάντας μὲ τὴν ἰδικὴν τῆς ἀπορίας τὴν πονηρίαν τῶν ἀνθρώπων τοῦ κατώκησαν εἰς αὐτήν.⁵⁸

Ἐδὲς τὸ σημαίνει ἀρετὴ καὶ τί κακία καὶ πῶς σώσθη μὲν ὁ δικαίος, ἐνῷ αὐτοὶ ἔλαβαν τιμωρίαν ἀνταξίαν τῆς πονηρίας των. Καὶ πῶς ἀκριβῶς ὁ δικαίος ἐξ αἰτίας τῆς ἀρετῆς τοῦ ἔσωσε τὰς θυγατέρας του καὶ παρηγορήσας τὴν καταστροφὴν τῆς μικρῆς ἐκενῆς πόλεως, εἶτο καὶ αὐτὸ. ἐξ αἰτίας τῆς ὑπερβολικῆς τῶν πονηρίας οὐ μόνον αὐτοὶ ἐχάθησαν καὶ κατεστράφησαν, ἀλλὰ καὶ τὴν γῆν κατέστησαν ἀκαρπύον εἰς τὸ ἔξης. Ἐ «Ἡ γυναῖκα τοῦ Ἀωτ».

54. *Ε. 4

55. *Ε. 2. σ' 23. Ἡ Σηγύρα εἶναι πόλις κελμένη μὲν ὄραν πρὸς τοὺς Ν. ἂ τῆς Νεκρῶς θαλάσσης.

56. *Ε. 2. σ' 24-26

57. Περὶ τῆς πραγματοποιήσεως καταστροφῆς καὶ τῶν συνεπειῶν ταύτης, εἰ ἐπὶ μὲν ὅσον εἶναι πεποιηθεὶς, εἰς τὸν σ' 28 αὐτῶν μερῶν τῆς 49ης βελανίας

λέγε, «ἔστρεψεν ὀπίσω νὰ ἴδῃ τὴν καταστροφὴν καὶ ἐγενε στήλη ἄλατος».⁵⁹ Ἐπειδὴ, βεβαίως, ἦκουσε τοὺς ἀγγέλους νὰ ἀτάσσουσιν τὸν δικαίον νὰ μὴ προσέχῃ τί γίνετα πίσω του, ἀλλὰ μὲ μεγάλην σπουδὴν νὰ ἀναχωρήσας ἀπὸ τῆς πόλεως, ἀλλὰ παρήκουσε τὴν ἐντολὴν καὶ δὲν ἐφύλαξε τὴν παραγγέλιαν, δι' αὐτὸ καὶ τιμωρεῖται διὰ τὴν ἀδιαφορίαν τῆς αὐτῆς.

Ἡμεῖς ὁμῶς, ἀκούοντες αὐτὰ, ὡς φροντισόμεν πολὺ διὰ τὴν σωτηρίαν μας καὶ ὡς ἀποφύγωντες νὰ μὴ μνησθῶμεν τὴν παρανομίαν ἐκείνων, ὡς μνησθῶμεν δὲ τὴν φιλοξενίαν καὶ τὴν ἀλλήν ἀρετὴν τοῦ δικαίου Ἀωτ, διὰ νὰ ἡμπορέσωμεν νὰ ἀποφύγωντες καὶ τὴν ὁργὴν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχομένην. Ἐ Διότι δὲν εἶνα δυνατόν, ὅπως δὴ ποτε δὲν εἶνα, δυνατόν ἐκείνους, τοῦ ἐπιδιώκει μὲ ζήλου τὴν φιλοξενίαν νὰ μὴ κερδίσῃ μεγάλων θησαυρῶν πνευματικῶν ἀπὸ αὐτῆν. Καθ' ὅσον οἱ δικαίοι αὐτοί, καὶ ὁ Ἀβραάμ, καὶ ὁ Ἀωτ, τόσοι μεγάλων βοήθειαν ἔλαβαν ἀπὸ τῶν οὐρανῶν καὶ αὐτοὶ εἶχαν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι φιλοξενούν ἀνθρώπους, κατηξιώθησαν νὰ φιλοξενησούν ἀγγέλους καὶ μάλιστα τὸν Κύριον τῶν ἀγγέλων Ὑψίστην, θεοφωτίαν, ἡ δυνατότης καὶ εἰς ἡμᾶς ἐὼν θέλωμεν, καὶ τώρα νὰ υποδεχώμεν τὸν Κύριον πρὸς φιλοξενίαν. Διότι αὐτοὶ εἶναι τοῦ εἶπεν «Ἐκεῖνος, τοῦ σὲς υποδέχεσθαι πρὸς φιλοξενίαν ὡς δικαίους τοῦ εὐαγγελίου σου, υποδέχεσθαι ὅχι σὲς, ἀλλὰ ἐμεῖς».⁶⁰ Συνεπῶς, μὲ τὴν διάθεσιν αὐτῆν ὡς υποδεχώμεθα τοὺς ξένους πρὸς φιλοξενίαν, χωρὶς ποτε νὰ δίδωμεν προσοχὴν εἰς τὴν ταπεινὴν καὶ τὴν ἀσημειον ἐξωτερικὴν τῶν ἐμφάνειαν. Διότι κομμὰ φορά, ἐὰν μὲ παρομοίαν διάθεσιν προσφέρωμεν τὴν φιλοξενίαν μας, θὰ ἀξιώσωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ υποδεχώμεν ποταμούς ξένους, ἢ οἱ ὅποιοι θεωροῦνται ἀνθρώποι, ἀλλὰ φεραμύζουσιν τὴν ἀρετὴν τῶν ἀγγέλων. Μόνον δὲν πρέπει νὰ ἐμμεθα περιεργοὶ οὕτε νὰ ἐρωτῶμεν συνεχῶς, διὰ νὰ μὴ χάσωμεν τὸν θησαυρὸν. Διότι, καὶ ὁ μακάριος Παῦλος αὐτοὺς τοὺς δικαίους ἐννοεῖ καὶ εἰς διδάσκει πῶς ἐπέτυχον νὰ προσφέρουν αὐτοῦ τοῦ εἰδους τὴν φιλοξενίαν καὶ λέγε. «Μὴ ξεχνᾶτε τὴν φιλοξενίαν, διότι μὲ αὐτὴν μερκοὶ ἤς ὠθήσαν χωρὶς νὰ ἡξεύρουν τοιοὺς ἐδεχόντο, νὰ φιλοξενησούν ἀγγέλους».⁶¹ Πραγματικά, αὐτὸ πρὸ πάντων ἀπέδειξεν αὐτοὺς

59. Γεν 19, 26.

60. Ματθ. 10, 40.

61. Ἑβρ. 13, 2.

ἀξίους θαυμασμοῦ καὶ μεγάλους, τὰ γεγονότα, δηλαδή, δὲ, χωρὶς νὰ τοὺς γνωρίζουν ποῖοι εἶναι, τοὺς προσέφεραν τὴν φιλοξενίαν των. Καὶ ἡμεῖς, λοιπόν, ὡς ἐνεργῶμεν τὴν φιλοξενίαν μὲ πίστιν καὶ εὐλάβειαν, ἔσθ' ἡμῶν νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ τὸν θησαυρὸν τοῦ ἀπορρέει ἀπ' αὐτῆν, τὸν ὁποῖον εἶδε ὁλο. μας νὰ ἀπολαύσωμεν, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαζί μὲ τὸν ὁποῖον εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνῆκε ἡ δοξα, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

447 Α. «Ο ΑΒΡΑΑΜ ΗΓΕΡΘΗ ΛΙΑΝ ΠΡΩΤ¹ ΚΑΙ ΜΕΤΕΒΗ ΕΙΣ ΤΟ ΜΕΡΟΣ ΟΠΟΥ ΕΧΕΙ ΕΠΙΣΚΕΤΟ ΟΡΘΙΟΣ ΕΝΣΗΜΙΟΝ ΤΟΥ ΕΥΡΙΟΥ.»

Ἡ χριστινὴ μας ἐκκλησία, ἡ ὁποία εἶχεν ὡς θέμα τὴν εὐαγγελικὴν περιποίησιν περὶ τῆς Σαμαρείτιδος,² μᾶς ἐδίδαξεν εἰς ἱκανοποιητικὸν βαθμὸν, ἀφ' ἑνὸς μὲν τοῦ Κυρίου τὴν ἀνέκφραστον μικροθυμίαν καὶ τὸ ὑπερβολικὸν τοῦ ἐνδιαφέροντος αὐτῆν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν μεγάλην εὐγνωμοσύνην αὐτῆς. Εἶδατε ὅτι ἐνῶ μετέβη ὁ.α. νὰ πάρῃ αἰσθητὸν νερό, ἠντλήσεν ἐκ τῆς νοητῆς πηγῆς τὰ θεῖα νόματα καὶ ἔτσι ἐπιστρέφει εἰς τὸ σπίτι τῆς, πραγματικῶς οὖσα τὸ λεχθέν ὑπὸ τοῦ Κυρίου Β. «Τὸ νερὸ ποῦ θὰ τοῦ δώσω, θὰ μεταβληθῇ μέσα του εἰς πηγὴν νεροῦ, ποῦ θέν θὰ στεῖρεύῃ, ἀλλὰ θὰ ἀναβλύξῃ καὶ θὰ πηδῇ καὶ θὰ τρέχῃ πάντοτε δ' ἂ νὰ τοῦ παρέχῃ ἡμεῖς αἰῶνως.»³ Ἀφοῦ, λοιπόν, ἐγάμησεν αὐτὴ ἀπὸ τὴν θέαν καὶ πνευματικὴν ἐκείνην πηγὴν, θέν ἐκράτησε μέσα τῆς τὰ νόματα ἀλλὰ ἐσχε λῆξαι, ὅπως ἡμπορεῖ νὰ λεχθῇ, ἀκχεῖ. τὸ χάρισμα τῆς δωρεᾶς ποῦ τῆς ἐδόθη καὶ εἰς τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως καὶ αὐτομάτως μεταβλήθη εἰς κήρυκα ἢ Σαμαρεῖτις, ἡ ἀλλόφυλος. Εἶδατε τί σημαίνει εὐγνωμονοῦσα ψυχὴ, εἶδατε τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου, ἡ ὁποία κανένα δέν περιφρονεῖ, ἀλλὰ εἴτε εἰς γυναῖκα, εἴτε εἰς πτωχόν, εἴτε ὅπουδήποτε ἄλλου συναντήσῃ ψυχὴν πρόθυμον καὶ θερμὴν, ἀμέσως τῆς δίδει τὴν χάριν του. C. Ἄς μιμηθῶμεν λοιπόν αὐτὴν παρακαλῶ, καὶ ἡμεῖς τὴν γυναῖκα αὐτὴν καὶ ὡς ἀποδεχόμεθα μὲ μεγάλην προσοχὴν τὰ διδάγματα τοῦ ἁγίου

1. Ἀντὶταῦτος ὁ Ἀβραάμ ἐπαύθη εἰς τὸν τόπον. ὅπου περιελάλει τὸν θεὸν προνοούμενος, διὰ νὰ θῇ τὸ ἔργον. Πρὸς Τιν. 18, 22-28.

2. Γεν. 19-37.

3. Ὁ Χριστός μας ἐκδικῶμεν νὰ εἶναι, ἐπίκαιρος εἰς τὰς ἐκκλησίας του, διότι αὐτὴν αὐτὴν τὴν ἐκκλ. του εἶναι ἀντικειμενικὸς θέματος καὶ ἀναφέρεται μὲ τὸ παρεχόμενον τὸν ἂν τὸ μετέβη ἑστέον. Ἔτσι καὶ ἐνῶ μετὰ τὴν εἰσὴν ἐκκλ. του. ἀναλήθη μὲ τὴν μεσεβήσαντες ἐστέον τῆς Σαμαρείτιδος, κατὰ τὴν τετάρτην μετὰ τὸ Πάσχα Κυριακῇ.

4. Ἰωάν. 4, 14.

Πνεύματος. Διότι τὰ λεγόμενα δὲν εἶναι ἰδικά μου, οὔτε λέγω ἀπὸ τῆν ἰδικήν μου γλώσσαν, ὅσα θὰ εἶπω, ἀλλὰ ὁμιλῶ ἀδελφίμως ἀπὸ τῆν φιλευσπλαγχνίαν τοῦ Κυρίου χάριν τῆς ἰδικῆς σας ἀφελείας καὶ τῆς οἰκοδομῆς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ Συναπτόν, νὰ μὴ ἀποδλεψῇ, ἀγαπητέ μου, πρὸς ἐμένα ποῦ ὁμιλῶ, οὔτε νὰ σταθῇ εἰς τὴν ἰδικήν μου ἀσκητικότητα, ἀλλὰ νὰ λάβῃς ὑπ' οὐρανὸν σου ὅτι φέρω, ὅτι μοῦ ἔδωκεν ὁ Κύριος καὶ, ἔχων τὴν προσοχήν σου ἐντραυμένην πρὸς αὐτόν ποῦ με ἀπέστειλεν, νὰ δέχῃς τὰ λεγόμενα με ἀγρυπνῶν πνεύμα. **Δ** Διότι καὶ εἰς τὰ ἄνθρωπινα πράγματα, ὅταν ὁ βασιλεὺς ποῦ φορεῖ τὸ στέμμα τῆς ἐξουσίας ἀποστείλῃ διατάγματα ἐκεῖνος ποῦ τὰ μεταφέρει δὲν ἔχει καμμίαν ἀξίαν αὐτοῦ καθ' ἑαυτόν, ἀλλ' εἶναι ἓνα ἀσήμενον πρόσωπον, καὶ πολλὰς φορὰς δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἐπιδείξῃ ὅτι κατὰγετα ἀπὸ εὐγενεῖς προγόνους, ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος εἶναι ἀνώμματος καὶ ἀπὸ ἀνωμόμους καὶ ταπεινοὺς προγόνους κατὰγετα, μὰ ἐκεῖνο, ποῦ πρόκειται νὰ δεχθῇ τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλεως ἀποστελλόμενα, δὲν προσέχουν ἐκεῖνον προσωπικῶς, ἀλλὰ ἐξ αἰτίας τῶν γραμμάτων τοῦ βασιλεως τοῦ ἀπονεμούντος μεγάλην τιμὴν καὶ δέχονται τὰ γράμματα μὲ μεγάλον φόβον καὶ πολλὴν προσοχήν. **Ε** Ἐάν, λοιπόν, ἐκεῖνος ποῦ φέρε τὰ διατάγματα ἐνὸς ἀνθρώπου καὶ μόνον ἀπὸ χαρτὶ μεταφέρει, γίνεται δεκτὸς ἀπὸ ὅλους, πολὺ περισσότερον ἐσὶς θὰ θεωρηθῇ δικαίος, ὅταν δέχεσθαι μὲ μεγάλην προσοχήν τοὺς λόγους τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τοὺς ὁποίους ὁ ἕκαστος ἀδελφὸς διδάσκει, διὰ νὰ λάβετε πολλὴν ἀμοιβὴν διὰ τὴν εὐγνωμοσύνην σας αὐτῇ.

448 **Α** Πραγματικῶς, ὅταν ὁ Κύριος τῶν ὅλων ἴδῃ τὴν προθυμίαν τῆς ψυχῆς σας, ἀπ' ἐνὸς μὲν εἰς ἐμένα θὰ δοῇ ὡφελονώτεραν τὴν χάριν τοῦ διὰ νὰ ἔμπορεύσῃ νὰ σᾶς οἰκοδομήσῃ πνευματικῶς, ἀπ' ἑτέρου δὲ θὰ σᾶς χαρηγῇ σὴ μεγαλύτερον σύνεσιν, ὥστε νὰ ἀντιλαμβάνεσθε καλὰ τὰ ὅσα σᾶς λέγω. Διότι ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος εἶναι πλοῦσις καὶ μολοντὶ ἀποστέλλεται πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἐν τούτοις δὲν παθαίνει καμμίαν μεκρίσιν, ἀλλὰ μὲ τὴν δυνάμειν αὐτῆς, περισσότερον καὶ ὅσον πλεονάζει μετέχουν αὐτῆς, τόσον καὶ ἡ δωρεὰ τῆς πολλασπλασθείσας.

Τώρα, ἐλάτε, ἐάν νομίζετε, νὰ συνδεθῶμεν σήμερον μὲ τὴν συνέχειαν τῆς προηγουμένης μας ὁμιλίας καὶ νὰ ἴδωμεν εἰς ποῖον σημεῖον ἐπαύσαμεν τὸν λόγον. **Β** καὶ ἀ-

πὸ ποῦ πρέπει νὰ ἀρχίσωμεν σήμερον. **Λοιπόν**, εἰς ποῖον σημεῖον ὡδηγήσαμεν τὸν λόγον καὶ ὕστερα ἐτελειώσαμεν τὴν διδασκαλίαν. Μὰ, εἴδομαι ἀφοῦ σᾶς διηγῆθην τὰ σχετιζόμενα μὲ τὸν Λῶτ καὶ τὸν ἐμπρησίων τῶν Σοδόμων, ἐσταμάτησα εἰς τὸ σημεῖον ὅπου ὁ Λῶτ ἐσώθη καταφυγὼν εἰς τὴν Σηγώρ. «Ὁ ἥλιος», λέγει, «κἀνέτειλεν εἰς τὴν χώραν καὶ ὁ Λῶτ εἰσῆλθεν εἰς τὴν Σηγώρ», καὶ τότε ἡ ἀπὸ τὸν Θεὸν προερχομένη ὁρμή ἐκείνη ἐπέπεσεν εἰς τοὺς κατοικοὺς τῶν Σοδόμων καὶ κατέστρεψε τὴν περιοχὴν ὅλην καὶ ἡ γυναῖκα τοῦ δικαίου, λησμονήσασα τὴν ἐντολήν τῶν ἀγγέλων καὶ στρέψασα τὰ βλέμματα εἰς τὰ ὀπίσω, μετεβλήθη εἰς στήλην ἁλατος, προσφέρουσα, ἔτσι, συνεχὴ ὑπόμνησιν τῆς ραθυμίας τῆς εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς. **Ὁ Σήμερον**, λοιπόν, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναγνωσώμεν τὴν συνέχειαν καὶ νὰ εἶπω ὀλίγα εἰς τὴν ἀγάπην σας, διὰ νὰ γνωρίσετε καὶ πάλιν καὶ τοῦ πατριάρχου τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν φιλοστοργίαν καὶ τὴν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ ὁ αὐτὸς. «Ὅταν πλέον ἀνέτε λεν ὁ ἥλιος καὶ ὁ μὲν δικαῖος Λῶτ διεσώθη καταφυγὼν εἰς τὴν Σηγώρ, οἱ δὲ Σοδομίταις ὀπέστησαν τὴν καταστροφὴν, τότε ὁ πατριάρχης Ἀβραάμ, λυπούμενος καὶ αὐτοὺς διὰ τὴν καταστροφὴν ποῦ ὑπέστησαν ἐξ αἰτίας τῆς ἁμαρτίας τῶν, ἀλλὰ καὶ ἐνδιαφερόμενος ἐξαιρετικῶς διὰ τὴν τύχην τοῦ Λῶτ ἀφοῦ ἐσκηώθη πολὺ πρῶτ', λέγει ἡ Γραφή καὶ ἐκύττοζε μὲ μάτι ἐξεταστικόν τὰ ὅσα εἶχον συμβῇ. «Ἐσκηώθη λοιπὸν», λέγει, «ὁ Ἀβραάμ πολὺ πρῶτ' καὶ ἐπήγγεν εἰς τὸ μέρος, ὅπου χεῖς εὐρίσκετο ὁρθὸς ἐνώπιον τοῦ Κυρίου. **Δ** Ἐστρέψε τὸ βλέμμα τοῦ εἰς τὰ Σόδομα καὶ τὰ Γόμορρα καὶ εἰς τὴν περιχωρὸν τοῦ μέρους αὐτοῦ καὶ ἐπρόσβε. Καὶ νὰ φωνάξῃ ἀνύδανεν ἀπὸ τὴν γῆν, ὡς νὰ ἐξηρχετο καπνὸς φωτιάς ἀπὸ ἀδοξαστῶν». Ἄφοῦ ἐπήγγε, λέγει, εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος, εἰς τὸ ὅποιον συνωμίλησε μὲ τὸν Θεὸν καὶ τὸν παρεκάλει διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν Σοδομιτῶν» **παρετήρη**, τὰ σημάδια τῆς φοβερᾶς ἐκείνης τῆς καρίας καὶ χάριν τοῦ δικαίου Λῶτ ἦθελε νὰ μάθῃ κατ' ἑαυτόν. Διότι τέτοιος εἶναι ὁ χαρακτὴρ τῶν ἁγίων ἀνθρώπων, δηλαδὴ φιλόστοργος καὶ συμπάθης. Καὶ διὰ νὰ εἶδε, διδάξῃ ἡ θεία Γραφή ὅτι τὴν γνώσιν αὐτῶν ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ἡ χάρις

π. Γεν 19, 28.
 α. ἡ δ' σ. 27-28.
 γ. Γεν 18, 22-23.

τοῦ Πνεύματος καὶ συγχρόνως διὰ τὴν ἀπαλλάξῃ καὶ τὸν Ἀβραάμ ἀπὸ τὴν ἀνησυχίαν τοῦ διὰ τὸν Λωτ, λέγει «Ὁ-
ταν ἐπρόκειτο νὰ καταστρέψῃ ὁ Θεὸς τὰς πόλεις τῆς πε-
ριοχῆς αὐτῆς, ἔβλεψεν τὸν Ἀβραάμ καὶ ἐγλύτωσε
τὸν Λωτ ἐκ τῆς καταστροφῆς»⁸

Τὶ σημαίνει, ἐνθυμήθῃ ὁ Θεὸς τὸν Ἀβραάμ; Ἐν-
νοεῖ τὴν παράκλησιν, τὴν ὁποίαν ἔκανε, ὅταν ἔλεγε «Θά
καταστρέψῃς τὸν δικαῖον μετὰ τὸν ἀσεδὴ μοι.»⁹ Τὶ δὲ ἀ-
παντήσωμεν ὁμῶς, εἰ μὴ ἐρωτήσῃ κάποιος ὁ δικαῖος
Λωτ ἐσωθῇ ἐξ αἰτίας τῆς παρακλήσεως τοῦ Ἀβραάμ καὶ
ὄχι διὰ τῆς ἰδικῆς του δικαιοσύνης. Να, ἐσωθῇ καὶ διὰ
τῆς παρακλήσεως τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Διότι, ὅταν προσέ-
ρωμεν ὅτι ἐξαρτάται ἀπὸ ἡμᾶς, τότε καὶ αἱ προσευχαί
τῶν δικαίων μᾶς ὠφελοῦν πάρα πολὺ.¹⁰ Ἐνῶ, ὅταν
οἱ ἴδιοι ἡμεῖς κατεχόμεθα ἀπὸ ραθυμίας καὶ στηριζόμεν
τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας μας μόνον εἰς τὰς προσεύχας
τῶν ἁγίων, τότε πλέον δὲν ἔχομεν τίποτε νὰ κερδίσωμεν.
Ὅχι, θεοὶ, ἐπεὶ οἱ δικαῖοι εἶναι ἄνθρωποι, ἀλλ' ἐπει-
δὴ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι προσδοκῶμεν τοὺς θεοὺς μας μετὰ τὴν ρα-
θυμίαν μας.

Καὶ διὰ τὴν καταλάθῃ καλὰ ὅτι, ὅταν δεκνόμεν ὁ
μέλεσιν καὶ ἀδιαφοροῦν οἱ ἴδιοι, δὲν ἔχομεν καμμίαν ὠφέ-
λειαν εἶτε δικαιοῖν εἴσω οἱ παρακαλοῦντες δι' ἡμᾶς, εἴ-
τε προφῆται (διότι, ἔκείνοι ἀποδεικνύουν τὴν ἀρετὴν των
καὶ μετὰ τὰς δεήσεις των αὐτάς, ἐνῶ ἡμεῖς δὲν ὠφελοῦμεθα
καθόλου ἐξ αἰτίας τῆς συμπεριφορᾶς μας), ἀκούσε τὸν
θεὸν τῶν ὁσίων νὰ λέγῃ πρὸς τὸν ἡγιασμένον ἐκ κοιλίας
μητρός του ἱερεῖον Β «Νὰ μὴ προσεύχῃς διὰ τὴν σω-
τηρίαν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ὅτι δὲν θὰ ἀκούσω τὰς προσευ-
χὰς σου.»¹¹ Κύτταξε τὴν φανερῶς πρὸς τοῦ Κυρίου. Πρα-
γμὰ εἰς τὸν προφῆτην τὴν αἴτιαν τῆς μὴ ἐσαρκῆς τῆς
προσευχῆς μὴ τυχόν, μετὰ τὴν μὴ εἰσακουσθεῖσαν προ-
σευχὴν του νομίσῃ ὅτι, αὐτὸ συμβαίνει ἐξ ἰδικῆς του ὁ-
παιότητος. Δι' αὐτὸ, λοιπόν, προμηνύει εἰς αὐτὸν τὴν
κακίαν του λαοῦ καὶ τοῦ διδοῖ ἐντολὴν νὰ μὴ προσεύχῃ-
ται ὑπὲρ αὐτοῦ ὥστε καὶ ὁ ἴδιος νὰ εἶναι εἰς θεὸν νὰ γνω-
ρίζῃ τὸ μέγεθος τῆς πονηρίας ἐκείνων, ἀλλὰ καὶ ἐκείνοι
νὰ ἀντ'ληφθῶν ὅτι καμμίαν βοήθειαν δὲν τοὺς δίδει, ὁ

8. Ἐ. α. 18, 29.

9. Ἐ. α. 18, 23.

10. Ἰερ. 7, 16.

προφῆτης, ἐὰν προηγουμένως δὲν θελήσουν καὶ οἱ ἴδιοι
νὰ κάνουν ὅ,τι ἐξαρτάται ἀπὸ αὐτοὺς.

Γνωρίζοντες αὐτὰ, ἀγαπητοὶ μου, ὅς καταφεύγομεν
μὲν εἰς τὰς προσεύχας τῶν ἁγίων Ἐκκλ. ὅς παρακαλοῦμεν νὰ
δύνανται διὰ τὴν σωτηρίαν μας, ἀλλ' ὅς μὴ ἐπιταπεινώμε-
θα μόνον εἰς τὰς κεσίας ἐκείνων, μὰ καὶ ἡμεῖς ὅς παρτο-
ποιῶμεν ὅπως πρέπει, τὴν συμπεριφορὰν μας καὶ ὅς φρον-
τιζόμεν νὰ μεταβαλλώμεθα πρὸς τὸ καλλίτερον, διὰ τὴν
δημιουργήσωμεν τὰς προϋποθέσεις νὰ ἐνεργήσῃ καὶ ἡ πρε-
σβεία που γίνεται πρὸς χάριν μας ἀπὸ τοὺς ἁγίους. Αὐ-
τὸ τὸ λέγει καὶ πρὸς τὸν ἴδιον προφῆτην ὁ Κύριος τῶν
ὁσίων «Δὲν βλέπετε τί κάνουν αὐτοὶ εἰς τὰς πόλεις τοῦ
Ἰούδα; Κοίμην παχέα κρέατα καὶ κατασκευάζουν πλα-
κουτία πρὸς τῆμιν τῆς στρατῆς τῶν ἀσπίρων τοῦ οὐ-
ρανοῦ.»¹² Δηλαδή, λέγει πρὸς αὐτὸν Δι' αὐτοὺς μὲ πα-
ρακαλεῖς, οἱ ὅποιοι δὲν σταματοῦν νὰ πράττουν τὴν πο-
νηρίαν, ποὺ δὲν ἔμπορῶν καθόλου νὰ ἀντιληφθῶν τὴν
ἀσθένειαν ἀπὸ τὴν ὁποίαν κατέχονται, ἀλλὰ ζοῦν μετὰ τὴν
ἀναισθησίαν. Δὲν βλέπετε τὴν υπερβολικὴν των
κατακρήνησιν πρὸς ἡμᾶς, Δὲν βλέπετε τὴν μεγάλην των
μανίαν, ὅτι, δὲν ἐχόρησαν ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἀσθεσίαν των,
ἀλλὰ ὅπως ὁ χοῦρος εἰς τὸν βοόρκο, ἔτσι, κυλίσαντα μέ-
σα εἰς τὰς ἰδικὰς των παρανομίας; Διότι μήπως ἐπερίμε-
ναν νὰ τοὺς ἐνθαρρύνω, ἐὰν ἤθελαν νὰ ἐπιστρέψουν;
Δὲν εἶμαι ἐγὼ ποὺ διὰ μέσου τῶν προφητῶν φωνάζω καὶ
λέγω «Μετὰ τὴν εἰδωλολατρίαν, πορνείαν, εἴπα πρὸς
αὐτοὺς Ἐπιστρέψατε πρὸς ἐμὲ καὶ δὲν ἐπείστρεψαν»¹³
Μήπως, δίδωσι, ζητῶ τίποτε ἄλλο, παρὰ νὰ ταῦσαν
τὴν πονηρίαν καὶ νὰ σταματήσουν νὰ πράττουν τὰ κα-
κὰ, μήπως, πάλιν, ζητῶ εὐδυνᾶσαι διὰ τὰ περισσέναι ἀ-
μαρτήματα, ἔστι δὲν τοὺς ἴδω νὰ κατέχονται, ἀπὸ τὴν ἐ-
πιθυμίαν νὰ μετανοήσουν. Κάθε ἡμέραν δὲν φωνάζω δι-
νωτὰ λέγων ὅτι, «δὲν ἐπιθυμῶ τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτω-
λοῦ, μέχρις ὅτου νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ ζῇ ἐν μετανοίᾳ»¹⁴
Μήπως δὲν κάνω τὰ πάντα, διὰ νὰ λυτρώσω ἀπὸ τὴν
καταστροφὴν ὅσους ἔχουν ἐμπλακῇ εἰς τὴν πλάνην, Μή-
πως ἀντιβρῶ, ὅταν τοὺς ἴδω νὰ μετανοοῦν. Ἐγὼ δὲν εἶ-
μαι, ποὺ λέγω κενὴ ἀκόμη προσεύχουσα, θὰ σοῦ εἴπω

11. Ἐ. α. 7, 17, 18.

12. Ἐ. α. 8, 1.

13. Ἰερ. 18, 28.

Νά, είμαι κοντά σου:»¹⁴ Μήπως αὐτοὶ οἱ Ἰδ.ο. ἐπιθυμοῦν τόσον τὴν σωτηρίαν των, ὥστε φρουρίζω ἐγὼ νὰ σωθῶν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι;¹⁵ Α καὶ νὰ γνωρίσουν τὴν ἀλήθειαν.¹⁶ Μήπως, λοιπόν, δι' αὐτὸ οὐ θέρω ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξίαν εἰς τὴν κοπδότασιν τῆς ὑπάρξεως, μὲ σκοπὸν νὰ σὲ καταστρέψω. Μήπως ἠτοίμασα χωρὶς σκοπὸν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καὶ τὰ ἀνυπαλόγηστα ἀγαθὰ; Μήπως δι' αὐτὸ δὲν ἠπειλόησα καὶ μετὰ τὴν γέναν, διὰ νὰ προτρέψω διὰ τοῦ φόβου αὐτῆς νὰ τρέξουν ὅλοι πρὸς τὴν οὐράνιον βασιλείαν, Συναπῶς, μακάριε προσήλτα, μὴ ἀγκαταλείπῃς αὐτοὺς καὶ προσεύχῃς εἰς ἐμένα πρὸς χάριν αὐτῶν, ἀλλὰ δ' ἵνα πρᾶγμα κυρίως νὰ φροντίζῃς, νὰ ὑπερνικήσῃς, θηλοῦσά, τὴν ἀσθενέαν ἐκείνην, νὰ τοὺς κἀνῃς νὰ ἀισθανθῶν τὴν νόσον πού τοὺς κατέχει, νὰ τοὺς ἀδηγήσῃς εἰς τὴν ὕψειαν καὶ τότε, ὅπως θήτῃς, θὰ ἐποκολούθησῃ καὶ ἡ ἰδική μου σωθῆται.

Β Πραγματικὰ, δὲν βραδύνω, οὔτε ἀνοδᾶλλω, ὅταν ἴδω μίαν ψυχὴν εὐγνωμονοῦσα. Διότι ἵνα πρᾶγμα μόνον ἐπιζητῶ, τὴν ὁμολογίαν τῶν ἁμαρτημάτων, καὶ τότε πλεονεῖ δὲν τιμωρῶ δι' αὐτά. Μήπως, λοιπόν, εἶναι τίποτε βαρὺ καὶ δυσκόλιν αὐτὸ πού προτείνω ἐγώ; Ἐάν, δέδοκα, δὲν ἐγνώριζα ὅτι γίνονται χειρότεροι, ἐπειδὴ δὲν ὁμολογοῦν τὰ προηγουμένα ἁμαρτήματά των, ἀσφαλῶς, οὔτε καὶ αὐτὰ θὰ ἐξήταν. Ἀλλ' ἐπειδὴ γνωρίζω ὅτι τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ρέπει περισσότερο πρὸς τὴν κακίαν, δι' αὐτὸ ἐπιθυμῶ νὰ ὁμολογῶν τὰ προηγουμένα ἁμαρτήματα, ὥστε ἡ ὁμολογία αὕτη νὰ τοὺς ἐμπροδίζῃ νὰ ἐπαναλάβουν τὰ ἴδια ἁμαρτήματα.

Γ Αὐτά, λοιπόν, σκεπτιζόμενοι, ἀγαπητοὶ μου, καὶ ἀντιλαμβάνοντάς τινι φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου μας, ὅς μὴ μᾶς κυριεύῃ ἡ ραθυμία ἀλλ' ὅς ἐνδιαφερόμεθα, προηγουμένως, δ' αὖ τὴν πνευματικὴν μας κατάστασιν καὶ ὅς καθαρίζωμεν τὸν ἑαυτὸν μας ἀπὸ τῶν ῥύπων τῶν ἁμαρτιῶν καὶ ἵται νὰ καταφεύγωμεν εἰς τὰς πρεσβείας τῶν ἁγίων. Διότι, ἔάν θέλωμεν νὰ προσέχωμεν καὶ νὰ ἀγαπᾶν ὡς, τότε καὶ μόνοι μας, ἐὰν προσευχώμεθα ἡμποροῦμεν νὰ ἀποκομίσωμεν μεγάλην ὠφέλειαν. Πραγματοικὰ, ἐπειδὴ ὁ Κύριός μας εἶναι, φιλάνθρωπος, δὲν μᾶς φηρεῖ τόσον, ὅταν παρακαλοῦν ὅλοι δι' ἡμᾶς, ὥστε μᾶς

14. Ήσ. 58, 8
15. Α. Τυχ. 2, 4

δοθῇ, ὅταν ἡμᾶς οἱ Ἰδ.ο. καταφεύγωμεν πρὸς αὐτόν. Διότι τὰς ὑπερβολὰς ἀγαθότητος ἔδωκεν ἡμᾶς τοὺς ἀμαρτωλοὺς, τοὺς ἠτισταμένους, τοὺς μὴ ἔχοντας καμμίαν παρηγορίαν νὰ ἀφηνειώσωμεν ὀλίγον καὶ νὰ θέλωμεν νὰ καταφύγωμεν εἰς τὸν πλοῦτον τῆς φιλανθρωπίας τοῦ ἀμέως εἰσακούει τὰς προσευχὰς μας καὶ μᾶς ἀπλύνει τὸ χερσὶν του, ὅταν εὐρισκώμεθα κατὰ γῆς, καὶ μᾶς σηκώνει, ὅταν ἔχωμεν πέσῃ, καὶ φωνάζει δυνατὰ λέγων· «ἡμῶς πῶς ὁ τίτῳν δὲ σηκώνεται.»¹⁷

Μά, δ' αὖ νὰ καταλάβῃς ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ γεγονότα, δ. τ. πολλοὶ ἄνθρωποι ἐπέτυχον διὰ ἐπεδικῶν, ἀφοῦ παρεκάλουν τὸν Θεὸν οἱ ἴδιοι κα. ὅχι, διὰ μέσου ἄλλων, εἶναι ἀνάγκη νὰ φέρω εἰς τὸ μέσον αὐτοὺς πού ἐπέτυχον αὐτό, διὰ νὰ τοὺς ἐμνησθῶμεν καὶ ἡμεῖς καὶ νὰ θερμυνθῇ ὁ ζήλος μας. Εἰ ἄς ἀκούσωμεν, λοιπόν, μὲ ποίον τρόπον ἡ Χαναναία ἐκείνη γυναῖκα, πού πολὺ ὑπέφερε καὶ ἦτο ἀλλόφυλος, ὅταν εἶδε τὸν ἱατρὸν τῶν ψυχῶν καὶ τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης νὰ ἀνατέλλῃ ἐπάνω εἰς αὐτοὺς πού εὐρίσκοντο καθισμένοι εἰς τὸ σκότος τῆς ἀγνοίας, προσυγχῆθῃ μετὰ τὴν καὶ καίουσιν προθυμίαν, χωρὶς νὰ τὴν καταστήσῃ πῶς διαστακτικὴν τὸ γεγονός ὅτι ἦτο γυναῖκα καὶ μάλιστα ἀλλόφυλος, ἀλλὰ, ἀφοῦ ἀπεμύκρυνεν ὅλα τὰ ἐμπόδια αὐτά, ἐπληρώσας καὶ λέγει· «Ἐλέησόν με, Κύριε, διότι ἡ θυγατέρα μου κατέχευε, αὐτὸ δαιμόνιον καὶ ὑποφέρει, φρικτὰ.»¹⁸ Μά, ὁ Κύριος, πού γνωρίζε τὰ ἀπόρητα τῆς δικαιοσύνης μας, σιωπᾷ καὶ δὲν ἀπαντᾷ, δὲν τῆς ἀπαυθύνει τὸν λόγον, οὔτε ἐκδηλώνει τὴν λυτὴν του διὰ τὴν γυναῖκα, ἀν καὶ τὴν εἶδε νὰ τὸν πλησιάζῃ μετὰ τὴν φωνήν, ἀλλὰ μακροθυμεῖ.¹⁹ Α ἐπειδὴ ἐπιθυμοῦμε νὰ φανερώσῃ εἰς ὅλους τὸν ἥσαντον, πού εἶναι κρυμμένος εἰς τὴν γυναῖκα ἐκείνην. Ἐγνώριζε, δέδοκα, τὸν κρυμμένον μαργαρίτην, τὸν ὅποιον δὲν ἤθελε νὰ μὴ γνωρίζωμεν ἡμεῖς καὶ δι' αὐτὸ ἀνοδᾶλλε, τὴν θεραπείαν κα. δὲν κρίνει ὅτιον νὰ τῆς ἀπαντήσῃ, ὥστε ἡ μεγάλη ἐπιμονὴ τῆς γυναίκας αὐτῆς νὰ γινῇ ἀφορμὴ διδασκαλίας εἰς ὅλους τοὺς μεταγενεστέρους. Καὶ κύτταξε τὴν ἀνεκφραστον ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ἰδιὸς μὲν, λέγει τὸ Εὐαγγέλιον, δὲν ἐβίβεν ἀπάντησιν εἰς αὐτήν. Οἱ μαθηταὶ του, ὅμως, ἐπειδὴ

16. Ήσ. 5, 4

17. Ματθ. 10, 22. Περὶ τῆς Χαναναίας θυγατρὸς οὗ Χριστοῦτος καὶ εἰς τὴν θῆρη θμῆσαν του εἰς τὴν Γένεσιν.

είχαν την εντύπωσιν ὅτι ἦσαν πρὸ φιλόστοργου, καὶ πρὸ φιλάνθρωπου, δὲν τολμοῦν νὰ εἰπουν φανερά ἱκανοποίησιν τὸ αἶτημά της λυπήσουσιν αὐτήν, δείξει τῆς εὐσπλαχνίαν. Ἀλλὰ τι λέγουσιν; «Κάμε τὸ θέλημά της, διότι φωνάζει δυνατὰ ὀπίσω μας καὶ ἀπὸ τὰς φωνάς της θὰ συγκεντρωθῇ κόσμος πολὺς»,¹⁸ δηλαδή, σὺν νὰ λέγουν, σχεδὸν ὅτι Ἀπάλλαξέ μας ἀπὸ τὴν ἐνόχλησιν αὐτὴν, ἐλευθέρωσέ μας ἀπὸ τὰς κραυγὰς τῆς γυναῖκος αὐτῆς. Τὶ κάνει, ὅμως, ὁ Κύριος; Νομίζετε, λέγει, ὅτι δασκάτα ἐτήρησα σιγὴν καὶ δὲν κατεδέχην νὰ τῆς δωσω ἀπάντησιν; Ἀκούσατε, λοιπόν, «δὲν ἀπεστάλην ἀπὸ τὸν Πατέρα μου παρὰ διὰ τὸ χαμενα πρόβατα τοῦ Ἰσραηλικοῦ λαοῦ».¹⁹ Δὲν γνωρίζετε, λέγει, ὅτι ἡ γυναῖκα αὕτη εἶναι ἀλλόφυλος. Δὲν γνωρίζετε ὅτι καὶ εἰς ἐσάς ἔδωκα τὴν ἐντολήν νὰ μὴ μεταβῆτε εἰς δρόμον πρὸς τὸν θά σὰς φέρῃ εἰς χώραν εἰδωλολατρῶν.²⁰ Δὲν ποῖον λόγον, λοιπόν, εἶσι ἀπερίσκεπτα δεικνύετε τὴν συμπτωθεῖσαν πρὸς αὐτήν; Κύτταξε τὴν πολυμήχανον σοφίαν τοῦ Θεοῦ, πῶς καὶ ὅταν ἔδωκε τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἀπαντᾷ πρὸς αὐτήν, θαυτερα ἀπὸ τὴν σιωπὴν προσέβαλε τὴν γυναῖκα ὅτι καὶ, σχεδόν, τὴν ἐπλήγωσι σοφοῦρά, ἐπειδὴ ἤθελε σιγᾶ-σγὰ νὰ τὴν προκαλέσῃ, δὲ νὰ μάθουν οἱ ἀνυποκρινετοὶ μαθηταὶ τοῦ τῆν πρὸς τὸν ἐκρύπτετο εἰς αὐτήν. Μὰ οὔτε καὶ εἶσι ἡδ' ἀφώρτησαν, οὔτε κατελήθη ἀπὸ μεγαλύτερον δισταγμῶν, ὅταν εἶδεν ὅτι καὶ οἱ μαθηταὶ, μετὰ τὴν παρέλθον τῶν δὲν ἐπέτυχον τιποτέ πειρασθέντων, καὶ οὔτε ἐσκέφθη Ἀποῦ οὔτε οἱ μαθηταὶ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ τὸν μαλακώσουν μετὰ τὴν παρακλήσιν των πρὸς τὸν ἄνθρωπον, δὲ ποῖον λόγον πλέον ἐπιμένον ἀνωλεῖα καὶ ἀσκόποι; Ἀλλὰ, σὺν νὰ τὴν ἔκοιγε φωτὰ, νὰ τῆς ἐφλόγιζε τὸν νοῦν καὶ κλαίονσαι σπαρακτικῶς, πλησιάζει καὶ ὁφθαλμοῦ τὸν προσεκύνησεν, λέγει, «Κύριε, δόξα σοι εἰς τὴν εὐσυχίαν μου».²¹ Μὰ, οὔτε καὶ τότε ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν παρακλήσιν αὐτῆς, ὁ ἀλλὰ τῆς δὲν θαυτερα ἀπαντῶν ἀπὸ τὴν προσηγουμένην. «δὲν εἶνα σωπτόν», λέγει, «ἐν πάρῃ κανεῖς τὰ ψαλμῶν τῶν παιδῶν καὶ νὰ τὸ ρέξῃ εἰς τὰ σκυλάκια».²² Σκέψου, ἀγαπητὴ μου, εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ καὶ θαύμασε τὸν πόθον τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ὕπερβο-

18. Ἐ. ἀ. στ. 23

19. Ἐ. ἀ. στ. 24

20. Ἐ. ἀ. στ. 14, β

21. Ἐ. ἀ. στ. 25

22. Ἐ. ἀ. στ. 26

λικὴν τῆς πίστεως. Διότι, μολοῦντὶ τὴν ἀπακάλωτον σκυλάκι ἐν τούτοις δὲν ἀπεγοητεύθη, οὔτε ἀπεμακρύνθη, ἀλλὰ μετὰ μεγάλην ἐγνωμοσύνην λέγει «Νοί, Κύριε δέχομα ὅτι εἰμαι σκυλάκι. Διότι καὶ τὰ σπιτσία σκυλάκια τρώγουσιν ἀπὸ τὰ ψίχουλα τοῦ πίπτου ἀπὸ τὸ τραπέζι τῶν κυρίων τῶν».²³ Παραδέχομα, λέγει, ὅτι εἰμαι σκυλάκι. Σὺν σκυλάκι, λοιπόν, θεωρήσέ με ὥσταν νὰ μοῦ δωῃς τὰ ψίχουλα τοῦ πίπτου ἀπὸ τὸ τραπέζι, σοῦ. Εἶδες πίστιν γυναῖκος καὶ ἐγνωμοσύνην, Παραδέχθη δὲ ἔλαβθ' καὶ ἀμέσως ἐπέτυχ' ἐπιδωκόμενον Ἐ καὶ, μάλιστα τὸ ἐπέτυχ' μετὰ πολλῶν ἐπαίνων διότι τί λέγει ὁ Χριστός, «Ἦ γυναῖκα, ἡ πίστις σου εἶνα μεγάλη. Ἄς γίνῃ εἰς σέ, ὅπως θέλεις».²⁴ «Ἦ γυναῖκα» ἢ φράσις δεικνύει θαυμασμόν καὶ τὸ λεχθὲν εἶναι γεμῆτο ἀπὸ ἔκστατος. Ἐπειδὴ, λέγει, μεγάλην πίστιν, δὲ αὐτὰ θὰ γίνουσι τόσα εἰς σέ, δασα, δηλαδή, θέλεις. Κύτταξε ἀφθονίαν μεγαλοδωρίας καὶ θαύμασε τὴν σοφίαν τοῦ Κυρίου. Μήπως εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ περιστάτου αὐτοῦ δὲν ἀσχηματισμαὶ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ὁ Κύριος εἶνα, κάπως σκληρός,²⁵ ὁ δὲ τὴν ἀπέπεμπε τοιοῦτοτρόπως καὶ κατὰ πρῶτον οὔτε νὰ ἀπαντήσῃ δὲν κατεδέχετο πρὸς τὴν γυναῖκα, εἰς τὴν συνέχειαν δὲ μετὰ τὴν πρῶτην καὶ τὴν δευτέραν ἀπάντησιν σχεδόν τὴν ἐξέδικε καὶ ἐξεφρόδεν αὐτήν, τοῦ τὸν ἐπληρώσας μετὰ τόσον μεγάλου πόθου. Ἀλλὰ ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ γεγονότος νὰ ἀντιληφθῇ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ, ὁ ὅποιος ἀνέβαλε νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν παρακλήσιν της, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ τὴν καταστήσῃ ἐνδοξότεραν. Πραγματικῶς, εἰνα ἀμέσως ἱκανοποιεῖ τὸ αἶτημά της, δὲν θὰ ἐγνωρίζαμεν τὴν ἀρετὴν τῆς γυναῖκος αὐτῆς. Ἐπειδὴ, ὅμως ἀνέβαλεν ἐπ' ὀλίγον, ἐγνωρίσαμεν καὶ τοῦ Κυρίου τὴν ἀνεκφορὰν φιλανθρωπίαν καὶ ἐκείνης τὴν ὕπερβολικὴν πίστιν.

Ὁ Ἰησοῦς ὅμως νὰ σὺς ὑπενδύσω δὲν αὐτὴν τὴν ἰστορίαν, διὰ νὰ ἀντιληφθῇ ὅτι, δὲν ἐπιτυχάνουμεν τὸ ἐπιδωκόμενον τόσον, ὅταν παρακαλωμεν διὰ μέσου ἄλλων δασον, ὅταν οἱ ἴδιοι προσωπικῶς προσεχόμεθα, ἀρκεῖ μόνον νὰ καταφύγωμεν εἰς τὸν Θεὸν μετὰ θερμῆς διαθήκης καὶ ἀγρυπνίου ψυχῆς. Διότι, νὰ αὐτὴ ἡ Χαναναία γυναῖκα, μολοῦντ' εἶχε καὶ τοὺς μαθητὰς μετὰ τὸ μέρος της καὶ κίττειον ὑπὲρ αὐτῆς, ἐν τούτοις δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἐπι-

23. Ἐ. ἀ. στ. 27

24. Ἐ. ἀ. στ. 28

τύχη τίποτε περισσώτερον, μέχρις ότου προσέβλεπε την φιλοφροσύνην του Κυρίου με την προσωπικήν της έπιμονήν.

Μά, και ή παροβολή έκείνου του φίλου,²⁵ ό όποιος άρχα την νύκτα έπήγεν εις τό σπεί του φίλου του και έζήτησε τά τρία ψαμί ά, τό 18 ου ύπαινίσσεται. «Ώς διαθεθείω», λέγει. ό Κύριος, «στ. κα. έάν έάν σηκωθί να του δώση λόγφ του ότι είνα φίλος του C τοόλάχιστον όμως διά την άδσκρισίαν και την άσπίδειαν πού έδεν εις πέτσιαν έδραν να τόν άνησυχήση με τό αήτημα του θά σηκωθί και θά του δώση έκείνα, που του χρεάζοντα».²⁶

Γνωρίζοντες, λοιπόν, την άνέκφραστον φιλανθρωπίαν του Κυρίου μας, άς προσερχώμεθα προς αυτόν, δεκνύοντες κα., σχεδόν, έκθέτουτες πρό των όρθάξιμών μας καθέναι από τά άμαρτήματά μας ξεχωριστά, ζητούντες συγχώρησιν διά τά προηγούμενα πλημμελήματά μας, όστι και εις τό μέλλον να έμειθα π ό προσεκτικοί και προκαλέσμεν περισσώτερον την συμπαθείαν του.

Ήλλά' άς απανέλιθωμεν, έάν θέλετε, εις την συνέχειαν του άγ. ογραφ. και άναγνωσματος. «Ό Λόγος, λέγει ή Γραφή, άπώ την Σηγήν άνέβη και έκώθητο εις τό όρος αύτος και μαζί του αι δύο θυγατέρες του, ό ότι άποβήθη να παραμείνη εις την Σηγήν. Η Κατώκληρη εις τό στήλαιον του όρους αύτου ό 18ος και μαζί του αι δύο θυγατέρες του».²⁷ Έχεν έντονον άκόμη τόν φόβον από την τιμωρίαν πού έπληξε τούς Σοδομίτας κα. δι' αυτό άπομακρύνεται ό δικαίος και κατακαί, λέγει, εις τό όρος μας, με τάς θυγατέρας του και έτσι εύρίσκετο εις άκραν έρημίαν και μόνωσιν πλέον, άφού έκπαικούσεν εις τό όρος με τάς δύο θυγατέρας του. «Η μεγαλυτέρα θυγάτηρα, λέγει, κείπε προς την μικροτέραν. Ό πατέρας μας είνα ήλικιωμένος και ούδεις ύπάρχει εις τό μέρος, όπου μένομεν, ό όποιος θά μας νυμφεύθι, όπως γίνεται εις όλους τούς ανθρώπους. Έλα, λοιπόν, άς δώσωμεν εις τόν πατέρα μας χρυσιά διά να μεθύση, Έ άς κοιμηθώμεν μαζί του και άς αποκτήσωμεν άπογόνους άς τού πατρός μας».²⁸ Με εύλάθειαν

25. Πράξ. άσκ. 11 β 8.

26. Έ 2. στ. 8.

27. Γεν. 19, 30. Παρά την θέαν διαθεθείωμεν έάν ναιόθαι άσφάλειαν εις την Σηγήν. Ηέκτον να συνήντησε και έκαι έλασμένη ριζοθήναι. όπως α., τό 20ο κεφ., και να έφοβήθη νέαν καταστροφήν.

28. Έ 2. στ. 31. 32. Ή ούκάντων ήτο ό ήμιστος πατέρας ής γυ.

και μεγάλον φόβον άς δακώμεν, άγαπητοί μου, δσα άναφέροντα εις τό κείμενον της Άγίας Γραφής. Διότι τίποτε δεν έχε γραφή άσκοποι και τιχία, αλλά όλα προς τό συμφέρον μας και την άφέλει άν μας, έστω και αν ήμείς άγνοώμεν μαρικά. Πραγματικά, δεν ήμπορούμεν να τά γνωρίσωμεν όλα με άκριβειαν, άλλ' αν και προσπαθώμεν, όσον μάς είνα δυνατόν, να αϊτολογώμεν ώρισμένα γεγονότα, έν τούτοις και πάλιν ύπάρχει, εις αυτά κάποιος μεγάλος θησαυρός άπόκρυφος και δυσεμνήνετος.²⁹ Α Κύπταζε, λοιπόν, έτ ή Γραφή με τό να μάς δληγηθί τά πάντα με σαφήνειαν και με τό να μάς καταστήση γνωστόν τάς ενεργείας των θυγατέρων του δικαίου, άφ' ενός μεν έδε ικανοποιητικήν δικαιολογίαν της πράξεως αύτων, άφ' έτέρου δε δικαιολογεί τόν δικαίον, ώστε κανένας άποδλέπων εις τό γεγονός αύτό καθ' έαυτό, ούτε τόν δικαίον να κατηγορήση ούτε τάς θυγατέρας του, νομίζων ότι ή έκκωσις αύτή έπαραγματοποήθη από άσέλγους.

Πώς, λοιπόν, άπολογείτα, διά τάς θυγατέρας: «Είπε», λέγει, «ή μεγαλυτέρα εις την μικροτέραν. Ό πατέρας μας είναι ήλικιωμένος και ούδεις ύπάρχει, εις τό μέρος, όπου μένομεν, ό όποιος θά μάς νυμφεύθι, όπως γίνεται εις όλους τούς ανθρώπους» Κύπταζε τόν σκοπόν με προσοχήν B και να απαλλάξης αύτάς από κάθε κατηγορίαν. Έ νόμισαν, δηλαδή, ότι είχε γίνει άλοκληρωτική καταστροφή των ανθρώπων και ότ, κανένας δεν έμεινεν άπολύτως. Έπειτα, έβλεπαν και τά γηροσεία του πατρός των. Λοιπόν δια να μη άφανισθί τό γένος μας και χαθί τό δυο μά μας, (διότι, αύτό άπτετέλει σπουδαιον φροντίδα διά τούς παλαιούς, τό να δικαιωνίετα τό γένος των διά της ά-

ναιός. Αι θυγατέρας του Λόγ. έλέγετο. 5. ό άπεροβήτο ής εύχέτης πούτος, διότι έάν διά άρξοντο εις τήν, προέβησαν εις τό άπανεσινόμενον διάθι. έ αν να άκακίσσον άσπρόνους άς τού πατρός των. Ό Λόγ. έμείνετο γένος παιδ, όστε όστι πρό της πράξεως ούτε μετά πούτην συνηθείην τ. έκων. Πραγματικά ό Λόγ. έιν έτα τής άρετής του Άεραμα. Ητο λυγόταρον έκων. Ιστέ, μένος μετόν έδοι. «άν κα' Άδραμα έύτα κα' τός θυγατέρας του άμνήσεσιν μαζί δδοι. «όν κα' ό τός έμείνεσιν. Ό θός έπι τούτοις την άμνησίαν κατένη, διότι, προσέβησαν την διασώσαν των άπογόνων του Λόγ. Μωυσέων και Άμμαντιών, ήθελε να μισθώσιν από τός Ιουδαίους. Όθεν, οι άπόγονοι, αύτόν Μωυσέων - Άμμαντιών αποκλείονται από τόν περιούσιον λόγον του Θεού μέχρι της 10ης γενεάς ή α. πάντοτε. (Πράξ. άσκ. 28, 4 καί ά' άσκ. 8 36) έλέγε, Ισαήλ. Ισραήλ. 1. 2. κεφ. 136 137

πακτησας διαδόχων), διὰ τὰ μὴ ὑπομένωμεν, λοιπόν. καὶ ἡμεῖς, λέγει, καθολικὸν ἀφανισμόν, ἀφοῦ ὁ πατήρας μας ἐφθασεν εἰς τὸ γῆρας καὶ κανένας ἄλλος ἀνδρὶς δὲν εὐρίσκεται ἐδῶ, μὲ τὸν ὁποῖον νὰ ἐλθῶμεν εἰς ἐπαφὴν καὶ νὰ ἡμπαρώσωμεν νὰ ἀπακτησώμεν τέκνα καὶ νὰ ἀφήσωμεν διαδόχους εἰς τὸ γένος μας, δ' αὐτὸ «ἐλτα», λέγει, διὰ νὰ μὴ συμβῇ αὐτό, «ὡς δώσωμεν εἰς τὸν πατέρα μας κρασί διὰ νὰ μεθύσῃ». Ἐπειδὴ λέγει, Ὁ δὲν θὰ ὀδεχέτο ποτὲ οὐτε νὰ ἀκούσῃ κατ' ἑτέριο ὁ πατήρας μας, ἵς ἐπιτύχωμεν τὴν ἀπάτην μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ κρασιοῦ. «Ἐπὶ τῶσαν τὸν πατέρα τῶν κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην κρασί καὶ εἰσελθούσα ἢ προσφύτερα εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ ἐκοιμήθη μετὰ τοῦ πατρὸς τῆς κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνης. Ὁ πατήρας δὲν ἀντελήφθη τ' ἐπράξε, οὔτε ὅταν συνευρέθῃ μετὰ τῆς κόρης του, οὔτε ὅταν ἐξύπνησεν». ³⁰ Εἶδες ὅτι καὶ διὰ τὸν δικαῖον ἀπελογηθῇ ἡ θεῖα Γραφή, ὅχι μ.αν φορὰν, ἀλλὰ δύο; Κατὰ πρῶτον, μὲ ὅσα εἶπεν ὅτι αἱ θυγατέρες ἐπραγματοποίησαν τὴν ἀπάτην μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ οἴνου, ἀπέδειξεν ὅτι δὲν θὰ ἡμπαρούσαν διαφορετικὰ νὰ πείσουν τὸν πατέρα τῶν νὰ δεχθῇ τὴν πρῆξιν αὐτὴν. Ὡς τῶρα πάλιν νομίζω, ὅτι τὸ γεγονός αὐτὸ προήλθεν ἐκ θείας οικονομίας τὸ νὰ περιπέσῃ, δηλαδὴ, εἰς τὴν κόρην, ὥστε νὰ μὴ αἰσθανθῇ τίποτε ἀπὸ τὰ γενόμενα, διὰ νὰ εἶναι ἐκτός πάσης κατηγορίας. Διότι ἐκεῖνα τὰ ἁμαρτήματα μᾶς κατακρίνουν καὶ μᾶς καταδικάζουν, τὰ ὁποῖα διαπράττομεν ἐν γνῶσει καὶ μὲ τὴν θέλησίν μας. Βλέπετε, ὅτι ἡ Γραφή μαρτυρεῖ ὑπὲρ τοῦ δικαίου ὅτι ἡγούει τελείως τὸ γεγονός. Ἀλλὰ πάλιν ἀνακούπτει ἕνα ἄλλο ζήτημα, τὸ τῆς μέθης, δηλαδὴ διότι πρέπει νὰ τὰ ἐξετάζωμεν ὅλα, ὥστε νὰ μὴ ἀφήνωμεν καμμίαν ἀφορμὴν πρὸς κατηγορίαν εἰς τοὺς ἀγνώμονας καὶ ἀναίσχυντους. Τί θὰ ἀπαντήσωμεν λοιπόν, δ' αὐτό, ὅτι ὁ Λῶτ δὲν ἐμέθυσε τόσο ἀπὸ ἀκράτειαν, ὅσον ἀπὸ λύπην καὶ στενοχωρίαν.

Ἐ συνεπῶς, ἵς μὴ τολμήσῃ κανένας ποτὲ νὰ κατηγορήσῃ τὸν δικαῖον ἢ τὰς θυγατέρας του. Διότι κατὰ ποίαν λογικὴν δὲν θὰ ἦτο ἀπόδειξις ἐσχάτης μανίας καὶ παραφροσύνης, αὐτοὺς τοὺς ὁποίους ἡ θεῖα Γραφή ἀπήλλαξεν ἀπὸ κάθε κατηγορίαν, μᾶλλον δὲ καὶ τὸσον ἀπελογηθῇ ὑπὲρ αὐτῶν, νὰ τοὺς καταδικάζωμεν ἡμεῖς, τοὺ ἐκείθα γεμῆτοι ἀπὸ ἀνυπολόγητα βάθη ἁμαρτιῶν, καὶ νὰ μὴ ἀ-

²⁹ Ὡς σ. 35.

κούχωμε τὸν Παῦλον, τοῦ λέγει: «Ὁ Θεὸς συγχωρεῖ τὰς ἁμαρτίας μας καὶ μᾶς δικαιώνει. Ποῦς θὰ μᾶς κατακρίνῃ καὶ ποῦς ἢ καταδικαστικὴ ἀπόφασις ἐναντίον μας θὰ ἡμπαρώσῃ νὰ σταθῇ». ³¹ Καὶ διὰ νὰ πείσῃς ὅτι αὐτὸ δὲν ἐγίνεν ἄσκοπα καὶ τυχαίαι, ἀλλὰ ἡ ὑπερβολικὴ λύπη καὶ ἡ προσθήκη τοῦ οἴνου δὲν τὸν ἔπραξαν νὰ καταλάβῃ τίποτε, δοκίμασε τι λέγει. ³² Ἀ. «Κατὰ τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἢ μεγαλύτερα ἀδελφὴ εἶπεν εἰς τὴν μικροτέραν. Νά, χθὲς ἐκοιμήθην μὲ τὸν πατέρα μας. Ἄς παύσωμεν αὐτὸν οἶνον καὶ κατὰ τὴν νύκτα αὐτὴν καὶ εἰσελθούσα καὶ σὺ εἰς τὸν κοιτῶνα κοιμήσου μαζί του, διὰ νὰ ἀπακτησώμεν ἀπογόνους ἐκ τοῦ πατρὸς μας». ³³ Βλέπετε, ὅτι, μὲ σωστὴν σκέψιν τὸ ἐκάναν αὐτό. Ἐπειδὴ, δηλαδὴ, ἡμπαρώσα ἐγὼ, λέγει, νὰ ἐπιτύχω τὸν σκοπὸν μου, εἶναι ἀνάγκη καὶ σὺ νὰ κάνῃς τὸ ἴδιον. Διότι, ἐνδεχέτα νὰ ἐπαληθεύσῃ ἡ ἐλπίς μας. Ὡς καὶ νὰ μὴ ἐξαφανισθῇ τελείως τὸ γένος μας. Ἐπὶ τῶσαν τὸν πατέρα τῶν καὶ κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην οἶνον τὸν ἐμέθυσαν καὶ εἰσελθούσα ἢ νεώτερα ἀδελφὴ ἐκοιμήθῃ μὲ τὸν πατέρα τῆς. Ὁ Λῶτ δὲν συνησθάνθη τί ἔπραξεν οὔτε ὅταν συνευρέθῃ καὶ μὲ τὴν κόρην αὐτὴν οὔτε ὅταν ἐξύπνησεν. ³⁴ Πρόσεξε, ἀγαπητέ μου, ὅτι ὅλον τὸ περιστατικὸν αὐτὸ ἦτο ἔργον τῆς οικονομίας τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἀκριβῶς συνέβη εἰς τὸν πρωτόπλυστον Πραγματικῶς, ὅπως ἐκεῖ, ἐνῷ ὁ Ἀδάμ ἐκοιμήτο, ἔλαθεν ἕνα μέρος ἀπὸ τὴν πλευράν του, χωρὶς νὰ τὸν ἀφῇ νὰ καταλάβῃ τίποτε, ἀλλὰ, ἀφοῦ ἐπύλασε τὴν πλευράν ἐκείνην εἰς γυναῖκα, τὴν παρουσίαν εἰς τὸν Ἀδάμ, ἔτσι ἀκριβῶς καὶ τώρα συνέβη. Διότι, ἐὰν ἡ ἀφαιρέσις τῆς πλευρᾶς ἐγένετο χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ τίποτε ὁ Ἀδάμ, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς τὸν ἔκτισεν εἰς ἑκτασίαν, Ὁ πολλὸ περισσότερο τώρα συνέβη αὐτὸ Πραγματικῶς, ἐκεῖνο ποῦ εἶπεν ἡ θεῖα Γραφή, ὅτι ὁ Θεὸς ἐφῆρε δαδὸν ὕπνον εἰς τὸν Ἀδάμ καὶ ἐκοιμήθη. ³⁵ αὐτὸ καὶ ἐν προκειμένῳ ἐσημείωσε, μὲ τὸ νὰ εἴπῃ ὅτι. «δὲν συνησθάνθη τί ἔπραξεν (ὁ Λῶτ), οὔτε ὅταν συνευρέθῃ μὲ τὴν κόρην του, οὔτε ὅταν ἐξύπνησεν».

«Ἐμεῖς μὲν ἐγκωμῶν, λέγει, «ἐκ τοῦ πατρὸς τῶν. Καὶ ἐγέννησεν ἢ μεγαλύτερα θυγατέρας καὶ ἀνέμισεν τὸ παιδί

³⁰ Ρωμ. 8, 33-34. Ἐρμ. καὶ σημείωσιν 28 τῆς κατὰ Ματθαῖον.

³¹ Γεν. 19, 54.

³² Ὡς σ. 35.

³³ Ὡς σ. 35.

³⁴ Ὡς σ. 35.

Μωσῆ, λέγουσα Ἐκ τοῦ πατρὸς μου ἀπέκτησα υἱόν. Αὐτός ἐστιν ὁ γενάρχης τῶν Μωσῶν τῶν ἑνέκοντος δὲ καὶ ἡ νεώτερος θυγατέρα καὶ ἀνέμασε τὸ παιδί Ἀμμὼν, λέγουσα Αὐτός ἐστὶν υἱός μου γνήσιος, γόνος τοῦ λαοῦ μου. Αὐτός ἐστιν ὁ γενάρχης τῶν Ἀμμωνιτῶν.³⁴ Βλέπετε, ὅτι τὸ γεγονός αὐτὸ δὲν ἦτο ἀποτέλεσμα ἀσελγείας, ἀλλ' ἐμάσως μὲ τὰ ἀνάματα τοῦ Ἰδωσαν εἰς τὰ γεννηθέντα τέκνα, ὑπεδήλωσαν τὸ σιμῶν, Ὁ καὶ σχεδόν, σάν νὰ ἀνεγράψαι τὴν ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος εἰς κάποιαν στήλην μὲ τὰ ἀνάματα τοῦ Ἰδωσαν εἰς τὰ παιδία, προαναγγέλλουν, πλέον, ὅτι ἔθνη θὰ προέλθουν ἀπὸ αὐτὰ καὶ ὅτι θὰ πολλαπλασιασθοῦν οἱ ἀπόγονοι τῶν γεννηθέντων. Διότι ὁ ἑνὶς θὰ εἶναι γενάρχης τῶν Μωαβιτῶν καὶ ὁ ἄλλος γενάρχης τῶν Ἀμμωνιτῶν.

Ἀλλὰ τότε μὲν, ἐπειδὴ ἦτο ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ προσεῖον καὶ ἐπεθόμουν νὰ διατηρήται ἡ μνήμη τῶν διὰ τῆς διαδοχῆς τῶν ἀπογόνων, ἔδειξαν τόσῃ σπουδῇ οἱ θυγατέρες τοῦ δικαίου. Ὡς τὰρα, ὅμως, ἐπειδὴ μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἔχε προχωρήσει πολὺ ἡ εὐσεβεία καὶ ἡ γνώσις τοῦ Θεοῦ ἐν γένει. Ἐ καὶ σύμφωνα μὲ τὸν μακάριον Παῦλον «Περὶ καὶ φεύγει διαρκῶς σάν σκιά τὸ ἐξωτερικὸν φαινόμενον τοῦ κόσμου αὐτοῦ»³⁵ ὥς προσπαθῶμεν νὰ ἀφηναικῶμεν τὴν μνήμην τοῦ ἀνάματος μᾶς διὰ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ὥστε καὶ μετὰ τὸν θάνατόν μας ἡ ἀφοβία τοῦ ἀρίστου τρόπου τῆς ζωῆς μᾶς ν' ἀποτελῇ ὑπόμνησιν καὶ διδασκαλίαν εἰς ὅσους μᾶς βλέπουν. Διότι οἱ ἄνθρωποι καὶ οἱ ζῶντες κατὰ τρόπον συνελθόν, δὲν ἡμιπαροῦν μόνον νὰ προσφέρουν μεγάλην ὠφέλειαν εἰς ὅσους τοὺς παρατηροῦν, ὅσον χρόνον εὐρισκόνται εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἐπιγείου βίου. Καὶ διὰ νὰ πεισθῇς περὶ αὐτοῦ κυτταρεῖ πόσα χρόνα ἐπέρασαν μέχρι σήμερα.³⁶ Α καὶ, κάθε φοράν ποῦ θὰ θελήσωμεν νὰ διαγερῶμεν κάποιους πρὸς τὴν σωφροσύνην, φέρομεν ὡς παρόδειγμα τὸν Ἰωσήφ, τὸν ὠροῖον, τὸν καλόν, τὸν νέον, ὁ ὁποῖός εἰς αὐτὴν τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας του ἔδειξε τόσῃν μεγάλῃν γυναικότητα περὶ τὴν ἄσκησιν τῆς σωφροσύνης, καὶ ἔτσι προσπαθῶμεν νὰ παρωθῶμεν τοὺς ἀσροστάς μᾶς εἰς τὴν μίμησιν τοῦ δικαίου αὐτοῦ. Πῆς μὲν οὐ παρακαλῶ, ποῖος θὰ δυνηθῇ νὰ θαυμάσῃ ὅσον ἀέκκε τὸν κα-

34. Ἐ. 4. 19, 20-25. Πρβλ. καὶ σημειώσιν 28 τ. 2, παραστάς ἡλικίας 30. Α. Βοριντ 7, 31.

κάριον αὐτόν (Ἰωσήφ), ποῦ μολονότι ἦτο δούλος καὶ εὐρισκετο εἰς τὸ ἔνθος τῆς ἡλικίας του, ἔπου κυρίως πρὸς πολὺ ἀνάπτε τὰ κακὰ τῶν ἐπιθυμιῶν, ἐν τούτοις, ὅταν εἶδε τὴν κυρίαν τοῦ νὰ τὸν ἐπιθυμῇ μὲ μανίαν, ἔδειξε τόσῃν ἀνδρείαν, ὅ καὶ ἐρρίφθη ὁλοκληρωτικὰ εἰς τοὺς ἀγῶνας ποῦ ἀπαιτοῦ ἢ ἀγκράτεια, ὥστε νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν ἀκόλαστον ἐκείνην γυναῖκα χωρὶς ἐνδυματα, γυμνός ἀλλ' ἐνδεδυμένος μὲ τὸ ἐνδυμα τῆς σωφροσύνης.³⁷ Καὶ ἡ τοῦ δυνατοῦ νὰ παρατηρήσῃς πρᾶγμα νέον καὶ παράδοξον, δηλαδή, ἔνα ἄνθρωπος νὰ ἔχη πᾶσι εἰς τὰ χεῖρα τοῦ Λυκού, ἢ μᾶλλον τῆς Λεοντῆς, καὶ νὰ ἡμιπορέσῃ νὰ ἐσφύγῃ καὶ σάν τὸ περιστέρι ποῦ ἀπωφεύγει τὸ κτυπῆμα τοῦ ἰεροσκόπου, ἔτσι καὶ ὁ δικαίος διέφυγεν ἀπὸ τὰ χεῖρα ἐκείνης. Καὶ, νομίζω, ὅτι δὲν εἶναι τόσον ἄξιον θαυμάσμου τὸ γεγονός ὅτι οἱ γνωστοὶ ἐκείνοις τρεῖς παῖδες κατεπάρθεσαν νὰ ὑπερνήκησαν τὴν φωτιὰν εὐρισκόμενοι, εἰς τὸ μέσον τῆς καμίνου εἰς τὴν βαθυλῶνα C καὶ νὰ μὴ πάθουν τίποτε τὰ σωματικά των.³⁸ Ὅσον εἶναι ἄξιον θαυμάσμου καὶ παράδοξον τὸ ὅτι ὁ δικαίος αὐτός, ὅν καὶ ἔπασεν εἰς τὴν κάμνον αὐτὴν ποῦ εἶναι χειρότερα ἀπὸ ἐκείνην τῆς βαθυλῶνος, ἐννοῶ τὴν ἀσελγείαν τῆς Αἰγυπτίας, ἐν τούτοις ἔμενεν ἀνεπαφὸς καὶ ἀκράτητος καθάρων τὸ ἐνδυμα τῆς σωφροσύνης καὶ ἔτσι σῆρος ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν περιπέτειον ἐκείνην. Καὶ μὴ παραξενεύεσαι ἀγαπητέ μου. Διότι, ἐπειδὴ προσέφερον ὁ,τι, ἐξηρητάτο ἀπὸ αὐτόν, εἶχε κοντὰ του καὶ τὴν ἐκ τοῦ Θεοῦ προσερχομένην βοήθειαν, ἡ ὁποία ἐσθῆνη τὴν φωτιὰν ἐκείνην καὶ τοῦ ἐχάρισε τὴν δροσίαν τοῦ Πνεύματος μέσα εἰς τὴν κάμνον.

Εἶδате ὅτι οἱ ἄνθρωποι καὶ ὅσον χρόνον εὐρισκόνται εἰς τὴν γῆν, Ὁ ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν θάνατόν των γίνονται ἀπορρή ὠφέλειαι δι' ἡμᾶς, δι' αὐτὸ ἀκριδῶς, ἐξ ἄλλου, ὅς ἀνέφερα ἐν προκειμένῳ τὸν δικαίον Ἰωσήφ, διὰ νὰ τὸν ἀκολουθῶμεν ὅλοι μᾶς. Αὐτόν, λοιπόν, ὡς μνησθόμεν ὅλοι ἀνεξαρτέτως καὶ ὡς νικήσωμεν τὰς ἡδονὰς καὶ γνωρίζοντες ὅτι, πραγματικά, δὲν ἔχομεν νὰ παλαιώμεν πρὸς ἀντιπάλους ὁμοίους μᾶς, μὲ σῶμα καὶ σάρκα σάν τὴν ἑκείνη μᾶς ἀλλὰ ἡ πάλῃ καὶ ὁ πόλεμός μας εἶναι πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τὰ διabolικά αὐτὰ τᾶγματα, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας, ποῦ ἀρχοῦν ἐπὶ τοῦ

36. Πρβλ. Γεν. 20 ὁ 6 εἰς 37. Πρβλ. Λουκ. 5 εἰς.

πλήθους τῶν ἀνθρώπων, τῶν θυσιαιμένων εἰς τὸ ἡθικὸν σκότος, τὸ ὁποῖον ἐπικρατεῖ εἰς τὸν αἰῶνα τούτων», ὡς ἀπληξίως ἀνάλογα καὶ σκεπτόμενοι δι' ἐνῶ ἔχομεν σῶμα, εἰμὲθα ὑποχρεωμένοι νὰ παλοῦμεν πρὸς ἀσωμάτους δυνάμεις, ὡς θεωροῦμεθα μετὰ τὰ ὅπλα τοῦ Πνεύματος. Ἐξ ἑλλοῦ, δι' αὐτὸν τὸν λόγον ὁ φιλόανθρωπος Κύριος, ἐπειδὴ ἀκριβῶς περιβαλλόμεθα ἀπὸ σάρκα Ἐ καὶ ἔχομεν νὰ πολεμήσωμεν πρὸς ἀοράτους δυνάμεις, κατασκευάσει ἀόρατα καὶ τὰ ὅπλα μας, ὥστε μετὰ τὴν δύναμιν τῶν ὁπλῶν νὰ νικήσωμεν τὴν φύσιν τῶν ἀντιπάλων μας. Ἐχόντες, λοιπὸν, πεποιθησιν εἰς τὴν δύναμιν τῶν ὁπλῶν αὐτῶν, ὡς πράττωμεν δι' ἐξαρτάται ἀπὸ ἡμᾶς καὶ θὰ ἡμπορώσωμεν, ἐνισχυόμενοι ἀπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτὴν πανοπλίαν, νὰ κατακόψωμεν τὴν ὁψιν τοῦ θ' ἀσέβου. Διότι δὲν ἡμπορεῖ νὰ ὑποφέρῃ τὴν ἀστραπὴν τοῦ ἐκπέμποντος τὰ ὅπλα αὐτά, ἀλλ' ἐν ἐπιχειρήσει νὰ σταθῇ ἀπέναντί μας ἀμέσως τυφλώνεται δολακλήρωτά.

Πραγματικὰ, ὅπου ὑπάρχει σωφροσύνη, σεμνότης καὶ ἐν ἀφθονίᾳ αἱ ἄλλαι ἀρεταί, ⁹⁸ Ἄ ἐκεῖ ἀπλοῦται πλουσιοπάροχα καὶ ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος. Δ' αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν· «Ἐπιδιώκετε νὰ ἔχετε εἰρήνην μετὰ πάντας. Ἐπιδιώκετε καὶ τὸν ἀγαθόν». ⁹⁹ Ὅθεν, σὰς παρακαλῶ, νὰ καθαρῶμεν τὴν συνειδήσιν μας καὶ νὰ ξεπλύνωμεν τὰς σκέψεις μας, ὥστε, ἀπληξίως, ἀπὸ κάθε ρυπαρὰν ἰδέαν νὰ προσελκύσωμεν τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος διὰ νὰ ὑπερνικήσωμεν τὰς μηχανὰς καὶ τὰς παγίδας τοῦ διαβόλου καὶ νὰ ἀξιώσωμεν νὰ ἀπολαύσωμεν τὰ ἀπόρρητα ἐκεῖνα ἀγαθὰ τὰ ὁποῖα εἶδε ὁλοι μας νὰ ἀποκτήσωμεν, μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλοφροσύνην τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. μετὰ μετὰ τὸν ὁποῖον εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα συγχρόνως ἀνέκει· ἡ δόξα, νῦν καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ο Μ Α Τ Ε Σ Σ Α Ρ Α Κ Ο Σ Τ Η Π Ε Μ Π Τ Η

456 B «Ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΤΗΓΟΡΗΘΗΝ ΠΡΟΣ ΤΟΤΟΝ ΚΑΙ ΕΠΙΛΕΥΣΑΝ ΜΕΤΑΣΤΕΙ ΚΑΘΗΚΕΤΑΙ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΙ ΣΟΥ ΑΙΩΝ ΕΚΕΙ ΜΕΤΕΒΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΚΗΣΕ ΠΡΟΣΕΡΓΙΝΟΣ ΕΙΣ ΕΡΕΒΑΝ».

Χαίρομαι πρὸς σὰς θλίψεις νὰ τρέχετε ὅλοι, διὰ νὰ ἀκροασθῆτε τὴν ὁμιλίαν μου, καὶ νὰ δεχσθε μετὰ μεγάλην εὐχαρίστησιν τὴν διδασκαλίαν μου. Δ' αὐτὸ καὶ ἐγὼ φροντίζω μετὰ μεγάλην προθυμίαν νὰ σὰς παραβέτω κάθε ἡμέραν τὴν πτωχὴν αὐτὴν καὶ εὐτελεῖ τράπεζαν. Ἐ Διότι ἡ μεγάλη σας ἀρετὴ καλύπτει τὴν λιτότητα τῆς τροφῆς καὶ κάνε νὰ φαίνονται μεγάλα καὶ ὁφθονα τὰ μικρά. Αὐτὸ εἶνα δύνατον νὰ τὸ διαπιστώσωμεν καὶ εἰς τὰ ὕλικά φαγητά. Δηλαδή, ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνος, ποῦ θὰ προσκαλεσθῇ χορτάτους συνδαιτυμόνας ἔστω καὶ ἀν τούτοις παραθέσῃ ὁφθονα καὶ ἀκριβὰ φαγητά ὁ χορτασμός τῶν παρακαθημένων ἐξαφανίσει τὴν πολυτέλειαν τῶν προσηφερθέντων καὶ πολλὰς φορές θεωροῦνται χωρὶς ἄξιαν τὰ μεγάλα, ἐπειδὴ οἱ τραγοντες δὲν τὰ παίρνουν μετὰ εὐχαρίστησιν ἔστω, καὶ ἐκεῖνος ποῦ θὰ προσκαλέσῃ πτωχὴν διὰ νὰ τοὺς κἀν τὸ τραπέζι, ἔστω καὶ ἀν παραθέσῃ πτωχικὰ φαγητά, ὁ θὰ φανοῦν πλούσιος καὶ ὁφθονα, διότι ἡ προσθυμία καὶ ἡ ἀρετὴ τῶν φιλοφρονουμένων θὰ καταναλισκῇ μετὰ μεγάλην εὐχαρίστησιν τὰ προσφερόμενα. Κατὰ τὸν ἴδιον, λοιπὸν, τρόπον καὶ ἐγὼ, βασίζομενος εἰς τὴν πνευματικὴν σας ἀρετήν, δὲν διαστίζω, ἔστω καὶ ἀν διαθέτω εὐτελεῖ καὶ πτωχὴν τράπεζαν, νὰ τὴν παραθέσω συνεχῶς εἰς τὴν ἰδικὴν σας ἀγάπην. Αὐτὸ τὸ ἔλεγε καὶ κάποιος σοφός· «Εἶναι ἀνωτέρα ἡ φιλοφροσύνη μετὰ χορτά, ἀλλὰ μετὰ

1. Δηλαδή, ἐκ τῆς ἐνός τοῦ Μακάρη πλῆθυν τῆς Σοφίας.
2. Τὸ «ἐπὶ τῶν ὁπλῶν» τοῦ κεμένου, σημαίνει πρὸς Νότον.
3. Ἐκκατεστάθη εἰς ἀπόστολον εὐφροσύνην, ἐρρομένην μεταφρᾶ τὸν ἄρμονον Εὐδὴ καὶ ἄλλοι, ἀπέναντι τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀληθείας.
4. Γεν. 20, 1. Τὰ ἱερὰ ἀποκρυφιστὰ πλῆθυν τῆς Μωσέως διὰ τὸν ὅτι, περὶ τὸ 70 χ.λ., κοινοποιήθη, τῆς Κεράν, ε. π. τὸ ὅτι, ἀπὸ τῆς ἐρρομένης καὶ ἐκ τῆς ὁδοῦ πρὸς Ἀρμενίαν.

98. Ἐρμ. 8, 12.
99. Ἐρμ. 13, 14.

Αγάπην, παρά μὲ μισοχάρι, ἀλλὰ μὲ ἐχθρότητα»⁵ ὑποδεικνύων ὅτι ἡ ἀγάπη δίδει, διαφορετικὰ τὰ προσφερόμενα καὶ μὲ τὰ μάτια ἀκρίτως τὰ εὐτελῆ φαίνοντα πολυτελῆ καὶ τὰ μικρὰ μεγάλα. Ἐποῖον πρῶγμα λοιπόν, θὰ ἦτο πλέον μακάριον ἀπὸ ἐμὲνα, ὁ ὅποτος ὁμιλῶ πρὸς τόσον πολλοὺς ἀκροατάς, τοὺς ἔχουν τόσην θέρμην καὶ προσεκτικὴν ἀγάπην. Διότι, ἥτοις δὲν χρεάζεται τόσον ὁ ἀμνηστὴς, ὅσον τὴν καλὴν διάνοιαν τοῦ ἀκροατοῦ. Πρῶγμα ἡκὶς ὅταν ἴδῃ τὴν προθυμίαν τῶν ἀκροατῶν τοῦ νὰ εἶναι θερμὴ, τοῦ νυνετα καὶ ὁ ἴδιος καὶ ὅπως ἤμπορε νὰ λεχθῇ ποῖον δύναμιν μεγάλην, ἔτε δὲ γνωρίζει ὅτι ὅσον πλεονεκτήσαν θὰ παραθέσῃ τὴν πνευματικὴν αὐτὴν τράπεζαν τόσον περισσότερον θὰ αὐξηθῇ ἡ εὐπορία τοῦ.⁶ Διότι εἰς τὰ πνευματικὰ ζητήματα συμβαίνει τὸ ἀντίθετον τῶν υλικῶν. Ἐκεῖ, δηλαδή, εἰς τὰ υλικά, ἡ ἀφθονία τῆς τροφῆς προκαλεῖ φθορὰν καὶ μείωσιν, τὴν περυσίαν τοῦ προσφέροντος. Ἐνῶ ἐδῶ συμβαίνει, ἐντελῶς τὸ ἀντίθετον, δηλαδή, ὅσον περισσότεροι εἶναι οἱ φιλοξενούμενοι, τόσον αὐξάνει ἡ περιουσία μας. Βέβαια, δὲν ἐννοῶ τὰ ἰδικὰ μὲν, ἀλλὰ ὅσα θὰ χορηγήσῃ ἡ θεὰ χάρις ἐκ τῆς φιλοφροσύνης τῆς καὶ διὰ τὴν ἰδικὴν σας πνευματικὴν οἰκοδομίαν.

Ἐλθέτε, λοιπόν, ὅπου μὲ τόσῃ εὐχαριστίᾳ καὶ προθυμίᾳ προσέχετε τὰ λεγόμενα, ἃς ἐρευνήσωμεν καὶ πάλιν τὰ ἀγνωστοθέντα προσφάτως καὶ ἃς λάβωμεν τὸ κέρδος τοῦ χορίζει ἡ ἐρευνα αὐτοῦ τοῦ εἰδούς. Ἐπειδὴ βέβαια, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποῖαν ἀν προτροπὴν τοῦ Χριστοῦ, τοῦ εἶπεν Ἐρευνᾶτε τὰς Γραφάς,⁷ ὑπάρχει, μεγάλος θησαυρὸς μέσα εἰς τὰς Γραφάς καὶ μάλιστα κρυμμένος εἰς τὸ βάθος, δι' αὐτὸ χρεάζεται ἐρευνα, ὥστε, ἀφ' οὗ γνωρίσωμεν τὴν δύναμιν τοῦ κρυπτοῦ εἰς τὸ βάθος, νὰ ἡμπορώμεν νὰ λάβωμεν μεγάλην ὠφέλειαν ἀπὸ ἐκεῖ. Ἐξ ἁλλοῦ δ' αὐτὸ καὶ ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος ἐπαρόντος νὰ μᾶς παραδοθῇ διὰ τῆς Γραφῆς αἱ ἀρεταὶ ὅλων ἐν γένει τῶν δικαίων, ὥστε καὶ ἡμεῖς νὰ ἔχωμεν συνεχὴ διδασκαλίαν καὶ νὰ ρυθμιζώμεν τὴν ζωὴν μας πρὸς ζῆλον καὶ μίμνησιν τῶν δικαίων ἐκείνων.

Ἄς ἀκούσωμεν, λοιπόν, τὴν θεὰ καὶ σήμερον νὰ μᾶς διηγηθῇ ἡ θεὰ Γραφή διὰ τὸν πατριάρχην «Ὁ Ἀβραάμ

5 Παροιμ. 18, 27.
6 Ἰωάν. 6, 39.

κατηλυθὴν ἐκεῖθεν», λέγει «πρὸς Νότον καὶ ἐγκατεστάθη μετὰ τοῦ Κάδης καὶ τῆς ἐρήμου Σούρ. Ἀπὸ ἐκεῖ μετέβη καὶ κατωκίησε προσωρμὸς εἰς Γέραρα».⁸ «Καὶ κατηλυθὴν ἐκεῖθεν», λέγει. Ἀπὸ τοῦ ἐκίνησεν, Μὰ ἀπὸ τῶν τόπων ὅπου εἶχε στήσῃ τὴν σκηνὴν τοῦ καὶ ὅπου ἡδύωθι νὰ φιλοξενήσῃ τὸν Κύριον τῶν ὁλων μὲ τοὺς ἀγγέλους. Ἀπὸ ἐκεῖ, λέγει, ἀφ' οὗ ἐφυγε, ἐκατόκησε προσωρμὸς εἰς τὰ Γέραρα. Κύττωε τὴν διαγωγὴν τῶν δικαίων, πόσον ἀπλήρως καὶ ἀπερίττως ἦτο, πόσον εὐκόλως μετημώστειον καὶ σὰν πάροικοι καὶ παρεπίδημοι, ἔτο ἐτακτοῦσαν τὴν ζωὴν τῶν, καὶ ἄλλοτε μὲν ἐδῶ ἄλλοτε δὲ ἐκεῖ ἐστῆσαν τὴν σκηνὴν τῶν σὰν νὰ ἔξωγ εἰς ξένην χώραν. Ὡς ὅπως κἀννομεν ἡμεῖς, οἱ ὅποιοι κατακοιμώμεν τὴν ξένην χώραν σὰν νὰ ἦτο ποτὶς μας, οἰκοδομοῦμεν λαμπρὰς οἰκίας, στοάς, περιπάτους,⁹ ἀποκτόμεν χωράφια, κατασκευάζομεν λουτρά καὶ ἄλλα ἀμέτρητα πράγματα. Ἀλλὰ κύττωε ὅτι ὁ δικαίος περιορίζει τὴν περιουσίαν τοῦ ὅλων μόνον εἰς τοὺς γεννηθέντας εἰς τὸν οἶκόν τοῦ δούλους καὶ εἰς τὰ τέκνα καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἐκκλησιαστικῶν, μόνον, ἀλλ' ἄλλοτε μὲν στήνῃ τὴν σκηνὴν τοῦ εἰς τὴν Βεθλὴν, ἄλλοτε δὲ παρὰ τὴν ἐρὺν Μοιμῶν ἄλλοτε πάλιν κατέρχεται εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ ἔτι καὶ κατασκευάζει εἰς τὰ Γέραρα καὶ ὑπομένει τὰ πάντα μὲ εὐκολίαν. Ἐ καὶ ἔτι ἀποδεκνύει, μὲ ὅλα αὐτὰ καθαρὰ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ πρὸς τὸν Κύριον. Καὶ ὕστερα ἀπὸ τὰς τὰς μεγάλας ὑποσχέσεις καὶ ἐπαγγελίας, τοῦ τοῦ εἶχε δώσει, ὁ θεὸς, μολοῦν ὅτι περὶ νὰ περὶ θάλασσαν, ἀπὸ τὰς τὰς κινδύνους καὶ νὰ περὶ τὴν εἰς ποικίλους καὶ ἀφόρους πειρασμούς, ἐν τοῦτοις, σὰν ἡδύωμεν, παραμένει σταθερὸς καὶ ἀμετάκλητος, ἀποδεκνύων τὴν φθόρον τῆς ψυχῆς τοῦ, χωρὶς νὰ τὸν καθιστῇ κωλύον καὶ ἀπὸ τὰ παρεμβολόμενα ἐμπόδια.

Κύττωε, λοιπόν, καὶ τώρα, ἀγαπῶν μου, πόσον περὶ τὸν εὐρίσκει καὶ εἰς τὰ Γέραρα, καὶ θαύμασε τὴν ἀνδρείαν τῆς ἀρετῆς τοῦ δικαίου, ὅτι μὲ τοῖον τρόπον αὐτὸ τοῦ κανένας ἐν ἡμποροῦσε νὰ ὑποφέρει καὶ οὐτε νὰ τὸ ἀκούσῃ δὲν θὰ ἐδέχετο, τοῦτο αὐτὸς ὑπέμνε, χωρὶς νὰ ἀγανακτῇ, χωρὶς νὰ ζητῇ εὐθύναν ἀπὸ τὸν Κύριον διὰ

7 Βλέπε τὴν σημείωσιν 1 εἰς τὴν παραρτήσιν, ὅπου καὶ
8 Περὶ τῆς ἐκείνου, καὶ ἀλλοῦ, διὰ τὸν ὅτι τὸν πολεμὸν φέρει
εἶναι βέβαιον.

τά συμβαίνοντα όπως κάνουν πολλοί από τους ανθρώπους και μάλιστα, μολονότι πιέζονται από ανυπελόγηστα θάρρη αμαρτιών. Όταν, λοιπόν, συναντήσουν δυσκολίας, αμέσως έρευνώντας και εξετάζοντας λέγουν. Δυστή συνέβη τό και τό. Καί δ' α ποίον λόγον έπετράπη νά γίνει αυτό. Μά ό δικαίος δέν συμπεριφέρεται ποιοιτοτρόπως, δι' αυτό και τοῦ εἰσέθῃ μεγαλύτερα βοήθεια ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Πραγματικά, αὐτό εἶναι τό γνώρισμα τοῦ ἀγνωμονοῦς δούλου, νά μή έρευνᾷ δηλαδή κανένα ἀπό ὅσα γίνονται ἀπό τόν Κύριόν του, ἀλλά νά δέχεται τὰ πάντα σιωπηρώς και μέ μεγάλην εὐχαρίστησιν.

Β Καί πρόσθε, δι' μέ ὅλους τοὺς ἀλλεπαλλήλους πειρασμούς ἡ ἀρετή τοῦ δικαίου λάμπει, περισσότερον, ἀφ' οὗ ό Θεός βιάσασαι ὁλων αὐτῶν βοηθεῖ αὐτόν. Πραγματικά, όπως ἀκριβώς, δταν ἐπῆγεν εἰς τήν Αἴγυπτον σάν ἀγνωστος καί ξένος καί ἀπό ὅλους ἀγνοούμενος, ἐπέστρεψεν ἀπό ἐκεῖ αἰφνίδια μέ μεγάλην τιμῇν, ἔτο και τῶρα, ἐγκατασταθεῖς εἰς τὰ Γέραρα, καί ἄρχας κάνει δ,τ ἐξαρτάται ἀπό αὐτόν, ἀν εἰς τήν συνεχῆσαν τοῦ προσφέρε' ό Θεός τόσην βοήθειαν, ὥστε και ό ὅσος λευς τῆς χώρας και οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς C νά συναγωνίζωνται εἰς τό νά τ' μήσουν ἀπό πάσης ἀπόψεως τόν δικαίον. «Ό Ἄβραάμ, πθάσας εἰς τὰ Γέραρα και ὁμῶν περ τῆς γυναί- κός του Σάρρας εἶπε», λέγει ἡ Γραφή, «δτ εἶνα ἀδελφή του Ἐφροδίθῃ νά εἴπῃ δτ εἶνα σύζυγός του, μή τυχόν φονεύσουν αὐτόν οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ἐκεῖνης ἐξ αἰτίας τῆς». Κυτταξε, δτ ἡ ψυχὴ τοῦ δικαίου ἐπαλάρκτο ἀπό τυραννικά πᾶθη και ό φόβος τόν ἐπέειν. Ἀλλά μολονότ ό πρώτος φόβος ἦν πολύ θαρῆς, δηλαδή ό φόβος νά προδοθῇ ἀπό τήν σύζυγόν του, ἐν τούτοις ό φόβος αὐτός ἐτίθετο εἰς τό περ θάσιον ἀπὸ τόν φόβον τοῦ θανάτου. Διότι, δ' α νά ἀποφύγῃ αὐτόν ἀνεχεται νά βλέπῃ τήν σύντροφον τοῦ θιού του νά περιέρχεται εἰς τὰ χέρια τοῦ ὅσο λέως. Πόσον δ' α ἀνυπόφορον εἶναι αὐτό, γνωρίζουν ὅσο ἔχουν σύζυγους. Δ Δι' αὐτό και κάποιος σάφως ἔλεγε. «Εἶναι γεμάτη ἀπό ζῆλεια ἡ καρδιά τοῦ συζυγοῦ τῆς πόρνης γυναίκας, δ' αὐτό δέν θα τήν λιπηθῇ και τὰ τήν ἡμέραν πού θά δικάζεται καί, δέν θα ἀλλάξῃ τήν ἔχθραν του μέ κανένα λύτρωσι». Ἀλλά τό θαρῆ αὐτό πᾶ

9. Γεν 29, 2.
10. Περ 1, 6 54 85.

θος, πού β' ὅλους εἶναι ἀνυπόφορον, κύτταξε πόσον γυναι' α τό ὑπερέχει ό δικαίος, ἐπειδή φοβεῖτο τόν θάνατον. Τό ἴδιον πρῶγμα συμβαίνει συστήως και εἰς τὰ σωματικά παθήματα. Όταν, δηλαδή, δύο παθήματα συγχρόνως προσβάλλουν τό σώμα μας, ἡ ἔντασις τοῦ ἐνός καλύπτει τό ἄλλον και μᾶς ἀπορροφᾷ ἐξ ὁλοκλήρου ό πόνος ἐκείνου και πολλές φορές δέν ἀντιλαμβάνομεθα καθόλου τό ἄλλο, ἐπειδή ό μεγάλος πόνος μᾶς κατέχει και δέν μᾶς ἀφήνει καιρόν νά γνωρίσωμεν τό μικρότερον πάθος. Ε Καί τὰ τόν ἴδιον, λοιπόν, τρόπον και ό δικαίος Ἄβραάμ εἶπε. δὴ ἔβαλετε νά τόν ἀπειλῇ ὁμοῦς ό φόβος τοῦ θανάτου, θεορεῖ ὅλα τὰ ἄλλα ὑποφερτά.

Ἀλλά, ἀγαπητέ μου, ἀκούων αὐτά, νά μή κατηγορήσῃς τόν δικαίον δι' α μικροψυχίαν, ἐπειδή ἐφοβήθη τόν θάνατον, μά, θαύμασε τήν φιλανθρωπίαν πού ἔδεξε πρὸς ἡμᾶς ό Κύριος μας, διότι, τόν θάνατον πού τότε ἦτο φοβερός εἰς τοὺς δικαίους και ἁγίους ἐκείνους, αὐτόν τώρα κατέστησεν εὐκαταφρόνητον ό Χριστός και αὐτόν πού ἐφοβήθησαν οἱ ἐνῆρετοι ἐκείνοι, πού τόσην παρηγορίαν εἶχαν ἐννοτιαν τοῦ Θεοῦ αὐτόν, τώρα περιφρονούν και νέει και κόραι τρυφεραί. 459 Α Διότι, δέν εἶναι πλέον θάνατος, παρὰ ὕπνος και ἀπόδημα και μετάδοσις ἀπὸ τὰ χειρότερα πρὸς τὰ ἄνωτερα. Πραγματικά, ό θάνατος τοῦ Κυρίου μᾶς ἐχάρισε τήν ἀθανασίαν και μέ τήν καθόδον του εἰς τόν Ἄδην δέλωσε τὰ νεύρα αὐτοῦ και κατήργησε τήν δύναμιν του. Καί αὐτόν πού πρὸ αὐτοῦ ἦτο φοβερός και δμειλκτος, αὐτόν κατέστησε πόσον εὐκαταφρόνητον, ὥστε μερικοί νά σπεύδουν και νά ἐπιζητοῦν τήν μετάδοσίν του πρὸς τὰ ἐκεῖ. Δι' αὐτό και ό Παῦλος φωνάζει, δυνατά λέγων «(Ἐπιθυμῶ) νά φύγω ἀπὸ τήν ζωὴν αὐτὴν και νά εἶμαι μαζί μέ τόν Χριστόν, δότι αὐτό εἶναι ἀσυγκρίτως καλὸν τερὸν δ' ἐμὲ». 16 Ἀλλ' ὅλ' αὐτὰ συμβαίνουσιν τώρα, μετά τήν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ, Β μετά τήν συντριβὴν τῶν χαλκῶν θυρῶν τοῦ Ἄδου, μετά τήν ἀνατολήν τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης εἰς ὁλοκληρὴν τήν οἰκουμένην. Μά, τότε εἶχε φοβεράν ὕψιν ό θάνατος και συνετάρασσε τόν κοῦν τῶν δικαίων ἐκείνων ἀνδρῶν, δι' αὐτό και ὅλα τὰ ἄλλα κακὰ τὰ ὑπέφερον μέ εὐκολίαν, ἔστω και ἂν ἦσαν ἀνυπόφορα.

Δι' αὐτόν τόν λόγον και ό δικαίος Ἄβραάμ, ἐπειδή

11 Ἐφεσ 1, 29

ἐφοβείτο τὰς παγίδας τῶν κατοίκων τῶν Γεράρων, ἐγκαθίσταται ἐκεῖ ὅχι ὡς ἔχων σύζυγον, ἀλλὰ ὡς φέρων τὴν ἀδελφὴν μὲν τοῦ Κα. ὅπως παρεχώρησεν ὁ Θεὸς νὰ κατέβῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον, Ἦ ἐπειδὴ ἤθελε νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀρετὴν τοῦ δικαίου καὶ ἀγνωρίσῃ τοὺς ἀκαίτους, ἔτσι καὶ ἐν προκειμένῳ δεικνύει τὴν μακροθυμίαν τοῦ ὁ Θεός, ὥστε, ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ διαλάβῃ διὰ μέσου ὧτων ἡ ὑπομονὴ τοῦ δικαίου ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ καταστή γυναικὴ εἰς ὅλους ἡ εὐνοία τοῦ Θεοῦ δ' αὐτόν.

«Ὁ Ἀδμήλεχ ὁ βασιλεὺς τῶν Γεράρων ἀπέστειλε λέοντες ἀνθρώπους διὰ νὰ λάβωσιν τὴν Σάρραν διὰ νὰ ἔχῃ αὐτὴν ὡς σύζυγόν του»¹² Σκέψου, σὲ παρακαλῶ, τὴν θυελλώδη τῶν σκέψεων, τοῦ ὀφιστάτο ὁ δικαίος, ὅταν δόλετε τὴν γυναῖκά σου νὰ ἀρπάξεται, χωρὶς νὰ ἡμπορῇ νὰ ἀντιτάξῃ καμμίαν ἀντιδράσιν. Ὅλα, θέβαια, τὰ ὑπέφερε σιωπηλὰ, ἐπειδὴ ἐγκρατεῖν ὅτι δὲν θὰ τὸν περιφρονήσῃ ὁ Κύριος, ἀλλὰ γρήγορα θὰ τοῦ στείλῃ τὴν βοήθειάν του. Ἦ Μὰ, πρέπει νὰ θαυμάσωμεν καὶ τῆς Σάρρας τὴν μεγάλην φιλοστοργίαν, ὅτι ἐπιθυμῇ νὰ προφυλάξῃ τὸν δικαίον ἀπὸ τῶν κινδύνων τοῦ θανάτου. Διότι ἠδύνατο νὰ ἀποκαλύψῃ τὴν προσπάθειάν καὶ νὰ ἀποσπῇ τὴν βεβαιὴν ἀτίμωσιν. Ἀλλὰ τὰ ὑπέφερεν ὅλα μὲν γενναίως, διὰ νὰ προσφέρῃ τὴν σωτηρίαν εἰς τὸν δικαίον Κα, ἔτσι, ἐπαλὴν θεῶν ἐκεῖνο ποῦ εἶχε λησθῇ, ὅτι, θηλασθὴ καὶ δύο θὰ γίνουν μία σὰρξ»¹³ Ἀφοῦ, λοιπόν, ἦσαν μία σὰρξ, τὸσον ἐφρόντιζεν ὁ ἕνας διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἑλλοῦ καὶ τὴν ἀγάπην εἶχαν μεταξύ των, σὺν νὰ ᾔσαν ἕνα σῶμα καὶ μία ψυχὴ.

Ἄς τὰ ἀκούσῃ αὐτὰ οἱ ἄνδρες, ὅς τὰ ἀκούσῃ καὶ αἱ γυναῖκες. Ἐ Αἱ γυναῖκες μὲν, δὴ νὰ δεικνύουσιν τὴν ἀγάπην πρὸς τοὺς ἄνδρας των καὶ τίποτε νὰ μὴ προσμῶν ἀπὸ τὴν σωτηρίαν ἐκείνων. Οἱ δὲ ἄνδρες, διὰ νὰ ἔχουν ἀμοίως τὴν ἰδίαν ἀγάπην πρὸς τὰς γυναῖκάς των καὶ νὰ πράττουν τὰ πάντα, σὺν νὰ ἔχουν μίαν ψυχὴν καὶ ἕνα σῶμα μὲ αὐτάς. Διότι αὐτὸ εἶναι ἡ ἀληθινὴ σύζυγος, ὅταν ὑπάρχῃ, θηλασθῇ, τὸσον μεγάλη συμφωνία μεταξύ τῶν συζύγων, ὅταν τόσος εἶναι ὁ μεταξύ των σύνδεσμος, ὅταν ἔστω τοὺς ἐνώνει ἡ ἀγάπη. Πραγματικὰ, ὅπως δὲν ἡμπορεῖ ποτὲ ἕνα σῶμα νὰ ἐπανωστατήσῃ ἐναντίον τοῦ

12 Γεν 20, 2
18 Ἔ 2, 24

ἑαυτοῦ του, ὅτε ἡ ψυχὴ ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ της, ἔτσι, νὰ μὴ στρέφωται ὁ ἕνας ἐναντίον τοῦ ἄλλου, ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκα, ἀλλὰ πρέπει νὰ παραμένουσιν ἡνωμένοι. Διότι τότε θὰ καταστῇ δυνατὸν νὰ ἀποκτήσῃσιν ἀνυπολόγιστα ἀγαθὰ.¹⁴ Α Βεβαια, ὅπου ὑπάρχει μεγάλη ἀμόνοια, ἐκεῖ συγκεντρώνονται ὅλα τὰ ἀγαθὰ, ἐκεῖ ἐπικρατεῖ ἡ εἰρήνη, ἡ ἀγάπη καὶ ἡ πνευματικὴ εὐφροσύνη. Πουθενὰ δὲν διεξάγεται πόλεμος, πουθενὰ δὲν γίνεται μάχη, πουθενὰ δὲν κυριαρχοῦν ἡ ἐχθρα καὶ ἡ φιλονικία, ἀλλ' ὅλα αὐτὰ τινεύονται εἰς τὰ περιθώρια, διότι ἡ εἰς τῶν ἀγαθῶν, ἐννοῶ τὴν ἀμόνοιαν, τὰ ἐξοφάνει ὅλα.

«Ὁ Ἀδμήλεχ ὁ βασιλεὺς τῶν Γεράρων ἀπέστειλε ἀνθρώπους καὶ ἔλαβε τὴν Σάρραν δὲ νὰ τὴν ἔχῃ ὡς σύζυγόν του. Ὁ Θεός, όμως, παρουσιάσθη πρὸς τὸν Ἀδμήλεχ τὴν νύκτα εἰς τὸ ὄνειρόν του καὶ εἶπε Ἰδοὺ σὺ ἀποθνήσκεις ἐξ αἰτίας τῆς γυναίκος Σάρρας τὴν ὅποιαν ἔλαβες. Αὐτὴ εἶναι σύζυγός σου Ἀδράμ.»¹⁵ Κυττάξτε τὴν φιλοφροσύνην τοῦ Θεοῦ. Ὅταν, δηλοῦν, εἶδεν ὅτι ὁ δικαίος ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ θανάτου ὑπέμεινε μὲ γενναϊότητα τὴν ἀρπαγὴν τῆς Σάρρας, ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν ἐπῆρε πρὸς αὐτὸν ὅτι εἶναι ἀδελφὴ τοῦ δικαίου, τότε πλέον φανερώναι τὴν ἰδίαν τοῦ πρόνοιας καὶ εἶναι συγχρόνως ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀποδεικνύει λαμπρότερον τὸν δικαίον καὶ ἀπαλλάσσει τὴν Σάρραν ἀπὸ τὴν ταπείνωσιν, ἀφ' ἑτέρου δὲ προφυλάσσει καὶ τὸν βασιλῆα ἀπὸ τὴν ἀπειρίαν τῆς ἀμαρτίας. «Ὁ Θεός, όμως, παρουσιάσθη πρὸς τὸν Ἀδμήλεχ τὴν νύκτα εἰς τὸ ὄνειρόν του. Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ὕπνου, λέγει ἡ Γραφή, (παρουσιάσθη ὁ Θεός), ἐπειδὴ ἠθέλε νὰ τὸν προφυλάξῃ ἀπὸ τὴν παρανομίαν, καὶ τοῦ ἀπακάλεσε τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἐννοήσαντος ὅσα ἡνὸς καὶ τοῦ ἐπικράτασε μεγάλον φόβον, ἀφοῦ τὸν ἠπάληψε μὲ θάνατον. «Ὁ δὲ σὺ ἀποθνήσκεις», λέγει, «ἐξ αἰτίας τῆς γυναίκος Σάρρας, τὴν ὅποιαν ἔλαβες. Αὐτὴ εἶναι σύζυγός σου Ἀδράμ.» Ὁ Ἀδμήλεχ δὲ δὲν ἤγγισεν αὐτὴν»¹⁶ Ὅλα δὲ αὐτὰ ἔγινον διὰ νὰ ἐπαληθεύσῃ ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν πατρὶάρχην. Ἐπειδὴ, δηλοῦν, πρὸ βλῆγος χρόνου εἶχεν ὑποσχεθῇ εἰς τὸν Ἀδράμ, ὅτι θὰ γεννηθῇ ὁ Ἰσαάκ ἐκ τῆς Σάρρας καὶ ἐπληρώσῃ πλέον ὁ καιρὸς τοῦ τοκετοῦ, διὰ νὰ μὴ βλάβῃ κατὰ τι τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Θε-

14 Ἦ 20, 3-5
15 Ἔ 2, 24

οὐ, ἐμβάλλε, τόσον φόβον εἰς τὸν Ἀδμήλεχ, ὥστε κατε-
τρέμασεν αὐτός και δὲν ἐτόλμησε νὰ ἐγγίῃ τὴν Σάρρα.
Δι' αὐτὸ, θέθαισι, προσέθεσεν ἡ θεὰ Γραφή ὅτι καὶ Ἀδι-
μέλεχ δὲν ἤγγισεν αὐτήν. Ἀλλ' ἐπὶ πλέον ἀπολογεῖται
διὰ τὸ τόλμημά του καὶ λέγει, «Κύριε, θὰ τιμωρήσῃς διὰ
θανάτου τὴν ἀγνοίαν δικαίων ἀνθρώπων.»¹⁶ Μήπως, λέγει,
ἐγνωρίζεις ὅτι εἶναι γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὸ ἔκανα αὐτό, ὦ
Μήπως, θέθαισι, ἤθελα νὰ ἀδικήσω τὸν ξένον; Μήπως τὴν
ἀφήρσα, θεωρῶν αὐτὴν σύζυγόν μου; Ὅχι. Προεῖπεν εἰς
τὴν πράξιν αὐτὴν μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ἐπρόκειτο νὰ πιάσῃ
τὴν ἀδελφὴν του καὶ πιστεύων ὅτι καὶ αὐτὴν καὶ τὸν ἴδιον
θὰ τιμωροῦται οὕτως. «Θὰ τιμωρήσῃς, λοιπόν, διὰ
θανάτου τὴν ἀγνοίαν δικαίων ἀνθρώπων.» Ἐὰ μὲ τιμωρή-
σῃς, λέγει, μὲ θάνατον, ἀποῦ ἐνήργησα σύμφωνα μὲ τὸ
δικαίον; Ἐν συνεχείᾳ ὁ μὲν σαφιστερά, λέγει, «Αὐτὸς
δὲν μοῦ εἶπεν, ὅτι εἶναι ἀδελφὴ μου καὶ αὐτὴ ἡ ἰδέα δὲν μοῦ
εἶπεν ὅτι, εἶναι ἀδελφὸς μου;»¹⁷ «Κύπταζε πόσῃ ὁμολοίαν
καὶ συμφωνίαν εἶχαν ὁ Ἀβραάμ καὶ ἡ Σάρρα. Καὶ αὐτὸς,
λέγει, μοῦ εἶπεν αὐτὸ καὶ αὐτὴ συμφωνήσας μὲ τὰ λεγόμε-
νά του. «Ἐπομένως, μὲ καθαρὰν καρδίαν καὶ καθαρὰς
χεῖρας ἔκαμα τοῦτο, λαθὼν αὐτὴν ὡς σύζυγόν μου.»¹⁸ λέ-
γει. Ἐ δὲν τὸ ἔκανα μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ἐπρόκειτο νὰ δια-
πραξῶ κατὰ τὸ παρόνομα, ἀλλὰ μὲ τὴν πεποιθήσιν ὅτι
πράττω κατὰ τὸ νόμιμον καὶ τὸ ἐπιτρεπόμενον, χωρὶς νὰ
ἔχω καμμίαν πρόθεσιν νὰ τὸν προσβάλω. Τί, κἀκεῖ, λοι-
πόν, ὁ φιλάνθρωπος Κύριος «εἶπε δὲ ὁ Θεὸς εἰς αὐτὸν
κατὰ θυμὸν»¹⁹ Κύπταζε πόσον συγκαταβαίνει ὁ Κύριος τῶν
ἁλῶν, ἀποδεκνύων δι' ἁλῶν τὴν ἀγαθότητά του. «Καὶ ἐ-
γὼ κατάλαθον, ὅτι μὲ καθαρὰν καρδίαν ἔκαμες αὐτόν»,²⁰
λέγει ὁ Θεός. Γνωρίζω καλά, λέγει, ὅτι, αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, ἐδη-
μουργήσαν τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν. Ἀ καὶ ὅτι ἐσὺ τὸ ἔ-
κανες αὐτὸ ἐξ ἀγαθότητος ἀπὸ τὰ λεγόμενά των. Καὶ δι' αὐ-
τὸν τὸν λόγον, διὰ τὴν μὴ ἀμαρτήσεως παρασυρόμενος ἀ-
πὸ τὴν ἐπάτην αὐτῶν, καὶ ἐλυττήθηκα, ὥστε νὰ μὴ ἀμαρ-
τήσῃς ἐνωπίον μου.»²¹

Μεγαλὴ ἡ συγκατάβασις τῶν λόγων αὐτῶν καὶ μεγί-

16. "B. 4. στ 4.
17. "E. 4. στ 5.
18. "B. 4.
19. "E. 4. στ 6.
20. "B. 4.
21. "B. 4.

στη ἡ φιλάνθρωπια τοῦ Κυρίου. Εἰς ἑμένα, λέγει ἐπρόκει-
το νὰ διαπραχθῇ τὸ ἀμάρτημα. Ὅπως ἀκριδῶς συμβαί-
νει μὲ τοὺς ἀνθρώπους, βίαν, διλασθῇ, κάποιος προσβά-
λῃ ἕνα ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτας τὸν ὁποῖον πολὺ τιμᾷ ὁ κύ-
ριός του, θεωρεῖ προσωπικὴν του τὴν προσβολὴν ὁ κύ-
ριος καὶ λέγει, ὅτι, ἑμένα προσέβαλες μὲ ὅσα κακὰ ἔκανες
εἰς τὸν δοῦλόν μου, διότι, εἰτι γίνετα, εἰς ἐκείνον εἶνα, σάν
νὰ γινετα εἰς ἑμένα, κατὰ τὸν ἴδιον, λοιπόν, τρόπον καὶ ὁ
αγαθὸς Κύριος καὶ ἐλυττήθηκα, λέγει, ὥστε νὰ μὴ ἀ-
μαρτήσῃς ἐνωπίον μου. Ὁ ἴδιός μου δοῦλος εἶνα, λέγει,
καὶ τόσον πολὺ ἐνδιαφέρομαι, ὁ αὐτοῦς, ὥστε θεωρῶ σάν
νὰ γινετα εἰς ἐμέ, ὅσα γινετα εἰς αὐτούς, εἴτε εἶναι ἀ-
γαθὰ εἴτε κακὰ. «Διὰ τοῦτο δὲν σὲ ἔβησα νὰ ἐγγίῃς αὐ-
τήν.»²² Ἐπειδὴ λοιπόν, πολὺ φροντίζω δι' αὐτοὺς καὶ ἐ-
πειδὴ ἐγνωρίζω ὅτι ἐξ ἀγνοίας ἐκοιπέσαις νὰ προσβάλῃς
αὐτούς, καὶ ἐλυττήθηκα, ὥστε νὰ μὴ ἀμαρτήσῃς ἐνωπίον
μου. Συνεπῶς, νὰ μὴ θεωρῇς τὸν Ἀβραάμ, σάν ἕνα ἀ-
πλὸν καὶ τυχαῖον ἀνθρώπον ἀλλὰ γνωρίζε, ὅτι εἶναι ἕνας
ἀπὸ τοὺς πλέον ἀγαπητοὺς μου καὶ ἀπὸ αὐτοῦ πῶς συν-
δέονται στενὰ μαζί μου. Ὑπομνή, λοιπόν, γόρως πίσω τὴν
γυναῖκα εἰς τὸν σύζυγόν της, ὁ δὲ αὐτὸς εἶναι προφή-
της θὰ προσευχήθῃ διὰ σὲ καὶ δὲν θὰ τιμωρήθῃς διὰ θά-
νάτου.»²³ Κύπταζε μὲ ποῖον τρόπον ἀπακαλύπτει, τὴν ἀ-
ρετὴν τοῦ δικαίου τὸν δυναμίζει, προφήτην καὶ σχεδὸν
προετοίμαζε, τὸν θαυμάσιον καὶ γίνῃ ὑπηρέτης αὐτοῦ. «Θὰ
προσευχθῇ», λέγει, «ὁ αὐτὸς καὶ δὲν θὰ τιμωρήθῃς διὰ θά-
νάτου.» Ἐκεῖνος, λοιπόν, ἐπειδὴ ἐροῦσθῃ μὴπως τὸν θανα-
τωσὶς ἐσὺ, ἐδημουργήσας τὴν πρόσπασιν αὐτὴν καὶ
σχεδὸν ἐβούλησεν εἰς τὴν ἀτιμωσίαν τῆς Σάρρας. Γνωρίζε,
ὁμῶς, ὅτι οἱ προσευχοὶ αὐτοῦ θὰ σοῦ χαρῶσιν τὴν ζω-
ὴν σου.

Ἐπειτα, δὲ νὰ μὴ ἀδιαφορήσῃς διὰ τὰς ἐντολὰς αὐ-
τός, ἐπειδὴ πῶσόν νὰ ἐφλογίζετο ἀπὸ τὴν σαρκικὴν ἐ-
πιθυμίαν καὶ νὰ ἐνέκωτο ἀπὸ τὸ κάλλος τῆς Σάρρας, ὁ Θε-
ὸς ἐπαύσανε τὸν φόβον καὶ, τὸν ἀπελθεῖ ὅτι θὰ τοῦ βιώ-
σῃ μεγαλύτεραν τιμωρίαν. Ὁ ἁ Εἰάν, ὁμῶς, δὲν τὴν ἐπι-
στρέψῃς» λέγει, «ἀνάθε δὲ θὰ τιμωρηθῇς διὰ θανάτου σὺ

22. "E. 4.

23. "E. 4. στ 7. Παραπ. τὸν Ἀβραάμ, φησὶ παραπ. τὸν Ἰσὼν δ, 85, ἐν καὶ ἡ λέξις, κρημνίζε, θάνατον, καὶ ἐπὶ τὴν ἐκείνου κατὰ τὸν προ-
λεγοντος τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπὶ τὸν αὐτὸν κατὰ τὸν προ-
λεγοντος τὸν αὐτὸν κατὰ τὸν προλεγοντος τὸν αὐτὸν κατὰ τὸν προ-

καὶ ὅλοι οἱ ἰδικοὶ σου»⁹⁴ Δὲν θὰ ὑποσπῆς ἐσὺ μόνον τὴν τιμωρίαν τῆς παρακοῆς, λέγει, ἀλλὰ καὶ ὅλοι οἱ ἰδικοὶ σου θὰ ἀποθάνουν ἐξ αἰτίας σου. Ἐξ ἄλλου, βί' αὐτὸ ὁ Θεὸς συζητεῖ. ὅλα αὐτὰ μὲ αὐτὸν κατὰ τὴν διάκρισιν τῆς νουκρίας, ὥστε νὰ δεχθῇ μὲ ἡσυχίαν τὴν συμβουλίην καὶ μὲ μέγαλον φόβον πραγματοποιήσῃ τὴν ἐντολὴν τοῦ τοῦ ἐδόθη. Πραγματικά, καὶ Ἀθιμέλεχ, λέγει ἡ Γραφή, «ἤγειρόθην λίαν πρῶτ', προσεκάλεσεν ὅλους τοὺς δούλους τοῦ καὶ εἶπεν εἰς ἐπίκριον πάντων τὰ λόγια αὐτά»⁹⁵.

Κύτταξε μὲ ποίον τρόπον ὁ βασιλεὺς γίνεται κήρυξ τῆς ἀρετῆς τοῦ δ' καὶ αὐτὸς καὶ τὸν καθ' ὅτ' αὐτὸν γινώσκον εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Πραγματικά, ἀφοῦ ἐκάλεσε, λέγει, ὅλους τοὺς δούλους τοῦ διηγήθη εἰς αὐτοὺς ὅλα ὅσα τοῦ ἀπεκάλυψεν ὁ Θεός, ὥστε νὰ γνωρίσουν βίᾳ καὶ τὴν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτὸν καὶ τὴν φροντίδα τοῦ ἡξιώθη νὰ ἔχῃ ἀπὸ τὸν Κύριον ἑνὶ καὶ τοῦ ἐναρέτου χαρακτήρος καὶ τῆς συμπεφορίας του ἐν γένει. «Ὅλοι οἱ ἀνθρώποι, τοῦ βασιλέως ἐπαθήσαν πολὺ, ὅταν ἤκουσαν αὐτά»⁹⁶. Εἶδες δὲ, ὁ ὅσιος δὲν ἔκρινεν δασκὰ καὶ τοῦ χαῖα τὰς μετάνοιους, Πραγματικά, εἰς ἡμεῖς εἰς τὸ μέρος τοῦ εἶχε προηγουμένως ἐγκατασταθῇ, πῶς θὰ ἡ δύναμις ὅλοι, οἱ ἀπὸ τοῦ τῶν Γεράρων νὰ γνωρίσουν πόσῃ πρόνοιᾳ δεικνύει ὁ Θεὸς διὰ τὸν δίκαιον, ⁹⁷ Α' καὶ ὅλοι οἱ ἀνθρώποι, τοῦ βασιλέως ἐπαθήσαν πολὺ, ὅταν ἤκουσαν αὐτά» Τοὺς ἐκურκισεν μεγάλως φόβος, κατελήφθησαν ἀπὸ ἀγωνίας διὰ τὸ καθεὶς τ' ἔπειτα, λέγει καὶ Ἀθιμέλεχ ἐκάλεσε τὸν Ἀδραάμ⁹⁸. Σκέψου, σὲ προσκαλῶ, μὲ πόσῃ λοιμπρότητι εἰσάγετα ὁ δίκαιος πρὸς τὸν βασιλέα, αὐτὸς τοῦ πρῶτον ἡμεῖς ἐθεωρετο ἀπὸ αὐτοὺς ἀξίος περιφρονήσεως καὶ τὸν ἔταρναν σὺν κάποισιν ἀλήτην καὶ ξένον. Ἀφοῦ συνεκεντρώθησαν ὅλοι, καλεῖται ὁ πατριάρχης, χωρίς νὰ γνωρίζῃ κανένα ἀπὸ αὐτοὺς προηγουμένως, καὶ μαθαίνει ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν βασιλέα τὰ ὅσα ἔκρινεν ὁ Θεὸς εἰς αὐτὸν ἐξ αἰτίας αὐτοῦ. Πραγματικά, «εἶπεν εἰς αὐτὸν Διδοὶ μᾶλλον τὸ ἔκρινεν αὐτό, μήπως σοὺ ἐπαισαμένον εἰς τὸ ποτε, ὥστε νὰ καταλογισθῇ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς ὅλην τὴν βασιλείαν μου τὸ αὐτὴ εὐθύνῃ. Προ-

94. *P. 1.
95. *E. 2. στ. 8.
96. *E. 2.
97. E. 2. στ. 9-10.

γίμα το ὁποῖον δὲν ἐπιτρέπεται οὐδεὶς νὰ κἀνῃ, τὸ ἔχεις κάνει σὺ εἰς ἐμὲ. Δὲ ποῖον σκοποῖν τὸ ἔκρινεν αὐτό»⁹⁹. Δ' αὖτις, λέγει, ἠθέλησες νὰ μὲ ρίψῃς εἰς τοσὸν μεγάλην ἀμαρτίαν. Διὰ ποῖον λόγον καὶ τί ἐσκέφθης καὶ ἔκρινες αὐτό, Κύτταξε, ὅτ' ἐμὲ τὰ ἰδικὰ τοῦ λόγια ἀποκαλύπτει, τὴν ἀπειλίαν τοῦ τοῦ ἔκρινεν ὁ Θεός. Ἐπειδὴ δηλαδὴ, τοῦ εἶπεν ὁ Θεός, ὅτ' ἐκὼν δὲν τὴν ἐπιτρέψῃς, θὰ τιμωρηθῇς διὰ θανάτου σὺ καὶ ὅλοι, οἱ ἰδικοὶ σου» αὐτὰ ἀκριβῶς ἐξηγῶν ὁ Ἀθιμέλεχ λέγει. «Μήπως σοὺ ἐπαισαί εἰς κατ', ὅσῃ νὰ καταλογισθῇ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς ὅλην τὴν βασιλείαν μου τὸ αὐτὴ εὐθύνῃ». Διὸτ' μήπως ἡ τιμωρία θὰ περῶρετο μόνον εἰς ἐμὲ, ἂν ἴσως, ὅλη μου ἡ βασιλεία ἐπρόκειτο νὰ ἀφανισθῇ καθ' ὅλην τὴν βασιλείαν, ἐξ αἰτίας τῆς ἀπάτης τοῦ ἔκρινεν ἐσὺ. Διὰ ποῖον σκοποῖν τὸ ἔκρινες αὐτό».

Πρόσεξε εἰς τὰ σημεῖον αὐτό, ἀγαπητέ μου, τὸ φρόνημα τοῦ δικαίου, ὁ ὁποῖος διὰ τῆς ἀπολογίας τοῦ τοῦ προσφέρει διδασκαλίαν θεογνωσίας. «Τὸ ἔκρινεν αὐτό, λέγει, διὸτ' εἶπα. Δὲν ὑπάρχει εὐσεβεία εἰς τὸν τόπον αὐτόν. Θὰ μὲ φονεύσουν ἕνεκα τῆς γυναικὸς μου, διὰ νὰ λάβουν ταυτὴν ὡς σύζυγον τῶν»¹⁰⁰. Μὲ κατέλασεν ἡ ἀγωνία, λέγει, μήπως, ἐπειδὴ αὐρ σκεπτοῦ ἄκαμψον εἰς τὴν πλάνην, δὲν ἀνδιαφέρωθε καθόλου διὰ τὴν δικαιοσύνην καὶ δι' αὐτό, ἐνδιαφερόμενος διὰ σᾶς, μήπως ἐπιχειρήσετε νὰ μὲ φονεύσετε, ὁ πληροφροσύνην δὲ, εἶνα γυναικά μου καὶ παρὰ τοῦτο ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν σας δι' αὐτήν, ἔκρινεν αὐτό. Κύτταξε, ὅτ' ἐμὲ τὰ ὅλγια αὐτὰ λόγια, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἠλεγξεν αὐτοὺς, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοὺς ἐδίδασκεν ὅτι πρέπει ὁ καθένας, σκεπτόμενος τὸν Θεόν τοῦ παντός, νὰ μὴ πράττῃ τίποτε τὸ παράνομον, ἀλλὰ νὰ φοβῆται τὸν ὁ κοίμητον ἐκείνον ἀρδάλων καὶ διὰ τὴν τιμωρίαν τοῦ ἐπικρήματα ἀπὸ αὐτοῦ νὰ φροντίζῃ τοῦ δ' αὖτις τὴν ἐπαρμόγη τῆς δικαιοσύνης. Ἐν συνεχείᾳ, θέλων νὰ ἀπολογηθῇ εἰς τὴν κατηγορίαν τοῦ τοῦ ἀπεδίδαν, λέγει. Μὴ νομίζετε, ὅμως, ὅτι καὶ ἐστὶ σὰς εἶπα φέματα. Πραγματικά, εἶμαι ἀδελφὴ μου, ἦτοι ἀνεψία μου ἢ πατρός καὶ δι' ἡμῶν. Διὰ τοῦτο ἔγινε καὶ σύζυγός μου»¹⁰¹. Προέρχεται, λέγει, ἀπὸ τὴν ἴδιαν οὐκαγενείαν, ἢ δι' αὐτὸ καὶ ἀπαλά-

98. *E. 2. στ. 9-10.
99. *E. 2. στ. 11.
100. *E. 2. στ. 12.

σα αὐτὴν ἀδελφὴν μου Συνεπῶς, νὰ μὴ με καταδικάσετε. Διότι ἐὰν ὁ φόβος τοῦ θανάτου μὲ ὠδήγησεν εἰς αὐτὴν τὴν δυσκολίαν καὶ ὁ φόβος μὴπως ἐξ αἰτίας αὐτῆς φονεύσατε ἐμένα καὶ περιποτηθῇ αὐτὴν μὲ ἔκανε νὰ τὴν παρουσιάσω σὺν ἀδελφῇ μου, καὶ πάλιν δὲν εἶναι ψέμμα ὅ,τι σὰς εἶπα. Κύτταξε πόσον ἐνδιαφέρεται ὁ δικαίος νὰ ἀποδείξῃ εἰς αὐτοὺς, ὅτι δὲν τοὺς εἶπε ψέμματα ἐν πορείᾳ μόνον.

Μὰ διὰ νὰ τὰ μάθετε βλα μὲ λεπτομέρειαν, λέγει, ἀπὸ ἐμένα, ⁸¹ Ἀκούσατε καὶ τὴν συμφωνίαν, τὴν ὅποιαν ἔχομεν κάνει ἐγὼ καὶ ἡ Σάρρα, «ὅταν ὁ Θεὸς μὲ διέταξε νὰ ἐξέλθω καὶ ἐξῆλθα ἀπὸ τὸν πατρικὸν μου οἶκον» ⁸² Πρόσεξε, σὲ παροικαλῶ, εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν μεγάλην σοφίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτοῦ τὸν τρόπον διὰ τῆς διηγήσεως τοῦ διδάσκει αὐτοὺς, ὅτι ἀπὸ τὴν ἀρχὴν καὶ ἀπὸ τὸ πρῶτον ἀνήκει εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς τὸν ἐπῆρε ἀπὸ τὴν ταπείνισιν αὐτοῦ καὶ τὸν ὠδήγησεν ἐκεῖ, διὰ νὰ καταλάβῃ ὁ Θεὸς λέγει, ὅτι εἶναι κάποιος ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ἔχουν μεγάλην παρρησίαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, «Ὅταν ὁ Θεός» λέγει, «μὲ διέταξε νὰ ἐξέλθω καὶ ἐξῆλθα ἀπὸ τὸν πατρικὸν μου οἶκον, εἶπα εἰς αὐτὴν. Αὐτὴν τὴν ἀπαίτησιν ἔχω ἀπὸ σέ. Εἰς κάθε τόπον, ὅπου θὰ εἰσέλθωμεθα, λέγει ὁ Θεός, «εἶναι, ἀδελφός μου». Αὐτὸ ἔκανε», ⁸³ Ἐπειδὴ, ὁμοίως, εἶπε παραπάνω, ὅτι «αἶψα, μὴπως δὲν ὑπάρχῃ εὐσέβεια εἰς τὸν τόπον αὐτόν», καὶ ἐνόησαν ὅτι τοὺς ἔβλεπε πολὺ ὁ Θεὸς αὐτὸ ἐπιθυμῶν νὰ μαλακώσῃ τὴν σκληρότητα τῶν λόγων αὐτῶν, λέγει ἔδω, νὰ μὴ νομίζετε ὅτι, ἐξ αἰτίας σας μόνον ἀπεφασίσαμεν νὰ πράξωμεν αὐτὸ «Διότι ἀδελφός, ὅταν ὁ Θεός μὲ διέταξε νὰ ἐξέλθω καὶ ἐξῆλθα ἀπὸ τὸν πατρικὸν μου οἶκον, εἶπα πρὸς αὐτὴν. Αὐτὴν τὴν ἀπαίτησιν ἔχω ἀπὸ σέ, εἰς κάθε τόπον ποῦ θὰ εἰσέλθωμεθα». Συνεπῶς, ἔδωσα τὴν παροργισμὸν αὐτῇ, λέγει, δι' ὅλους τοὺς κατοικοὺς τῆς γῆς. Ἔτσι, ἀπεβίβειν ὅτι κάτω ἀπὸ τὰς τραυποθέσεις αὐτῆς ἡ προσποίησις τῶν αὐτῇ ἡττα ἀπηλλαγμένη τοῦ ψεύδους. Ἀ ὅτι ὁ φόβος τοῦ θανάτου μᾶς ἠνάγκασε νὰ καταφυγώμεν εἰς τὸ τέχνημα αὐτό.

Με τοὺς λόγους τοὺς αὐτοὺς ὁ δικαίος κατεπράξαμε τὸν θυμὸν αὐτῶν, ὁ ἀπακάλυψε τὴν ἰσχυρὰν τοῦ ἀρετῆν καὶ

81. *E. & σ. 18.

82. *E. & σ.

ἱκανοποιητικὴν διδασκαλίαν περ. εὐσεβείας προσέφερον εἰς αὐτοὺς. Σωσθεῖς, λοιπόν, ὁ βασιλεὺς τὴν μεγάλην ἀρετὴν τοῦ δικαίου, ἀμείβε με τὴν ἰσχυρὰν τοῦ μεγαλοδωρίου τὸν πατρίον Πραγματικὰ, καὶ Ἀδελφὴ ἔλαβε χίλια δίδραχμα, πρόσβατα, μόσχους, ὑπηρέτας, ὑπηρετίαν (καὶ ἔδωκεν ὡς δώρον εἰς τὸν Ἀβραάμ, διὰ νὰ ἐξέλθῃ ἀπέναντί του) καὶ τοῦ ἐπέστρεψεν ἐπιστῆς τὴν γυναῖκα τοῦ Σάρραν». ⁸⁴ Εἶδες, ἀγαπητέ μου, τὴν εὐμήχανον σοφίαν τοῦ Θεοῦ, Αὐτὸν λοιπόν, ὁ ὁποῖος ἐφοδεῖτο τὸν θάνατον καὶ ἔκανε τὰ πάντα δὲ νὰ τὸν ἀποφύγῃ, ὅχι μόνον τὸν θάνατον διέφυγεν, ἀλλ' ἀποκτὰ μεγάλην παρρησίαν καὶ αὐτομάτως καθίσταται ἐνδοξος. Διότι ἔτσι συνηθίζει ὁ Θεός. Ὁ Δηλαδὴ δὲ μόνον ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὰς λύπας αὐτοῦ τοὺς φροντίζοντες μὲ γενναϊότητα νὰ ἀντιμετωπίζοντες τοὺς ἐπερχομένους πειρασμούς, ἀλλὰ καὶ μέσα εἰς τὰς λύπας μᾶς προσφέρει τόσῃν εὐφροσύνην, ὥστε νὰ λησμονώμεν τελευτῶν τὰ δάσσανα καὶ νὰ ἔχωμεν μεγάλην ἀφθονίαν ἀγαθῶν. Καὶ κύτταξε, λοιπόν, τὴν μεγάλην περιποίησιν ποὺ κάνει ὁ Θεὸς πρὸς τὸν δικαίον Δηλαδὴ, δὲν τὸν τιμᾷ μόνον μὲ τόσα πολλὰ δώρα, ἀλλὰ τοῦ δίδει καὶ τὴν ὁδὸν νὰ κατοικήσῃ εἰς τὴν χώραν τοῦ «ἐνά», λέγει, «ἡ χώρα μου εἶναι ἐνώπιόν σου εἰς τὴν διαθήκην σου» ὅπου σου ἀρέσει, νὰ κατοικήσῃς». ⁸⁵ Ἐπειδὴ, δηλαδὴ, ἔμαθον ὅτι διὰ μέσου ἐκείνου Σ καὶ διὰ μέσου τῶν προσευχῶν ἐκείνου τοῦ ἐχαρισθῇ ἡ ζωὴ, σὺν εὐεργετήν πλέον καὶ προστάτην τοῦ, ἔτσι ἐπιθυμῶ νὰ περιποτηθῇ τὸν ξενον, τὸν περιπλανώμενον, τὸν τελείως ἀγνωστὸν τοῦ.

«Εἰς δὲ τὴν Σάρραν εἶπεν, λέγει ἡ Γραφὴ «ἐνά, ἔδωσα χίλια δίδραχμα εἰς τὸν ἀδελφόν σου» καὶ σύζυγόν σου». ⁸⁶ Κύτταξε, ὅτι ἐδόθη τὴν διδασκαλίαν τοῦ δικαίου καὶ ἐπιστεύσεν εἰς τὰ λόγια τοῦ καὶ, ἔτσι καὶ αὐτὸς ἀνομήκε τὸν πατριάρχην ἀδελφόν τῆς. Ὅσα ἔδωσα εἰς τὸν ἀδελφόν σου «ἐνά εἶνα», λέγει, «ἀντίτιμον τοῦ θιγέντος προσώπου σου. Εἰς τὸ ἐξῆς λέγε δόλοκληρον τὴν ἀλήθειαν». ⁸⁷ Ἀ Τί σημαίνει, «ἀντίτιμον τοῦ θιγέντος προσώπου σου καὶ εἰς τὸ ἐξῆς λέγε δόλοκληρον τὴν ἀλήθειαν», Εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ γεγονότος ὅτι ἐξ ἀγνοίας ἐπεχείρη-

83. *E. & σ. 14.

84. *E. & σ. 15.

85. *E. & σ. 18.

86. *E. & σ.

σα νά σέ φέρω εἰς τό σπῆτ μου ὡς συζυγόν, ἐπεὶ δὲ δὲν ἐ-
γινωρίζα ὅτι εἶσαι συζυγός τοῦ δικαίου αὐτοῦ, μόνον δ' αὖ
τὴν ἀπόπειραν αὐτὴν, ἐπειδὴ ἔγινε αἷτια προσβολῆς σου,
ἔδωσα τὰ χίλια διδραχμα, ἀποκαθιστῶν τὰ ὅσα ἀπέ-
πειράθην νά πράξω εἰς ὄφρος σου Ἄλλα «εἰς τὸ ἐξῆς λέ-
γε ὁλόκληρον τὴν ἀλήθειαν» Τ' σημαίνει ὅμως, «εἰς τὸ
ἐξῆς λέγε ὁλόκληρον τὴν ἀλήθειαν». Ἄς πληροφοροῦν-
ται ὅλοι λέγε, ἀπὸ ἐσένα ὅτ δὲν ἔπραξα ἕποιστε τὸ πα-
ράνομον, ὅτ ἐθελῆκες ἀνεπαφῶς ἀπὸ τοῦ σπῆτ μου. Δια-
φωτσε, λέγε τὸν ἄνδρα σου, ὅτι εἶμαι, ὁθῶος ἀπὸ τὴν
ἀμαρτίαν Ἄς πληροφορηθῇ ἀπὸ ἐσένα ὅτι δὲν ἔκανα τί-
ποτε τὸ κακόν.

Β Μά, δ' αὖ ποῖον σκοπὸν τὰ λέγει αὐτὰ, Ἀσφαλῶς,
δ' αὖ νά προσευχθῇ ὑπὲρ αὐτοῦ εἰς τὸν Κύριον ὁ δικαίος
ἀφ' οὗ μάθῃ καὶ πληροφορηθῇ τὰ διατρέχοντα ἀπὸ τὴν ἱ-
δὴν τὴν Σάρρα. Ἀφ' οὗ, λοιπὸν εἶπεν ἐκεῖνος ὅτ «εἰς τὸ
ἐξῆς λέγε ὁλόκληρον τὴν ἀλήθειαν» ἀντὶ νά εἴπῃ διαφω-
τσε τὸν ἄνδρα σου διὰ τὰ γεγονότα που ἔλαθον χώραν,
ἀμέσως προσέβηεν ἡ Γραφή εἰς τὸν Θεόν. Ὁ Θεὸς ἐθεράπευσεν τὸν Ἀδμήλεχ ἀκ τῆς
νόσου του καὶ τὴν γυναῖκα του καὶ τὰς δούλας του ἐκ τῆς
δυστοκίας καὶ ἐγέννησαν. Διότι ὁ Κύριος εἶχεν ἀπολύτως
κλεῖσει κάθε μήτραν πρὸς τοκετὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἀ-
δμήλεχ λόγῳ τῆς γυναικὸς τοῦ Ἀδράμ, τῆς Σάρρας,
τὴν ὅποιαν ἔλαθεν ὡς συζυγόν του.⁸⁷ Κόττωξε δὲ, ἐπει-
δὴ ὁ Θεὸς ἐπιστρεφεί νά καταστήσῃ διὰ μέσου ὧλων ἐνδο-
ξότερον τὸν δικαίον ἢ χαρίζε με τὰς προσευχὰς τοῦ πα-
τριάρχου τὴν σωτηρίαν εἰς τὸν βασιλεῖα καὶ εἰς ὁλόκληρον
τὴν οἰκογενεάν του. Πραγματικῶς, «ὁ Ἀδράμ προ-
σηυχήθη», λέγει ἡ Γραφή, καὶ τὸν Θεόν καὶ ὁ Θεὸς ἐθε-
ράπευσεν τὸν Ἀδμήλεχ ἀκ τῆς νόσου αὐτοῦ καὶ τὴν γυ-
ναῖκα του καὶ τὰς δούλας του ἐκ τῆς δυστοκίας καὶ ἐ-
γέννησαν. Διότι, ὁ Κύριος εἶχεν ἀπολύτως κλεῖσει κάθε
μήτραν πρὸς τοκετὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἀδμήλεχ. Δ'
αὐτό, μολοντό ὁ θάσ λεύς δὲν διέπραξε τὴν ἀμαρτίαν, ἐν
τούτοις τὸν ἐτ' ὤμωσεν ὁ ἀγαθὸς Κύριος, ὥστε, ἀφ' οὗ ἐ-
πακούσῃ εἰς τὰς προσευχὰς τοῦ δικαίου νά ἀπαλλάξῃ τὸν
βασίλειά ἀπὸ τὴν τιμωρίαν καὶ ἔτσι νά καταστήσῃ τὸν δ-
καιον ἐνδοξότερον καὶ λαμπρότερον. Διότι ὁ Θεὸς κάνει
τὰ πάντα καὶ χρησιμωπεῖ κάθε εὐκαιρίαν καὶ ἐξοικονο-

87. Ἐ. 2 στ 17, 18.

μεῖ τὸ κάθε τι κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὅ ὥστε οἱ ὀπηρε-
τοῦντες τὸ θέλημά του νά λάμπουν σάν ἀστέρες καὶ ἡ ἀ-
ρετὴ αὐτῶν νά ἀσπράττῃ πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν.

Ἀλλὰ πρόσεξε, σὲ παρακαλῶ, ἀγαπητέ μου, ὅτ, ὁ
δικαίος, μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τὰς λύπας αὐτῆς, ὁδη-
γεῖται πλέον πρὸς τὴν καρμίδα τῶν ἀγαθῶν, δηλαδὴ εἰς
τὴν βεβαιότητα τῆς ὑποσχέσεως, καὶ πραγματοποιοῦνται αἱ
ἐπαγγελίαι τοῦ ὁ Θεοῦ τοῦ εἶχε δοκεῖ παλαιότερα «Καὶ
ὁ Κύριος», λέγει ἡ Γραφή, ἐπεσκέψθη τὴν Σάρρα, ὅπως
εἴπῃ καὶ ἔκαμιν εἰς αὐτὴν, ὅπως ὑποσχέθη. Ἡ δὲ Σάρρα
καταστὰς ἑγκυος, ἐγέννησεν εἰς τὸν Ἀδράμ υἱὸν εἰς γε-
ροντικὴν ἡλικίαν καὶ εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν ὑποσχέθη εἰς αὐ-
τὸν ὁ Κύριος, ὅτι θὰ ἀποκτήσῃ υἱόν.⁸⁸ Ἐ. Τ. σημαίνει, ὅμως
ὡς πρὸς εἴπῃ καὶ ὅπως ὑποσχέθη.⁸⁹ Ὅπως ἀκριβῶς, λέγει,
ὑποσχέθη εἰς τὸν Ἀδράμ, ὁ Θεός, δὲν τὸν ἐφοβήθησε
μοῦ! μὲ τοὺς ἀγγέλους ὑπὸ τὴν δρὺν Μομδερῆ, δὲν τοῦ
εἶπεν, ὅτι «Θά ἔλθω πρὸς σὲ κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος καὶ
θα ἔχη ἡ γυναικὶς σου Σάρρα υἱόν»⁹⁰ Αὐτὰ, λοιπὸν, ἐπρα-
γματοποιήθησαν καὶ ὅσα, σύμφωνα με τὴν φραστικὴν τάξιν
ἦσαν ἀδύνατα νά γίνουν, αὐτὰ ἐδέξαντο νά γίνωσι πρα-
γματικότης, ὅχι, δέδοικα, κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην θέλησιν,
ἀλλὰ διὰ τῆς θείας χάριτος.

Ἐ. Ὁ Ἀδράμ τὸν γεννηθέντα υἱόν του, τοῦ ὁποῖον ἐ-
γέννησεν ἡ Σάρρα εἰς αὐτόν, ὠνόμασεν Ἰσαάκ.⁹¹ Δὲν ἐ-
τόλμας ἀκούει ἡ βία Γραφὴ τὸν υἱόν, «τὸν ὅποιον ἐγέν-
νησεν ἡ Σάρρα εἰς αὐτόν»⁹² Αὐτὸς δὲν εἶπε, δηλαδὴ ἀπλῶς
ὅτ, «ὠνόμασε τὸν υἱόν αὐτοῦ», ἀλλὰ προσέθεσεν ὅτ, ἐκεῖ-
νον τὸν υἱόν ὠνόμασε, «τὸν ὁποῖον ἐγέννησεν εἰς αὐτόν ἡ
Σάρρα», δηλαδὴ ἡ στείρα, ἡ ἄγονος, ἡ γρηγορήσασα «καὶ
ὁ Ἀδράμ περιέτεμε τὸν Ἰσαάκ, ὅπως διέταξεν αὐτόν ὁ
Θεός»⁹³ τὴν ὁγδόην ἡμέραν, ὅτ αὐτὴν τὴν ἐντολὴν εἶ-
χε δοκεῖ ὁ Θεός, ὥστε κατὰ τὴν ὁγδόην ἡμέραν ἀπὸ τῆς
γεννητικῆς νά περιτέμνεται ὅλα τὰ γεννώμενα ἄρρενα
τακτὰ εἰς τὸ ἐξῆς.

Ἐν συνεχείᾳ, διὰ νά ᾄντ ληφθῶμεν τὴν ἀπεριγραπτὴν
δύναμιν τοῦ Θεοῦ, ὅτ, δηλαδὴ, καὶ, ὅσα θεωροῦνται ἀδύ-

88. Ἐ. 21 1-3 Ἐ. τὸς 200 αὐτοῦ στίχους παρέχεται κατὰ
τὸν ἀντικείμενον ἢ ἀπορροπὴ τῆς ὑποσχέσεως τοῦ Θεοῦ.

89. «ὡς πρὸς εἴπῃ» ἀπὸ ἐλλείψεως τοῦ κειμένου.

90. Τὴν 18, 19.

91. Ἐ. 21, 9.

92. Ἐ. 21, 10 14.

ναστα εις τούς ανθρώπους είναι δυνατά εις αυτόν, δι' αυτό μᾶς σημειώνει και τὴν ἡλικίαν των ἢ θεία Γραφή καὶ μετὰ τὴν γέννησιν μᾶς διδάσκει λέγουσα πρὸς Ἀβραάμ ἡ- το 100 ἐτῶν, ὅταν ἐγεννήθῃ εἰς αὐτὸν ὁ υἱός του ὁ σαρκί. Ἡ δὲ Σάρρα εἶπε· Χαράν μοι ἐπαρξένησεν ὁ Κύριος, διότι ἐκεῖνος ποῦ θὰ ἀκούσῃ τοῦτο θὰ χαρῇ μαζί μου.⁴³ Β. Τί σημαίνει, όμως ἡ φράσις «χαράν μοι ἐπαρξένησεν ὁ Κύριος»,⁴⁴ Μά, ὅτι ἡ γέννησις τοῦ τέκνου ἐγινε δι' ἐμὲ ἀφορμὴ νὰ χαρῶ. Ἀλλὰ διατί εἶναι θαυμαστόν, ἐὰν εἰς ἐμένα ἴδω- σε χαράν, θὰ χαίρωνται, όμως, ἐπὶ πλέον μαζί μου καὶ ὅλο, ὅσο θὰ τὸ ἀκούσουν αὐτό, ἔχι, θέβαια, ἐπειδὴ ἀ- πλῶς ἐγέννησα, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐγέννησα κάτω ἀπὸ τὰς συν- θήκας αὐτάς. Τὰ παράδοξον τοῦ γεγονότος θὰ προκαλέ- σῃ εἰς ὅλους τὸν βασιμασμένον καὶ θὰ προκαλέσῃ εἰς ὅλους μεγαλυτέραν χαράν, ὅταν μάθουν, ὅτι ἐγώ, ποῦ καθόλου δὲν ἤμουν καλυτέρα ἀπὸ τοὺς νεκρούς, ὡς πρὸς τὴν ἱ- κανότητά τοῦ τέκτειν, ἐγίνα ἀποτόμως ὑπέρτατη καὶ ἀπὸ νεκρωμένην ὑπέρτατη ἐγέννησα παιδί καὶ ἤμπαρὸν νὰ τὸ θη- λάξω καὶ νὰ προσφέρω γάλα ἀπὸ τὸ στήθος μου ἐγὼ ποῦ δὲν εἶχα πλέον καμμίαν ἐλπίδα τεκνοποιίας.

«Ἡ Σάρρα γεμῆτη χαρὰ προσέθεσε. Ποίος θὰ ἀναγγέ- λῃ εἰς τὸν Ἀβραάμ. Οὐδ' ἡ Σάρρα θηλάξῃ παιδί.»⁴⁵ Δι' αὐτό, θέβαια, ἀκριβῶς προσεφέρθη καὶ ἡ ἀφθονία τοῦ γά- λακτος, ὅ ἀ νὰ γίνῃ πιστευτὴ ἡ γέννησις καὶ νὰ μὴ νο- μισθῇ κανεὶς ὅτι, τὸ παιδί εἶναι, νόθον πραγματικῶς, ἡ πα- ρουσία τοῦ γάλακτος εἰς τὸ στήθος τῆς Σάρρας διεκῆ- ρυσσε πρὸς ὅλους ὅτι, τὸ γεγονός αὐτό ὑπερέβαινε κάθε ἀνθρωπίνην προσδοκίαν. «Ποίος θὰ ἀναγγέλῃ, ὅτι, ἡ Σάρ- ρα θηλάξῃ παιδί; ὅτι, ἀπέκτησα παιδί εἰς τὰ γεράματά μου;»⁴⁶ Ὅτι, ἐγώ, ποῦ ἔχω γηράσει πλέον, ἤμπαρὸς νὰ γεννήσω καὶ εἰς τόσον προχωρημένην ἡλικίαν δύναμαι νὰ τρέφω μὲ τὸ γάλα μου παιδί; «Τὸ παιδί, λέγε, ἡ Γραφή, καὶ μεγάλωσε καὶ ἀπεγαλακτίσθη. Ὡς ὁ Ἀβραάμ κατὰ τὴν συνήθειαν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔκαμε μεγάλον οὐκισμὸν τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπεγαλακτίσθη ὁ υἱός του Ἰσαάκ».⁴⁷

Εἶδες, ὅτι ἡ ἀνέκφρατος σοφία τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ μὲ δ-

43. ῥ. ε. 21, 5-6.

44. «Ἐλπίσά μοι ἐποίησεν ὁ Κύριος», εἶναι αἱ λέξεις τοῦ ποιήτου.

45. Γεν. 21, 7.

46. ῥ. ε.

47. ῥ. ε. στ. 8.

λα ἐδοκίμασε τὴν ὑπομονὴν τοῦ δικαίου, ὅταν πλέον ἐφά- νη ὅτι, κατελήφθησαν ἀπὸ ἀπελπίσεως καὶ ὁ ἴδιος καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, του, τότε πραγματοποιεῖ τὴν ὑπόσχε- σίν του; Συνεπῶς, καὶ ἡμεῖς, ἀγαπητοὶ μου, ἄς ἔχωμεν τὴν ἴδιαν ὑπομονὴν μὲ τὸν δικαίον καὶ ἄς μὴ καταλαμβά- νωμεθα ἀπὸ ἀδιαφορίαν, ἀλλὰ νὰ τρεφώμεθα μὲ τὰς χρη- στάς ἐλπίδας, γνωρίζοντες ὅτι, οὔτε τὰ δύσκολα γεγονότα οὔτε κανένα ἄλλο ἀπὸ τὰ ἄνθρωπον πράγματα θὰ σταθῇ ἀποφασιστικὸν ἐμπόδιον εἰς τὴν ζωὴν μας. Εἰ ὅταν ἡ χά- ρις τοῦ Θεοῦ θελήσῃ νὰ βεῖρῃ τὴν μεγαλοδωρίαν τῆς Πραγματικῆς, ὅταν ὁ Θεὸς θελήσῃ, ὅλα ὑποχωροῦν καὶ ἐ- ξοφρὸν ζοῦνται, καὶ τὰ δύσκολα γίνονται, εὐκόλα καὶ τὰ ἀ- δύνατα δυνατά, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἔχωμεν σταθεράν πίστιν εἰς αὐτὸν καὶ, βασίζμενοι εἰς τὴν παντοδυναμίαν αὐτοῦ, νὰ αἰρωμεθα πάνω ἀπὸ ὅλας τὰς ἀνθρωπίνους ἀδυναμι- ας. Διότι αὐτὸς ποῦ ὑπερῆβη νὰ δώσῃ εἰς ἡμᾶς θὰ ζή- σουν ἐνῶρετα τὴν παρούσαν ζωὴν τὰ μελλοντικά καὶ ἀ- νέκφραστα ἐκείνα ἀγαθὰ δὲν θὰ μᾶς ἔωσῃ πολὺ περισ- σότερον τὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ, ὅταν μάλιστα ἡμεῖς, ἐπιθυ- μούντες τὰ οὐράνια, περιφρονῶμεν τὰ παρόντα, Διότι τό- τε κυρίως θὰ ἀπολαύσωμεν μὲ ἀφθονίαν τὰ ἐπουράνια ἀ- γαθὰ, ὅταν ἤμπαρὸς νὰ περικολλησώμεν τὰ ἐπίγεια.⁴⁸ Ἀ. Γνωρίζοντες, λοιπόν, αὐτά, ἄς τοθώσωμεν ἐκείνα τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα εἶναι, σταθερὰ καὶ ἀμετακίνητα, ποῦ δὲν γίνω ζουν τέλος, ὥστε καὶ τὴν παρούσαν ζωὴν νὰ πε- ράσωμεν χαρὶς λυτῇ καὶ ἐκείνα τὰ οὐράνια νὰ καρπώω- σωμεν νὰ ἐπιτύχωμεν, τὰ ὁποῖα μακάρι, ὅλο μας νὰ ἀ- πολαύσωμεν, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυ- ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαζί μὲ τὸν ὁποῖον εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ Ἅγ. πνεῦμα συγχρόνως ἀνέκει ἡ δο- ξα, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΙΤΗ ΕΚΤΗ

ΚΑΙ Η ΣΑΡΡΑ ΓΕΝΑΤΗ ΧΑΡΑ ΕΠΕΥ ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΑΝΑΓΓΕΙΛΗ ΕΙΣ ΤΟΝ
ΑΒΡΑΑΜ, ΟΤΙ Η ΣΑΡΡΑ ΘΗΛΑΖΕΙ ΠΑΙΔΙ 466 Β ΟΤΙ ΑΠΕΚΤΗΣΑ
ΥΙΟΝ ΕΙΣ ΤΑ ΓΥΝΑΜΑΤΑ ΜΟΥ. 1

Ἐλθετε καὶ σήμερα, ἀγαπητοὶ μου, ἀφοῦ σὰς ὕπεν-
θυμίσω τὰ ὅσα σὰς εἶπα χθές, νὰ συνεχίσω καὶ νὰ σὰς
παραθέσω ἔτι τὸ πνευματικόν αὐτὸ συμπῶν, δὲ νὰ
πληροφορηθῶμεν πάλιν, ὅπως ἤκουσατε χθές καὶ τοῦ ὁ
γαβροῦ Θεοῦ τὴν ἀνεκφραστον κηδεμονίαν καὶ συγκατάθε-
σιν καὶ τοῦ πατριάρχου τὴν μεγάλην ὑπακοήν καὶ εὐγνω-
μοσύνην. Εἶδατε, δὲ, ἡ γέννησις τοῦ Ἰσαάκ ἐγένεσεν ἀπὸ
χαρὰν τὴν Σάρραν, Πραγματικῶς, εἶπε Χαράν μου ἐπρο-
ξένησεν ὁ Κύριος, διότι ἐκεῖνος ποῦ θὰ ἀκούσῃ τοῦτο θὰ
χαρῇ μαζί μου. 2 Καθένα, λέγε, ὁ ποῦ θὰ πληροφορηθῇ
τὸ γεγονός αὐτό, θὰ τὸν κάνω μετόχον εἰς τὴν χαράν μου.
Διότι εἶναι μεγάλη ἡ δωρεὰ ποῦ μου ἔδωκεν ὁ Θεὸς καὶ
ὑπερνικᾷ τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν. Πραγματικῶς, πορς,
λέγε, δὲν θὰ ἀπὸλατῇ, ὅπου ἴδῃ ἐμένα νὰ γαλακτοτροφῶ
καὶ νὰ θηλάζω, ἡ ὅποια ἔχω φθάσει εἰς βαθὺ γῆρας καὶ
μέλχρ, τώρα δὲν εἶχα ἀπακτήσει, παιδιὰ, καὶ κατὰ καποῖον
τρόπον, κατεχομένη ἀπὸ θουμσάρων καὶ ἐκπληξῶν διὰ τὸ
γεννάς, προσέθεσε: «Ποῖος θὰ ἀναγγεῖλῃ εἰς τὸν Ἀβρα-
άμ, δὲ ἡ Σάρρα θηλάζει, παιδί, Ὅτι ἀπέκτησα υἱόν εἰς
τὰ γενάματά μου,». Ἐπειδὴ, δηλαδὴ, τὸ γεγονός αὐτὸ
ὑπερβαίνει τὴν φυσικὴν τάξιν, δι' αὐτὸ λέγει: «Ποῖος θὰ
τὸ ἀναγγεῖλῃ,» ἀντὶ νὰ εἴπῃ Ποῖος θὰ τὸ ἀναλογισθῇ; Ὁ
Ποῖος θὰ ἡμπορέσῃ νὰ τὸ ἀκεφθῇ, Ποῖου μεγαλοῦ θὰ δοῦν
τὰς λεπτομερείας τοῦ γεγονότος, Δὲν ἦτο τόσον ἀξὺν
θαυμασμοῦ τὸ γεγονός, δὲ, ἀνεβλυσεν υἱὸς ἀπὸ τὴν πέ-
τραν εἰς τὴν Κρημνῶν, ὅταν ἐκτυπίσεν αὐτὴν, μετὰ τὴν
ῥά εἶδον τοῦ ὁ Μωϋσῆς, 3 ὅσον ἦτο αὐτό, τὸ νὰ γεννηθῇ, δι-

1 Γεν 21, 1.

2 Ῥ. 4 σ' 8.

3 Πρλ. Ῥεβ. 17 εξ. καὶ Ἀρθμ. 90 εξ.

λοδὴ, παιδί ἀπὸ μήτραν νεκρωμένην πλέον καὶ νὰ ἀνα-
βλυσῇ γάλα ἀπὸ τὸ στήθος τῆς Σάρρας. Δὲ νὰ καταστή-
θῃ, γνωστὴ ἡ γέννησις εἰς ὅλους καὶ νὰ ἀδηγήσῃ ὁ-
λους, καὶ τοὺς συγχρόνους καὶ τοὺς μεταγενεστέρους, οἱ
ὅποιοι θὰ τὴν ἐπληροφοροῦντο, εἰς τὸ νὰ πιστεύουσιν τὸ
θαῦμα, δι' αὐτὸ ἡ Ἱδία τρεφεῖ, τὸ παιδί καὶ ὑπομένει τὸν
κόπον τῆς γαλακτοτροφίας. Καὶ λέγει: «Ποῖος θὰ ἀναγ-
γεῖλῃ εἰς τὸν Ἀβραάμ, Εἰ δὲ, θηλάζει, παιδί ἡ Σάρρα,».
Αὐτὸ τὸ νῆον τὸ παράδοξον ποῦ μου ἐδόθη χωρὶς νὰ
τὸ ἐλπίζω, ὅτι, δηλαδὴ, ἀπέκτησα παιδί εἰς τὰ γενάμα-
τά μου. 4 Τ. σημαίνει ἡ φράσις: «ὅτι ἀπέκτησα παιδί εἰς
τὰ γενάματά μου,». 5 Ὅτ, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἡ στειρώσις,
εἶναι καλὴ, λέγει, ἡ ἡλικία μου νὰ ἀπακλείσῃ τὴν γέννη-
σιν. Μὰ, ὁ Κύριος ἐξηπάνισεν ὅλα τὰ ἐμπόδια αὐτὰ καὶ
μου ἐχώρισε καὶ, τὸ παιδί, καὶ, τὰς πηγὰς τοῦ γάλακτος.

Ἄλλ' ἄς γνωρίσωμεν τὴν συνέχισιν τῶν γεγονότων.
Ὅταν, λοιπόν, ἐτελειώσεν ἡ γαλακτοτροφία, 467 Α ἡ
Σάρρα, λέγει, «εἶδε νὰ παλῇ ὁ υἱὸς τῆς Αἰγυπτίας Ἀ-
γαρ ὁ γεννηθεὶς δὲ τοῦ Ἀβραάμ, μετὰ τὸν υἱόν τῆς, σα-
ρά καὶ εἶπεν εἰς τὸν Ἀβραάμ, ἀπομάκρυνε τὴν δούλην αὐ-
τὴν καὶ τὸν υἱόν τῆς, διότι δὲν θὰ μὰς κληρονομήσῃ ὁ
υἱὸς τῆς δούλης αὐτῆς, καὶ μετὰ τὸν υἱόν μου Ἰσαάκ. Ὁ
λόγος αὗτος ἐφάνη πολὺ σκληρὸς ἐνωπὸν τοῦ Ἀβραάμ,
δὲ τὸν υἱόν του ἡμαρῶν. 6 Πράσξας ἔδω ἀγαπήναι μου,
ὅτι ἡ Σάρρα δὲν ὑποφέρει τὴν μεγάλην τὴν τὸν Ἰσαάκ
ἡλ, ὅτε ἡμποροῦσε νὰ ἀνέσθῃ νὰ ἀνατρέφεται, ὁ υἱὸς
τῆς δούλης μαζί μετὰ τὸν Ἰσαάκ. Ὅπως δηλαδὴ, παλαιότερα,
ἐπειδὴ ἤθελε νὰ ταπεινώσῃ τοῦ ἐγωῦσιν τῆς Ἀγαρ, τὴν
ἔκανε νὰ τραπῇ εἰς φυγὴν, φοβηθῇ, σὺν τὴν μεγάλῃ τῆς
δργήν, ἔτο καὶ τώρα, ἐπιθυμοῦσα ἀπὸ τὴν ἀρχὴν νὰ συν-
κρατήσῃ τὴν αὐθάδειαν τοῦ ἡμαρῶν καὶ μὴ ἀνεχόμενη νὰ
δλεπῇ τὸν υἱόν τῆς, ποῦ ἐγεννήθη κατὰ χάριν καὶ ἀπε-
τελῇ δωρεάν τοῦ Θεοῦ, νὰ συνανοστρέφεται μετὰ τὸν υἱόν
τῆς δούλης, λέγει, πρὸς τὸν Ἀβραάμ, ἀπομαρῶν τὴν
δούλην αὐτὴν καὶ τὸν υἱόν τῆς, δὲ δὲν θὰ μὰς κληρο-
νομήσῃ ὁ υἱὸς τῆς δούλης αὐτῆς μετὰ τὸν υἱόν μου, Ἰσα-
άκ. 7 Ἐπειδὴ ἐγνωρίζον δὲ καὶ ἡ Ἱδία αὐριόκετο εἰς θα-
θὺ γῆρας καὶ ἐβλεπε καὶ τὸν πατρ ἀρχὴν νὰ ἐκπληρώσῃ,
(ὅτ καὶ οἱ δύο ἦσαν προχωρημένης ἡλικίας), ὅποτε-
μένη μὴπως ὁ Ἰσαάκ, εἰς περίπτωσιν ποῦ αὐτὸ θὰ ἀ-

πέθνησκον ἐκτάκτως, ἐπειδὴ ἐγεννήθη ἀπὸ τὴν ἑνώσιν τοῦ πατράρχου μὲ τὴν δούλην, ἀποπειρασθὶ νὰ μετόσχη εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ πατρὸς του καὶ νὰ τὴν διαμοιράσῃ μαζὶ μὲ τὸν Ἰσαάκ, δ' αὐτὸ λέγει «ἀπομάκρυνε τὴν δούλην αὐτὴν ἀπὸ ἐδῶ καὶ τοῦ υἱὸν τῆς». Ἄς μᾶθῃ πλέον, λέγει, ὅτι, δὲν θὰ ἔχη τιποτέ τι κοινὸν ὁ υἱὸς τῆς δούλης μὲ τὸν υἱὸν μου Ἰσαάκ. Ὁδτε, πάλιν, εἶναι λογικὸν καὶ συναγεστρέφεται ὁ υἱὸς τῆς δούλης μὲ τὸν υἱὸν τὸν ἰδικόν μου, ποῦ εἶμαι κυρ.α τοῦ σπιτιοῦ.

Ἀλλὰ ἡ Σάρρα ὄχι χωρὶς αἰτίαν ἐβούλωσεν αὐτὴν τὴν ἀξίωσιν, μὰ ἥτο πολὺ φυσικὸν αὐτῇ. Ὡστε καὶ ὁ Θεὸς νὰ συμφωνῇ μὲ τὰ λεγόμενά της. Ὁ πατρίάρχης, ὅμως, ἐπεὶ δὴ ἦτο φιλόστοργος καὶ ἠγάπα τὸν ἰσμαὴλ, μὲ στενοχωρίαν ἤκουσε τὰ λόγια τῆς Σάρρας. «Ὁ λόγος αὐτῆς, λέγει, κέραιον πολὺ σκληρὸς ἐνωπίον τοῦ Ἀδραὰμ διὰ τὸν υἱὸν τοῦ Ἰσμαὴλ. Δὲν ἐνδιέφερόν τ' αὐτὴν ἂν γὰρ, ἀλλὰ συνεπάθε πολὺ τὸ παιδί, ποῦ εἶχεν ἤδη μεγαλύνει. Ἀλλὰ πρόσθε ἐδῶ τὴν ὑπερβολικὴν συγκοπήσαν τοῦ φιλανθρωπίου Θεοῦ. Ὅταν δηλαδὴ, εἶδε, ἅπ' ἑνὸς μὲν καὶ τὴν Σάρραν νὰ ὑφίσταται, ὅπως ἦτο φυσικόν, κάποιο ἀνθρωπινὸν πάθος ἔκαστος καὶ νὰ στενοχωρήτ' αὐτὴν ὁ σπαραγμὸς τῶν παιδιῶν, ἅπ' ἑτέρου δὲ τὸν Ἀδραὰμ νὰ μὴ ὑπερέβη χωρὶς λύπην τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ Ἰσμαὴλ καὶ τῆς δούλης, (ὅς τ' ἐμολογᾷ δὲν ἔφερεν ἀντιρρησην εἰς τὴν Σάρραν λόγῳ τῆς μεγάλης του πραότητος, ἐν τούτῳ τοῦ ἐφάνη πολὺ σκληρὸν αὐτῷ, δηλαδὴ, βαρὺ, λέγει, ἐπαχθὲς καὶ ἐνοχλητικόν), τότε πλέον, διατηρῶν τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ ὁ Κύριος καὶ συσφιγγὼν ἀκόμη τὸν σύνδεσμον τῆς ἀφαιρέσεως αὐτῶν λέγει πρὸς τὸν Ἀδραὰμ «Ἄς μὴ εἶναι σκληρὸς ἐνώπιόν σου ὁ λόγος αὐτὸς τῆς Σάρρας διὰ τὸ παιδί καὶ τὴν δούλην σου Ἄγαρ. Ὅτι θὰ σοῦ εἴπῃ ἡ Σάρρα ὅκουε τὰ λόγια τῆς». Ἡ δὲ μὴ δεχθῆς μὲ στενοχωρίαν, λέγει, τὸν λόγον αὐτῆς, ἀλλὰ «ὅτι θὰ σοῦ εἴπῃ ἡ Σάρρα ὅκουε τὰ λόγια τῆς». 468 Ἀ. Ὅλα αὐτὰ, λέγει, τὰ ὅποια τώρα σοῦ λέγει δὲ τὸν ἰσμαὴλ καὶ τὴν Ἄγαρ νὰ τὰ δεχθῆς καὶ νὰ ὑπακούῃς εἰς τὴν φωνὴν αὐτῆς. Ἡ δὲ μὴ θελήσῃς νὰ λυπηθῇς αὐτὴν ποῦ εἰς κάθε περίπτωσιν εἰδείξει πόσῃ φιλοστοργίαν δ' ἔσῃ, ποῦ δὲ μόνον μίαν φοράν, ἀλλὰ καὶ ὕμνῳ, δὲ νὰ σὲ σώσῃ ἀπὸ τὸν θάνατον, ἐξέδωκε τὸν ἐαυτὸν τῆς διὰ τὴν σωτηρίαν σου καὶ

ἔγενεν ἀφορμὴ νὰ ἀποκτήσῃς τόσο μεγάλην δόξαν. Καὶ ποῦ ὅτερα σὲ ἔκανε νὰ ἐπιστρέψῃς ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον μὲ ἀφῶνα πλοῦτη, ἐνὶ ἀργότερα σὲ ἔκανε νὰ τιμηθῇς τόσο πολὺ ἀπὸ τὸν Ἀβραάμ.

Συνεπῶς νὰ μὴ ἀνεχθῇς νὰ σκευθῇς διαφορετικὰ ὁ Θεὸς, π. σοῦ λέγει αὐτῇ, διότι δὲν θὰ γίνῃ κατ' ἄλλον τρόπον. Διότι οἱ ἀπτόνους, τοῦ Ἰσαάκ θὰ ἀναγνωρισθοῦν ὡς κυρίως ἀπόγονοι σου καὶ αὐτὰς θὰ εἶναι ὁ κληρονόμος σου. Ἐκείναι τὸν υἱὸν τῆς δούλης αὐτῆς θὰ τὸν κάνω μεγάλην καὶ, θὰ φροντίσω νὰ καταστῇ γενάρχης μεγάλου λαοῦ, ἐπεὶ εἶναι σπέρμα ἰδικόν σου». Κάνε, λοιπόν, ὅτι σοῦ λέγει καὶ συμμορφώσαι πρὸς τὴν φωνὴν αὐτῆς. Σκέψου, σὲ παρακαλῶ πόσῃ ἰσχύϊ εἶχεν ἡ ἐρήνη καὶ ἡ ἀμύνοια εἰς τὴν οἰκογένειάν των, ἀφ' οὗ καὶ ἡ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ συνισφίγγει τὸν σύνδεσμον αὐτῶν. Πραγματικὰ, καὶ Ἀδραὰμ ἐσηκώθη, λέγει, κατὰ πρῶτ' καὶ ἔλαβεν ἄρτους καὶ ἄσκον πλήρη ὕδατος καὶ τὸ ἔδωκεν εἰς τὴν Ἄγαρ, ἔθηκε δὲ εἰς τὸν ἄμυν τῆς τὸ παιδί καὶ τὴν ἀπεμάκρυνεν». Πρόσθε, πάλιν, τὴν μεγάλην εὐσέβειαν τοῦ δικαίου καὶ πῶς μὲ ὅλος τὰς ἐνεργείας τοῦ ἀποδεικνύει τὸν φλόδου σκοπὸν του. Ὅταν, λοιπόν, ἤκουσε τὴν Σάρραν νὰ λέγῃ ἀπομάκρυνε τὴν δούλην καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς, τοῦ ἐφάνη κακὸν αὐτῷ, ἐπειδὴ ἠγάπα τὸν ἰσμαὴλ. Ὅταν ὅμως, τὸν διέταξεν ὁ Θεός, ἀμέσως συνεμορφώθη πρὸς τὴν ἐντολήν καὶ ἐλησμόνησε τὴν φυσικὴν σπαργὴν τοῦ πατρὸς πρὸς τὸ τέκνον του. Ὡς δὲ, ὅταν, λέγει, διατάσῃ ὁ Θεός, ὅς σιωποῦν ὅλα τὰ ἔθνη, καθ' ὅσον ὁ Κύριος τῆς φύσεως εἶναι ποῦ δ' ἀπάσσει.

Ἀφ' οὗ ἐπ' ἔτι, λέγει ἡ δούλη τοὺς ἄρτους καὶ τὸν ἄσκον μὲ τὸ νερό, ἔφυγε μαζὶ μὲ τὸ παιδί. Ἀλλὰ κύτταξε πάλιν καὶ ἐδῶ ὅτι καὶ αὐτῇ, ἐξ αἰτίας τῆς εὐνοίας τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν δικαίον, καθίσταται ἀξία νὰ λάβῃ τὴν ἐκ τοῦ αἵματος δόξαιαν. Ἀφ' οὗ ἔφυγε, λοιπόν, ἐπλανήτο εἰς τὴν ἔρημον καὶ ὅταν ἐσώθῃ τὸ νερό καὶ δὲν εἰσέκειτο ἀπὸ πεινῆς ἐσθίειαν, ἔρριψε τὸ παιδί τῆς κάτω ἀπὸ ἑνα ἑλαστον δὲ νὰ ἀποθάνῃ. Καὶ κλαίονσα ὑπερβολικὰ καὶ κατεχον

6 *Ε. 4 σ. 12.

7 *Ε. 4 σ. 14. Ἡ ἀπομάκρυνσις τῆς Ἄγαρ ἔχει ἑστὸς ἀπομαρτυρίαν, ἀλλὰ ἀπομαρτυρίαν. Σημειῖται μὲ τὸν ναὶ καὶ τοῦ ἀκουσθέντος ὁ υἱὸς τῆς δούλης, ἔπειτα κληρονόμος, ἐάν ἀποδείκνυται ἀπὸ τοῦ κυρίου. Διαφορετικὰ ἦτο ἐκείνη.

8 *Ε. 4 σ. 15.

μένη από τὴν λύπην καὶ τὴν ἀγάπην διὰ τὸ παιδί τῆς ἀκαθήνης μακαρᾶν αὐτοῦ εἰς ἀπόστασιν ριφῶς ἑνὸς βέλους ὅπου τόξου, διότι εἶπε· Ἐ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἴδω τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ μου· Ἐκδήσειεν ἀπέναντι αὐτοῦ τὸ παιδί, ὅμως, ἐφώναξεν καὶ ἔκλαυσεν.⁹ Μὰ ὁ ἐλεήμων καὶ φιλόανθρωπος Θεός, ὑπερνικῶν καὶ τοῦ πατρός καὶ τῆς μητρὸς τὴν φιλοστοργίαν εἰς τὸ ἀνδιόφερον τοῦ πρὸς ἡμᾶς, ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ παιδιοῦ ἐκεῖ ὅπου ἦτο.¹⁰ Ἐλυπήθη τὸ παιδί, ἔλεησε τὴν συμφορὰν τῆς Ἀγαρ. Παρεχωρήσας πρῶτα νὰ νομίσῃ τὴν φρικτὴν τῆς ἐρημίας καὶ ἀμέσως τῆς ἐξάρσας τὴν βοήθειάν του, «καὶ ἄγγελος, λέγει, ἐξ οὐρανοῦ προσεκάλεσε τὴν Ἀγαρ καὶ εἶπεν εἰς αὐτήν. Ἀγαρ, τι συμβαίνει, 459 Ἄ. Μὴ φοβῆσαι, διότι, ὁ Θεός ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ παιδιοῦ ἐκεῖ, ὅπου εὐρυσκεταί. Σίγκω, πάρε τὸ παῖδ. σου καὶ κράτησε αὐτό ἀπὸ τὸ χερί του, διότι θὰ τὸ κἀνὼ γενάρχην μεγάλου ἔθνους».¹¹

Ὡς λαυδωπία τοῦ Κυρίου. Δὲν τὴν περιεφρόνησεν, ἐπειδὴ ἦτο βούλη, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶχε δώσει ὑπόσχεσιν εἰς τὸν πατρὶ ἀρχὴν καὶ ἐπειδὴ ὁ ὁ σμαῖλ ἦτο σπέρμα ἐκεῖνου, χρὴε καὶ αὐτὴν δεῖν τάσης φροντίδος καὶ λέγει, «Τί συμβαίνει, Ἀγαρ, Μὴ φοβῆσαι, διότι, ὁ Θεός ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ παιδιοῦ Σίγκω, πάρε τὸ παιδί σου καὶ κράτησε αὐτό ἀπὸ τὸ χερί του, διότι, θὰ τὸ κἀνὼ γενάρχην μεγάλου ἔθνους»· Ἐ. Μὴ λυπήσῃς, λέγει, ἐπεὶ δὴ ἐξεδιωχθῆς ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Ἀβραάμ. Διότι θὰ φροντίσω ὥστε νὰ πάλῃ διὰ τὸ παιδί σου, ὥστε καὶ αὐτὸ νὰ καταστῇ γενάρχη μεγάλου ἔθνους. «Καὶ ἦτο ἔξ, λέγει, τὰ μάτια τῆς»· Ὁ Χρὶς θεόσκιος, ὅτι δὲν ἐβλέπε προηγουμένως, ἀλλ' ἐπειδὴ, μολοντί εἶχε τὰ μάτια τῆς ἀνοικτά, δὲν εἶχε καμμίαν ὀφείλειαν, προτοῦ νὰ λάβῃ τὴν ἐξ οὐρανοῦ βοήθειαν. Ἄ' αὐτὰ, ὅταν ἠθέλησεν νὰ δεῖ τὴν βοήθειαν καὶ τὸ ἐνδοκρενον τοῦ δ' αὐτῆν, λέγει α' ἠνολέξεν τὰ μάτια τῆς ὁ Θεός, ἀντὶ νὰ εἴπῃ, ὅπως ἐξεν εἰς τὴν ἀγνοοῦσαν, τῆς ἀφώτισε τὸ μυστὸ καὶ τὴν ὠδήγησε, ὥστε νὰ διακρίνῃ τὸν τόπον, ἀπὸ τὸν ὅπου ἀνέβλυζαν αἱ πηγαὶ τοῦ θωπός. Ἐ. «Καὶ εἶδε πλησίον τῆς», λέγει, «πηγὴν ῥεόντος ὕδατος Μετέβη ἐκεῖ, 12 ἐγένετο τὸν ὁσὸν τῆς ὕδατος καὶ ἐπότισε τὸ παι-

9. *B. ε. στ. 16.
10. *E. ε. στ. 17.
11. *E. ε. στ. 17-18.
12. *E. ε. στ. 19.
13. *E. ε.

δ τῆς»· Μέσω εἰς τὴν ἀπορίαν τῆς ἐχάρσε διέξοδον ὁ Κύριος καὶ, ἐνῶ αὐριανέτο εἰς τὸσον μεγάλην ἀμνησίαν καὶ δὲν εἶχε καμμίαν ἐλπίδα σωτηρίας, ἔδειξε τὴν μεγαλοδωρίαν του καὶ συγχρόνως ἐπαρηγόρησεν αὐτὴν καὶ διὰ τὸ ταῖς ἐμμενῶν. Ἐπεὶ, ὅταν θέλῃ ὁ Θεός, εἴτε εὐρυσκεταί μεθ' εἰς τὴν ἐρημὸν εἴτε ἀντιμετωπίζομεν τὰ μεγαλῦτερα κακά, εἴτε δὲν ἔχομεν καμμίαν ἐλπίδα σωτηρίας, δὲν θὰ χρειασθῶμεν κανένα ἄλλον, ἀφοῦ ἡ θεία βοήθεια εἶναι ἀρκετὴ δι' ὅλα. II. Πραγματικά, ἐν προσελκυσμένῃ τὴν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ, κανένας δὲν θὰ μὲς καταβάλῃ, ἀλλὰ θὰ εἴμεθα ἄνωτερο, βλῶν.

Καὶ ὁ Θεός ἦτο μετὰ τοῦ παιδιοῦ, καὶ βοηθῶν αὐτὸ ἐμεγάλωσε, κατώκησε δὲ εἰς τὴν ἐρημὸν· «Βέβαια, ἔσαν ἐχωμέν τὸν Θεὸν μαζί μας, καὶ ἂν ἀκόμη εὐρυσκεταί εἰς τὴν ἐρημὸν, θὰ ζήσωμεν καλῶτερα ἀπὸ ἐκείνους τοῦ εὐρισκονταί εἰς τὰς πόλεις μεσῶ. Διότι εἶναι μεγίστη ἀσφάλεια καὶ τεῖχος ἀκαταγώνιστον ἡ βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Καὶ θὰ νὰ καταλάβῃς κατὰ ποῖον τρόπον ὁ ζῶν εἰς τὴν ἐρημὸν ἀπεδείχθη ἀσφαλέστερος καὶ δυνατώτερος ἀπὸ τὸν ζῶντα εἰς τὰς πόλεις καὶ ἔχοντα μεγάλην βοήθειαν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, Ἐὰς ἴδωμεν πῶς ὁ Δαυὶδ μολοντί ἐπήγαγεν ἀπὸ τοῦ εἰς τὸν τόπον καὶ ἐξήσαν περιπλανώμενος ἐν τοῖς ἐπραστατεῖται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ χερί. Ἐνῶ ὁ Σαούλ, ἂν καὶ ἐξή μεσῶ εἰς τὰς πόλεις, ἠκολούθειτο ἀπὸ στρατεύματα, ἐφρουρεῖτο ἀπὸ σωματωρῶν καὶ ὑπαριστοτάς ἐν τοῖς καθήμεν νὰ ἐροῦν· «Ὁ Χρὶς τῆς ἐπίθεσιν τῶν ἐχθρῶν του.» Καὶ δὲν Δαυὶδ, μολοντί ἦτο μόνος καὶ δὲν εἶχε κανένα ἄλλου μαζί του δὲν εἶχεν ἀνάγκην ἀπὸ τὴν συμμαχίαν τῶν ἀνθρώπων, ἐνῶ ὁ φέρον τὸ στέμμα καὶ τὴν βασιλικὴν στολὴν, ἔχρε ἄξιο τὴν βοήθειαν τοῦ Δαυὶδ. Ὁ βασιλεὺς εἶχε τὴν ἀνάγκην τοῦ βασιλέως, ὁ φερόν τὸ στέμμα ἔχρε ἄξιο τὸν ἀσπῆραν πολίτην.

Μὰ, ἂν θέλετε, ἂς στρεψώμεν τὸν λόγον πρὸς τὰ ὅπου, ὥστε, ἀφοῦ σὰς ἐκβῶσω ὁλοκληρὸν τὴν ἱστορίαν του, 470 Α. νὰ ἀντὶ ληφθῶμεν ὅτι, ἀφ' ἐνός μὲν δὲν ὑπάρχει, τίποτε πρὸ ἰσχυρὸν ἀπὸ τὸν ἀνθρώπου, τοῦ τὸν προστατεῖτε ἡ συμμαχία τοῦ Θεοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ τίποτε τὸ ἀνίσχυρον δὲν εἶναι ἀπὸ ἐκεῖνον τοῦ στερρεῖται αὐτῆς τῆς

14. *B. ε. στ. 20.
15. Πρὸς Α. Βασιλ. 17 β.

συμμάχους, έστω και αν προστατεύετα από άμείριχτα στρατεύματα. Αύτός, λοιπόν, ο Δαυίδ, ενώ ήτο πολύ νέος και λόγω τής νεαρής ηλικίας παρέμενεν εις τό πατρικόν του στίτι, όταν κάποτε τό απέητε ή περίπτωσις νά άποκαλυφθή ή άρετή του, προστραπες από τόν πατέρα του νά επισκεφθή τούς αδελφούς του ήπήκουσε και άπεστράφη προς αυτούς. Άφού έφθάσε, λοιπόν, εις τόν τόπον που ήσαν αύτο όταν είδει ότι ο πόλεμος εξηρτάτο από τόν άλλόφυλον Γολιάθ και όλον τό στρατεύμα του Σαουλ είχε καταληφθή από φόβον, B και ο ίδιος ο βασιλεύς νά έχη περιέλθη ες τόν έσχατον κίνδυνον, κατ' αρχάς ήβέλησε νά παρακολουθήση τόν πόλεμον και έπροχωρήσε δά νά ίδη και πρωτοφανείς και παράδοξον φαινόμενον, ένας άνθρωπος νά κομπάζη ένωπιον πολλών χιλιάδων ανθρώπων. Αλλά τά όδόνια του, έπειδή δεν ήνεύχοντο τήν άνδρείαν του τόν έφθόνησαν και λέγων προς αυτόν κλέυ ήλθες δια κανένα άλλον σκοπόν, παρά δά νά ίδης τόν πόλεμον;»¹⁶ Ούτε, θεοκα, ήλθες δά νά μάς έπισκεφθής, Αλλά πρόσεξε τήν συνεισιν αυτού και τήν μεγάλην του έπείκει αν. Δεν λέγε, τίποτε τό άπερισκέπτον, ούτε τό ασκήσαν, αλλά καταπραύνων τήν όργήν των και μάλασσων τόν φθόνον των, λέγει «Ένα άπλοον λόγον δεν είπα,» C Μήπως με είδατε νά χρησιμοποιοώ όπλα, μήπως με είδατε νά παρατάσσωμα ες τήν μάχην, Απλώς ήβέλησα νά ίδω κα' νά πληροφορηθώ από του πρέρχετα ή υπερβολή ή μανία αυτού «Διότι πείος είναι ο άλλόφυλος αυτός, ο όποιος όνειδίζει και ταπεινώνε τήν παράταξιν του ζώντος Θεού.» D Έπειτα, άκούων τήν κοιχησιολογίαν εκείνου και διλέπων τήν άπεγραπτόν δειλίαν του είχε καταλάβε τούς στρατιώτας του Σαουλ, λέγει Πιθά γ νη ο άνθρωπος, εκείνος, που θα κόψη τό κεφάλι αυτού, Με τά λόγά του αυτά θρανώρυνε μεγάλην άνδρείαν, αλλά και εις όλους έπροκάλεσε κατάπληξιν.

Όταν επληροφορήθη αυτά ο Σαουλ, έσπεισε και ένάλεσε τόν υιον, ο όποιος δεν έγνωριζε τίποτε περ σόστερον από τό νά δοσκη τά καπάδά του. D Μά όταν είδε τό νεαρόν τής ηλικίας του, τόν θθεωρήσεν άσημαντον. Κατόπιν, όμως, όταν έλαβε από τόν υιον με ποιον τρό-

πον έφόνευε τάς άρκτους, δακρύς έπετιθέντο έναντίον τών παιμνών του, υπεχρεώθη, βέβαια, νά τά διηγέθη αύτά ο βασιλεύς αυτός νέος, δχ έπειδή ήθελε νά κενοδοξήση, άλλ' έπειδή εόρέθη εις τήν ανάγκην, δια νά ένθαρμυνη άκείνον και νά τόν κάνει νά μη βλέπη μόνον τήν ταπεινήν του εμφάνισιν, αλλά νά διακρίνη τήν πίστιν που έκρύπτετο μέσα του και τήν θαθήειαν που είχεν άνωθεν, ένκα τής όποιος ο νέος ήτο πιά δυνατός από τούς ώραίους άνδρας, ο άσπλος από τούς όπλισμένους και ο θρασύς από τούς στρατιώτας. E Και όταν κατάλαθεν ο βασιλεύς τήν γυναιάγητα τής ψυχής, ήθελε νά τόν ένδόσση με τά ιδία του όπλα, μά, αυτός, όταν τά εφόρεσε, δεν ήμπορούσε νά τά σκίωσι. Αυτό ένινε, δια νά μείνη μόνη ή θεια δύναμις, ή όποία ενήργε δα μέσω του Δαυίδ, κα νά μη άπώδοθι ή νίκη εις τά όπλα. Έπειδή, λοιπόν, όταν ένεδούθη τά όπλα του βασιλέως, δεν ήμπορούσε νά διακρίνη έλευθερί, άλλα έχωλαινε, δ' αυτό άφηνεν αύτά, έπήρε τό πυμνικόν του σακκούλι με τά χαλκικά¹⁷ και έτα όπλισμένος δδάσισε προς τόν σάρκινον εκείνον πυργον.

Αλλά πρόσεξε, πάλιν, ότι και ο άλλόφυλος, παρατηρών τό νεαρόν τής ηλικίας του Δαυίδ,¹⁸ A περιφρονεί εις αίτίας αύτης τόν δικαίον και του άμείν νά άπευθύνε το εις κάποιο άσήμαντον παιδί. Πραγματικά, όταν τόν είδε νά έρχετα έναντον του κρατούντα τό ποιμνικόν του σακκούλι και τά χυθρά χαλκικά μόνον, του έλεγε τά εξής περπου Ένόμισες ότι πάλιν φιλάσσεις τά πρόβατά σου και εκδιώκεις τίποτε σκυλιά και δ' αυτό, οαν νά άπαμακρυνης κάποιο σκυλί έτο με τά όπλα αυτά ήλθες νά πολεμήσης μαζί μου. Γρήγορα θα σε δδάξη ή πείρα, ότι ή μάχη σου δεν είναι προς κάποιαν τυχαίον άνθρωπον. Καί άφού εξεστράμisen άνωθεν λόγον υπερηφονίας, έταρεχς και εθάρτετο άκινε τήν πανοπλίαν και έέντωσε τά όπλα του. B Αλλά αυτός άρχίζει τήν μάχην θασζόμενος εις τήν θύναμιν τών όπλων του. ενώ ο Δαυίδ δδωρόκισε τόν έαυτόν του με τήν πίστιν και τήν ουράνιον σύμμαχίαν. Καί καπα πρώτον έταπεινώσε τήν έπαρσιν του άλλόφυλου και είπε προς αυτόν Σο μεν έπιτίθεσαι έναντον μου θασζόμενος εις τά όπλα, τό δόου και τήν θύναμίν σου κα πειτεύεις, ότι θα νικήσης. Έγώ όμως, έρχομαι έν δύναμι.

16 *F. α. στ. 28
17 *B. α. στ. 29
18 *E. α. στ. 28

19 Α όποι στήθηνόλοι, κατάλητος νά έκτενθουζήναι

τοῦ Θεοῦ Ἄφρο εἶπεν αὐτὰ τὰ λόγια, ἐπῆρεν ἀπὸ τὸ πο-
μενικὸν τοῦ σακκουλί μίαν πέτραν, σάν νά ἐπρόκειτο,
πραγματικῶς, νά ἐκδιώξη κάποιον σκύλ, τοῦ ἐπιτεθεῖτο κα-
τὰ τοῦ κοταδιοῦ τοῦ ἔτο. τὴν ἔρριξε μὲ τὴν σφενδονήν
του, ἀμείως ἔρριψε κάτω τὸν ἀλλοφυλόν, ἀφροῦ τὸν ἐκτύ-
πησεν εἰς τὸ μέτωπον μὲ αὐτήν, Ὁ ἔπειτα ἐτρεξε τοῦ ἐ-
πῆρε τὸ ἔριφος, τὸ ἔκοψε μὲ αὐτὸ τὸ κεφάλι, τὸ ἔφερεν
εἰς τὸν βασιλεῖα καὶ ἔτο ἔδωκε τέλος εἰς τὸν πόλεμον αὐ-
τὸν.

Ἦστε, διὰ μέσου τοῦ Δαυιδ, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπέτυχεν
νά σωθῇ καὶ ὁ δῖος ὁ στρατὸς ἀνέπνευσεν. Κα ἡμπορούσας
νά ἴδῃς θαυμασὰ καὶ περὶ ἐργα πράγματα, ὁ ὀπλισμένος
νά νικάται ἀπὸ τὸν ἀσπλόν, κα. τὸν ἔμπερον τοῦ πολέ-
μου νά φονεῖται ἀπὸ ἐκείνου ποῦ δὲν ἐγνώριζε τιποτε
περὶ σῶτερον ἀπὸ τὴν πομπενικήν ράβδον. Ἀπὸ ποῦ αὐ-
τίαν κα. διατ., Δὲν ὁ Δαυιδ εἶχε βοηθόν του τὴν συμμα-
χίαν τοῦ οὐρανοῦ, ἐνῷ ὁ Γολιάθ ἦτο ἔρημος αὐτῆς καὶ ἔ-
το ὑπετόνη εἰς τὰ χεῖρα τοῦ Δαυιδ.

Μά, κυτταξέ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ποῖαν μεγάλην πα-
ρονομίαν προσκάλεσε τὸ πάθος τοῦ φθόνου. Ὁ ὅταν, λο-
πόν, εἶδεν ὁ βασιλεὺς, ὅτ ὁ δικαίος ἀπέκτησε μεγάλην
φήμην καὶ ἥκουσε τὰς γυναῖκας, ποῦ ἐχώρουν καὶ ὑπέδε-
χοντο τὸν Δαυιδ, νά λέγουσιν ὅτ, «ὁ Σαουλ ἐνίκησε χιλιά-
δας ἀντιπάλων, ἐνῷ ὁ Δαυιδ ἐνίκησε ἀμετρήτους ἐχ-
θρούς»²⁰ δὲν ὑπέφερε μὲ πραότητά τοὺς λόγους αὐτοῦς,
(ὅν καὶ εἶπε νά εἴπω τὸ δικαίον αὐτὸν περὶ σῶτερον ἐπε-
φήμησαν παρὰ τὸν Δαυιδ), ἀλλὰ, νικηθεὶς ἀπὸ τὸν φθό-
νον εἶδε τὴν κακίαν ὡς ἀμοιβὴν εἰς τὸν εὐεργέτην κα αὐ-
τόν, ποῦ ἔπρεπε νά ἀνταμώρῃ σωτήρα του κα. εὐεργέτην
του, ἐπεχέρε νά τὸν φονεύσῃ. Ἦ ὑπερβολικὴ μανία, ὡ
μέγθος τῆς τρέλλας αὐτοῦ, ποῦ τοῦ ἐχάρισε τὴν ζωὴν
κα. ἡλευθέρωσεν ὅλον τὸν στρατὸν ἀπὸ τὴν μόνιαν τοῦ
ἀλλοφυλίου, ἔαυτον πλοῦν ὑποπτεύεται ὡς ἐχθρόν κα.
ἐνῷ ἡ εὐεργεσία εἶναι ἡνωτὴ ἀκομή, δὲν ἡμπορεῖ νά κατα-
σῇ τὸ πάθος, ἀλλὰ, σάν νά ἦτο μεθυμένος, ἔτσι τοῦ
ἐσκότισε τὴν σκέψιν ὁ φθόνος καὶ ἐβόλεπε τὸν εὐεργέτην
σάν ἐχθρόν.

Πραγματικῶς, αὐτοῦ τοῦ εἶδους εἶναι ἡ κακία τοῦ πα-
θους αὐτοῦ δηλαδὴ, καταστρέφει κατὰ πρώτον αὐτόν
ποῦ τὸ ἐγέννησεν. Κα ὅπως ἀκριβῶς τὸ σκουλήκι, ποῦ

δημιουργεῖται ἀπὸ τὸ ξύλον, αὐτὸ τὸ ξύλον καταπρώγει,
πρώτον, ἔτο καὶ ὁ φθόνος καταστρέφει πρώτην ἐκείνου
τὴν ψυχὴν, ποῦ τὸν ἐγέννησε κα. διαβέτε. τὸν φθονοῦμε-
νον ἀντίθετα ἀπὸ ὅτ, ὁ φθόνος ἐπιδιώκει. 472 Α Διότι, μὴ
βλέπῃς τὰς περιπετειάς, ποῦ αὐτὸν μετωπίζει κατ' ἀρχὰς
ὁ φθονοῦμενος, ἀλλὰ νά κυττάξῃς εἰς τὸ τέλος καὶ σκέ-
ψου ὅτ, αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ κακία τῶν φθονοῦντων ὁδηγεῖ εἰς
μαγαλύτεραν δοξάν τοὺς φθονομένους θεοῖα διότι οἱ φθο-
νοῦμενοι προσελκύουν τὴν συμμαχίαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπολαμ-
βάνουν τὴν ἐξ οὐρανοῦ βοήθειαν, ἐνῷ ὁ φθόνος εἶναι, ἔ-
ρημος αὐτῆς καὶ ἔτο, ὑποτάσσεται εὐκολὰ εἰς ὁλοὺς καὶ
ἐκτός τῶν ἐσωτερικῶν ἐχθρῶν φθερίεται σχεδόν πολὺ ορ-
κούμενος ἀπὸ τὸ ἴδιόν του πάθος κα, σάν νά καταπρω-
νετα ἀπὸ ἀοράτους σιγάνους, ἔτσι ἀδυνατίζει καὶ κατὰ
κάποον τρόπον ἐξαφανίζεται.

Ἐχόντες αὐτὸ ὅτ' εἶπε μὲς, ὅς ἀποφεύγωμεν, οἷς
παρακαλῶ, τὴν φθορὰν τοῦ πάθους αὐτοῦ καὶ ὅς προ-
σταθῇσώμεν μὲ βίας μὲς τὰς δυνάμεις. Β νά ἐρεζίζωσώμεν
αὐτὸ ἀπὸ τὰς ψυχὰς μας. Διότι, αὐτὸ εἶναι, π ὁ καταστρε-
πτικὸν ἀπὸ ὅλα τὰ πάθη καὶ προσβάλλει αὐτὴν τὴν ἰδί-
αν τὴν σωτηρίαν μας, ἀφροῦ εἶναι ἐφευρεσις τοῦ πονηροῦ
διαβόλου Δ' αὐτὸ καὶ κάποιος σοφὸς ἔλεγε «Ἀπὸ τὸν
φθόνου τοῦ διαβόλου εἰσῆλθεν ὁ θάνατος εἰς τὸν κο-
σμον»²¹ Τ σημαίνει, ὅμως, ἡ φράσις «ἀπὸ τὸν φθόνου τοῦ
διαβόλου εἰσῆλθεν ὁ θάνατος εἰς τὸν κόσμον»; Ἐπειδὴ,
δηλαδὴ, τὸ πονηρὸν αὐτὸ θηρίον εἶδε τὸν πρωτόπλαστον
νά γίνετα ἀθάνατος, τὸν ὡδήγησεν εἰς τὴν παρακοήν μὲ
τὴν πονηρίαν του κα μὲ αὐτὴν τὸν προετοίμασε νά προ-
καλέσῃ ὡς τιμωρᾶν τὸν θάνατον. Συνεπῶς, ὁ φθόνος ἔ-
φερε τὴν ἀπάτην, ἡ ἀπάτη τὴν παρακοήν καὶ ἡ παρακοή
τὸν θάνατον. Γ Δ' αὐτὸ λέγε «Ἀπὸ τὸν φθόνου τοῦ δια-
βόλου εἰσῆλθεν ὁ θάνατος εἰς τὸν κόσμον». Εἶδες πόσῃ
καταστροφῇ προσκαλεῖ τὸ πάθος αὐτό; Ἐκείνου ποῦ εἶχε
τιμωρᾶ μὲ τὴν ἀθανάσιαν τὸν ἔκανε νά γινῇ θνητός.

Βέβαια, ὁ ἐχθρὸς τῆς σωτηρίας μας, θέσας εἰς ἐνερ-
γίαν τὸν φθόνον τοῦ ἔκανε τὸν πρωτόπλαστον νά κατα-
δικασθῇ εἰς θάνατον, ὅν καὶ ἦτο ἀθάνατος, ἀλλ' ὁ κηδε-
μὼν κα. φιλόανθρωπος Κύριος μὲ τὸν θάνατόν του μᾶς ἐ-
χάρισε καὶ πάλιν τὴν ἀθανάσιαν καὶ ἀπακτήσας μὲς
λῦτρα ἀπὸ ὅ,τι ἐχάσαμεν. Εκείνος μᾶς ἐξεδίωξεν ἀπὸ

20. Α' Βασίλ. 18, 7

τόν παράδεισον, εἰς τὸν οὐρανὸν μᾶς ἀνέβασεν ὁ Κύριος. Ἐκεῖνος μᾶς ἔκανε νὰ καταδικασθῶμεν εἰς θάνατον, ἐνῶ ὁ Κύριος μᾶς ἐχάρισε τὴν ἀθανασίαν. Μᾶς ἐστέρησεν ἐκεῖνος τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ παραδείσου, Ὡ ἐνῶ ὁ Κύριος μᾶς ἤτοίμασε τὸν οὐρανὸν τὴν βασιλεῖαν. Εἶδες τοῦ Κυρίου σοὶ τὴν ἀφαιρετικότητα ἢ ὅποια τὰ ὅπλα, ποὺ ἐδημιούργησεν ἡ βασίλεια τοῦ διαβόλου καὶ τὰ ἐστρέψε κατὰ τῆς σωτηρίας μας, αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ ἐστρέψεν ἐναντίον τῆς κεφαλῆς τοῦ διαβόλου. Διότι ὁ μόνον μᾶς ἐχάρισε μεγαλύτερα, ἀλλὰ καὶ τὸν ἴσον τὸν διαβόλου μᾶς παρέδωκεν αἰχμάλωτον, ὅταν εἶπεν «Σὰς δίδω τὴν ἐξουσίαν νὰ νικᾷτε καὶ νὰ παθοπατήτε ὅλα τὰ ὄργανα τοῦ σατανᾶ καὶ τοῦ σὸν φίλου καὶ σκορπιῶ. ἐπιβουλεύοντα τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων».²²

Αὐτὰ σκεπτόμενο, λοιπὸν, ὡς ξεριζώσωμεν τὸν φόβον ἀπὸ τὰς ψυχὰς μας καὶ ὡς προσπαθῶμεν νὰ προσελκύσωμεν τὴν ἐξουσίαν τοῦ Θεοῦ διότι αὐτὴ εἶναι, τὸ ἀνίκητον ὅπλον μας, αὐτὴ εἶναι ἡ μεγάλη μας παρουσία. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ ἁγία, μολοντὶ ἦτο μικρός, εὗρισκετο εἰς τὴν ἔρημον καὶ ἀντεμετωπίζε μεγάλας δυσκολίας. Ἐν τούτοις γρήγορα ἐμεγάλωσε καὶ κατέστη γενάρχης μεγάλου ἔθνους, ἐπειδὴ «ἦτο», λέγει ἡ Γραφή «ὁ Θεὸς βοηθὸς τοῦ παιδὸς».²³ Ἀπὸ τὸ σημεῖον αὐτὸ τῆς σεμνότητος τὸν ἀνδρῶν μας ἔκανε τὴν παρέμβασιν καὶ ἀμύλησα περὶ τοῦ Δαυὶδ.

Συνεπῶς, ὡς περ φρονιῶμεν σὰς παρακαλῶ τὰ παρόντα καὶ ὡς ποθήσωμεν τὰ μέλλοντα, ὡς προτιμῶμεν τὴν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο πρᾶγμα, ὡς ἀποκτήσωμεν ἐκ τῶν προτέρων μεγάλην παρηγοσίαν ἐνυπνίου τοῦ Κυρίου μετὰ τὴν ἐνάρτησιν ζωὴν μας, ὥστε καὶ τὸν παρόντα βίον νὰ ὑποτρέσωμεν νὰ περάσωμεν χωρὶς λύπης καὶ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ νὰ ἀποκτήσωμεν.²⁴ Ἀ μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μᾶς, μετὰ τὸν ὅποιον εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα συγχρόνως ἀντίκει ἡ δόξα, τὸ κράτος καὶ ἡ τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

22. Λουκ. 10, 19.
23. Γεν. 21, 20.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗ ΕΒΔΟΜΗ

«ΒΗΕΙΤΑ ΑΠΟ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΑΥΤΑ, Ο ΘΕΟΣ
ΕΔΟΚΙΜΑΖΕ Τὸν ΑΒΡΑΑΜ»

Μεγάλο εἶναι, τὸ κέρδος ἀπ' ὅσα ἀνεγνώσαμεν σήμερον καὶ ἀπεριγράφτος ὁ θησαυρός, ποὺ εἶναι κρυμμένος εἰς αὐτοὺς τοὺς συντόμους λόγους. Διότι τέτοια εἶναι τὰ θεῖα λόγια. Ὁ πλούτος δὲν εὕσκεται εἰς τὸ πλῆθος τῶν λέγων, ἀλλὰ εἰς τὴν συντομίαν αὐτῶν. Ὡς ἀναπτύσσων λοιπὸν, ὅσα ἔχουν λεχθῇ καὶ ὡς γνωρίζωμεν ἀκριβῶς τὴν δύναμιν ἐκείνων, τὰ ὅποια ἀνεγνώσθησαν σήμερον. Διότι, ὅτε πάλιν θὰ γνωρίζωμεν καὶ τὴν μεγάλην ἀρετὴν τοῦ πατρὸς ἡμετέρου καὶ τὴν υπερβολικὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ.

«Ἐπειτα ἀπὸ τὰ γεγονότα αὐτὰ ὁ Θεὸς ἐδοκίμαζε τὸν Ἀβραάμ». Ἦ θέλουν νὰ εἰπουν τὰ λόγια «ἐπειτα ἀπὸ τὰ γεγονότα αὐτὰ ὁ Θεὸς ἐδοκίμαζε τὸν Ἀβραάμ». Ἐξέτασε αὐτὸν παρακαλῶ τὴν θεῖαν Γραφήν, τὸ ὅτι δηλαδὴ θέλει ἤδη ἀπὸ ἐδῶ νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ τὴν ἀρετὴν τοῦ δικαίου. Καὶ ἐπειδὴ πρόκειται νὰ διηγηθῇ τὴν δοκιμασίαν, τὴν ὅποισαν ἔσται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν Ἀβραάμ, Ὁ προηγουμένως ἐπιθυμῶμεν νὰ μᾶς γνωρίσῃ τὸν χρόνον, κατὰ τὸν ὅποιον διετάσσεται ὁ πατριάρχης καὶ τότε τοῦ παρήγγελε νὰ προσφέρῃ τὸν ἱσαάκ, ὃς νὰ γνωρίσῃ τὴν μεγάλην ὑπακοὴν τοῦ πατριάρχου καὶ ὅτι, δὲν ἤμελλεν νὰ προστιμῇ ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια δὲν ὀφείλοντο καλὰ εἰς τὸν Θεόν.

Τὶ σημαίνει λοιπὸν τὸ «ἐπειτα ἀπὸ τὰ γεγονότα αὐτά»; Μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ ἱσαάκ, ἐπειδὴ ἐστενοχωρήθη ἡ Σάρρα, ὅταν εἶδε τὸν ἱσαάκ νὰ συναναστρέφεται τὸν ἱσαάκ ὅπως ἀκριβῶς σὰς εἴπομεν ἡμεῖς, ἔλεγε εἰς τὸν Ἀβραάμ «ὁποῦντομεν αὐτὴν τὴν δούλην καὶ τὸν υἱόν της, διότι, δὲν θὰ κληρονομήσῃ ὁ υἱὸς τῆς δούλης μετὰ τοῦ υἱοῦ μου ἱσαάκ». Ὡς ὁ λόγος αὗτος ἐφάνη ἀκλήρως

1. Γεν. 22, 1. Μετὰ τὴν εὐτυχίαν ἀναλαβὴν τῆς δοκιμασίας.

2. Πρόκειται διὰ τὴν εὐλογίαν τοῦ Ἀβραάμ. Ἀπὸ καὶ τὸν υἱόν της ἱσαάκ.

3. Γεν. 21, 10. Εἰ καὶ τὸ Γεν. 4, 80. 81.

εἰς τὸν πατριάρχην, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ᾔθελε νὰ τὸν παρηγορήσῃ τοῦ λίγε. Ὑπάκουε εἰς τὴν Σάρραν, τὴν γυναῖκά σου, κάνε ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶπε καὶ νὰ μὴ σοῦ φαίνεται σκληρὸν ἐκεῖνο, τοῦ ἐλεγχθῇ διὰ τὴν δουλίην καὶ τὸν υἱὸν τῆς «ἡστίαις οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἰσαὰκ θὰ ἀναγνωρισθοῦν κυρίως ὡς ἀπόγονοι σου»,⁴ ἀλλὰ καὶ αὐτὸν «θὰ ἀναδείξω εἰς γενάρχην μεγάλου λαοῦ»,⁵ διότι, εἶσαι ἰδικὸν σου τέκνον.⁶ Καὶ καθὼς ὑπόσχεται εἰς αὐτὸν καὶ ἡ ἑκ μέρους τοῦ Θεοῦ ἐπαγγελία αὐτῇ ᾔτῃ, νὰ αὐξηθοῦν πάρα πολὺ οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἰσαὰκ. Ἐπειδὴ μὲ αὐταῖς τὰς ἐλπίδας ἐτρέφετο ὁ Ἀβραάμ, καὶ ἀφοῦ ἔλαβε τὴν ἐμοιβὴν Ἐ τῶσαν ἀλλεπαλλήλων θλίψεων καὶ περισσῶν καὶ εἶδε μὲ τὰ μᾶτα τοῦ ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ἐπρόκειτο νὰ διαδεχθῇ τὴν κληρονομίαν του, ἔτσι ἔμεινε εἰς κατὰστασιν ἀναπαύσεως καὶ ἀτελόμενον ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτὸ πολὺ μεγάλῃν παρηγορίαν.

Ἀλλὰ ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος γνωρίζει καλῶς τὰ ἀποκρυφὰ τοῦ νοῦ ἐπειδὴ ᾔθελε νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ τὴν ἀρετὴν τοῦ Ἀβραάμ, καὶ τὴν μεγάλῃν ἀγάπην, τὴν ὁποῖαν εἶχε πρὸς αὐτόν, μετὰ ἀπὸ τὰς τῶσαν μεγάλαις ὑποσχέσεσι καὶ τὴν τελευταίαν τοῦ εἶχε δοῦναι καὶ τῆς ὁποίας τὴν ἀνάμνησιν εἶχε ὡπὴν εἰς τὰ στήθια του,⁷ ὁ δὲ ὅταν λοιπὸν ἐνηλικιώθη ὁ Ἰσαὰκ καὶ εὗρισκετο εἰς τὸ θυβὸς τῆς ἡλικίας του καὶ ἠμποροῦσε νὰ ἴδῃ τὴν ἀγάπην τοῦ πατρὸς του νὰ αὐξάνῃ τότε μετὰ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ὑπόσχεσιν καὶ ἀφοῦ εἶπεν, «τοὶ ἀπόγονοι τοῦ Ἰσαὰκ θὰ ἀναγνωρισθοῦν ὡς ἀπόγονοι σου» καὶ αὐτὸς θὰ εἶναι ὁ διαδόχός σου, μετὰ τὰ γεγονότα αὐτὰ ὁ Θεὸς ἐδόκμασε τὸν Ἀβραάμ.

Τὸ σημαίνει τὸ «ἐδοκίμασε», τοῦ ἔβαλε τὴν δοκιμασίαν, διὰ ἐπειδὴ τὴν ἀγνοοῦσε, ἀλλὰ διὰ νὰ δδάσκωνται νὰ ἔχουν τὴν ἰδίαν ἑπιθυμίαν μετὰ τὸν πατριάρχην καὶ νὰ δεχνοῦν ὑπακοὴν εἰς τὰ προστάγματα τοῦ Κυρίου καὶ ἐκείνοι, τοῦ ἦσαν τότε παρόντες καὶ οἱ μετὰ ἀπὸ ἐκεῖνον μέχρι σήμερον.

«Καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν ὁ Θεός· «Ἀβραάμ, Ἀβραάμ! Ἐκεῖνος ἀπήγγειλεν ἔμμαι παρῶν»⁸ Τί σημαίνει, ὁ διπλασιασμός τοῦ ὀνόματος; Εἶναι ἀπόδειξις τῆς μεγάλης ἀγά-

πῆς τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν πατριάρχην καὶ διὰ τῆς κλήσεως ἐφανέρωσεν εἰς αὐτόν, ὅτι πρόκειται νὰ τὸν διατάξῃ διὰ κά- τι σπουδαῖον. Μόλις λοιπὸν προητοιμασεν τὸν Ἀβραάμ νὰ συγκεντρωθῇ εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ καὶ μετὰ προσοχὴν νὰ ἀκούσῃ ὅσα θὰ τοῦ ἔλεγεν ἀχρησιμοποίησε τὸν διπλασιασ- μὸν τῆς κλήσεως καὶ λέγει· «Ἀβραάμ, Ἀβραάμ! Ἐκεῖνος ἀπήγγειλεν ἔμμαι παρῶν. Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· Πᾶρε τὸν ἀγαπημένον σου υἱόν, τὸν Ἰσαὰκ, τὸν ὁποῖον τόσον πολὺ ἔχεις ἀγαπήσῃ, ὁ πῆγαινε εἰς τὴν ὄψλην περιοχὴν καὶ πρόσφερε αὐτὸν θυσίαν ἐπάνω εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ ὄρη, τοῦ θὰ σοῦ ὀρίσω».⁹

Εἶναι μεγάλο τὸ θάρρος τῆς διαταγῆς καὶ ὑπερβαίνει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. ἄλλοι τὸν ἀγαπημένον σου υἱόν, τὸν Ἰσαὰκ, τὸν ὁποῖον τόσον πολὺ ἔχεις ἀγαπήσῃ. Παράφηρε πῶς θανάτῳ μετὰ αὐτοῦ τοὺς λόγους μεγαλυνέ- ραν τὴν φωτίαν καὶ διεγείρε μετὰ περισσοτέραν ἐντασιν τὸ καὶ μετὰ τῆς πατρικῆς ἀνάτης, τοῦ εἶχε διὰ τὸν Ἰσαὰκ. ἄλλοι τὸν ἀγαπημένον σου υἱόν, τὸν Ἰσαὰκ, τὸν ὁποῖον τόσον πολὺ ἔχεις ἀγαπήσῃ. Κάθε λόγος μόνος τοῦ εἶναι ἀρκετός νὰ καταβάλλῃ τὴν ψυχὴν τοῦ Ἀβραάμ. Διότι, δὲν εἶπεν ἀπλῶς «τὸν Ἰσαὰκ», ἀλλὰ προσέθεσε «τὸν υἱόν σου», τὸν ὁποῖον ἀπέκτησες χωρὶς νὰ εἶναι ἀνθρωπίνως δύ- νατον καὶ ἠμποροῦσες νὰ ἔχῃς εἰς αὐτὰ τὰ γηρατειά «Τὸν ἀγαπητόν, τὸν λατρευτόν σου, ὃ τὸν ὁποῖον ὑπερβολικὰ ἀγαπᾷς, τὸν Ἰσαὰκ, ἀπὸ τὸν ὅποιον περιμένεις διάδοχον καὶ ἀπὸ τὸν ὁποῖον ὑποσχέσῃ, ὅτι θὰ αὐξηθοῦν οἱ ἀπόγο- νοί σου. Καὶ τόσον πολὺ θὰ αὐξηθοῦν, ὥστε νὰ φθάσουν τὸ πλήθος τῶν ἄστρον καὶ τὴν ἔμμεν τῆς θαλάσσης. Αὐ- τὸν λοιπὸν τὸν υἱόν «πᾶρε καὶ πῆγαινε εἰς τὴν ὄψλην περιοχὴν καὶ ἀκεὶ πρόσφερε αὐτόν ὀλοκαύτωμα ἐπάνω εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ ὄρη, τοῦ θὰ σοῦ ὀρίσω».

Σκέπτομαι ὅτι εἶναι, νὰ θαυμάσῃ κανεὶς τὸ πῶς ἠμπο- ρεῖ νὰ τὸ ἀκούσῃ. Αὐτὸν τὸν υἱόν λοιπὸν, λέγει ὁ Θεός, τὸν τόσον λατρευτόν σου, ἔν μού προσφέρεις θυσίαν ἐπ' αὐ- τὸν εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ ὄρη. Τί ἔκανε λοιπὸν ὁ δίκαιος Ἀβραάμ, Δὲν ἐπαράχθη εἰς τὴν ψυχὴν, οὔτε ἐπαθε σύγχυσιν εἰς τὸν νοῦν, οὔτε ἐξηπάγη διὰ τὴν παράδοξον διαταγὴν, δὲν ἐσκέφθη, οὔτε συνεζήτησε μετὰ τὸν ἑαυτὸν του. Τί σημαί-

4 Γεν 21, 12. Βλ. Παρ. θ' 7 θ καὶ Ἐβρ 11, 19.

5 Ἦνουν τὸν Ἰσραὴλ, τὸν υἱὸν τῆς Ἰσάκ.

6 Ὁ Θεὸς, καλεῖται, τὸ μέλλον τοῦ Ἰσραὴλ.

7 Γεν 21, 13.

8 Γεν 22, 1.

9 Κατὰ τὸν Ἰωάννην πρόκειται διὰ τὸν υἱὸν Μαριὰμ, πατρίαν τῆς Ἰερουσαλὴμ. Ἰσχυρεῖ ἡ γνώμη, ὅτι ἐπ' αὐτὸ τὸ λῶρον ἐταπείνη ἑρπύ- λην ὁ υἱὸς τοῦ Σολομῶντος.

10 Γεν 22, 1 2.

νει αυτό; Ἐπειὶς, ὁ ὁποῖος τοῦ ἐχάρισεν υἱὸν χωρὶς νὰ εἶναι ἀνθρώπως δυνατόν καὶ ἀπὸ ἰδικῆν τοῦ φιλοφροσύναν ἔδωκε ζωὴν εἰς τὴν νεκρὰν μήτρην τῆς Σάρκα, ἀφοῦ ἀνετράφη καὶ ἀνεπτύχθη καὶ ἐβόσκει εἰς τὴν ἀσκήν τῆς ἡλικίας του, διατάσσας ὥστε νὰ σφραγῇ τὸ τέκνον του καὶ νὰ προσφερθῇ ὡς θυσία. Αὐτός, ὁ ὁποῖος πρὸ ὀλίγου εἶπεν ὅτι «οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἰσαὰκ ἂν ἀναγκασθῶν ὡς ἀπόγονοι σου», τώρα διατάσσει τὰ ἀντίθετα; Καὶ πῶς ἂν ἐκτελεσθῶν ποτὲ αἱ διαταγαὶ του; 478 Ἀ Διότι πῶς εἶναι δυνατόν νὰ συμβῇ, ὥστε οἱ κληῖδοι νὰ ἀνέλθουν, ὅταν ἡ ρίζα κοπῇ, ἢ νὰ παράγεται καρπός, ὅταν ξεριζωθῇ τὸ δένδρον, ἢ νὰ ρέουν οἱ ποταμοὶ, ὅταν ξηραθῇ ἡ πηγὴ; Αὐτὰ εἶναι ἀδύνατον νὰ γίνωνται κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην λογικὴν. Ὅταν ὁμοῦς βελη ὁ Θεός, τὰ πάντα εἶναι δυνατόν νὰ γίνωνται.

Ἀπὸ αὐτὰ τίποτε δὲν ὑπελόγησεν ὁ Ἀβραάμ, ἀλλὰ ὡς δοῦλος εὐγνώμων, ἀφοῦ ἔδωκε κάθε ἀνθρώπινον λογισμόν, ἕνα μόνον ἐσκέπτετο. τὸ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν διαταγὴν. Καὶ ὡς νὰ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν του καὶ ἀφοῦ ἔβασε κάθε συμπαθέσαν καὶ πατρικὴν ἀγάπην εἰς δευτέραν θέσιν ἀπὸ τῆς διαταγῆς τοῦ Θεοῦ, ἔσπευσε νὰ τὰς ἐκτελέσῃ. Β Καὶ λέγει ἡ θεία Γραφή: «ἐσκηνοδόχεως ὁ Ἀβραάμ τὸ πρῶτον, ἑσαμάρτυσε τὸ θύον του, παρέλαβε μαζί του δύο δοῦλους καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Ἰσαὰκ. Ἀφοῦ ἔσκησε καὶ ἐφόρτωσε ζῶλα διὰ τὴν θυσίαν ἐξεκίνησε καὶ ἐφθάσε τὴν τρίτην ἡμέραν εἰς τὸν τόπον, πού τοῦ εἶχεν ὀρίσει ὁ Θεός» 11.

11. Χωρὶς καμμίαν ἀμφισβήτησιν ἡ ἀντίφρασις ὁ Ἀβραάμ ὁμοιωθεὶς εἰς τὸν Θεόν.

12. Γεν. 22, 8.

13. Ὑπνοῦν τὸ χρονίον διάστημα τῶν πρῶτων ἡμερῶν, τὸ ὅποσον ἐπαυλοῦν νὰ διακρίνουν, ὅσον νὰ φέρεται εἰς τὸ ἔτος, πού εἶχεν ὀρίσει ὁ Θεός.

ὅπως ἀκριβῶς κάποιο διαμάντι, ἔτσι ἔμενεν ἀνίκητος, ὅταν ἐδεχνε τὴν γενναϊότητα τῶν ἀποφασέων του. Οὔτε ἐξήγαγε λεπτομερῶς, ἀλλ' ὑπετάσσεται μὲ ἀποσίωσιν εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ.

Ὅταν δὲ ἐφθάσε πλησίον τοῦ τόπου «ἐσκήωσεν ὁ Ἀβραάμ τὰ μάτια του καὶ εἶδεν ἀπὸ μακριὰ τὸν τόπον καὶ εἶπεν εἰς τοὺς δούλους του «Καθῆσθε ἐδῶ μὲ τὸν θύον» 14. Παρατήρησε καὶ ἐδῶ τὴν μεγάλην σύνεσιν του. ἤθελε νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν τῶν δούλων, μὲ τὸ νὰ δείλῃ μὲ ὅλα αὐτά, ὅτι ἤθελε μὲ ὑπερβολικὴν προσομίαν καὶ ἐντολὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐκπληρωθῇ αὐτοῦ, τὸ ὅποιον ἤσπεν εἰς τὸν Θεόν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐγνώριζεν, ὅτι ἔκείνο πού ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ἦτο πρωτοφανές καὶ παρόδοξον καὶ δὲν εἶχε γίνῃ προηγουμένως ἀπὸ ἄλλων, κρύπτει τὸ πρᾶγμα ἀπὸ τοὺς δούλους καὶ ἀφοῦ τοὺς ἀφῆσε μὲ τὸν θύον, τοὺς ἀπέστειλεν ἐκεῖ καὶ ἀφοῦ προσκυνησάμεν θὰ ἐπιστρέψωμεν» 15. Ἐλεγε τοῦτο, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ, ὅτι ἂν συμβῇ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἔλεγε τὸ προσφίτευσεν ὁμοῦς, ὅν καὶ τὸ ἀγνοοῦσε. Ε Ἐλεγε δὲ τοῦτο εἰς τοὺς δούλους, διότι διὰ τὸν τοῦ παραπλανήσῃ καὶ νὰ τοὺς προστομήσῃ νὰ μείνουν ἐκεῖ.

Ἐπειτα ὁ πατριάρχης εὐρίσκειτο μὲ τὸ παιδί. «Τότε ἔλαθεν ὁ Ἀβραάμ τὰ ζῶλα διὰ τὴν θυσίαν καὶ τὰ ἐφόρτωσεν εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Ἰσαὰκ» 16. Αὐτός δὲ ἐπῆρεν εἰς τὰ χέρια του τὴν φωτιά καὶ τὴν μάχαιρον καὶ ἐδόδισαν μαζί καὶ οἱ δύο 17. Ὡς γενναῖος τῆς ψυχῆς, ὁ σταθερότης τοῦ φρονήματος Ἐφόρτωσε, λέγει, εἰς τὸν Ἰσαὰκ τὰ ζῶλα διὰ τὴν θυσίαν, ὁ Ἰσὶς δὲ ἐπῆρε τὴν μάχαιρον καὶ τὴν φωτιά καὶ ἐδόδισαν μαζί καὶ οἱ δύο. 479 Ἀ Μὲ τί μάτια ἐδεῖτε τὸ παιδί νὰ μεταφέρῃ τὰ ζῶλα, μὲ τὰ ὅποια ἐπρόκειτο μετὰ ἀπὸ ὀλίγου νὰ τὴν θυσίῃ, πῶς ἠμποροῦσε τὸ χεῖρ νὰ μεταφέρῃ τὴν φωτιά καὶ τὴν μάχαιρον; Καὶ τὸ μὲν χεῖρ, μετέφερε τὴν φωτιά καὶ τὴν ὁρατὴν, ἡ φωτιά ὁμοῦς, ὑπῆρχε μέσα του, κατέκαψε τὸν νοῦν του καὶ διέλυε τὴν σκέψιν του καὶ τοῦ ἐνέπνευσε τὴν πεποιθήσιν, ὅτι νική ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν. Τὸν προετοίμαζε δὲ νὰ σκέπτεται, ὅτι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἦ-
14. Γεν. 22, 4-5.
15. Γεν. 22, 5.
16. Ὁ Ἰσαὰκ μεταφέρει τὰ ζῶλα διὰ τὴν θυσίαν προετοίμαζε τὸν υἱὸν διατάσσοντα τὸν σκῆνον. Ελ. Γεν. 19, 17.
17. Γεν. 22, 6. Ἐπορεύθησαν εἰς τὸν τόπον, ὅπου θὰ ἐγίνετο ἡ θυσία.

τέρα, παρά την ανθρωπινήν φύσιν, δὲ μισήσῃ καὶ τώρα νὰ εκπληρώσῃ ἐκεῖνον, ποῦ υπερβαίνει τὴν λογικὴν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀλλὰ πρὶν ἀπὸ τὴν δρατὴν φωτὶν παρατήρησι ἐπει-
τα σὲ παρακαλῶ τὸ καμίνι, τὸ ὁποῖον μέσα τοῦ σιγὰ-σιγὰ
ἀνάσαι καὶ καίει τὴν ψυχὴν του· B «εἴπε τότε ὁ Ἰσαὰκ πρὸς
τὸν Ἀβραάμ, τὸν πατέρα του· Πάτερ»·¹⁸ «Ἦτο ἀρετὴ ἡ λέ-
ξις αὐτῇ, διὰ νὰ βίξῃ τὰ ἴδια τὰ σπλάγχνα τοῦ Ἀβραάμ
κὼς Ἀβραάμ ἀπήντησε· Τί εἶναι παῖδι μου;». Πατέρα ὀνομά-
ζεις ἐκεῖνον, ποῦ μετὰ ἀπὸ ὀλίγον θὰ εἶναι χωρὶς παῖδι καὶ
ἐγὼ ὀνομάζω παῖδι μου ἐκεῖνον, ποῦ μετὰ ἀπὸ ὀλίγου πρό-
κειται νὰ ἀνεθῇ εἰς τὸν θαμὸν καὶ νὰ σφάξῃ μὲ τὰ ἴδια μου
τὰ χέρια.

Ἐπειτα τὸ παῖδι λέγει· Ἰδοὺ σὺ μεταφέρεις τὴν φω-
τὶν καὶ ἐγὼ τὰ ξύλα.¹⁹ Ποῦ εἶναι τὸ ζῶον, τὸ ὁποῖον πρό-
κειται νὰ θυσιασθῇ; ποῦ εἶναι τὸ πρόσдатον διὰ τὴν θυσί-
αν;». Σκέψου, παρακαλῶ τὴν δοκιμασίαν τοῦ δικαίου. Πῶς
ἦκουσε, πῶς ἠμπόρεσε νὰ ἀποκριθῇ εἰς τὸ παῖδι, πῶς δὲν
τὰ ἔχασε, C πῶς ἠμπόρεσε νὰ τὸ ἀπακρύψῃ καὶ νὰ μὴ φα-
νερώσῃ εἰς τὸ παῖδι ἐκεῖνο, ποῦ ἐπρόκειτο νὰ συμβῇ. Ἀλ-
λὰ ἀπαντᾷ μὲ γενναῖον φρόνημα καὶ ἀνδρείαν ψυχὴν «παι-
δί μου, ὁ Θεὸς θὰ φροντίσῃ μόνος του διὰ τὸ πρόσдатον
τῆς θυσίας».²⁰ Παρατήρησι καὶ ἐδῶ, ὅτι πάλιν θηλύνει,
ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ συμβῇ, ἀν καὶ τὸ ἄγνωστο.
Διότι τοῦ ἐφαίνεται, ὅτι ἐξαπατᾷ τὸν Ἰσαὰκ μὲ τὴν ἀπάν-
τησιν· πρὸς τὸ παρὸν μὲν ἔπεισε αὐτὸν μὲ αὐτοῦς τοὺς λό-
γους, ὁ ἴδιος ὅμως ὑπέφερε μεγαλύτερον καὶ ἐπικινώτερον
πόνον, μὲ τὸ νὰ σκέπτεται αὐτοῦς τοὺς λόγους καὶ νὰ ἀ-
ναλογίζεται τὴν ἐξωτερικὴν ὁμαρτίαν τοῦ παιδιοῦ, τὴν ὁ-
μοιωσὶν τῆς ψυχῆς, τὴν ὑποκοήν, αὐτὰ τὸ πολὺ ἀγαπη-
τὸν θυτὸς τῆς ἡλικίας. D «βαδίζοντες δὲ καὶ οἱ δύο μαζί
ἔφθασαν εἰς τὸν τόπον, τὸν ὁποῖον ὠρίσεν ὁ Θεός·». Ἐφθα-
σαν, λέγει, εἰς τὸ ὑψηλὸν ὄρος, τὸ ὁποῖον ἐδείξεν εἰς αὐτὸν
ὁ Θεός. «Καὶ κατεσκεύασεν ἐκεῖ ὁ Ἀβραάμ θυσιαστήριον».
Πάλιν ἐκπλήσσομαι διὰ τὴν γενναϊότητα τοῦ δικαίου, πῶς
ἠμπόρεσε νὰ οἰκοδομήσῃ, νὰ κατασκευάσῃ τὸ θυσιαστή-
ριον, πῶς ἔχε τὴν δύναμιν, πῶς δὲν διελύθη ἀπὸ τὴν ἀγω-
γίαν. Ἀλλὰ καὶ τὸ θυσιαστήριον κατασκεύασε καὶ τὰ ξύλα

18. Γεν. 22, 1.

19. Παραλείπει τὴν μάχαιραν.

20. Γεν. 22, 8.

ἐτοποθέτησεν ἐπάνω. «Καὶ ἀφοῦ ἔβλεπε τὰ πόδια τοῦ υἱοῦ
του Ἰσαὰκ»· ἐτοποθέτησεν αὐτὸν ἐπάνω εἰς τὸ θυσιαστή-
ριον· καὶ ἀπλωσεν ὁ Ἀβραάμ τὸ χεῖρ του νὰ λάβῃ τὴν
μάχαιραν, διὰ νὰ σφάξῃ τὸν υἱόν του».²¹

Ε Ἄς μὴ παρατρέξωμεν, ἀγαπητοί, ὅσα ἔχουν λε-
χθῇ, ἀλλὰ νὰ σκεφθώμεν, πῶς δὲν ἔφυγεν ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὸ
οἶμο, πῶς ἠμπόρεσε νὰ βίξῃ μὲ τὰ ἴδια του τὰ χέρια καὶ
νὰ τοποθετήσῃ εἰς τὰ ξύλα τὸν ἀγαπητὸν, τὸν λατρευτὸν,
τὸν μονογενῆ υἱόν του. «Καὶ ἀπλωσεν ὁ Ἀβραάμ τὸ χεῖρ
του, λέγει ἡ Ἁγία Γραφή, νὰ πάρῃ τὴν μάχαιραν, διὰ νὰ
σφάξῃ τὸν υἱόν του». Τὴ ψυχὴ τοῦ ἀγαπᾶ τὸν Θεόν, ὃ γεν-
νοῖα θέλησις, ὃ υπερβολικὸς πόθος, ὃ λογισμὸς ποῦ νικᾷ
τὴν ἀνθρωπινὴν φύσιν. ²² A «Ἐλθε, λέγει, τὴν μάχαιραν,
διὰ νὰ σφάξῃ τὸν υἱόν σου. Ποῖον νὰ θυμασῶ καὶ διὰ
ποῖον νὰ ἐκπλαγῶ; διὰ τὸ γενναῖον φρόνημα τοῦ πατριάρ-
χου ἢ διὰ τὴν ὑποκοήν τοῦ Ἰσαὰκ; Οὔτε ἔφυγεν, οὔτε ἐδῶ
συνασχέτησε εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐγένετο, ἀλλ' ὑπήκουσε
καὶ ὑποχωροῦσεν εἰς ὅσα ὁ πατέρας του ἔκανε καὶ ὡς ἀνὴρ
χωρὶς φωνὴν ἐπληρώσας τὸν θαμὸν καὶ ἐπερίμενε τὴν δε-
ξιάν τοῦ πατρὸς του.

Ἀλλ' ὅταν ἐξεπληρώθησαν ὅλα τὰ προστάγματα τῆς
θείας θελήσεως καὶ κανένα πλὴν δὲν ὑπελείπεται, ἀφοῦ ἐ-
δείξεν ὁ ἀγαθὸς Θεὸς ὅτι διέταξεν αὐτὰ ὅχι ἐπειδὴ ἤθελε νὰ
σφαγῇ τὸ παῖδι, ἀλλὰ διότι ἤθελε νὰ ἀποκαλύψῃ τὴν ἀρε-
τὴν τοῦ πατριάρχου Ἀβραάμ, ἀφοῦ διὰ τὴν θελήσιν του ἐ-
σπερᾶναι τὸν δικαίον B καὶ διὰ τὴν καλὴν διάθεσιν τοῦ
πατριάρχου ἐδέχθη τὴν ὀλοκληρωμένην θυσίαν, ἐν συνε-
χείᾳ φανερώει τὴν ἰδικὴν του φιλανθρωπίαν. «Ἄγγελος
Κυρίου τὸν ἐκάλεισεν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ τοῦ εἶπεν· Ἀ-
βραάμ, Ἀβραάμ»·²³ Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Θεὸς ἐβόησε τὸν Ἀ-
βραάμ εἰς κατὰστασιν ἐντάσεως, νὰ εἶναι ἑτοιμὸς διὰ τὴν
σφαγὴν καὶ νὰ θέλῃ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν διαταγὴν, διὰ τοῦτο
καλεῖ αὐτὸν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ λέγει· Ἀβραάμ, Ἀβρα-
άμ. Καλῶς καὶ ἐδῶ ἐχρησιμοποίησε τὸν διπλασιασμὸν τοῦ
ὀνόματος, διὰ νὰ σταματήσῃ τὴν ὁρμὴν του καὶ μὲ τὴν
φωνὴν νὰ συγκρατήσῃ τὴν δεξιάν τοῦ πατριάρχου, ἢ ὁ-
ποῖα ἦτο ἑτοιμὸς διὰ τὴν σφαγὴν τοῦ παιδιοῦ. «Καὶ ἀπήν-
τησεν ὁ Ἀβραάμ λέγων· Ἰδοὺ ἐγώ, ὅτι ἐπείμην τὸν Κύριον».

21. Ἰακὼβ αὐτὸς νὰ προσάλλῃ ὀλεσίων ἐντίστασιν.

22. Προφανὲς αὐτοῦ κατασκευασθῆναι ἀπὸ λίθους 2, ἔργον ἀπὸ σαρκὸς
χωρὶς αἵμα.

23. Γεν. 22, 9-10. Ἡρβλ. Ἔδρ. 11, 17 κκ' Ἰακ. 2, 21.

24. Γεν. 22, 11.

τησαν ὁ Ἀβραάμ· Ἐδὼ εἶμαι. Καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος· Μὴ ἀπλώσῃς τὸ χεῖρ σου ἐπάνω εἰς τὸ παιδί καὶ μὴ κίνησιν εἰς αὐτὸ κανένα κακόν. Ὁ Τώρα ἐκατάλαθα καλὰ,³⁶ ὅτι σὺ σέβασαι τὸν Θεὸν καὶ πρὸς χάριν μου δὲν ἐλυπήθης τὸν ἀγαπητὸν σου υἱόν.³⁷ Ἐμὴ ἀπλώσῃς, λέγει, τὸ χεῖρ σου ἐπάνω εἰς τὸ παιδί. Δὲν διέταξα αὐτὸ τὸ ἔργον, διότι ἤθελα νὰ γίνῃ, οὔτε διότι ἐπιθυμοῦσα νὰ σφάγῃ ὁ υἱός σου, ἀλλὰ διὰ νὰ φανερώσω εἰς ὅλους τὴν ἰσχύην σου ὑπακοῇ. Μὴ κόνης λοιπὸν τίποτε εἰς αὐτόν. Μοῦ εἶναι ἀρκατὴ ἡ ἰδική σου θέλησις καὶ δι' αὐτὴν σὲ στεφανώσω καὶ σὲ ἀνακηρύσω. Τώρα λοιπὸν ἐκατάλαθα ὅτι σὺ σέβασαι τὸν Θεόν.

Παρατήρησε τὴν συγκατάθεσιν τοῦ ἀπερράξει ἡ λέξις. Τῇ λοιπὸν· Πρὶν ἀπὸ αὐτὸ ἀγνοοῦσε ὁ Κύριος τὴν ἀρετὴν τοῦ Ἀβραάμ καὶ τώρα τὴν ἐγκώρισε· Δὲν λέγει αὐτό, ὅτι δηλαδὴ τώρα τὸν ἐγκώρισε. Ὁ Ἀλλὰ τί θέλει νὰ εἴπῃ; Τώρα, λέγει, ἔκανες γνωστὸν εἰς ὅλους, ὅτι σέβασαι εὐλαβικῶς τὸν Θεόν. Διότι ἐγὼ μὲν ἐγνώριζα τὸν ἱσὺόν μου θούλον, ὅσα ὁμοῦς τώρα ἀπὸ ἐσέ ἔγινον, δὲ χρησιμεύουσιν ὡς ὅλη διδασκαλία καὶ εἰς τοὺς συγχρόνους καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους. Διότι τώρα ἔδειξες εἰς ὅλους, ὅτι σέβασαι τὸν Θεόν καὶ σπεύδεις νὰ ἐκτελέσῃς τὰς διαταγὰς του. «Καὶ δὲν ἐλυπήθης τὸν υἱόν σου τὸν ἀγαπητὸν πρὸς χάριν μου». Τὸν υἱόν σου, τὸν ὁποῖον πόρα πολλὴ καὶ ἀληθινὰ ἀγαπᾷς δὲν τὸν ἐλυπήθης πρὸς χάριν μου, ἔξ διὰ τὸ ἱσὺόν μου πρόσταγμα, διὰ τὴν διαταγὴν μου. Ἀλλὰ προστήμησε τὴν διαταγὴν μου ἀπὸ τὸ παιδί σου. Διὰ τοῦτο δέξου καὶ τὸ παιδί σου. Διότι διὰ τοῦτο σοὺ ὑπεσχέθη, ὅτι θὰ ἀνέξῃ οἱ ἀπόγονοί σου. Καὶ ἀφοῦ ἔλαβες τὸν στέφανον διὰ τὴν ὑπακοήν σου, πῆγανεν. Ἐγὼ γνωρίζω νὰ στεφανώσω τὴν καλὴν διδασκίαν καὶ νὰ βραβεύω τὴν θέλησιν. Πρόπει λοιπὸν νὰ ἐκπληρωθῇ, ὅσα εἶπες καὶ εἰς τοὺς δούλους σου καὶ εἰς τὸν Ἰσαάκ. Διότι εἰς ἐκείνους ὑπεσχέθης, ὅτι «ἀφοῦ προσκυνήσωμεν, θὰ ἐπιστρέψωμεν». Καὶ αὐτὸ θὰ γίνῃ. Καὶ ὅταν τὸ παιδί ἠρώτησεν ὅπου εἶναι τὸ πρόβατον διὰ τὴν θυσίαν τοῦ ὁλοκαυτώματος» εἶπες ὅτι «ὁ

36. Ὁραμενὸν ἐργασίαν δέχονταί, ὅτι τὸ «ὅτι ἐγὼ ἐγνων...» εἶναι λόγος τοῦ ἀγγέλου, διότι δὲν εἶναι δυνατόν ὁ Θεὸς νὰ ἐμολογῇ ἔργον. Ὁ ἱερός Χριστολογος ἀναπτύσσει εἰς τὴν συνέχειαν τὴν ῥῆσιν, δίδον εἰς αὐτὴν τὴν ἰσχύην τοῦ ἱσχυομένου.

37. Γεν. 22, 11-12. Ἠβρ. τὸ Ραμ. 8, 32· εἰς τὴν (ὁ Θεός) τοῦ υἱοῦ υἱὸς σὲν ἐρέω, ἀλλ' ὅπου ἦσαν πάντων παρέδωκεν αὐτόν.

Θεός θὰ φροντίσῃ μόνος του διὰ τὸ πρόβατον τῆς θυσίας». Ἰδοὺ λοιπὸν, ἀφοῦ κοιτάξῃς πρὸς τὰ ἑπάνω, ἴδεις τὸ πρόβατον, διὰ τὸ ὁποῖον ὁμολήσεις προηγουμένως καὶ τὸ ὁποῖον θὰ θυσιάσῃς ἀντὶ τοῦ Ἰσαάκ. 478 Α. «Ἐσφίγξαι δ' Ἀβραάμ τὰ δάμνατά του καὶ εἶβεν ἓνα κριόν, τοῦ ὁποῖου τὰ κέρατα εἶχον περιπλακῇ εἰς ἓνα φυτὸν ἀνομαζόμενον Σαδάκ. Καὶ ἐπήγειν ὁ Ἀβραάμ καὶ, ἐπήγει τὸν κριόν καὶ προσέφερεν αὐτόν ὡς θυσίαν ἀντὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἰσαάκ.» Ἐἶδα λέγει ὁ Θεός, τὴν εὐσεβειάν σου, ἰδοὺ ἐκεῖνο, ποῦ εἶπες προηγουμένως εἰς τὸ παιδί, αὐτὸ ἐτοίμασα διὰ σέ. «Καὶ ἔλαβε τὸν κριόν καὶ προσέφερεν αὐτόν ὡς θυσίαν ἀντὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἰσαάκ».

Εἶδες τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ; Καὶ ἡ «οἰκία ἔγινε καὶ ὁ πατριάρχης Ἀβραάμ ἀπέδειξε τὴν εὐσεβειάν του καὶ ἐβραβεύθη διὰ τὴν ἀγαθὴν του διδασκίαν. Καὶ ἀφοῦ ἐπήγει μαζί του τὸν Ἰσαάκ, ἐπέστρεψε βραβευμένος. Ἐ Ὅλα δὲ αὐτὰ ἀπεδείχθησαν σημεῖον τοῦ σταυροῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους· «Ὁ Ἀβραάμ, ὁ πατέρας σας, ἠσθάνθη ἀγαλλίασιν, διότι ἐμελλε νὰ ἴδῃ τὴν ἡμέραν μου καὶ εἶδε καὶ ἐχάρη.» Ἐἶδες εἶδεν αὐτός, ὁ ὁποῖος ἐγεννήθη πρὶν ἀπὸ τόσους χρόνους; Διὰ τοῦ τύπου, διὰ τῆς σκιάς. Διότι, ὅπως ἀκριβὲς ἐδῶ ἐστάλη τὸ πρόβατον ἀντὶ τοῦ Ἰσαάκ, ἔτσι ὁ λογικὸς ἀνὴρ, ὁ Χριστὸς, προσεφέρθη ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης. Ἐπρεπε ἡ ἀλήθεια νὰ διατυπωθῇ προηγουμένως μὲ σκιάδην μορφήν. Πρόσεξε, σὲ ποσοκαλῶ, ἀγαπητέ μου, πῶς ὅλα ἀνεξαρτήτως διευκρινήσαν πρὶν νὰ συμβοῦν μὲ σκιάδην μορφήν. Μονογενὴς ἐκεῖ, μονογενὴς καὶ ἐδῶ. Ὁ Ἀγαπητός καὶ ἀληθινὸς καὶ ἀγαπητός καὶ ἀληθινὸς καὶ ἐδῶ. «Αὐτός ἐστίν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, εἰς τὸν ὁποῖον εὐαρεστημένοι.» Ἰδοὺ ὁ Θεός. Ἐκεῖνος, δηλ. ὁ Ἰσαάκ, προσεφέρθη εἰς θυσίαν ἀπὸ τὸν πατέρα του καὶ αὐτόν, δηλ. τὸν Χριστόν, παρέδωκεν ὁ Θεὸς Πατήρ. Καὶ ἀναφωνεῖ ὁ Παῦλος καὶ λέγει· «Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δὲν ἐπέσθη τὸν ἱσὺόν του Υἱόν, ἀλλὰ τὸν παρέδωκεν εἰς θάνατον πρὸς χάριν ὅλων μας, πῶς μαζί μ' αὐτόν θὲν θὰ μᾶς χάρισῃ τὰ πάντα;» Ἐνῶς αὐτοῦ τοῦ σημείου εἶναι ἡ σκιά. Ἐπειτα ὁμοῦς ἡ ἀλήθεια τῶν πραγμάτων ἀποδεικνύεται κατὰ πολλὴ ἀκρίβεια. Διότι ὁ ἀμνὸς αὐτός, ὁ λογι-

37. Γεν. 22, 18.

38. Ἰακ. 8, 26.

39. Μαρκ. 8, 17.

40. Ρωμ. 8, 22.

κός, ἐθυσιάζετο δι' ἄλην τὴν οἰκουμένην, αὐτὸς ἄλην τὴν οἰκουμένην καθαίρειν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Αὐτὸς ἡλευθέ-
ρωσε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν πλάνην D καὶ τοὺς ἐπα-
νε-
φριν εἰς τὴν ἀλήθειαν. Αὐτὸς ἔκανε τὴν γῆν οὐρανὸν, χω-
ρὶς νὰ ἀλλάξῃ τὴν φύσιν τῶν στοιχείων, ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ
μεταφέρῃ τὴν παλιάν τῶν οὐρανῶν εἰς τοὺς ἀνθρώπους
τῆς γῆς. Διὰ τοῦ Χριστοῦ διελύθη κάθε λατρεία τῶν δαι-
μόνων. Δι' αὐτὸ οἱ ἄνθρωποι δὲν προσκυνοῦν πλέον τοὺς
λίθους καὶ τὰ ξύλα, οὔτε ὑπακούουν εἰς νεκρά πράγματα
αὐτοῖ, οἱ ὅποιοι ἔχουν προκισθῇ μὲ λογικὴν, ἀλλὰ κάθε
πλάνη ἔχει διαλυθῇ καὶ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας ἐφώτισε τὴν
οἰκουμένην.

Εἶδες τὴν ὑπεροχὴν τῆς ἀληθείας; Εἶδες τί εἶναι ἡ
σκιά καὶ τί ἡ ἀλήθεια; «Καὶ ὠνόμασεν ὁ Ἀβραάμ τὸν τό-
πον ἐκεῖνον Ἐσὶ Κύριος εἶδεν» ὥστε μέχρι σήμερον ὀνομά-
ζουν αὐτὸν «εἰς τοῦτο τὸ ὄρος ἐφανερώθη ὁ Κύριος».³¹ Πα-
ρατήρησε τὴν εὐσέβειαν τοῦ Ἀβραάμ ἀπὸ τὸ ὅτι κάθε φο-
ρὴν ὀνομάζει τοὺς τόπους ἀπὸ τὰ γεγονότα ποὺ συμβαί-
νουν εἰς αὐτούς. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἤθελε νὰ ἐναποθέσῃ τὴν
ἐπίσκεψιν τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν τόπον μὲ τὴν ὀνομασίαν, ὅπως
ἀκριβῶς εἰς τὴν χαλκίνην στήλην, λέγει «καὶ ὠνόμασεν ὁ
Ἀβραάμ τὸν τόπον ἐκεῖνον Ἐσὶ Κύριος εἶδεν». Ἦτο λοιπὸν
μεγάλῃ ὁμοιότης διὰ τὸν Ἀβραάμ τὸ γεγονός ὅτι καὶ ὁ Ἰ-
σοᾶκ ἐπίστρεψε ζωντανὸς καὶ ἡξιώθη τοῦ μεγάλου ἐπαί-
νου μὲ τὸν λόγον «³² Ὡς πατέρα ἐκατάλαβα ὅτι σὺ σέβασαι
τὸν Θεόν».

Ἀλλ' ὁ φιλόφρων Κύριος, ἀφοῦ νῆξ πάντοτε μὲ
τὰς δωρεάς καὶ τὰς εὐεργεσίας τὴν ἰδικήν μας λογικὴν, τώρα
βραβεύει πλουσίως τὸν δικαίον Ἀβραάμ καὶ μὲ τὴν σειρὰν
τοῦ λέγει πάλιν εἰς αὐτόν «εἰς δευτέραν φορὴν ἄγγελος
Κυρίου ἐκάλεσεν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν τὸν Ἀβραάμ καὶ εἶπεν·
Εἰς τὸν αὐτὸν μου ὠρκισθῇ».³³ λέγει ὁ Κύριος ἔπειδὴ ἐ-
ξεπλήρωσες τὴν ἐντολήν μου αὐτὴν καὶ δὲν ἐλυπήθης πρὸς
χάριν μου τὸν ἀγαπητὸν σου υἱόν, σου ὑπόσχομαι³⁴ ὅτι
πλουσίως θὰ σὲ εὐλογῶ καὶ θὰ πληθύνω πολὺ τοὺς ἀ-
πογόνους σου, ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὡς τὴν ἁμ-
μον εἰς τὴν παραλίαν τῆς θαλάσσης. Οἱ ἀπόγονοί σου θὰ

31. Γεν. 28, 14.
32. Βλ. Λευκ. 1, 70: «Ὅρκον ὃν ἔθηκε πρὸς Ἀβραάμ τὸν πατέρα
ἡμῶν. Πρὸς καὶ Ἐφ. 8, 13-14.
33. «Ἦ μὴ...» = σὺ ὑπόσχομαι, σὲ δεσμεύω. Πρὸς αὐτὸν εἰς τὸν οὐ-
ρανὸν ὄρκου.

κυριεύσου τὰς πόλεις τῶν ἐχθρῶν. Ἐπὶ πλέον, ἔπειδὴ ὁ
πῆκουσες εἰς τὴν ἐντολήν μου, σὺ ὑπόσχομαι ὅτι μὲ ἔνα
ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους σου, τὸν Χριστόν, θὰ εὐλογηθῶν ἔ-
λα τὰ ἔθνη τῆς γῆς.³⁵ Ἐπειδὴ, λέγει ὁ Κύριος, ἐξεπλήρω-
σες τὴν διαταγὴν μου, θὰ φανερώσω τὴν ὑπακοήν σου μὲ
κάθε τρόπον. Διὰ τοῦτο ἔκουσε, ὅτι εἰς τὸν αὐτὸν μου
ὠρκισθῇ λέγει ὁ Κύριος.

Παρατήρησε τὴν συγκατάθεσιν τοῦ Θεοῦ «Εἰς τὸν ἐ-
αυτὸν μου ὠρκισθῇ, λέγει, διὰ νὰ ἔχῃς τὴν πεποίθησιν,
ὅτι ὅπωςδήποτε θὰ γίνωαι ὅσα ἔχω εἶπει. Ἐπειδὴ λοιπὸν
οἱ ἄνθρωποι τότε δέχονται ὡς δεσμεῖας τὰς ὑποσχέσεις, δ-
ταν δώσουν ὄρκον δι' ὅσα ὑποσχέσωνται, ἔτσι κάνουν ἐκεῖ-
νοι ποὺ δίδουν ὑποσχέσεις. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος, ἀφοῦ
ἐξαρηματοποίησε τὴν ἀνθρωπίνην συνήθειαν, λέγει «Εἰς τὸν
ἐαυτὸν μου ὠρκισθῇ, ἔπειδὴ ἐξεπλήρωσες τὴν ἐντολήν
μου C αὐτὴν καὶ δὲν ἐλυπήθης πρὸς χάριν μου τὸν ἀγα-
πητὸν σου υἱόν, σκέψου' σὲ παρακαλῶ φιλοφρονισθῇς Δι-
σπότου. «Δὲν ἐλυπήθης πρὸς χάριν μου τὸν ἀγαπητὸν
σου υἱόν». Καὶ ὅμως ἐπαναφέρει αὐτὸν ζῶντα.

Ἡ ἰσθὺς τὸ τέλος, ἀγαπητέ, ἀλλὰ γνώρισε τὴν θέλη-
σιν μὲ τὴν ὅποιαν ἀσυλλόγιστα ἐξεπλήρωσε τὰς διαταγὰς.
Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὴν καλὴν διόθεσιν, ἐμάτωσε τὴν δεξιάν
τοῦ ὁ πατριάρχης Ἀβραάμ καὶ ἐμπησε τὸ ἔσος εἰς τὸ δέ-
μα τοῦ παιδὸς καὶ ἔδωκεν εἰς πέρας τὴν θυσίαν. Διὰ τοῦ-
το ὁ Κύριος, ὡς νὰ εἶχε πραγματοποιηθῇ ἡ θυσία, τὸν ἐ-
παινεῖ καὶ λέγει ὅτι «δὲν ἐλυπήθης πρὸς χάριν μου τὸν ἀ-
γαπητὸν σου υἱόν». D Σὺ μὲν δὲν τὸν ἐλυπήθης, ἔπειδὴ τὸ
δέσμευον ἐγὼ ὅμως ἐγὼ τὸν ἐλυπήθην διὰ τὴν ὑπακοήν σου.
Ἐπειδὴ λοιπὸν σὲ ἀμείβω δι' αὐτὴν τὴν ὑπακοήν «ὅτι σὲ
εὐλογῶ καὶ θὰ πληθύνω πολὺ τοὺς ἀπογόνους σου». Πράσσει
τὸ μέγεθος τῆς εὐλογίας ἂντι νὰ εἶπῃ ὑπερσού-
τερον θὰ πολλαπλασιάσω τοὺς ἀπογόνους σου». Διότι αὐ-
τὸς ὁ ὁποῖος ἐσφάγη διὰ τὴν ἰδικήν σου θέλησιν, τόσοι
θὰ αὐξήσῃ τοὺς ἀπογόνους σου, ὥστε νὰ ἐξισωθῶν μὲ τὰ
ἄστρα καὶ τὴν ἁμμον καὶ ὅλα τὰ ἔθνη νὰ εὐλογηθῶν μὲ
ἕνα ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους σου, ἔπειδὴ ὑπήκουσες εἰς τὴν
ἐντολήν μου». Ὅλα δὲ αὐτά, λέγει ὁ Κύριος, ἔθὰ γίνωαι
εἰς ἔσθ' διὰ τὴν μεγάλην σου ὑπακοήν.

Ἄρα αἰτία τῶν ἀναριθμητῶν ἀγαθῶν μας εἶναι ἡ ὑπα-
κοὴ εἰς τὸν Θεόν καὶ ἡ ὑποταγὴ εἰς τὰ προσταγήματά του.

34. Γεν. 22, 16-18. Πρὸς. Πρὸς. 8, 35.

Καὶ ὅπως συνέβη μὲ τὸν ποταμόν τιν' Ἀβραάμ, νὰ μὴ ἐ-
ξετάζωμεν τὰς προτάγας Του, ἀλλὰ νὰ τὰς ἐκτελέσωμεν. ὅ-
πως ἀκριβῶς οἱ εὐαγγελιστὰς ὑπηρετοῦν, καὶ νὰ ἀφύκωμεν
τὴν αἰτίαν τῶν εἰς τὸν Κύριον. Ἐάν λοιπὸν εἴται διδάσκωμεν
τοὺς ἑαυτοὺς μας, θὰ μὴ ποῦμεν νὰ δεῖξωμεν εἰς τὸν
Θεὸν τὴν ἰδίαν ὑπακοήν καὶ νὰ κερδίσωμεν τοὺς ἰδίους στε-
φάνους. Πῶς ὁμοίως θὰ ὑπακούσωμεν; 480 Α. Ἐάν ἐκτελέσω-
μεν διὰ τὸν ἔργον τὰς ἐπιτολάς του. Λέγει δ' Ἀπ. Παῦλος:
«ὁ δὲν θὰ ἐκκαταβῇ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἐκείνοι οἱ ὅποιοι ἀ-
κούουν τὸν νόμον, ἀλλὰ ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι τὸν ἐφαρμό-
ζουν»⁸⁵. Διότι τοιοῦτον εἶναι τὸ κέρδος, εἰ μὴν ἀκούωμεν κα-
θημερινῶς, ἀμειλιόμεν ὁμοίως τὰ ἔργα; Διὰ τοῦτο παρακα-
λῶ, ὅς σπεύσωμεν πρὸς ἐφαρμογὴν αὐτῶν τῶν ἔργων, δι-
ότι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σωθῶμεν διαφορετικῶς. Ἔτσι καὶ
τὰς ἀμαρτίας θὰ ἐξαλείψωμεν καὶ θὰ γίνωμεν ἅγιοι τῆς φι-
λανθρωπίας τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποῦ καὶ εἰς τὸν
Πατέρα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον καὶ ζωοποιὸν Πνεῦμα ἀνῆκει ἡ
δόξα τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Γένοιτο.

85. Rom. 2, 13.

ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ

ΤΟΜΟΣ 48

ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΙΝ ΟΜΙΛΙΑΙ ΜΒ'—ΜΖ'

Ἐκδότης: B. de Montfalcon,
Sancti J. Chrysostomi opera omnia,
IV, Parisiis 1835, σελ. 489 - 554 (PG 54, 385 - 434)